STEPHEN KING

KAULŲ MAIŠAS

PIRMA KNYGA

Stephen King

KAULŲ MAIŠAS

Romanas

PIRMA KNYGA

Iš anglų kalbos vertė
JURGITA JĖRINAITĖ

Kaunas
1999

Stephen King. Rinktiniai raštai, 26 tomas

BAG OF BONES
New York, Scribner, 1998

UDK 820(73)-3
Ki-108

ISBN 9986-97-038-5 (Pirma knyga)
ISBN 9986-97-040-7 (Dvi knygos)

Taip, Bartlbi, lik už savo širmų, daugiau tau neįkyrėsiu, tu nekaltas ir tylus kaip šitie seni krėslai; ką ten - niekad nejaučiau tokios tylos, kaip būnant tau.

"Bartlbis"

HERMANAS MELVILIS

Praeitą naktį sapnavau, kad vėl einu į Melvilį... Kai stovėjau tenai, sustingusi ir tylėdama, galiu prisiekti, kad namas nebuvo tuščia dėžutė; jis gyveno ir kvėpavo kaip anksčiau.

"Rebeka"

DAFNĖ DIU MURJĖ

Marsas yra rojus.

RĖJUS BREDBERIS

PIRMAS SKYRIUS

Labai karštą 1994 metų rugpjūčio dieną mano žmona pasakė važiuosianti į Derio "Rite Aid"* pasiimti prirašytų vaistų nuo sinusito - dabar, spėju, juos galima nusipirkti ir be recepto. Aš buvau baigęs rašyti, tad pasisiūliau nuvažiuoti vietoj jos. Žmona padėkojusi atsisakė, nes dar norėjo nusipirkti žuvies gretimoje universalinėje; du kiškiai vienu šūviu ir t.t. Pasiuntė man oro bučinį ir išvažiavo. Paskiau pamačiau ją per televizorių. Šitaip čia, Deryje, identifikuojami mirusieji. Nebereikia eiti ilgu požeminiu koridoriumi, kurio sienos išklotos žaliomis plytelėmis, o ant lubų kabo ilgos fluorescencinės lempos, niekas neištraukia stalčiaus su nuogu kūnu iš šaldytuvo. Tiesiog įžengi į kabinetą, pažymėtą PAŠALINIAMS EITI DRAUDŽIAMA, ir pasižiūrėjęs į televizorių atsakai taip arba ne.

"Rite Aid" ir "Shopwell" nuo mūsų namų neskiria ir mylia, jie stovi šalia vietinės reikšmės prekybos centro, kuriame dar yra vaizdajuosčių salonas ir knygų antikvariatas, pavadinimu "Skleisk aplinkui" (tenai, beje, neblogai perkamos senos mano knygos lanksčiais viršeliais), "Radio Shack"** ir nuotraukų atelje. Centras stovi ant Ap Mailo kalvos, Vitčemo ir Džeksono gatvių sankryžoje.

---

* Nebrangių vaistinių tinklas, priklausantis kompanijai tokiu pat vardu.
** Parduotuvių, prekiaujančių buitine ir radijo mėgėjų technika, tinklas.

Ji pastatė mašiną priešais "Blockbuster video"*, nuėjo į vaistinę ir iš misterio Džo Vaizerio, kuris anuomet tenai dirbo, o vėliau persikėlė į "Rite Aid" Bengore, paėmė inhaliatorių. Prie kasos dar nusipirko pelytės formos šokoladuką su uogiene viduje. Vėliau radau jos rankinėje. Išsivyniojau ir pats suvalgiau prie virtuvės stalo kaip komuniją, išvertęs priešais save visą jos raudonos rankinės turinį. Kai burnoje ir ant liežuvio liko tik šokolado skonis, iš akių pasipylė ašaros. Sėdėjau priešais jos nosinaičių, kosmetikos, raktų krūvelę ir verkiau užsidengęs veidą delnais kaip vaikas.

Inhaliatorius gulėjo "Rite Aid" maišelyje. Jis kainavo dvylika dolerių ir aštuoniolika centų. Tame maišelyje buvo dar kai kas - daiktas, atsiėjęs dvidešimt du su puse dolerio. Ilgai apžiūrinėjau tą daiktą, bet negalėjau suprasti, kam jis. Buvau nustebęs, gal net apstulbęs, tačiau mintis, kad Džoana Arlen Nunen galėjo turėti ir kitą gyvenimą, apie kurį nieko nenutuokiau, niekad nešmėkštelėjo man galvon. Tuomet ne.

Džo užsiregistravo, išėjo į akinančią saulę, pakeitė įprastus akinius tamsiais nuo saulės, kaip rekomendavo gydytojas, išlindo iš po vaistinės pastogės (čia aš, kaip rašytojas, pridedu truputį vaizduotės, bet nedaug, tik šiek tiek, galite manim patikėti), ir staiga pasigirdo mirtinai užblokuotų stabdžių klyksmas ant šaligatvio, kuris galėjo reikšti avariją arba per laimingą atsitiktinumą ją neįvykusią.

Tąkart avarija vis dėlto įvyko. Tipiška šitai X formos sankryžai, kurioje automobiliai "bučiuodavosi" kas savaitę. 1989 metų "Toyota" iš prekybos centro aikštelės suko kairėn, į Džeksono

---

* Stambiausias šalies vaizdo salonų tinklas, priklausantis "Blockbuster Entertainment" kompanijai.

gatvę. Už vairo sėdėjo misis Estera Isterling iš Barets Orchardo. Kartu važiavo draugė ir kaimynė misis Irena Dorsi, kuri buvo užėjusi į vaizdajuosčių saloną, bet nieko gero neišsirinko. Per daug smurto, - pasiskundė Irena. Abi moterys jau seniai našlavo.

Estera turėjo pastebėti nuo kalno besileidžiantį oranžinį viešųjų darbų sunkvežimį. Nors senutė policijai, laikraščiui ir man, kai kalbėjomės po poros mėnesių, neigė jį mačiusi. Manau, ji tiesiog pamiršo pasižiūrėti. Mano paties mama (dar viena našlė) mėgdavo kartoti: "Didžiausi karšinčių negalavimai - artritas ir užmaršumas. Ir senukai dėl to nekalti".

Sunkvežimį vairavo Viljamas Freikeris iš Senojo iškyšulio. Mano žmonos mirties dieną misteriui Freikeriui buvo trisdešimt aštuoneri metai, važiavo jis nusimetęs marškinius ir mąstė, kaip siaubingai trokšta vėsaus dušo ir šalto alaus, bet nebūtinai tokia tvarka. Jis su trimis vyrais aštuonias valandas pylė asfalto taką Hario skersgatvyje, netoli oro uosto. Karštas darbas karštą dieną, sutiko Bilas Freikeris, todėl galėjo važiuoti kiek per greitai - keturiasdešimt mylių per valandą ten, kur leistina trisdešimt. Nekantravo grįžti į garažą, pastatyti sunkvežimį ir sėsti už savo "F-150" su kondicionieriumi vairo. Be to, sunkvežimio stabdžiai, šiaip taip atlaikę techninę apžiūrą, buvo ties riba. Freikeris užgulė juos (signalą taip pat), vos tik "Toyota" išniro prieš nosį, tačiau buvo per vėlu. Jis išgirdo cypiant padangas - savo ir Esteros, kai ji po laiko pastebėjo pavojų - ir sekundę išvydo jos veidą.

- Šitas prisiminimas baisiausias, - prisipažino man savo priemenėje, kai sėdėjome ir gėrėme alų (buvo spalis, ir nors saulė kaitino veidus, abu sulindome į megztinius). - Juk žinai, kaip aukštai sėdi sunkvežimyje?

Linktelėjau.

- Na, tai ji pakėlė galvą į mane pasižiūrėti, *užvertė*, galima sakyti, ir saulė krito tiesiai į jį. Pamačiau, kokia ji sena. Prisimenu, pagalvojau: "Po paraliais, jeigu nesustosiu, ji sutrupės kaip stik-

las". Tačiau senukai dažnai daug tvirtesni nei atrodo. Jie moka nustebinti. Tai yra, pasižiūrėk, kaip baigėsi: abi senikės dar gyvos, o tavo žmonos...

Tada jis nutilo, skruostai nukaito kaip berniuko, iš kurio pasijuokė mergaitės, pamačiusios neužsegtą kelnių užtrauktuką. Komiškas vaizdelis, bet nusišypsojęs būčiau privertęs jį pasijusti nejaukiai.

- Misteri Nunenai, man labai gaila. Liežuvis be kaulų.

- Nieko tokio, - nuraminau. - Blogiausia jau praėjo, - tai buvo melas, bet mes vėl grįžome prie dominusios temos.

- Tai va, - tęsė Bilas, - mes susidūrėme. Garsus pokšt, sudžeržgė metalas, kai įlinko durys vairuotojo pusėje. Dužo stiklas. Trenkiausi į vairą taip, kad dar gerą savaitę negalėjau be skausmo įtraukti oro, o čia liko didžiulė mėlynė, - jis nubrėžė puslankį po raktikauliais. - Galva įskėliau stiklą, bet atsipirkau tik geru guzu... nei kraujo, net galvos neskaudėjo. Mano žmona sako, kad iš prigimties turiu kietą makaulę. Pamačiau, kad moterį, vairavusią "Toyotą", misis Isterling, nubloškė į tarpą tarp priekinių sėdynių. Kai mes pagaliau sustojome, susikibę vidury gatvės, išlipau pasižiūrėti. Prisipažįstu, maniau, jog abi rasiu negyvas.

Nė viena iš jų nemirė, netgi nebuvo praradusios sąmonės, nors misis Isterling lūžo trys šonkauliai ir išsinėrė klubo sąnarys. Misis Dorsi, sėdėjusi keleivio sėdynėje, kurios smūgis nesiekė, atsipirko nedideliu sutrenkimu į stiklą. Ir viskas; ji buvo "apžiūrėta ir išleista iš ligoninės", kaip tokiais atvejais rašo "Derio naujienos".

Mano žmona, velionė Džoana Arlen, gimusi Mldene, Masačiusetse, visa tai matė stovėdama prie vaistinės durų su per petį permesta rankine ir maišeliu. Kaip ir Bilas Freikeris ji turėjo pamanyti, kad "Toyotos" keleiviai žuvo arba yra smarkiai sužeisti. Automobiliai pokštelėjo garsiai, karštą popietę smūgis nugriau-

dėjo kaip sprogimas. O po to pažiro stiklas. Automobiliai žiauriai susikibo sankryžoje: purvinas oranžinis sunkvežimis pakibo virš melsvo svetimšalio it karingas tėvas prieš nusikaltusį vaiką.

Džoana pasileido per aikštelę į gatvę. Kiti darė tą pat. Viena iš liudininkių, mis Džila Danberi, dairėsi į "Radio Shack" vitrinas, kai išgirdo avariją. Sakė, lyg ir bėgusi pasakui Džoaną, bent jau ji tiksliai prisimena plačias geltonas kelnes, o dėl moters nesanti tikra. Bet po kurio laiko misis Isterling pradėjo šaukti, kad ji sužeista, kad jos abi sužeistos, kad jai ir jos draugei Irenai reikia pagalbos.

Nubėgusi pusę aikštelės, mano žmona susmuko netoli stovų su laikraščiais. Rankinė liko ant peties, bet vaistinės maišelis iškrito iš rankos, inhalatorius išsirito lauk. Kitas daiktas liko maišelyje.

Niekas jos, gulinčios prie laikraščių stovų, nepastebėjo. Visų dėmesį užvaldė susidūrusios mašinos, rėkiančios moterys, plintantis vandens ir antifrizo klanas iš pratrūkusio sunkvežimio radiatoriaus. ("Čia dujos! - rėkė fotoateljė darbuotojas kiekvienam, kuris klausė. - Žiūrėkite, kad jos nesprogtų, vyručiai!") Įtariu, kad vienas kitas gelbėtojas galėjo stryktelti per ją manydamas, jog ji tiesiog nualpo. Nieko keista tokią dieną, kai temperatūra šoktelėjo daugiau nei per trisdešimt šešis laipsnius.

Apie du tuzinus žmonių iš prekybos centro susibūrė prie nelaimės vietos, dvigubai tiek sulėkė iš Strofordo parko, kur vyko beisbolo rungtynės. Įsivaizduoju, kad tuomet buvo kalbama tai, kas paprastai kalbama panašiais atvejais. Visi blaškosi. Kažkas tiesiasi per kiaurymę, kur kadaise buvo šoninis vairuotojo stiklas, prie drebančios susiraukšlėjusios Esteros rankos. Žmonės akimirksniu duoda kelią Džo Vaizeriui; tokiais atvejais kiekvienas vilkintis baltu chalatu tampa geidžiamiausiu asmeniu. Tolumoje kaip oras virš šiukšlių deginimo krosnies suvirpa greitukės sirena.

Ir visą tą laiką mano žmona guli niekieno nepastebėta automobilių stovėjimo aikštelėje su rankine ant peties (joje iš folijos neišvyniotas šokoladinis peliukas su uogiene), o prie ištiestos rankos baltuoja vaistinės maišelis. Ją pastebėjo Džo Vaizeris, skubėdamas atgal į vaistinę kompreso Irenai Dorsi. Pažino ją net gulinčią kniūbsčią. Pažino iš raudonų plaukų, baltos palaidinės ir plačių geltonų kelnių. Pažino, nes nuo to laiko, kai aptarnavo ją, nepraėjo nė ketvirtis valandos.

- Misis Nunen? - paklausė jis, akimirksniu užmiršęs kompresą apsvaigintai, bet nesmarkiai užsigavusiai Irenai Dorsi. - Misis Nunen, ar viskas gerai? Jau žinodamas (aš bent taip įtariu, gal ir klystu), kad jai nėra gerai.

Jis apvertė Džoaną. Teko pasistengti abiem rankom, o ir tuomet buvo nelengva. Iš dangaus plieskė saulė, nuo apačios degino asfaltas. Negyvėliai pasunkėja; pasunkėja, man regis, ir kūnu, ir siela.

Ant veido raudonavo dėmės. Atėjęs ją atpažinti, aiškiai pamačiau jas net monitoriuje. Jau ketinau klausti laboranto, nuo ko jos, bet pats supratau. Rugpjūčio pabaiga, karštas asfaltas, brangus mano Vatsonai. Mano žmona nusidegino nukritusi.

Vaizeris pakilo ir pamatęs atvažiavusį greitosios pagalbos automobilį nuskubėjo prie jo. Prasibrovęs pro minią, stvėrė vieną iš sanitarų.

- Ten moteris, - parodė vaistininkas į aikštelę.

- Žmogau, mes čia turime dvi moteris ir vyrą, - atsakė sanitaras. Jis bandė išsivaduoti, bet Vaizeris nepasidavė.

- Kol kas juos galite pamiršti, - atšovė jis. - Jiems nieko baisaus. O tai moteriai - anaiptol.

Moteris buvo mirusi, neabejoju, jog vaistininkas tai žinojo... bet mokėjo atskirti, kas svarbu. Dėkui už tai. Ir jam pavyko įtikinti abu medikus pasitraukti nuo susidūrusių automobilių, nepai-

sant Esteros Isterling klykavimų ir nepatenkinto graikų choro murmesio.

Kai jie priėjo prie mano žmonos, vienas iš sanitarų tuojau patvirtino Džo Vaizerio įtarimą.

- Velnias, - sumurmėjo antrasis. - Kas jai atsitiko?

- Tikriausiai širdis, - atsakė pirmasis. - Susijaudino, o ji ir neišlaikė.

Bet kalta buvo ne širdis. Autopsija atskleidė smegenų aneurizmą, su kuria ji galėjo gyventi, kiek man žinoma, kokius penkerius metus. Kai ji pasileido per aikštelę į avarijos vietą, silpnas indas neišlaikė ir sprogo kaip padanga, užliedamas krauju gyvybiškai svarbius smegenų centrus. Mirtis veikiausiai neatėjo akimirksniu, prasitarė man medicinos ekspertas, bet ilgai laukti nereikėjo... ir Džoana nesikankino. Akyse aptemo, juslės ir mintys pranyko anksčiau, nei kūnas palietė asfaltą.

- Gal galėčiau kuo nors padėti, misteri Nunenai? - nuo veido ekrane mane taktiškai atitraukė medicinos eksperto padėjėjas. - Gal turite klausimų? Atsakysiu, jeigu galėsiu.

- Vieną, - tariau. Ir papasakojau jam, ką žmona įsigijo vaistinėje prieš mirtį. Tada uždaviau savo klausimą.

Dienas iki laidotuvių ir jas pačias pamenu lyg per rūką. Viskas, ką prisimenu - tai kaip valgiau Džoanos šokoladinį peliuką ir verkiau... verkiau todėl, jog žinojau, kad greitai nebejausiu jo skonio. Palaidojęs žmoną, verkiau dar kartą, netrukus apie tai papasakosiu.

Džiaugiausi, kad atvyko Džoanos šeima, ypač sulaukęs jos vyriausio brolio Frenko. Tai jis, Frenkas Arlenas, drūtas raudonskruostis penkiasdešimtmetis kuplia juodų plaukų ševeliūra, pasirūpino viskuo... netgi susiginčijo su laidotuvių organizatoriumi.

- Negaliu patikėti, kad taip pasielgei, - pasakiau jam vėliau, kai abu gėrėme Džeko bare alų.

- Jis bandė nuo tavęs nudirti kailį, Miki, - išgirdau iš Frenko. - Nekenčiu tokių tipų, - išsitraukęs iš užpakalinės kelnių kišenės nosinę, jis išsiblaškęs nusišluostė ja veidą. Frenkas nepalūžo, - nė vienas iš Arlenų nepalūžta, bent jau kai šalia būnu aš, - bet visą dieną svainis ašarojo; jis priminė žmogų, kamuojamą sunkaus konjunktyvo.

Arlenų atžalos buvo šešios, Džoja - jauniausia ir vienintelė mergaitė. Ji buvo vyresniųjų brolių numylėtinė. Įtariu, kad jeigu prie jos mirties būčiau kaip nors prisidėjęs, visi penki sudraskytų mane plikomis rankomis. O dabar jie atstojo man saugų skydą, ir gerai. Tikriausiai galėjau ir be jų išgyventi, nors nežinau kaip. Nepamirškite, kad man trisdešimt šešeri. Juk niekas nesitiki palaidoti dvejais metais jaunesnę žmoną, kai sulaukia trisdešimt šešerių. Apie mirtį mes galvojome mažiausiai.

- Jeigu ką nutveria imantį magnetofoną iš tavo automobilio, tai vadinama vagyste ir sodinama į kalėjimą, - kalbėjo Frenkas. Arlenai kilę iš Masačiusetso, ir Frenko balse girdėjau maldenietišką akcentą. - Jeigu tas pats tipas gedinčiam vyrui bando įkišti trijų tūkstančių vertės karstą už keturis su puse tūkstančio dolerių, tai vadinama bizniu ir jis kviečiamas pasakyti kalbą per Rotari klubo pietus. Godus šiknius, bet aš jam parodžiau, tiesa?

- Taip. Tikrai.

- Kaip tu, Miki?

- Nieko.

- Tikrai nieko?

- Iš kur man žinoti, po galais? - paklausiau taip garsiai, kad į mus pakrypo gretimos galvos. - Ji buvo nėščia, - pridūriau.

Jo veidas sustingo:

- *Ką?*

Aš stengiausi nusiraminti.

- Nėščia. Šešios ar septynios savaitės, pagal... naa, autopsiją. Tu žinojai? Ar ji tau sakė?

- Ne! Viešpatie, ne! - bet jo veide pasirodė keista išraiška, lyg sesuo tikrai būtų kažką pasakojusi. - Aišku, žinojau, kad stengiatės... ji pasakojo, kad tavo spermoje sumažėję spermatozoidų, ir reikės daugiau laiko, bet gydytojas mano, kad anksčiau ar vėliau... - jis nutilo ir nuleido akis į rankas. - Vadinasi, jie tai pasako, a? Jie patikrina?

- Gali pasakyti. O dėl tyrimo... Nežinau, ar jie daro jį kiekvienu atveju. Aš paprašiau.

- Kodėl?

- Prieš mirtį ji nusipirko ne tik inhaliatorių. Įsigijo ir testų rinkinėlį namų sąlygomis pasitikrinti dėl nėštumo.

- O tu nežinojai? Neįtarei?

Papurčiau galvą.

Jis ištiesė ranką ir per stalą spustelėjo man petį.

- Ji tik norėjo įsitikinti. Juk supranti, tiesa?

Pasiimsiu inhaliatorių ir nupirksiu žuvies, pasakė Džoana. Kaip įprastai. Moteris važiuoja pirkinių. Mes aštuonerius metus bandėme susilaukti vaikų, o ji atrodė kaip visuomet.

- Žinoma, - atsakiau, paplojęs Frenkui per ranką. - Žinoma, bičiuli. Suprantu.

Būtent Arlenai, vadovaujami Frenko, palydėjo Džoaną į paskutinę kelionę. Man, kaip rašytojui, pavedė sukurti nekrologą. Iš Virdžinijos atvažiavusiam mano broliui su mama bei teta teko rūpintis lankytojų knyga. Mano motina buvo tik šešiasdešimt šešerių, bet visai atsisveikinusi su nuovoka, nors gydytojai nepripažino Alzheimerio ligos. Ji gyveno su dvejais metais jaunesne ir tik mažumėlę žvalesne seserimi Memfyje. Joms buvo patikėta pjaustyti tortą ir pyragus per gedulingus pietus.

Pradedant lankymo valandomis ir baigiant laidotuvių ceremonijos smulkmenomis, visi kiti rūpesčiai teko Arlenams. Frenkas ir Viktoras, antras pagal amžių, pasakė trumpas kalbas. Džojos tėvas pasiūlė sukalbėti maldą už dukters sielą. Ir pagaliau Pitas Brydlavas, berniukas, vasarą skutąs žolę mūsų kieme, o rudenį - šluojąs lapus, visus sugraudino užgiedojęs giesmę "Palaimintas tikrumas", kuri, pasak Frenko, buvo mėgstamiausia Džoanos giesmė vaikystėje. Kaip Frenkas įšnekino Pitą pagiedoti per laidotuves, niekad nesužinojau.

Mes viską atlaikėme. Ir atsisveikinimą su velione antradienio ryte bei vakare, ir laidotuves trečiadienio rytą, po to neilgas pamaldas Fielouno kapinėse. Prisimenu tik, jog mąsčiau, kaip karšta, koks vienišas jaučiuosi, negalėdamas pasišnekėti su Džo, ir kaip norėčiau įsigyti naujus batus. Džo būtų mirtinai mane užerzinusi, jeigu pamatytų tuos, kuriais buvau apsiavęs.

Vėliau šnekėjausi su savo broliu Sidu, pasakiau, jog reikia kažką daryti su mama ir teta Frencina, kol jiedvi dar neišnyko Prieblandos Zonoje. Jos per jaunos prieglaudon, ką Sidas patartų?

Jis kažką patarė, bet neprisimenu, nors nušauk. Pamenu, sutikau su juo, bet nežinau dėl ko. Vėliau Sidis, mūsų mama ir teta susėdo į išsinuomotą automobilį ir išvažiavo į Bostoną, kur pernakvoję sės į "Pietinį pusmėnulį". Mano brolis maloniai sutinka pavežėti senutes, bet atsisako skristi lėktuvu, net jeigu bilietus nuperku aš. Jis aiškina, kad danguje nėra šalikelės, kurion galima išsukti, jeigu sugenda variklis.

Dauguma Arlenų išvyko kitą dieną. Vėl buvo karšta kaip pragare, saulė spigino iš balta marška užtraukto dangaus. Jie stovėjo priešais mūsų namą, kuris dabar tapo mano vieno būstu, glėbesčiavosi apsikrovę maišais ir Masačiusetso akcentu linkėjo viso geriausio, o už jų prie bordiūro susirikiavo taksi eilutė.

Frenkas liko dar dienai. Už namo priskynėme didžiulį glėbį gėlių - ne tų klaikiai dvokiančių šiltadaržių pabaisų, kurių kvapas man visuomet siejasi su mirtimi ir vargonų muzika, o tikrų gėlių, kokias Džo mėgo labiausiai, - ir sumerkę į porą skardinių nuo kavos, ištrauktų iš sandėliuko, nunešėme ant Fielouno kapinėse šviežiai supilto kauburėlio. Valandėlę pasėdėjome ten kepinami saulės.

- Man ji buvo brangiausias žmogus pasaulyje, - ištarė Frenkas neįprastu prikimusiu balsu. - Mes rūpinomės Džo vaikystėje. Ir niekas prie jos nesikabinėjo, užtikrinu tave. Pamėgindavo, mes kaipmat parodydavom, iš kur kojos dygsta.

- Ji man daug pasakojo.

- Gerai?

- Taip, tikrai gerai.

- Man jos taip trūks.

- Man irgi, - tariau. - Frenkai... klausyk... Žinau, kad buvai mylimiausias jos brolis. Ar ji neskambino tau, na, tiesiog pasakyti, kad nesusirgo arba kad rytais nekaip jaučiasi? Gali man pasakyti. Neįsižeisiu.

- Bet ji neskambino. Prisiekiu Dievu. O ar jai iš ryto *būdavo* bloga?

- Ne, kiek pastebėjau, - ir tai buvo tiesa. Aš išties nieko nepastebėjau. Aišku, tuomet barškinau klaviatūra, o kai spausdinu, būnu ganėtinai atsijungęs. Bet Džoana žinojo apie tuos transus. Galėjo ateiti ir išpurtyti mane. Kodėl ji taip nepadarė? Kam slėpė džiugią naujieną? Nenorėjo išsiduoti, kol neįsitikins visiškai... bet ji šitaip nesielgdavo!

- Berniukas ar mergaitė? - pasiteiravo Frenkas.

- Mergaitė.

Buvome išsirinkę vardus, kurie laukė kone nuo mūsų vedybų pradžios. Berniukas būtų buvęs Endrius. O dukterį pavadintume Kija. Kija Džeine Nunen.

Frenkas, pats išsiskyręs prieš šešerius metus, apsistojo pas mane. Grįždamas namo jis tarė: "Man neramu dėl tavęs, Miki. Neturi šeimos, į kurią galėtum pasiremti tokiu metu, o tie, kuriuos turi, gyvena toli".

- Kaip nors išsikapstysiu, - atsakiau.

Jis linktelėjo.

- Mes visi taip sakome, ar ne?

- Mes?

- Vyrai. "Kaip nors išsikapstysiu". O jeigu nepavyksta, pasistengiame, kad niekas apie tai nesužinotų, - jis žiūrėjo į mane ašarojančiomis akimis, sugniaužęs nosinę stambioje saulės nuskrudintoje rankoje. - Jeigu pajusi, kad nesiseka, Miki, ir nenorėsi kviesti savo brolio, - mačiau, kaip į jį žiūrėjai, - leisk man tapti tavo broliu. Jei ne dėl tavęs, tai dėl Džo.

- Gerai, - atsakiau su dėkingumu ir pagarba, bet iš anksto žinodamas, kad negalėsiu to padaryti. Neprašau žmonių pagalbos. Ir ne todėl, kad taip buvau išauklėtas; bent jau nemanau. Tiesiog esu drėbtas iš tokio molio. Džoana kartą pasakė, kad jeigu imčiau skęsti Juodosios Žymės ežere, kur turime vasarnamį, tyliai mirčiau penkiasdešimt pėdų nuo bendro pliažo, užuot šaukęs pagalbos. Kalbu ne apie meilę ar susižavėjimą. Galiu juos priimti ir pats duoti. Kaip ir visi jaučiu skausmą. Turiu jausti kūno šilumą ir ją skleisti. Bet jeigu kas nors paklausia: " Ar viskas gerai?", negaliu atsakyti "ne". Negaliu paprašyti pagalbos.

Po dviejų valandų Frenkas išvažiavo į pietinį valstijos kraštą. Kai atidarė mašinos dureles, susijaudinau išgirdęs, kad jis klausosi mano knygos įrašo. Apkabino mane, paskiau nustebino pabučiuodamas į lūpas stipriu bučkiu.

- Jeigu norėsi pasikalbėti, skambink, - pasakė Frenkas. - O jeigu atsibos vienatvė, tiesiog atvažiuok.

Aš linktelėjau.

- Ir būk atsargus.

Tai mane nustebino. Dėl karščio ir širdgėlos paskutines kelias dienas jaučiausi lyg sapne, bet šita frazė mane pasiekė.

- Ir ko gi man saugotis?

- Nežinau, - atsakė. - Nežinau, Miki. - Tada sėdo į savo automobilį (jis buvo toks didelis, o mašina tokia maža, kad atrodė, jog jis ją apsivilko) ir išvažiavo. Saulė jau leidosi. Ar žinote, kaip atrodo saulė karštą rugpjūčio pavakarę? Oranžinė, tartum spaudžiama nematomos rankos ir bet kurią akimirką pasirengusi sprogti it persisotinęs uodas, aptaškydama krauju visą horizontą. Tokia ji ir buvo. Rytuose, iš kur slinko tamsa, grumėjo perkūnija. Bet naktį nelijo, tik buvo tamsu it po sunkia stora antklode. Nieko nepaisydamas prisėdau prie žodžių kaltuvo ir kokią valandą rašiau. Kiek pamenu, sekėsi visai neblogai. Beje, net kai nesiseka, laikas lekia žaibiškai.

Antras ašarų priepuolis užėjo trečią ar ketvirtą dieną po laidotuvių. Aš ir toliau gyvenau kaip sapne, - vaikščiojau, kalbėjau, atsakinėjau telefonu, dirbau prie savo knygos, kurios Džoanai mirus buvau parašęs aštuoniasdešimt procentų, - bet vis aiškiau jaučiau atitrūkimą, jausmą, kad viskas vyksta toli nuo tikrojo manęs, kad vien apsimetinėju.

Paskambino Denisa Brydlav ir paklausė, ar kitą savaitę kurią nors dieną galėtų pasirodyti su pora draugių ir nuo pamatų iššveisti tą pilį, kurioje dabar gyvenu vienas nelyginant skardinėje pamiršta pupelė. Jos sutvarkytų namus už šimtą dolerių per visas tris. Tai esą būtina. Po mirties, sakė ji, net kai žmogaus gyvybė nutrūksta ne namuose, būtina viską nuodugniai iššveisti.

Pasakiau, kad mintis gera, bet jai ir moterims už šešių valandų triūsą sumokėsiu po šimtą dolerių, jei išties darbą padarys per šešias valandas.

- Misteri Nunenai, per daug, - atsakė ji.

- Gal taip, gal ir ne, bet aš moku, - nenusileidau. - Sutinkate?

Denisa atsakė sutinkanti, žinoma, sutinkanti.

Lyg nujausdamas, iš vakaro, prieš joms ateinant, apžiūrėjau kiekvieną namo kampą. Tikriausiai nenorėjau, kad moterys (dviejų visai nepažinojau) rastų ką nors, kas priverstų pasijusti jas arba mane nepatogiai: Džoanos šilkines kelnaites, nugrūstas už sofos pagalvėlių ("Mes dažnai pratrūkstame ant sofos, Maikai, - kartą pasakė ji man, - pastebėjai?"), alaus skardines po krėslu verandoje ar nenuleistą tualetą. Tiesą sakant, negaliu pasakyti, ko būtent tada ieškojau, nes vis dar tebesijaučiau tarytum sapne. Tomis dienomis aiškiausiai prisiminiau rašomo romano pabaigą (žudikas psichopatas nusitempė mano heroję į daugiaaukštį ir rengėsi nustumti nuo stogo) ir nėštumo testą, kurį Džo nusipirko savo mirties dieną. Inhaliatorius pagal receptą, sakė ji. Žuvis vakarienei. Ir jos akys neišdavė nieko, dėl ko buvo verta pasižiūrėti įdėmiau.

Baigdamas savo apžiūrą, dirstelėjau po mūsų lova ir žmonos pusėje radau atverstą knygelę lanksčiais viršeliais. Atsisveikinau su žmona neseniai, bet kai kur namuose dulkėta kaip šioje Palovio karalystėje, ir pilkas sluoksnis ant knygos, kai ją ištraukiau, pasiūlė man mintį apie Džoanos veidą bei rankas karste - Džo Požemių karalystėje. Ar karsto vidus pridulka? Žinoma, ne, bet...

Nuvijau šią mintį. Ji apsimetė pasitraukusi, bet visą dieną sėlino atgal it baltas Tolstojaus lokys.

Mudu su Džoana buvome Meino universiteto anglų kalbos magistrai ir kaip daugelis kitų, kiek pamenu, įsimylėjome saldų Šekspyro žodį, dievinome Edvino Arlingtono Robinsono perteiktą Tilburio miestelio cinizmą. Bet mus supančiojo ne koks nors

kolega poetas ar eseistas, o V. Somersetas Moemas, tas senas, visą pasaulį niekinantis novelistas-dramaturgas roplio veidu (visuomet nuotraukose pridengtu cigaretės dūmo uždanga) ir romantiko širdimi. Tad nėmaž nenustebau radęs palovyje "Mėnulį ir skatiką". Paauglystėje pats jį perskaičiau, ir ne kartą, o du, susitapatindamas su knygos veikėju Čarlzu Striklendu. (Tik Pietų jūrose norėjau ne piešti, bet rašyti knygas.)

Vietoj skirtuko žmona naudojo kažkokios pamirštos kortų kaladės kortą, o atsivertęs knygą prisiminiau, ką ji pasakė mums susipažinus. Tai buvo per dvidešimtojo amžiaus britų literatūros paskaitą, tikriausiai 1980-aisiais. Džoana Arlen tada mokėsi antrame kurse, o aš - baigiamajame. Pasirinkau tą literatūros kursą, nes paskutinį semestrą turėjau laisvo laiko. "Po šimto metų, - pasakė ji, - ant dvidešimtojo amžiaus vidurio kritikų kris gėdos dėmė, kad iškėlė Lorensą, o Moemą ignoravo." Tie žodžiai sukėlė geraširdišką juoką (visi studentai žinojo, kad "Mylinčios moterys" yra viena iš geriausių kada nors parašytų knygų), bet aš nesijuokiau. Aš įsimylėjau.

Korta skyrė 102 ir 103 puslapius: Dirkas Strevas ką tik sužinojo, kad žmona paliko jį dėl Striklendo - taip Moemas pavadino Polį Gogeną. Pasakotojas bando paremti Strevą. *Brangus mano drauge, nesigraužk. Ji sugrįš...*

- Lengva tau kalbėti, - sumurmėjau kambariui, kuris dabar priklausė man vienam.

Perverčiau lapą ir perskaičiau: *"Įžeidžiantis Striklendo ramumas Dirką galutinai išmušė iš vėžių. Aklos pagiežos apimtas ir nenuvokdamas, ką daręs, jis puolė Striklendą. Tas, netikėtai užkluptas, susvirduliavo, bet buvo stiprus, nors ir po ligos, ir Strevas nė nepajuto, kaip išsitiesė ant grindų.*

- Juokingas žmogeliūkštis, - tarė Striklendas."

Man toptelėjo, kad Džo niekad nebeatsivers kito puslapio ir nebeišgirs, kaip Striklendas pavadina patetišką Strevą juokingu

žmogeliūkščiu. Tą praregėjimo momentą, kurio niekad neužmiršiu (kaip galėčiau, juk tai bene blogiausia mano gyvenimo akimirka!), supratau, kad tai ne klaida, kurią galima ištaisyti, ir ne sapnas, iš kurio pabusiu. Džoana negyva.

Skausmas atėmė jėgas. Jeigu ne ten stovėjusi lova, būčiau susmukęs ant grindų. Mes verkiame akimis, bet tą vakarą jaučiau, tarsi kiekviena mano kūno pora, kiekvienas įtrūkimas ar anga lieja ašaras. Sėdėjau ant lovos krašto su dulkina knyga ir raudojau. Manau, kad priežastis buvo ne vien skausmas, bet ir nuostaba. Nepaisant lavono, kurį atpažinau monitoriuje, nepaisant laidotuvių ir Pito Brydlavo aukštu, švelniu tenoru giedamo "Palaiminto tikrumo", pamokslo prie kapo su visais *dulke buvai dulke ir virsi*, aš tuo netikėjau. "Pingvin" išleista knygelė lanksčiais viršeliais padarė tai, ko nepajėgė didelis pilkas karstas - įtikino, kad ji negyva.

Juokingas žmogeliūkštis, tarė Striklendas.

Išsitiesiau ant lovos, sukryžiavau rankas ir verkdamas užmigau kaip nelaimingas vaikas. Sapnavau šiurpų sapną. Jame pabudau, pamačiau knygą "Mėnulis ir skatikas", gulinčią šalimais, ir nusprendžiau padėti ten, kur radau. Žinote, kokie sujaukti būna sapnai - logika praskysta kaip Dali laikrodžiai, gali kaboti ant šakų it kilimėliai.

Įkišau skirtuką tarp 102 ir 103 puslapių, atitraukiau smilių nuo *Juokingas žmogeliūkštis, tarė Striklendas* ir pasiverčiau ant šono, ketindamas pakišti knygą ten, iš kur ištraukiau.

Dulkėse gulėjo Džo. Nuo lovos spyruoklės nusidriekęs voratinklis nelyginant plunksna kuteno jai skruostą. Plaukai atrodė nublukę, bet juodos akys išblyškusiame veide buvo žvalios ir grėsmingos. Kai prabilo, supratau, jog mirtis pavertė ją beprote.

- Atiduok man ją, - sušnypštė. - Čia mano dulkių rinktuvas, - ir išplėšė iš rankos knygą, neleidusi pačiam paduoti. Akimirką

mūsų pirštai susilietė; jos ranka buvo šalta kaip šaka po šalnos. Džo atvertė knygą pasižymėtoje vietoje, išmesdama kortą, ir užsidėjo Somersetą Moemą ant veido. Kai sunėrė ant krūtinės rankas ir sustingo, supratau, jog žmona vilki mėlyną suknelę, su kuria palaidojau. Ji išlindo iš kapo, kad pasislėptų po mūsų lova.

Pabudau dusliai rikteldamas ir vos nenudribau nuo lovos. Ilgai nemiegojau - ašaros nuo skruostų dar nenudžiūvo, o vokus degino nuo ilgo verkimo. Sapnas buvo toks tikroviškas, jog turėjau pasiversti ant šono ir palenkęs galvą dirstelti po lova, kad įsitikinčiau, jog žmona neguli užsidengusi veidą knyga ir netiesia man ledinių pirštų.

Tenai, suprantama, nieko nebuvo - sapnai lieka sapnais. Ir vis dėlto nakvojau ant kušetės savo kabinete. Guolį pasirinkau tinkamai, nes daugiau tą naktį nieko nesapnavau. Tik gero miego nieką.

ANTRAS SKYRIUS

Per dešimtį savo vedybų metų ir po Džoanos mirties niekad nejaučiau rašymo barjero, kurį patiria tiek daug rašytojų. Man jis buvo toks svetimas, kad faktas įsišaknijo anksčiau, nei pajutau kažką neįprasta. Taip gali nutikti tik "literatams", kurių kūryba aptarinėjama, narstoma ir kartais sumalama į miltus "Niujorko knygų apžvalgoje".

Mano rašymo karjera ir vedybos beveik sutapo. Pirmąjį savo romaną "Buvimas dviese" baigiau neilgai trukus po mūsų oficialių sužieduotuvių (užmoviau ant vidurinio kairės rankos piršto žiedą su opalu, šimtas dešimt žalių "Day`s Jevelers"- daugiau, nei galėjau tuomet sau leisti... bet Džoana neapsakomai juo apsidžiaugė), o paskutinį romaną "Nuo pat viršaus žemyn" baigiau už mėnesio po jos laidotuvių. Pastarasis buvo apie psichopatą, mėgstantį aukštį. Jis išėjo 1995-ųjų rudenį. Po to išleidau ir daugiau romanų, - paradoksas, kurį galiu paaiškinti, - bet nemanau, jog artimiausioje ateityje pasirodys dar koks nors Maiklo Nuneno romanas. Dabar žinau, ką reiškia psichologinis rašymo barjeras. Žinau geriau, nei norėtųsi.

Kai dvejodamas parodžiau Džo "Buvimo dviese" rankraštį, ji perskaitė jį per vieną vakarą, susiraičiusi mėgstamiausiame savo

krėsle vien tik su kelnaitėmis ir sportiniais marškinėliais, ant kurių priekio juodavo Meino meška, gurkšnodama vieną arbatos su ledu stiklinę po kitos. Aš išėjau į garažą (nuomojome namą Bengore su kita taip pat netvirtai stovinčia pora... ne, tuomet su Džo dar nebuvome susituokę, bet, kiek prisimenu, žiedas su opalu niekad nepaliko jos piršto) ir be tikslo blaškiausi, jausdamasis kaip vyrukas iš "New Yorker" komikso. Kiek pamenu, ėmiau kurpti vaikiškai paprastą inkilėlį ir vos nenusipjoviau kairės rankos rodomojo piršto. Kas dvidešimt minučių grįždavau pažiūrėti į Džo, bet ji nepastebėjo manęs, o jei ir pastebėjo - neišsidavė. Laikiau tai geru ženklu.

Sėdėjau ant užpakalinių namo laiptelių, stebėjau žvaigždes ir rūkiau, kai ji išėjo ir atsisėdusi uždėjo ranką man ant pečių.

- Ir? - paklausiau.

- Geras, - atsakė Džo. - O dabar, kodėl tau neparėjus namo ir manęs nepamylėjus? - nespėjau prasižioti - kelnaitės, kurias ji mūvėjo, klestelėjo man į sterblę.

Po to, gulėdamas lovoje ir valgydamas apelsinus (nuo šitos ydos mes vėliau išsigydėme), paklausiau:

- Pakankamai geras, kad spausdintų?

- Na, - atsakė ji, - nieko neišmanau apie tviskantį leidybos pasaulį, bet visą laiką skaičiau savo malonumui... "Smalsuolis Džordžas" buvo mano pirmoji meilė, jeigu nori žinoti...

- Nenoriu.

Ji palinko ir įkišo į burną apelsino skiltelę; šilta ir gundanti krūtis rėmėsi man į ranką.

- ...ir šitą perskaičiau su didžiuliu malonumu. Spėju, kad tavo, kaip "Derio naujienų" korespondento, karjera neišlaikys bandomojo laikotarpio. Greičiausiai tapsiu rašytojo žmona.

Jos žodžiai mane sujaudino... tiksliau, privertė pašiurpti rankas. Ne, ji tikrai nieko neišmanė apie tviskantį leidybos pasaulį, bet jeigu ji tiki, tikiu ir aš... ir tikėjimas buvo geras kursas. Per seną savo dėstytoją (kuris perskaitė mano romaną ir pagyrė, komercinę jo pusę, regis, priskyręs prie trūkumų) radau agentą, o šis pardavė "Buvimą dviese" "Random House" - pirmai leidyklai, kuri jį perskaitė.

Džo neklydo ir dėl mano žurnalistinės karjeros. Keturis mėnesius rašinėjau apie gėlių parodas, šunų lenktynes, labdaringus pietus, gaudamas šimtą dolerių per savaitę, kol atėjo pirmasis čekis iš leidyklos - 27 000 dolerių, atskaičiavus agento komisinius. Išdirbau laikraštyje visai trumpai, netgi nespėjau sulaukti vargano algos pakėlimo, bet kolegos vis tiek surengė man atsisveikinimo vakarėlį. Jis vyko Džeko bare, kaip dabar prisimenu. Virš stalų kabojo užrašas: SĖKMĖS, MAIKAI - RAŠYK! Jau namuose Džoana pasakė, kad jeigu pavydas būtų rūgštis, iš manęs teliktų diržo sagtis ir trys dantys.

Vėliau lovoje, kai suvalgėme paskutinį apelsiną ir pasidalijome paskutine cigarete, pasakiau: "Juk niekas nepainios jos su "Žvelk, angele, į savo būstą", ką?" Kalbėjau apie savo knygą. Ji žinojo, kaip mane prislėgė neguodžiantis dėstytojos atsiliepimas apie romaną.

- Tu juk neketini man išlieti menininko nusivylimo? - paklausė, pasiremdama ant alkūnės. - Jeigu taip, pasakyk man dabar, kad iš ryto skubėčiau nusipirkti skyrybų dokumentų rinkinį.

Nudžiugau, bet jos žodžiai vis tiek mane užgavo.

- Ar matei pirmą "Random House" vertinimą? - žinojau, kad ji skaitė. - Jie pavadino mane V.S. Endrius su pimpalu.

- Na ir kas, - atšovė Džoana, švelniai suimdama aptariamą objektą, - tu turi pimpalą. O dėl to, kaip vadina... Maikai, kai buvau trečioje klasėje, Petė Bening pravardžiavo mane snarglių ėdike. Bet aš tokia nebuvau.

- Etiketės mirtinai prilimpa.

- Niekai, - ji spustelėjo mano galą taip, kad šiek tiek suskaudo, bet sykiu buvo neapsakomai malonu. Ir tą trumpikių peliuką visuomet patenkindavo bet koks dėmesys. - Svarbiausia - laimė. Ar tu laimingas rašydamas, Maikai?

- Žinoma, - ji ir pati tai žinojo.

- O kai rašai, ar tave kamuoja sąžinė?

- Kai rašau, negaliu galvoti apie nieką kita, - atsakiau ir užvirtau ant jos.

- Mielasis... - sumurkė ji tuo nepatenkintu balseliu, kuris mane ypač sujaudindavo. - Tarp mūsų kažkieno penis.

O mylėdamasis supratau du dalykus: ji nemelavo sakydama, kad mano knyga jai patiko (po šimts, tai išdavė jos sėdėjimas tame krėsle su sruoga ant kaktos ir pabruktomis po savimi kojomis) ir kad neturėčiau gėdytis to, ką rašau... bent jau jos akyse. Ir dar - svarbi buvo tik mūsų šeimyninė nuomonė, kurią sudarė jos ir, suprantama, mano nuomonė.

Ačiū Dievui, ji buvo Moemo gerbėja.

Buvau V.S.Endrius su pimpalu dešimtį metų... keturiolika, jeigu pridėsime metus po Džoanos mirties. Pirmus penkerius bendravau su "Random'u", po to mano agentas gavo puikų pasiūlymą iš "Putnam'o", ir aš pakeičiau leidėją.

Matėte mano vardą daugelyje bestselerių sąrašų... jeigu jūsų sekmadieninis laikraštis spausdina ne dešimt, o penkiolika pirmųjų pozicijų. Neprilygau Klensiui, Ladlemui ar Grišamui, bet išleidau padorų romanų kietais viršeliais skaičių (V.S. Endrius, kartą pasakė mano agentas Haroldas Oblovskis, neišleido nė vienos; ta dama - išimtinai knygų lanksčiais viršeliais fenomenas) ir sykį net įkopiau į penktąją "Times" sąrašo vietą... su antruoju roma-

nu “Vyras raudonais marškiniais”. Ironiška, bet aukščiau man pakilti neleido “Plieno mašina”, parašyta Tedo Bomonto* (Džordžo Starko slapyvardžiu). Bomontai tuo metu turėjo vasarnamį Kasl Roke, už kokio pusšimčio mylių nuo mūsų vilos prie Juodosios Žymės ežero. Tedas jau nebegyvas. Nusižudė. Nežinau, ar tai susiję su rašymo barjeru.

Stovėjau už magiško gigantiškų bestselerių rato, bet nekreipiau į tai dėmesio. Man dar nesulaukus trisdešimt vienerių, turėjome du namus: mielą Evardo stiliaus statinį Deryje ir rąstų namą prie ežero, beveik atitinkantį “vilos” pavadinimą vakarų Meine. Sara Kvatoklė, taip beveik šimtmetį vadino tą namą vietiniai. Be to, namai buvo visiškai nuosavi, nes abu nusipirkome, kai tuo metu dauguma mūsų amžiaus porų džiaugiasi, jeigu bankai sutinka skolinti kreditą namui. Mes buvome turtingi, laimingi ir nepraradę humoro jausmo. Nebuvau Tomas Vulfas (net ne Tomas Vulfas ar Tobijas Volfas**), bet man gerai mokėjo už darbą, kurį mėgau, geriau ir būti negalėjo; tai kaip licencija vogti.

Pakliuvau į sąrašo vidurį, būdingą įpusėjusiems penktąją dešimtį; kritika ignoravo, dirbau griežtai apibrėžtame žanre (mano atveju - DAILI MERGINA SUTINKA ĮDOMŲ NEPAŽĮSTAMĄJĮ), buvau gerai apmokamas, nes visuomenė suprato, kad be manęs negali apsieiti. Reikėjo kaip nors išlieti pagrindinius instinktus, ir kažkas turėjo Padaryti Tai. Aš su džiaugsmu Tai Dariau (kartais entuziazmu man padėdavo Džo, kai įkliūdavau sudėtingame siužeto vingyje), ir vieną dieną, - berods vos tik išrinkus Džordžą Bušą, - mūsų buhalteris pranešė, kad esame milijonieriai.

Nebuvome tiek turtingi, kad turėtume lėktuvą (Grišamas) arba futbolo komandą (Klensis), bet Meino valstijos Derio maste-

---

* Tedas Bomontas - pagrindinis Stiveno Kingo romano “Tamsioji pusė” veikėjas.

** Tom Wolfe ir Tobias Wolff - šiuolaikiniai amerikiečių rašytojai.

liais neskurdome. Mylėjomės tūkstančius kartų, peržiūrėjome tūkstančius filmų, perskaitėme tūkstančius knygų (Džo dažniausiai pasidėdavo po lova). O svarbiausia, - ir tai, matyt, didžiausia laimė, - mes nežinojome, kiek nedaug mums atseikėta.

Ne sykį svarsčiau, ar tik ne ritualų sulaužymas priveda prie rašymo barjero. Dieną galėjau nekreipti dėmesio į šiuos plepalus, bet naktį būdavo sunkiau. Naktį mintys mėgsta nutrūkti nuo grandinės. Ir jeigu visą gyvenimą rašei fantastiką, esu tikras, kad tos grandinės dar silpnesnės, o šunys mažiau linkę būti pririšti. Regis, Šo, o gal Oskaras Vaildas yra pasakęs, kad rašytojas yra žmogus, išmokęs savo mintis nepaklusti.

Ar tikrai taip nenatūralu manyti, jog ritualų nutraukimas prisidėjo prie staigios ir netikėtos (bent jau man netikėtos) krizės? Kai duoną kasdieninę užsidirbi išgalvotuose pasauliuose, riba tarp esamo ir menamo atrodo daug siauresnė. Dailininkai kartais atsisako tapyti be pamėgtosios kepurės, o gerai atmušantys kamuoliuką beisbolininkai nekeičia savo kojinių.

Ritualas prasidėjo su antru romanu, dėl kurio vienintelio nervinausi (matyt, vėl persirgau antrakursio liga: jiems atrodo, kad po sėkmės būtinai turi būti nuosmukis). Prisimenu, Amerikos literatūros dėstytojas sakė, jog iš visų šiuolaikinių rašytojų tik Harper Li pavyko išvengti antrosios knygos siaubo.

Baigdamas "Vyrą raudonais marškiniais", sustojau prieš paskutinį sakinį. Edvardo IV stiliaus namas Bentono gatvėje Deryje dar turėjo palaukti dvejus metus, bet mes buvome įsigiję Sarą Kvatoklę, namelį ant Juodosios Žymės kranto (ne visai apstatytą, o ir Džo studija dar nebuvo įrengta, bet vis tiek gražų), ir viskas vyko tenai.

Atstūmiau kėdę nuo rašomosios mašinėlės - tarškinau savo senąja IBM Selectric - ir nuėjau į virtuvę. Buvo įpusėjęs rugsėjis,

vasarotojai išsilakstę po miestus, ir narų rypavimas virš ežero skambėjo neapsakomai gražiai. Leidosi saulė, ežeras virto ramia vėsia ugnies lėkšte. Tai ryškiausias mano prisiminimas; kartais atrodo, kad galėčiau įžengti į jį ir iš naujo pergyventi. Ar daryčiau ką nors kitaip? - svarsčiau.

Iš anksto tą vakarą įkišau į šaldytuvą "Taittinger" butelį ir dvi taures. Dabar išėmiau juos, sustačiau ant metalinio padėklo, kuriuo iš virtuvės paprastai keliaudavo arbata su ledu arba "Kool-Aid" į verandą, ir nusinešiau svetainėn.

Džoana buvo paskendusi aptriušusiame supamajame krėsle ir skaitė ne Moemą, o Viljamą Denbrou, vieną iš mėgstamiausių savo rašytojų.

- Ooo, - nutęsė ji, pakėlusi galvą ir pasižymėjusi skaitomą vietą. - Šampanas! Kokia proga? - neva ji būtų nežinojusi.

- Baigiau, - atsakiau. - *Mon livre est tout fini.**

- Ką gi, - tarė žmona šypsodamasi ir paėmė vieną taurę, kai pasilenkiau prie jos, - tai gerai, tiesa?

Dabar suprantu, kad ritualo esmė - gyvybinga ir galinga šerdis lyg koks burtažodis - buvo ta frazė. Mes beveik visuomet gerdavome šampaną, dažniausiai Džo su manimi grįždavo į kabinetą, bet ne visuomet.

Kartą, penkeri metai prieš mirtį, ji buvo Airijoje, atostogavo su savo drauge, kai baigiau rašyti knygą. Tąkart šampaną išgėriau vienas ir paskutinę eilutę parašiau vienas (tuomet jau spausdinau "Makintošu", kuris mokėjo milijonus visokiausių dalykų, bet buvo naudojamas tik vienam). Paskambinau į viešbutį, kuriame ji buvo apsistojusi su Brina, pranešiau, kad baigiau, ir išklausiau žodžius, dėl kurių skambinau. Tie žodžiai nuslydo į airišką telefoną, nusigavo iki mikrobangų siųstuvo, kaip malda pakilo iki

---

* Mano knyga parašyta *(pranc.)*.

kažkurio palydovo ir atskriejo į mano ausį: "Ką gi, tai gerai, tiesa?"

Šita tradicija, kaip sakiau, prasidėjo nuo antros knygos. Kai išgėrėme po taurę šampano ir įsipylėme po antrą, nusivedžiau ją į kabinetą, kur iš žalios kaip miškas mašinėlės styrojo vienas baltas popieriaus lapas. Virš ežero naktį pašaukė paskutinis naras, ir tas garsas man visuomet primena surūdijusio gelžgalio girkštelėjimą vėjyje.

- Lyg ir sakei, kad jau baigei, - tarė Džoana.

- Liko paskutinė eilutė, - paaiškinau. - Šitą knygą skyriau tau ir noriu, kad paskutinį štrichą padarytum tu.

Ji nenusijuokė, neprotestavo ir nedžiūgavo, tik pasižiūrėjo, norėdama įsitikinti, ar kalbu rimtai. Aš patvirtindamas linktelėjau, ir ji atsisėdo mano kėdėn. Prieš tai ji buvo išsimaudžiusi, plaukus susišukavusi atgal ir surišusi baltu elastiniu raiščiu. Jie atrodė dviem atspalviais tamsesni nei paprastai. Paliečiau sruogas. Jos priminė šlapią šilką.

- Nauja pastraipa? - pasiteiravo rimtai žiūrėdama į mane, kaip didelio boso žodžius pasirengusi stenografuoti mergaitė.

- Ne, - atsakiau, - tęsk toliau, - ir padiktavau sakinį, kurį sugalvojau prieš eidamas šampano: "Jis numovė grandinę jai per galvą, ir abu nulipo laiptais prie jų lūkuriuojančio automobilio".

Džo išspausdino sakinį, po to laukdama pakėlė į mane galvą.

- Viskas, - pasakiau. - Man regis, gali parašyti "Pabaiga".

Džo dusyk spustelėjo mygtuką "GRĮŽTI", nustatė karietėlę ties viduriu ir po paskutine prozos eilute išspausdino "Pabaiga". IBM Kurjer velenėlis (mano mėgstamiausias) paklusniai ištęsė raides.

- Ir kokią gi grandinę jis nuėmė jai nuo kaklo? - paklausė manęs žmona.

- Perskaityk knygą ir sužinosi.

Žmona sėdėjo prie stalo, aš stovėjau greta, tad ji lengvai prisiglaudė prie manęs. Kai Džoana prabilo, jos lūpos judėjo prie jautriausios mano vietelės. Mudu skyrė tik medvilninės trumpikės.

- Mes visada turime priemonių priversti tave kalbėti.

- Neabejoju, - sutikau.

Aš bent jau mėginau pakartoti ritualą tą dieną, kai pabaigiau "Nuo pat viršaus žemyn". Ritualas atrodė tuščias, kaip forma, iš kurios ištekėjo magiškas turinys, tačiau nieko kita ir nesitikėjau. Dariau tai ne dėl prietarų, o iš pagarbos ir meilės. Jei norite, Džoanai atminti. Arba tai buvo tikrosios Džo laidotuvės - po mėnesio, kai ji atsigulė po velėna.

Baigėsi trečia rugsėjo savaitė, vis dar buvo nepakeliamai karšta - karščiausia vasaros pabaiga, kiek galėjau prisiminti. Baiginėdamas romaną, visą laiką mąsčiau, kaip man trūksta žmonos... bet tai manęs nė kiek negaišino. Ir dar kai kas: per tokį karštį Deryje teko dirbti vienais šortais, tik niekad nešovė mintis nuvažiuoti į Sarą Kvatoklę. Tikriausiai todėl, kad baiginėdamas "Viršų" ėmiau įsisąmoninti tiesą - šįsyk žmona jau nebe Airijoje.

Vasarnamyje mano darbo kambarys buvo nedidukas, bet su gražiu vaizdu pro langą. O Derio kabinetas ilgas, apstatytas knygų lentynomis ir belangis. Tą vakarą virš galvos sunkų orą suko visi trys ventiliatoriai. Įėjau apsirengęs šortus, sportinius marškinėlius, įsispyręs į sandalus, su kokakolos padėkliuku, ant kurio stovėjo šampano butelis ir dvi atšaldytos taurės. Šito vagono gale, po žema, jog tekdavo kone nuropoti, kad nesusitrenkčiau galvos, pastoge (kiek metų atrėminėjau Džo protestus, kad pasirinkau pačią blogiausią vietą savo darbo stalui!) švietė "Makintošo" ekranas.

Pamaniau, kad pats prašausi naujo ašarų priepuolio - gal net didžiausio - bet vis tiek ėjau... juk mes visuomet stebimės savo jausmais, tiesa? Tą vakarą nedejavau ir neverkiau; veikiausiai širdgėla pasitraukė. Liko gilus praradimo jausmas - tuščia kėdė, kur ji mėgdavo paskaityti, tuščias stalas, prie kurio krašto ji visuomet pavojingai statydavo stiklinę.

Įsipyliau taurę šampano, palaukiau, kol atslūgs puta, ir pakėliau. "Aš baigiau, Džo, - tariau sėdėdamas po besisukančiais ventiliatoriais. - Tai gerai, tiesa?"

Atsakymo nesulaukiau. Vėlesnių įvykių akivaizdoje verta pakartoti - atsakymo neišgirdau. Nesijaučiau kambaryje esąs vienas.

Išgėriau šampaną, pastačiau taurę ant padėkliuko, tada pripildžiau antrą. Nusinešiau prie kompiuterio ir atsisėdau ten, kur dabar būtų sėdėjusi Džoana, jeigu ne visų karštai mylimas Dievas. Neverkiau, bet akys pritvinko ašarų. Ekrane švietė tokie žodžiai:

```
ne tokia jau bloga diena, pagalvojo ji. Priėjusi per žolę prie savo automobilio, ji nusijuokė iš kvadratinio lapelio už stiklo. Kemas Dilensis, kuris niekuomet nenukabindavo nosies ir kuriam neegzistavo žodelis "ne", pakvietė į antrą šio antradienio vyno degustavimo vakarėlį. Ji paėmė raštelį, rengėsi suplėšyti, bet apsigalvojusi įsikišo į džinsų kišenę.
```

- Ne nauja pastraipa, - tariau. - Tęsk, - po to surinkau sakinį, kuris sukosi mano galvoje jau einant šampano. *Prieš ją buvo visas pasaulis; Kemo Dilensio vyno degustacija buvo kaip niekad gera pradžia.*

Sustojau įsmeigęs akis į mirksintį kursorių. Ašaros tebedegino akių kampelius, bet aš kartoju, kad joks šaltas dvelksmas nečiu-

pinėjo mano kulkšnių, jokie vaiduokliški pirštai negniaužė kaklo. Du kartus spustelėjau “Grįžti”. Paskiau - “Centras”. Po paskutine prozos eilute išspausdinau “Pabaiga” ir pakėliau prieš ekraną taurę, iš kurios turėjo gerti Džo.

- Į tave, mažute, - pasakiau. - Kaip norėčiau, kad būtum čia. Siaubingai tavęs pasiilgau, - tariant paskutinį žodį, mano balsas sudrebėjo, bet nenutrūko. Išgėriau “Taittinger”, išsaugojau paskutinę eilutę, visą tekstą perrašiau į disketes ir jas išėmiau. Be laiškų, pirkinių sąrašų ir čekių, ketverius metus neparašiau nė eilutės.

TREČIAS SKYRIUS

Mano leidykla nieko nežinojo. Nežinojo mano redaktorė Debra Vainstok ir agentas Haroldas Oblovskis nežinojo. Frenkas Arlenas taip pat nežinojo, nors ne vieną kartą norėjau jam pasakyti. *Leisk man būti tavo broliu. Jei ne dėl tavęs, tai dėl Džo,* tarė jis man tą dieną, kai rengėsi grįžti prie savo leidybinių reikalų ir vienišiaus gyvenimo Pietų Meino miestelyje Sendforte. Neketinau raudoti jam ant peties ar išlieti širdgėlą, kaip jis tikėjosi, tačiau kas porą savaičių skambinau. Na, žinote, vyriški pokalbiai. "Kaip sekasi?" - "Nieko, šalta kaip pragare". - "Aha, čia taip pat". - "Nori nuvažiuoti į Bostoną, jeigu gausiu bilietus į "Meškas"? - "Gal kitais metais, dabar labai užsiėmęs". - "Taip, suprantu. Iki, Miki". - "Laimingai, Frenkai." Vyriški pokalbiai.

Esu įsitikinęs, kad jis kartą kitą pasiteiravo manęs, ar rašau naują knygą, manau, atsakiau...

O, velnias, juk tai melas, a? Taip giliai įsišaknijęs, kad meluoju net pats sau. Taip, jis paklausdavo, o aš atsakydavau tikrai dirbąs prie naujos knygos, sekasi gerai, tikrai gerai. Jau rengiausi jam prisipažinti, *kad negaliu nė dviejų pastraipų išspausti psichiškai bei fiziškai neišsikvėpęs: pulsas pagreitėja dvigubai, po to trigubai, pritrūkstu oro, imu dusti, akys, regis, iššoks iš akiduobių ir pakibs ant skruostų. Jaučiuosi kaip klaustrofobikas grimztančiame povandeniniame laive. Štai kaip man sekasi, ačiū, kad*

paklausei, bet taip ir nepasakiau. Pagalbos neprašau. Negaliu prašyti pagalbos. Atrodo, jau sakiau.

Mano subjektyviu požiūriu, iš visų kūrėjų gabūs romanistai (na, vidutiniški irgi) užima pačią geriausią poziciją. Žmonės išties perka daugiau kompaktinių diskų nei knygų, daugiau lankosi kine ir žiūri televizorių. Bet romanistų produktyvumo laikotarpis ilgesnis, nes, ko gero, skaitytojai šiek tiek protingesni už kitų menų gerbėjus, taigi turi ilgesnę atmintį. Kur dabar Deividas Soulas iš "Starskis ir Hačas" serialo bei baltasis reperis Vanila Aisas? O Hermanas Vukas, Džeimsas Mičeneris bei Normanas Meileris ir 1994-aisiais vis dar eina; štai ir kalbėk apie kadaise žeme vaikščiojusius dinozaurus.

Arturas Heilis rašo naują knygą (sklido tokie gandai, vėliau paaiškėjo, kad ne veltui), Tomas Haris galėjo nutilti septyneriems metams, o po to vėl leisti bestselerius. O Džeromo Deivido Selindžerio kūriniai, nors jis jau keturis dešimtmečius neparašė nė žodžio, vis dar karštai svarstomi per anglų literatūros pamokas ir neformaliuose literatų būreliuose. Skaitytojų ištikimybė neturi sau lygių jokiuose kituose menuose, ir kaip tik todėl tiek daug išsikvėpusių rašytojų vis dar užkyla į perkamiausių knygų sąrašus su magiškų žodžių ant knygos viršelio "... autorius" pagalba.

Todėl leidėjas, galintis parduoti 500 000 romano egzempliorių kietais viršeliais ir per milijoną - lanksčiais, iš autoriaus tikisi paprasto dalyko - romano per metus. Tai, Niujorko išminčių galva, optimalu. Trys šimtai aštuoniasdešimt susiūtų ar suklijuotų puslapių kas dvylika mėnesių su pradžia, viduriu bei pabaiga, ir, pageidautina, pasikartojančiu pagrindiniu veikėju, kaip Kinsis Milhounas arba Kėja Skarpeta. Skaitytojams patinka tie patys veikėjai - tai tarsi grįžimas į šeimą.

Jeigu per metus knygos neišspaudi, netenki leidėjo kreditų, apkarpai savo menedžeriui galimybę plauti tavo kredito korteles, o tavo agentas negali laiku susimokėti savo psichoanalitikui. Jeigu knyga užstringa, dalis gerbėjų taip pat gali atkristi. Nieko nepadarysi. Tuomet, kai rašai daug, atsiranda sakančių: "Fu, šito vaikino man jau per daug, man jis gerklėje stovi".

Pasakoju tai tik todėl, kad suprastumėte, kaip praleidau ketverius metus, savo kompiuterį naudodamas kaip brangiausią pasaulyje "Skrebl" žaidimo lentą, o niekas nė neįtarė. Rašymo barjeras? Kas tai yra? Nėra jokio sumauto rašymo barjero. Kaip galima apie jį pagalvoti, kai kiekvieną rudenį tiksliai kaip laikrodis pasirodo žavingas Maiklo Nuneno romanas jūsų malonumui, mielieji, beje, nepamirškite, kad artėja šventės, ir visiems jūsų giminaičiams taip pat patiks naujasis Nunenas, kurį "Borders" įsigysite su trisdešimties procentų nuolaida, štai taip.

Paslaptis paprasta, ir aš ne vienintelis populiarus Amerikos rašytojas, kuris ją žino. Jeigu liežuviai nemeluoja, Danielė Styl (čia tik vienas pavyzdys) naudojo Nuneno formulę ištisus dešimtmečius. Matote, nuo 1984-ųjų, kai išleidau "Buvimą dviese", spausdindavau po knygą per metus, bet parašydavau po *dvi*. Vieną atiduodavau leidyklai, kitą paslėpdavau.

Neprisimenu, ar kalbėjau apie tai su Džo, nes ji niekad neklausė. Maniau, jog ji pati supranta, ką darau: ruošiu riešutėlius žiemai. Tik tada mintis apie rašymo sunkumus nekilo. Po šimts, man tiesiog buvo smagu.

1995 metų vasarį, supleškinęs mažiausiai dvi geras idėjas (tas mano smegenų sugebėjimas - eureka! - niekur nedingo, bet kėlė savų problemų), daugiau negalėjau neigti akivaizdaus fakto: mane ištiko blogiausia, kas be Alzheimerio ligos ar insulto gali ištikti rašytoją. Tačiau "Fidelity Union" seife gulėjo keturios kartoninės dėžutės su rankraščiais. Ant jų buvo užrašai: "Pažadas", "Grėsmė", "Dersė" ir "Viršūnė". Apie Valentino dieną man pa-

skambino kiek sunerimęs agentas, - paprastai pristatydavau naują savo kūrinį baigiantis sausiui, o dabar vasaris jau buvo persiritęs į antrą pusę. Teks paspausti gamybą, kad Maikas Nunenas išeitų prieš kasmetinę Kalėdų pirkimo karštinę. Ar viskas gerai?

Tai buvo pirma proga pasipasakoti, jog reikalai anaiptol neina kaip iš pypkės, bet misteris Haroldas Oblovskis, gyvenantis Park aveniu 225, buvo ne iš tų, kuriems gali pasakoti tokius dalykus. Jis buvo geras agentas, leidybos sluoksnių mylimas ir nekenčiamas (neretai vis tų pačių žmonių), bet jam nepatiktų bloga naujiena, kai visuomet ateidavo tik geros žinios. Susikrimtęs atlėktų į Derį pirmu lėktuvu, pasiryžęs pasišnekėti su manimi akis į akį, ir neišsinešdintų neišjudinęs manęs iš sąstingio. Ne, tegu Haroldas tebesėdi savo kabinete trisdešimt aštuntame aukšte su vaizdu į Yst Saidą.

Koks sutapimas, Haroldai, tariau jam, paskambinai tą pačią dieną, kai baigiau savo naują romaną. Dievaži, ką pasakysi, jeigu pasiųsiu per "Fedeksą"*, kad rytoj jau turėtum? Haroldas oriai man paaiškino, kad tai joks ne sutapimas, tiesiog jis yra telepatas, kaip įsitikino visi jo rašytojai. Tada jis pasveikino mane ir baigė pokalbį. Po dviejų valandų gavau nuo jo puokštę - didžiulę ir saldžią.

Pamerkęs gėles valgomajame, kur po Džo mirties retai apsilankydavau, nuėjau į banką. Įkišau į seifo spyną savo raktą, banko valdytojas - savąjį, ir netrukus jau kulniavau su "Nuo pat viršaus žemyn" rankraščiu į siuntų skyrių. Paėmiau paskutinę savo knygą tik todėl, kad ji gulėjo seife iš krašto. Ji išėjo lapkritį, visai prieš kalėdinę prekybą. Dedikavau ją savo mylimos žmonos Džoanos atminimui. "Times" bestselerių sąraše pakilau į vienuoliktą vietą, visi buvo laimingi. Netgi aš. Nes reikalai pasitaisys, ar

---

* "Federal Express Corporation" - stambiausia JAV privati skubių pašto siuntų tarnyba.

ne? Juk psichologinis barjeras nebūna amžinas (na, Harper Li išimtis)? Man tereikia atsipalaiduoti, kaip choristė sakė arkivyskupui. Ir, ačiū Dievui, kad kaupiau lyg uoli voveraitė savo riešutėlius.

Kai kitais metais nuvažiavau į "Fedeksą" su "Grėsmingu elgesiu", vis dar nebuvau nuleidęs nosies. Šią knygą parašiau 1991 metų rudenį, Džo ją labai pamėgo. Optimizmas kiek atslūgo 1997-ųjų kovą, kai per šlapdribą keliavau su "Dersės gerbėju", nors žmonių paklaustas, kaip sekasi (tai yra, ar rašai ką nors?), vis atsakydavau: "Gerai, puikiai, taip, rašau kalnus gerų knygų, jos liejasi iš manęs kaip mėšlas iš karvės užpakalio".

Kai Haroldas perskaitė "Dersę" ir pareiškė, kad ši knyga yra geriausias mano kūrinys, bestseleris ir dargi *rimtas* bestseleris, nedrąsiai mestelėjau mintį, kad man reikėtų kokius metelius atsikvėpti. Jis akimoju atsakė šlykščiausiu klausimu: "Ar viskas gerai?" Žinoma, atsakiau, eina kaip sviestu patepta, tiesiog sumaniau truputį prilaikyti vadžias.

Po to sekė patentuota Haroldo Oblovskio pauzė, kuri turėjo reikšti: esi nepataisomas mulkis, bet Haroldui taip patinki, kad mėgina sugalvoti švelniausią frazę tau tai pasakyti. Gudrus triukas, tačiau jį perkandau prieš šešerius metus. Tiesą sakant, jį išgliaudė Džo. "Jis tik vaizduoja užjaučiantį, - pasakė ji. - Iš tikro - kaip tas policininkas iš detektyvų. Tyli prikandęs liežuvį, kad neiškentęs prasižiotum ir viską prisipažintum".

Šį sykį liežuvį prikandęs laikiau aš; tiesiog perdėjau ragelį prie kitos ausies ir kiek atsilošiau į savo krėslo atkaltę. Tada mano žvilgsnį kliudė įrėminta nuotrauka virš kompiuterio - Sara Kvatoklė, mūsų vasarnamis prie Juodosios Žymės ežero. Nesilankiau ten ištisus šimtmečius ir neaišku kodėl.

Tada pasigirdo Haroldo balsas - atsargus, raminantis, protingo žmogaus balsas, bandąs įtikinti silpnaprotį, jog jo sumanymas tėra trumpalaikis kliedesys:

- Tai nekokia mintis, Maikai. Ypač šioje tavo karjeros pakopoje.

- Nėra jokios pakopos, - atšoviau. - Iškilau 1991 metais, nuo tada mano tiražai nei krito, nei kilo. Čia plynaukštė, Haroldai.

- Taip, - sutiko agentas, - o rašytojai, pasiekę stabilius tiražus, turi tik dvi išeitis: jie lieka ten, kur yra, arba krenta.

Vadinasi, aš krentu, vos neprasitariau... bet laiku susigriebiau. Nenorėjau, kad Haroldas suprastų, kokia gili toji krizė ir koks netvirtas po manimi pagrindas. Nenorėjau pasakoti jam, kad širdis ima spurdėti, - taip, tiesiogine prasme, - kai atveriu savo kompiuteryje šeštojo "Word'o" programą ir pažvelgiu į tuščią ekraną su pulsuojančiu kursoriumi.

- Taip, - tariau. - Gerai. Supratau.

- Ar tikrai viskas gerai?

- Negi knyga liudija priešingai, Haroldai?

- Ne, po galais... ji pritrenkianti. Geriausias tavo romanas, sakau tau. Malonu skaityti ir velniškai *rimtas mėšlas*. Jeigu Solas Belou dar rašytų romantišką fantastiką, rašytų būtent tokią. Bet... dėl kitos knygos bėdų neturi, tiesa? Žinau, kad vis dar gedi Džo... Velnias, mes visi...

- Ne, - nutraukiau. - Jokių bėdų.

Antra kankinanti pauzė. Netrikdžiau jos. Pagaliau Haroldas neiškentė:

- Grišamas gali leisti sau metų atostogas. Klensis galėjo. Pertraukos tarp Tomo Hariso knygų - veikiau taisyklė nei išimtis. Bet ten, kur tu esi, Miki, gyvenimas dar sunkesnis nei pačioje viršūnėje. Į kiekvieną sąrašo vietą pretenduoja po penkis autorius, o tu žinai, kas jie tokie - po šimts, jie tavo kaimynai tris mėnesius per metus. Kai kurie pakyla, kaip Patricija Kornvel su paskutinėmis dviem savo knygomis, kai kurie smunka, o kiti laikosi viename lygyje kaip tu. Jeigu Tomas Klensis padarytų penkerių metų

pertrauką ir sugrįžtų su Džeku Rajanu, vėl pataikytų į dešimtuką, jokios abejonės. Jeigu tu pasitrauksi penkeriems metams, gali ir visai nebegrįžti. Aš patariu...

- Ruošk šieną, kol saulė šviečia.

- Kaip pirštu į akį.

Kiek pasišnekėję atsisveikinome. Aš atsilošiau su krėslu, - dar kiek ir nuvirsiu, - ir įsmeigiau akis į tą mūsų užuobėgą vakariniame Meine. Sara Kvatoklė - tai lyg kokios nors senos baladės herojė. Žmonai mūsų kotedžas paežerėj patiko labiau, bet ir man tenai buvo gera. Tai kodėl nevažiuoju? Bilas Dynas, mūsų sargas, kiekvieną pavasarį nuimdavo langines, o rudenį jas vėl pritvirtindavo. Artinantis žiemai, išleisdavo iš vamzdžių vandenį, pasirūpindavo, kad pavasarį siurblys veiktų be priekaištų, patikrindavo elektros generatorių, reguliariai kviesdavo meistrus atlikti priklausančius patikrinimus ir kasmet po Atminties dienos* penkiasdešimt jardų nuo mūsų pliažiuko nuleisdavo plausto inkarą.

Bilas iškrėtė kaminą devyniasdešimt šeštųjų vasaros pradžioje, nors ugnis židinyje nedegė dvejus ar daugiau metų. Mokėdavau jam kas ketvirtį, kaip priimta šioje pasaulio dalyje. Bilas Dynas, senas jankis iš senos jankių giminės, keitė mano čekius į grynuosius ir niekad neklausinėjo, kodėl daugiau nebeatvažiuoju į savo vasarnamį. Po Džo mirties lankiausi ten kokius du tris kartus, tačiau nė karto nenakvojau. Ir gerai, kad neklausia, nes nežinočiau, ką atsakyti. Iš tiesų net nebuvau susimąstęs apie Sarą Kvatoklę iki pokalbio su Haroldu.

Prisiminęs agentą, vėl nukreipiau žvilgsnį į telefoną. Įsivaizduokite, jeigu jam pasakyčiau: *Aš pasitraukiu, ir kas? Pasaulis baigsis? Nereikia. Nesibaigtų, net jeigu turėčiau išlaikyti žmoną ir vaikus. Žmona mirė vaistinės automobilių stovėjimo aikštelėje,*

---

* Atminties diena kritusiųjų karuose atminimui pagerbti švenčiama gegužės 30-ąją.

o kartu su ja - taip ilgai lauktas vaikelis. Šlovės netrokštu - jeigu "Times" bestselerių sąrašų apatinėse lentynose atsidūrusius autorius galima pavadinti žymiais, - ir neinu miegoti su mintimi, kad greičiau išpirktų knygas. Tad ko? Kodėl man nerimauti?

Į paskutinį klausimą vis dėlto galėjau atsakyti. Todėl, kad jaučiausi pasiduodąs. Nes be žmonos ir savo darbo esu nereikalingas vienišas žmogelis dideliame, visiškai išpirktame name, per visą dieną išsprendžiąs tik kryžiažodį.

Toliau gyvenau... stūmiau dienas. Pamiršau Sarą Kvatoklę (arba kažkuri mano dalis, nenorėjusi ten važiuoti, palaidojo šią mintį) ir praleidau dar vieną bjaurią vasarą Deryje. Įdiegiau savo kompiuteryje kryžiažodžių sudarymo programą ir dabar pats juos sudarinėjau. Sutikau būti vietinio Vaikinų krikščionių asociacijos direktorių taryboje, neatsisakiau nuo pasiūlymo dalyvauti Vasaros menų festivalio Votervilyje žiuri. Nusifilmavau keliose reklamose, raginančiose aukoti vietinei benamių prieglaudai, sverdėjančiai ant bankroto ribos, po to dirbau tos pačios prieglaudos globėjų taryboje. (Viename šios tarybos susirinkime kažkokia moteris apšaukė mane degeneratų draugu, o aš atsakiau, jog tik apie tai ir svajojau. Už tai susilaukiau aplodismentų pliūpsnio, kurio prasmės iki šiol nesuprantu.) Pabandžiau kreiptis į psichoanalitiką, bet po penkių susitikimų nutariau, kad jo problemos dar didesnės nei mano. Aš padėjau vienam Azijos vaikui ir žaidžiau rutulio stūmimo lygoje.

Retsykiais pamėgindavau ką nors parašyti, bet baigdavosi liūdnai. Kartą išspaudžiau sakinį (koks užėjo ant seilės), paskiau teko stverti šiukšlių dėžę ir išsivemti. Mane taip supykino, kad maniau gyvas neišsikapanosiu... man teko tiesiog nuropoti nuo stalo su kompiuteriu. Kai pasiekiau kitą kambario galą, pasidarė

geriau. Įstengiau net žvilgtelti per petį į monitorių. Bet prieiti prie jo nepajėgiau. Kitą dieną prisiartinau užsimerkęs ir išjungiau.

Vis dažniau tomis karštomis vasaros dienomis prisimindavau Denisoną Kervilą, meninio rašymo dėstytoją, kuris padėjo susisiekti su Haroldu ir kuris taip menkai pagyrė "Buvimą dviese". Vienų Kervilo žodžių, kuriuos atseit pasakė Tomas Hardis, Viktorijos laikų romanistas ir poetas, niekaip negalėjau pamiršti. Gal Hardis iš tikro juos pasakė, nors niekur kitur neradau jų paminėtų: nei Bartleto*, nei Hardžio biografijoje, kurią perskaičiau tarp "Nuo pat viršaus žemyn" ir "Grėsmingo elgesio" publikacijų. Spėju, kad Kervilas galėjo pats juos sugalvoti ir dėl svorio priskirti Hardžiui. Savo gėdai turiu pripažinti, kad pats retkarčiais darau tokią nuodėmę.

Šiaip ar taip, aš vis dažniau prisimindavau tą citatą, kovodamas su kūno panika ir šalčiu galvoje, kraupiu jausmu, jog susikaupusios mintys negali išsiveržti. Ji sujungė mano neviltį ir augantį įsitikinimą, kad daugiau niekad negalėsiu rašyti (kokia tragedija, V. S. Endrius su pimpalu negali įveikti rašymo barjero). Būtent ji tvirtino, kad bet kokios pastangos pagerinti situaciją gali būti bevaisės, net jei man ir pavyktų.

Pasak rūškano Denisono Kervilo, kylantis romanistas turi iš pat pradžių suvokti, kad jis niekuomet nepasieks grožinės literatūros tikslų, tad visos jo pastangos iš esmės tuščios. "Palyginti su nuobodžiausiu žmogumi, žengiančiu Žemės paviršiumi ir metančiu ant jos šešėlį, - sakė Hardis, - ryškiausias romano personažas yra tik kaulų maišas". Puikiai žinojau, ką reiškia ši frazė, nes tomis nelaimingomis dienomis pats jaučiausi kaip kaulų maišas.

---

* Džonas Bartletas (1820 - 1905), redaktorius ir leidėjas. 1855 m. išleido pirmą "Pažįstamos citatos" žodyną, kuris vėliau buvo ne kartą papildomas ir leidžiamas.

Praeitą naktį sapnavau, kad vėl grįžau į Menderlį.

Jeigu ir yra gražesnė bei paslaptingesnė romano pradžios frazė, aš jos neskaičiau. Ir tarp 1997 metų rudens bei 1998 žiemos man nesyk teko ją prisiminti. Žinoma, Menderlio nesapnavau, bet sapnavau Sarą Kvatoklę, kurią Džo dažnai vadino "slėptuve". Mano supratimu, pakankamai geras apibūdinimas, nes kotedžas stovėjo vakarinio Meino miškų glūdumoje ir ne kokiame miestelyje, o negyvenamoje vietovėje, valstijos žemėlapiuose pažymėta TR-90.

Paskutinis sapnas buvo tikras košmaras, o iki tol sapnai buvo siurrealistiškai paprasti. Pabusdavau panoręs užsidegti naktinę lempą ir prieš vėl užmigdamas išsiaiškinti savo buvimą realiame gyvenime. Žinote, koks būna oras prieš perkūniją, kai viskas nurimsta, o spalvos pasidaro ryškios kaip karščiuojančiam žmogui? Mano sapnai apie Sarą Kvatoklę buvo kaip tik tokie, o pakirdęs jausdavau kažkokį pykinimą. *Vėl sapnavau Menderlį*, retsykiais pagalvodavau, ir kartkartėmis gulėdavau lovoje įsijungęs šviesą, klausydavausi vėjo lauke, dairydavausi po tamsius miegamojo kampus ir mąsčiau apie tai, kad Rebeka de Vinter nuskendo ne įlankoje, o Juodosios Žymės ežere. Ji skendo burbuliuodama ir taškydamasi, keistos juodos akys buvo pilnos vandens, o prietemoje abejingai krykavo narai. Kartais atsikėlęs išgerdavau stiklinę vandens. Arba tiesiog išjungdavau šviesą ir įsitikinęs, kur esu, apsiversdavau ant šono ir vėl užmigdavau.

Dieną retai kada prisimindavau mūsų kotedžą, ir tik daug vėliau patyriau, jog tokia dichotomija tarp naktinio ir tikrojo gyvenimo liudija kažką negera.

Spėju, kad sapnus išvaikė Haroldo Oblovskio skambutis 1997 metų spalį. Oficiali skambučio priežastis - pasveikinti mane su greitu "Dersės gerbėjo" pasirodymu. Knygą velniškai smagu skaityti, be to, ji turi *mąstymą skatinančio parako*. Įtariau, kad jo

darbotvarkėje yra mažiausiai dar vienas punktas, ir neapsirikau. Pasirodo, išvakarėse jis pietavo su Debra Vainstok, mano redaktore, ir pokalbis pakrypo apie 1998 rudenį.

- Ankštoka, - pareiškė jis, turėdamas galvoje rudenį leidžiamų knygų sąrašus, konkrečiai - fantastikos. - Yra keli siurprizai. Dinas Kuncas...

- Berods jis paprastai spausdinasi sausį, - įkišau savo trigrašį.

- Paprastai, bet Debra girdėjo, jog šį sykį knyga atidedama. Jis nori pridurti dar porą skyrių. Taip pat Haroldas Robinsas, "Grobuonys"...

- Būta čia ko!

- Robinsas vis dar turi gerbėjų, Maikai, vis dar turi. Kaip pats ne sykį pabrėžei, grožinės literatūros rašytojai turi gerbėjų visą gyvenimą.

- Aha, - perkėliau ragelį prie kitos ausies ir atsilošiau. Tada akys užkliuvo už Saros Kvatoklės nuotraukos virš mano stalo. Netrukus, tą pačią naktį, lankysiuosi ten savo sapnuose, bet tada nežinojau. Aišku buvo viena: nežmoniškai troškau, jog Haroldas Oblovskis baigtų išvedžiojimus ir eitų prie reikalo.

- Jaučiu nekantravimą, mano berniuk, - tarė Haroldas. - Ar užklupau prie stalo? Rašai?

- Baigiau šios dienos normą, - atsakiau. - O dabar mintys sukasi apie priešpiečius.

- Ilgai netruksiu, - pažadėjo jis, - nepadėk ragelio, tai svarbu. Kitą rudenį gali publikuotis dar mažiausiai penki autoriai, apie kuriuos nė neįtariame: Kenas Foletas... lyg ir pasirodys geriausias jo romanas po "Adatos akies"... Belva Plein... Džonas Džeiksas...

- Nė vienas iš jų nežaidžia teniso mano aikštelėje, - atsakiau suprasdamas, kur agentas lenkia. Haroldas lenkia štai kur: "Times" perkamiausių knygų sąraše yra tik penkiolika vietų.

- O ką pasakysi apie Džiną Ouel, pagaliau spausdinančią eilinį romaną iš epopėjos apie urvinių žmonių seksą?

Atsisėdau.

- Džina Ouel? Tikrai?

- Na... ne šimtas procentų, bet visai tikėtina. Paskutinė, bet ne blogiausia yra Merė Higins Klark. Aš žinau, kuriame korte ji žaidžia, tu, beje, taip pat.

Išgirdęs šiuos žodžius prieš šešerius ar septynerius metus, kai turėjau dėl ko kovoti, aš, ko gero, būčiau užsiplieskęs. Merė Higins Klark *išties* žaidė toje pačioje aikštelėje, dalijosi tais pačiais gerbėjais, todėl mūsų knygų pasirodymo tvarkaraščiai buvo taip pakoreguoti, kad nesipainiotume vienas kito kelyje... beje, dėl to išlošdavau tiktai aš, patikėkite manim. Jei susidurtume kaktomuša, Merė mane sumaltų. Kaip išmintingai pastebėjo įžymus kritikas, velionis Džimas Krousas, neverta maukšlintis Supermeno skrybėlės, spjauti prieš vėją, plėšti senojo Vienišojo Reindžerio kaukės ir stoti skersai kelio Merei Higins Klark. Netgi jei esi Maiklas Nunenas.

- Kaip tai galėjo atsitikti? - paklausiau.

Nemanau, kad mano tonas buvo grėsmingas, bet Haroldas atsakė nervingu balsu, kaip žmogus, bijąs būti išvytas ar net nukirsdintas už blogus darbelius.

- Nežinau. Jai, matyt, šiais metais šovė mintis parašyti antrą romaną. Kiek žinau, taip būna.

Aš ir pats žinojau, kad taip būna, todėl tiesiai paklausiau agento, ko jis nori. Tai atrodė greičiausias ir lengviausias būdas priversti jį pagaliau padėti ragelį. Atsakymas nenustebino. Jie su Debra nori (neminint kitų bičiulių iš leidyklos) knygos prieš 1998 rudenį, kad keliais mėnesiais užbėgtume mis Klark ir kitiems lenktynių dalyviams už akių. Tada lapkritį “Putnam” prekybos skyrius galės dar kartą solidžiai stumtelėti knygą prieš kalėdinę prekybą.

- Jie visada taip sako, - atšoviau. Kaip dauguma rašytojų (gerų ir ne tokių gerų) niekuomet netikėjau leidėjais.

- Manau, kad dabar gali jais pasitikėti, Maikai. Jei prisimeni, "Dersės gerbėjas" buvo paskutinė tavo senojo kontrakto knyga, - Haroldo balsas pagyvėjo nuo minties apie artėjančias derybas su Debra Vainstok ir Filu Granu iš "Putnam". - Svarbiausia, jie vis dar mėgsta tave. Mėgs dar labiau, jei pamatys rankraštį su tavo pavarde prieš Padėkos dieną.

- Jie nori, kad kitą knygą pristatyčiau lapkritį? Kitą mėnesį? - vyliausi, kad agentas mano balse sugaus teisėto nepasitenkinimo gaidelę, lyg savo seife jau vienuolika metų nebūčiau laikęs "Elenos pažado". Tai buvo pirmasis užkauptas riešutėlis, dabar likęs vienintelis.

- Ne, ne, galutinė data - sausio penkiolikta, - vaizduodamas maloningą, atsakė Haroldas. Ėmiau svarstyti, kur jiedu su Debra pietavo. Kokioje nors aukštuomenės vietelėje, galėjau galvą kirsti. Galbūt "Keturiuose metų laikuose". Džoana tą vietelę vadindavo "Frenki Vali ir Keturi sezonai". - Tai reiškia, kad jiems teks sutrumpinti leidybos procesą, gerokai suspausti, bet jie sutinka. Bet ar spėsi baigti romaną anksčiau laiko?

- Manau, suspėsiu, bet jiems kainuos, - atsakiau. - Tegu moka kaip už skubų valymą valykloje.

- Dėl to gali nesijaudinti! - šūktelėjo Haroldas. Atrodė, jis masturbuojasi, ir geizeris tuojau ištrykš galingu fontanu.

- Kaip manai, kiek?..

- Tikriausiai bandysim išmušti didesnį avansą, - atsakė agentas. - Jie, žinoma, pūsis, sakys, kad tai tavo paties labui. Netgi, kad viskas tik dėl *tavęs*. Tačiau turint galvoje, kad teks ilgiau padirbėti... papildomas išlaidos alyvai, kurią sudeginsi naktimis...

- Protinę kūrybos agoniją... priešlaikinio gimdymo skausmą...

- Taip, taip... Manau, dešimt procentų priedas būtų visai neblogai, - jis kalbėjo protingai, kaip žmogus, bandąs išlikti sąžiningas, kiek leidžia aplinkybės. O aš svarsčiau, kiek moterų su-

tiktų mėnesiu paskubinti gimdymą, kad už tai gautų papildomą šimtelį, kitą. Ko gero, į tokius klausimus geriau atsakymo neieškoti.

O koks man skirtumas? Juk ta prakeikta knyga ir taip parašyta, ar ne?

- Na, pasižiūrėsim, kaip tau pavyks susitarti, - tariau.

- Taip, bet nemanau, jog mes kalbame tik apie vieną knygą, aišku? Manau...

- Haroldai, dabar mano galvoje tik priešpiečiai.

- Man nepatinka tavo balsas, Maiklai. Ar viskas...

- Viskas gerai. Pasikalbėk su jais tik apie vieną knygą ir pasirūpink, kad už savo triūsą gaučiau saldainiuką. Gerai?

- Gerai, - atsakė po reikšmingos pauzės. - Tačiau tikiuosi, kad atsisakysi kontrakto trims keturioms būsimoms knygoms. Ruošk šieną, kol saulė šviečia, prisimeni? Tai čempionų šūkis.

- Pereik kiekvieną tiltą, kuris pasitaikys - tai dar vienas čempionų devizas, - atšoviau, o tą naktį per sapną vėl ėjau į Sarą Kvatoklę.

Tame sapne - visuose to rudens ir žiemos sapnuose - einu alėja prie kotedžo. Kelias daro dviejų mylių kilpą per mišką, jo galai išeina į 68-ąjį plentą. Abiejuose galuose stovi ženklas (42-asis kelias, jei tai turi reikšmės), kad būtų aišku gaisro atveju, bet pats kelias neturėjo pavadinimo. Mes su Džo taip pat jo niekaip nevadinome, netgi tarpusavyje. Iš tiesų tai buvo siauras šunkelis, dvi vėžės, per vidurį apžėlusios ramunėlėmis bei smilgomis. Važiuojant žolė šnibždėjosi su automobilio ar furgono dugnu.

Tačiau per sapną aš nevažiuoju. Niekad nevažiuoju. Per tuos sapnus einu pėsčias.

Prie keliuko spaudžiasi medžiai. Virš galvos - tik tamsus dangaus plyšelis. Netrukus išvysiu pirmąsias žvaigždes. Saulė jau

nusileido. Prie ežero klykauja narai. Miške krebžda smulkūs žvėreliai - burundukai ar voverės.

Pasiekiu keliuką, besileidžiantį žemyn prie namo. Čia prasideda mūsų valdos, kurias žymi nedidelis medinis ženklas: SARA KVATOKLĖ. Aš sustoju ant kalnelio, bet žemyn nesileidžiu. Apačioje stovi rąstinis kotedžas su priestatais, už kurio kyšo veranda. Jame keturiolika kambarių, juokingas skaičius. Namas turėtų atrodyti kerėpliškas ir nedailus, bet toks nėra. Kaip ori šimtametė dama, žengianti lengvu žingsniu, nepaisydama artrito ir sulinkusių kelių.

Centrinė kotedžo dalis seniausia, suręsta berods šio amžiaus pradžioje. Kitas pristatė ketvirtajame, penktajame ir šeštajame dešimtmečiuose. Kadaise tai buvo medžioklės namelis, aštuntajame dešimtmetyje čia trumpai glaudėsi nedidelė transcendentinių hipių komuna. Bet namas buvo tik nuomojamas; nuo penktojo dešimtmečio iki 1984-ųjų savininkai buvo Hingermanai, Darenas ir Marija Hingermanai... po to tik Marija, kai 1971-aisiais Darenas iškeliavo anapus. Įsigiję šį kotedžą, mes prikišom rankas labai nedaug: ant pagrindinio stogo iškėlėme palydovinę anteną. Idėja buvo Džoanos, bet pasižiūrėti televizoriaus jai beveik neteko.

Už namo saulėlydžio varsose tviska ežeras. Kiemas nuklotas rudų spyglių ir smulkių šakelių kilimu. Iš abiejų kelio pusių augantys krūmai pašėlo nevaržomai augti, kaip įsimylėjėliai, siekiantys įveikti juos skiriantį atstumą. Važiuojant pro čia mašina, šakos nemaloniai drėkstų ir brūžintų šonus. Žemiau ant rąstų želia samanos, o šoninių laiptelių plyšiuose kaip prožektoriai ištįso trys stambios saulėgrąžos. Atrodytų, šeimininkai ne apleido kotedžą, o *pamiršo* jį.

Padvelkia vėjelis, ir pajutęs šaltuką suprantu, kad stoviu visas permirkęs prakaitu. Užuodžiu pušis, rūgštų ir švarų kvapą, bei

nepaprastą ežero aromatą. Juodoji Žymė - vienas iš švariausių ir giliausių Meino ežerų. Merė Hingerman pasakojo, kad iki ketvirtojo dešimtmečio ežeras buvo didesnis, bet paskiau "Western Maine Electric" ranka rankon su Ramfordo popieriaus fabrikais gavo valstijos pritarimą užtvenkti Džesos upę. Ji parodė mums kelias žavias nuotraukas, kuriose baltomis suknelėmis pasidabinusios damos plaukioja ežere valtelėmis su liemeniuotais ponais. Fotografuota per Pirmąjį pasaulinį karą, sakė ji, rodydama vieną jauną moterį, amžiams sustingusią su pakeltu irklu. "Čia mano mamytė, - pasakė ji, - o vyras, kuriai ji grasina irklu, yra mano tėvelis".

Rėkia narai, jų balsai - kaip netekties šauklių. Tamsėjančiame danguje įžiūriu Venerą. Žvaigžde šviesioji, žvaigžde skaisčioji, ar gali norą mano išpildyti... tuose sapnuose visada prašau Džoanos.

Sugalvojęs norą, bandau leistis žemyn į kiemą. Žinoma, galiu ten eiti. Juk tai mano namas, tiesa? Kur dar galiu eiti, jei ne namo, kai temsta, o nuolatinis krebždesys miške vis artėja ir darosi grėsmingesnis? Kur dar galiu eiti? Tamsu, baisoka eiti į tą tamsų namą vienam (gal Sara įsižeidė taip ilgai palikta viena? Supyko?), bet aš privalau. Jeigu elektros nėra, užžiebsiu žibalinę lempą, kurią visuomet laikėme virtuvės spintoje.

Bet pasiekti namo negaliu. Kojos neklauso. Lyg mano kūnas žinotų apie namą tai, ko nežino protas. Vėl pakyla vėjas, pašiurpsta oda, o aš svarstau, kas verčia taip prakaituoti. Ar aš bėgau? Jei taip, kur bėgau? Ar iš kur?

Sudrėkę net mano plaukai; nemaloniai sulipę ant kaktos. Pakeliu ranką nubraukti juos ir pastebiu tarp krumplių šviežią įbrėžimą. Kartais jis būna ant dešinės rankos, kartais ant kairės. Pagalvoju: *Jeigu čia sapnas, detalės neblogos.*Visuomet ta pati mintis: *Jeigu čia sapnas, detalės neblogos.* Absoliuti tiesa. Deta-

lės kaip romane... bet sapne tikriausiai kiekvienas būna rašytojas. Iš kur žinoti?

Dabar Sara Kvatoklė - tamsi dėmė paežery, ir aš suprantu, kad nenoriu tenai eiti. Esu žmogus, ištreniravęs savo vaizduotę, ir galiu susigalvoti aibę dalykų, kurie laukia manęs namo viduje. Virtuvės kampe susisukęs pasiutęs meškėnas. Šikšnosparniai vonioje; jeigu pabaidysiu, jie cypaudami plūstels į mano veidą, odiniais sparneliais plaksis į skruostus. Arba vienas iš garsių Viljamo Denbro Padarų Iš Anapus Visatos, pasislėpęs po veranda, dabar seka mane tviskančiomis, pūliais aptekusiomis akimis.

- Ką gi, negaliu čia likti, - tariu sau, bet kojos nejuda ir atrodo, kad teks likti ten, kur nuo kelio atsiskiria atšaka į mūsų kotedžą; stovėsiu čia, noriu to ar ne.

Dabar miške, man už nugaros, šnara jau ne mažas gyvūnėlis (dauguma jų jau ramiai snaudžia lizduose ar olose), o kažkieno žingsniai. Bandau atsigręžti ir pasižiūrėti, tačiau nepajėgiu net to...

...ir tada paprastai prabusdavau. Pirmas dalykas, kurį padarydavau pakirdęs, tai apsiversdavau, įrodinėdamas sau grįžimą į realybę tuo, kad kūnas vėl paklūsta protui. Kartais - iš tiesų beveik visuomet - atitokdavau begalvojąs: *Menderlis, aš vėl sapnavau Menderlį.* Mintis atrodė šiurpi (manau, ir pats pasikartojantis sapnas kėlė nerimą, žinant, kad tavo pasąmonė atkakliai knisa tai, kas nebus atkasta). Bet meluočiau nepridūręs, jog širdyje mėgavausi tos vasaros ramybe, kuri apgaubdavo sapne, o kita mano dalis džiugiai sutikdavo liūdesį ir nuojautą, apimdavusią pabudus. To sapno egzotiškumo man trūko realiame gyvenime, ypač dabar, kai kelias, kuriuo keliaudavo mano vaizduotė, patikimai užblokuotas.

Vienintelis kartas, kai aš tikrai išsigandau (tačiau iškart turiu prisipažinti šimtu procentų nepasitikįs atsiminimais, nes jie, ro-

dės, visai neegzistuoja), buvo tąnakt, kai atsibudau, tardamas miegamojo tamsai: "Kažkas stovi už manęs, neleisk jam mane pasiekti, kažkas yra miške, prašau neleisk jam mane pasiekti". Ir labiausiai mane išgąsdino ne patys žodžiai, o tonas, kuriuo jie buvo ištarti. Tai buvo panikos apimto žmogaus balsas, visai nepanašus į mano.

Likus dviem dienoms iki 1997 metų Kalėdų, nuvažiavau į "Fidelity Union". Banko tarnautojas palydėjo mane fluorescencine šviesa užlietomis katakombomis iki seifo. Kai leidomės laiptais, jis patikino mane (mažiausiai dešimtą kartą), kad jo žmona yra *didžiulė* mano kūrybos gerbėja, kad perskaitė visas mano knygas ir jai dar maža. Mažiausiai dešimtą kartą atsakiau, jog ir jam laikas pakliūti į mano gniaužtus. Jis kaip visad atsakė įprastu kikenimu. Man tai buvo kaip savotiškas bankinis ritualas.

Misteris Kvinlenas įkišo savo raktą į A skylutę. Paskiau kukliai, kaip suteneris, atvedęs klientą pas kekšę, pasišalino. Įkišau savo raktą į B spyną, pasukau ir atidariau stalčių. Dabar jis atrodė labai tuščias. Paskutinis rankraštis gūžėsi kampe it pamirštas šunytis, kažkaip sužinojęs, kad jo broliai ir seserys buvo nunuodyti dujomis. Ant dėžutės storu juodu šriftu buvo išvedžiota: "PAŽADAS". Jau beveik neprisiminiau, apie ką tas romanas.

Ištraukęs šį keleivį, atkakusį iš devintojo dešimtmečio, užtrenkiau seifą. Neliko nieko, tik dulkės. *Atiduok man ją,* - sušnypštė Džo mano sapne; o tai buvo pirmas kartas per tuos metus, kai jį prisiminiau. *Atiduok man ją, čia mano dulkių rinktuvas.*

- Misteri Kvinlenai, jau baigiau, - pakviečiau banko tarnautoją. Pajutau, kad balsas netvirtas ir gergždžiantis, bet Kvinlenas nieko bloga neįtarė... arba tiesiog buvo diskretiškas. Veikiausiai nesu vienintelis klientas, kurį apsilankymas finansinėje "Miško pievelės" versijoje veikė slegiančiai.

- Aš tikrai perskaitysiu kurią nors jūsų knygą, - pažadėjo jis, nevalingai dirstelėjęs į dėžę, kurią laikiau rankose (matyt, reikėjo atsinešti kokį lagaminėlį, bet čia važiuodamas niekad nieko neturėjau). - Įsirašysiu į kitų metų darbų sąrašą.

- Būtinai paskaitykite, - tariau. - Nesigailėsite, misteri Kvinlenai.

- Markas, - pataisė jis mane. Irgi nebe pirmą kartą. - Vadinkite mane Marku.

Sukurpiau du laiškus, kuriuos įkišau į rankraščio dėžę prieš išsiųsdamas. Abu parašiau kompiuteriu, kuriuo kūnas man leido naudotis tol, kol dirbau "Užrašų knygelės" funkcija. Tik šeštojo "Word'o" atvėrimas baigdavosi audra. Niekad nebandžiau rašyti romano "Užrašų knygele", žinodamas, jog tokiu atveju prarasiu ir šitą galimybę... neminint gebėjimo žaisti "Skreblą" ir kryžiažodžius kompiuteriu. Mėginau rašyti ranka, bet nesėkmingai. Ir problema ne ta, kurią kartą girdėjau vadinant "ekrano drovumu"; aš pats tuo įsitikinau.

Vienas laiškelis buvo Haroldui, antras - Debrai Vainstok, abu daugmaž vienodi. Štai nauja knyga, "Elenos pažadas", tikiuosi, kad jums patiks kaip ir man, jeigu atrodo, kad šiek tiek trūksta apdailos, tai tik todėl, jog teko skubėti. Linksmų Kalėdų, Laimingos Hanukos, tikiuosi, kad kas nors padovanos jums sumautą ponį.

Beveik valandą prastovėjau nerimstančių piktų siuntėjų eilėje (prieš Kalėdas niekas neskuba, jokių rūpesčių - dėl to jas ir mėgstu) su "Elenos pažadu" po pažasčia ir Nelsono Demilio knyga "Burtų mokykla". Perskaičiau beveik penkiasdešimt puslapių, kol įgrūdau užvaikytai tarnautojai paskutinį savo nespausdintą romaną. Kai palinkėjau linksmų švenčių, ji tik sudrebėjo, bet nieko neatsakė.

KETVIRTAS SKYRIUS

Žengiant pro duris, suskambo telefonas. Skambino Frenkas Arlenas, klausė, ar nenorėčiau kartu su juo švęsti Kalėdų. Tiksliau, su *jais*; atvyksta visi broliai su šeimomis.

Prasižiojau atsisakyti (betrūko man dar pašėlusių airiškų Kalėdų, kur visi maukia viskį ir dalijasi sentimentaliais prisiminimais apie Džo, o ant grindų ropoja pora tuzinų snarglėtų vaikiščių), bet netikėtai išgirdau save sakant "Gerai, atvažiuosiu."

Frenkas nustebo ne mažiau už mane, bet nuoširdžiai apsidžiaugė.

- Fantastika! - suriko. - Kada atsibelsi?

Stypsojau koridoriuje, nuo gumbačių tekėjo vanduo, o pro arką mačiau svetainę. Ten nestovėjo kalėdinė eglutė; po Džo mirties man ji nerūpėjo. Kambarys atrodė paslaptingas ir per didelis man... riedučių aikštė, apstatyta amžiaus pradžios baldais.

- Tvarkiau reikalus, - atsakiau. - Ką pasakysi, jeigu įsimesiu keletą apatinių į krepšį, sėsiu automobilin ir atidumsiu į pietus, kol neatvėso mašinos radiatorius?

- Nuostabu, - nė nedvejojęs tarė Frenkas. - Galėsime surengti bernvakarį, kol nesuplaukė Rytų Maldeno sūnūs ir dukterys. Pripildysiu tau stiklą, kai tik padėsiu ragelį.

- Tuomet negaišiu, - atsakiau.

Tai buvo gražiausia šventė po žmonos mirties. Manau, man tai buvo pirma šventė. Keturias dienas aš buvau garbingu Arlenu. Per daug gėriau, per dažnai kėliau tostus Džoanai atminti... ir kažkaip žinojau, kad ji būtų patenkinta dėl to, jei žinotų. Mane du kartus apspjovė mažyliai, kažkoks šuva susirangė naktį į mano lovą, o kitą dieną po Kalėdų Nikio Arleno žmonos sesuo prisigretino prie manęs su neaiškiais ketinimais, kai užklupo virtuvėje vieną, taisantį sau sumuštinį su kalakutiena. Aš pabučiavau ją, nes ji aiškiai to troško, tada žaisminga (arba, geriau pasakius, “žaisminga”) ranka valandėlę graibė ten, kur niekas kitas, išskyrus mane patį, negraibė beveik pusketvirtų metų. Išgyvenau šoką, bet nemalonių emocijų nepajutau.

Romanas tuo ir baigėsi. Pilnuose Arlenų namuose, kai Siuzė Donahju dar nebuvo oficialiai išsiskyrusi (kaip ir aš per tas Kalėdas ji buvo *garbės Arlen*), jis ir negalėjo tęstis, bet nutariau, jog pats metas išvažiuoti... nebent norėčiau pasileisti visu greičiu siaura gatvele, kuri baigiasi aklina mūro siena. Išvažiavau dvidešimt septintąją patenkintas, kad švenčiau Kalėdas čia, ir atsisveikindamas stipriai apsikabinau Frenką. Keturioms dienoms pamiršau, kad mano seife liko tik dulkės, keturias naktis išmiegojau iki aštuntos ryto, kartais prabusdamas nuo rėmens ar pagirių skausmo, bet niekad su mintimi: *Menderlis, aš vėl sapnavau Menderlį.* Grįžau į Derį atsigavęs ir pailsėjęs.

Pirma 1998 metų diena išaušo giedra, šalta ir graži. Atsikėliau, nusiprausiau po dušu, po to prie miegamojo lango išgėriau kavos puodelį. Ir staiga pajutau, - paprastai ir aiškiai, kad neliko jokių abejonių, - jog vėl galiu rašyti. Nauji metai, kažkas pasikeitė, ir dabar galiu rašyti, jei tik yra ūpas. Uola nusirito.

Nuėjau į studiją, atsisėdau prie kompiuterio ir įjungiau. Širdis plakė normaliai, kakta ir sprandas nesudrėko nuo prakaito, o ran-

kos nežvarbo. Išsitraukiau pagrindinį meniu, tą patį, kuriame spingsojo senas mano bičiulis šeštasis “Word’as”. Spragtelėjau pele. Pasirodė programos logotipas, ir staiga užėmė kvapą. Tarsi krūtinę būtų suveržę plieno juostos.

Atsistūmiau nuo stalo, susiėmęs rankomis už marškinių apykaklės. Kėdės kojos užsikabino už nedidelio kilimėlio (Džo atradimo paskutiniaisiais jos gyvenimo metais), ir vožiausi aukštielninkas. Galva stuktelėjau į grindis, pasipylė fontanas ryškių kibirkščių. Man pasisekė, kad nepraradau sąmonės, bet labiausiai dėl to, kad šitaip nuvirtau 1998-ųjų Naujųjų metų rytą. Jeigu nebūčiau atsistūmęs nuo stalo ir kraupaus juodo ekrano, kuris aptemo po logotipo, galėjau paprasčiausiai uždusti.

Kai vargais negalais atsistojau, jau galėjau įkvėpti. Gerklė susitraukė iki šiaudelio skersmens, kiekvieną oro gurkšnį lydėjo švokštimas, bet aš kvėpavau. Nėriau į vonią ir taip energingai viauktelėjau, kad vėmalai nutaškė veidrodį. Akyse papilkėjo, ėmė linkti keliai. Šį kartą susimušiau kaktą į vonios kraštą. Pakaušio neprasiskėliau, nors vidurdienį ten iššoko padorus gumbas, tik kaktą stuktelėjau iki kraujo. Ne kažkiek kraujavo, bet liko raudona žymė, ir teko visiems riesti, neva skėliau kakta į vonios duris, sugalvojęs vidurnaktį nusičiurinti neužsidegęs šviesos, kokia gėda, taip man ir reikia.

Kai atgavau pilną sąmonę (jeigu tokia būklė apskritai egzistuoja), tysojau ant grindų. Atsistojęs dezinfekavau žaizdą kaktoje, paskiau atsisėdau ant vonios krašto, nuleidau galvą tarp kelių ir sėdėjau tol, kol pajutau galįs atsistoti. Spėju, jog šitaip prakiurksojau penkiolika minučių, ir per tą laiką nutariau, jog mano karjerai atėjo galas, jeigu ne koks stebuklas. Haroldas klyks iš skausmo, Debra netikėdama dejuos, bet ką jie gali pakeisti? Atsiųsti Leidėjų policiją? Pagrasins man Mėnesio Knygos klubo gestapu? Net jei galėtų, kas iš to? Iš plytos skysčio neišspausi, iš

akmens - kraujo. Jeigu ne stebuklas, mano, kaip rašytojo, gyvenimui galas.

O jei ir taip? Ką veiksi kitus keturiasdešimt metelių, Maikai? Galėsi sužaisti daug "Skreblų", sudalyvauti begalėje kryžiažodžių turnyrų, išmaukti statines viskio. Bet ar to užtenka? Kuo dar užpildysi kitus keturis dešimtmečius?

Nenorėjau apie tai galvoti. Kiti keturi dešimtmečiai patys savimi pasirūpins, man pakaks kaip nors prastumti pirmąją 1998 metų dieną.

Pajutęs, kad suėmiau save į rankas, grįžau kabinetan, nudelbęs akis priėjau prie kompiuterio, suradau reikalingą mygtuką ir išjungiau. Šitaip, neuždarius programos, galima ją sugadinti, bet tokiomis aplinkybėmis nekvaršinau dėl to sau galvos.

Tą naktį vėl sapnavau, kad prieblandoje einu 42-uoju keliu, kuris veda į Sarą Kvatoklę, vėl sugalvoju norą, kai virš ežero klykauja narai, ir vėl pajuntu kažką tykant miške už nugaros, tik dar arčiau. Atrodo, Kalėdų šventės baigėsi.

Žiema buvo šalta ir atšiauri, pusnys sniego, o vasarį dar ir gripo epidemija, kuri negailestingai išskynė Derio senukus. Nusinešė tarytum vėtra pasenusius medžius per audrą. Mane liga aplenkė. Tą žiemą buvau tik suslogavęs.

Kovą nuskridau į Providensą ir sudalyvavau Vilo Vengo Naujosios Anglijos kryžiažodžių turnyre. Užėmiau ketvirtąją vietą ir laimėjau penkiasdešimt žalių. Čekį įrėminau ir pasikabinau svetainėje. Kadaise dauguma įrėmintų Triumfo sertifikatų (Džo frazė; panašu, kad visos geros frazės buvo Džo) kelią baigdavo ant mano kabineto sienų, bet 1998-ųjų kovą mažai ten lankiausi. Kai norėjau prieš kompiuterį sulošti "Skreblą" ar išspręsti kokį kryžiažodį, pasiimdavau portatyvinį kompiuterį "Powerbook" ir atsisėsdavau už virtuvės stalo.

Prisimenu, sėdėjau ten vieną dieną, atvėriau pagrindinį "Powerbook" meniu, ketindamas susirasti kryžiažodžius... paskiau nuleidau kursorių per kelias piktogramas ir išsikviečiau savo šeštąjį "Word'ą".

Tuo metu mane apėmė ne susinervinimas ar bejėgiškumas, ne aklas įniršis (baigęs "Nuo pat viršaus žemyn" pakankamai jo patyriau), bet liūdesys ir paprastas ilgesys. Žvelgiau į šeštojo "Word'o" piktogramą ir jaučiausi, tarytum žiūrėčiau į Džo nuotraukas, kurias nešiojausi piniginėje. Kartais jas apžiūrinėdamas mąstydavau, jog parduočiau nemirtingą savo sielą, kad tik Džo susigrąžinčiau... o tą kovo dieną pagalvojau, jog atiduočiau sielą, jeigu tik vėl galėčiau rašyti.

Tai pamėgink, šnipštelėjo balsas mintyse. *Galbūt kas nors pasikeitė.*

Bet nepasikeitė niekas, ir aš tai žinojau. Todėl, užuot atvėręs programą, patraukiau ją į šiukšliadėžę ekrano kampe ir išmečiau. Viso gero, seni.

Tą žiemą man dažnai skambino Debra Vainstok, paprastai su geromis naujienomis. Kovo pradžioje ji pranešė, kad Literatūros gildija atrinko "Elenos pažadą", kaip vieną iš dviejų geriausių rugpjūčio knygų. Antroji yra detektyvinis Stivo Martinio, dar vieno aštuntos-penkioliktos vietų "Times" bestselerių sąraše senbuvio, trileris. Ir maniškiam britų leidėjui patinka "Elena," tvirtino Debra, ji turėtų įsigauti į anglų širdis (Britanijoje mano knygos visuomet ėjo sunkiau).

- "Pažadas" - tai lyg naujas posūkis tavo kūryboje, - pareiškė Debra. - Kaip sakai?

- Mane aplankė tokia mintis, - pamelavau spėliodamas, kaip sureaguotų Debė, jeigu atsakyčiau, kad naujoji mano knyga parašyta prieš tuziną metų.

- Joje... na, nežinau... jaučiasi savotiška *branda.*

- Dėkui.

- Maikai? Atrodo, kad kažkas telefonui. Tavo balsas pritilo.

Kurgi ne. Turėjau sukąsti delną, kad nepratrūkčiau juoktis. Po to atsargiai patraukiau ranką nuo burnos ir apžiūrėjau dantų žymes.

- Geriau?

- Taip, daug geriau. Tai apie ką nauja knyga? Išduok paslaptį.

- Juk žinai, ką atsakysiu, brangioji.

Debra nusijuokė.

- Turėsi perskaityti knygą, Džozefina, - tarė ji. - Ar taip?

- M-hm.

- Gerai, rašyk toliau. Kolegos "Putnam'e" iš džiaugsmo šokinėja, matydami tave žengiantį į naują lygmenį.

Atsisveikinau, padėjau ragelį ir dešimt minučių žvengiau kaip laukinis. Juokiausi, kol iš akių ėmė byrėti ašaros. Toks jau esu. Visuomet pereinu į naują lygmenį.

Tuo laikotarpiu sutikau duoti interviu telefonu "Newsweek" žurnalistui, kuris rengė apžvalginį straipsnį apie naująją amerikietišką gotiką (kad ir ką jis norėjo tuo pasakyti, pavadinimas išties galėjo padidinti parduotų žurnalų skaičių), ir interviu "Leidėjų savaitraščiui", kuris turėjo būti publikuotas prieš pat "Elenos pažado" pasirodymą knygynuose. Sutikau, nes jie iš manęs nieko nereikalavo. Į tokius klausimus galima atsakinėti skaitant rytinę korespondenciją. O Debrą mano sprendimas nudžiugino, nes paprastai su žiniasklaida neprasidedu. Nekenčiu tų reikalų, ypač visų tų gyvų pokalbių per televiziją, kur niekas nebūna perskaitęs nė vienos tavo knygiūkštės, o pirmiausia klausia: "Iš kur, po galais, trauki tokias kietas idėjas?" Reklamos procesas primena apsilankymą suši* bare, kur pats esi suši, ir būdavo gera jam pa-

* Suši - nacionalinis japonų patiekalas, žalia arba šiek tiek apvirta žuvis.

sibaigus jausti, jog gali perduoti Debrai gerą naujieną, kurią ji galės pakišti savo bosams. "Taip, - galėjo sakyti ji ramia sąžine, - jis vis dar baidosi žiniasklaidos, bet man pavyko jį įkalbėti".

Visą tą laiką aš ir toliau sapnavau Sarą Kvatoklę. Ne kasnakt, bet kas dvi tris naktis, tačiau apie tai niekad negalvodavau dieną. Sprendžiau kryžiažodžius, nusipirkau akustinę plieninę gitarą ir užsidegiau išmokti ja groti (deja, manęs taip ir nepakvies į turą su Pate Lavles ar Alanu Džeksonu), kasdien perskaitydavau "Derio naujienų" nekrologus, ieškodamas pažįstamų pavardžių. Žodžiu, vegetavau.

Visą šitą sąstingį nutraukė Haroldo Oblovskio skambutis, nepraėjus trims dienoms po Debros pranešimo apie knygų klubo pasirinkimą. Lauke siautė audra - sniegą keitė šlapdriba (vėliau pasirodė, jog tai buvo paskutinis žiemos pasispardymas). Prieš vakarą visas Deris liko be elektros, bet kai po pietų skambino agentas, telefonai dar veikė.

- Ką tik turėjau neblogą pokalbį su tavo redaktore, - pasakė Haroldas. - Netgi labai gerai nuteikiantį, *uždegantį* pokalbį. Tiksliau, ką tik baigiau kalbėtis.

- O?

- Tikrai "o". "Putnam'e", Maiklai, nujaučia, kad paskutinė tavo knyga teigiamai paveiks pardavimo rodiklius rinkoje. Ji labai stipri.

- Taip, - pritariau. - Aš perėjau į naują lygmenį.

- A?

- Nieko, aš čia šiaip, Haroldai. Tęsk.

- Tai va... Elena Nyring yra puiki pagrindinė veikėja, o Skeitas - geriausias tavo piktadarys.

Nieko neatsakiau.

- Debra pasiūlė sudaryti trijų knygų kontraktą, ir "Elenos pažadas" būtų pirmoji iš jų. Itin *pelningą* kontraktą. Man net nereikėjo spausti. Viena knyga daugiau, nei įprasta sudaryti bet kurio-

je leidykloje. Užsiminiau apie devynis milijonus dolerių, po tris už knygą, kitaip tariant, maniau, kad pradės juoktis... Bet agentas juk turi nuo ko nors pradėti, o aš visuomet pakeliu kartelę aukščiausiai, kiek galiu. Tikriausiai mano giminėje yra buvę romėnų karininkų.

Greičiau Etiopijos kilimų prekijų, pagalvojau, bet garsiai nepasakiau. Jaučiausi kaip pas dantistą, kuris šiek tiek padaugino novokaino ir užmarino ne tik skaudantį dantį ir dantenų kraštą prie jo, bet ir lūpas bei liežuvį. Jeigu dabar bandyčiau kalbėti, tikriausiai tik lemenčiau kažką, taškydamasis seilėmis. Trijų knygų kontraktas naujam, subrendusiam Maiklui Nunenui. Čia tau ne juokas, maže.

Šį sykį juoktis nesinorėjo. Norėjosi rėkti. Haroldas toliau malė patenkintas. Haroldas nežinojo, kad nuvyto medis, auginęs knygas. Haroldas nežinojo, kad naujajam Maikui Nunenui ima stigti oro ir kyla vėmulys kaskart, kai jis sėda rašyti.

- Nori išgirsti, kaip ji sureagavo, Maiklai?

- Aišku.

- Ji atsakė: "Devyni milijonai, žinoma, per daug, bet nuo šitos sumos galime atsispirti. Jaučiu, kad paskutinė jo knyga yra žingsnis į priekį". Tai neįtikėtina. *Neįtikėtina*. Aš nieko nežadėjau, suprantama, norėjau iš pradžių pasikalbėti su tavimi, bet, žinai, minimum galime užsiprašyti septynių su puse. Tiesą sakant...

- Ne.

Jis sekundei nuščiuvo. Pauzė truko tiek, kad rankoje, sugniaužusioje ragelį, pajutau skausmą. Teko proto pastangomis priversti pirštus atsileisti.

- Maikai, jeigu išklausysi...

- Man nereikia tavęs išklausyti. Nenoriu girdėti apie naują kontraktą.

- Atleisk, kad esu kitos nuomonės, bet antros tokios progos nebebus. Pamąstyk apie tai, dėl Dievo meilės. Mes čia kalbame

apie pasiutiškus pinigus. Jeigu lauksi, kol "Elenos pažadas" pasirodys lentynose, negaliu užtikrinti, kad toks pat pasiūlymas...

- Žinau, kad negali, - atsakiau. - Man nereikia garantijų, nenoriu girdėti apie pasiūlymus, *kalbėti apie kontraktus.*

- Nereikia šaukti, Maikai, aš girdžiu.

Ar aš šaukiau? Matyt.

- Ar tu nusivylei "Putnam'u"? Debra labai sunerims tai išgirdusi. O Filis Granas iš kailio nersis, kad tik...

Ar tu miegi su Debra, Haroldai? magėjo paklausti man, ir ši mintis akimirksniu atrodė pati logiškiausia pasaulyje: nutukęs, plinkąs penkiasdešimtmetis neūžauga Haroldas Oblovskis dulkinasi su šviesiaplauke, aristokratiškų manierų redaktore, baigusia prestižinį privatų Smit koledžą. *Ar miegi su ja, ar kalbatės apie mano ateitį gulėdami abu "Plaza" numeryje? Ar bandote išsiaiškinti, kiek dar aukso kiaušinių gali sudėti šita pavargusi žąsis, prieš nusukant jai galvą ir paruošiant pâté? Ar tokie jūsų planai?*

- Haroldai, dabar negaliu apie tai kalbėti ir nekalbėsiu.

- Kas yra? Kodėl taip nusiminei? Maniau, kad apsidžiaugsi. Po paraliais, tikėjausi, kad imsi šokinėti iš džiaugsmo.

- Nieko. Tiesiog dabar ne laikas kalbėtis apie ilgalaikį kontraktą. Atleisk, Haroldai. Kažkas dega mano orkaitėje.

- Ar galime apie tai pasišnekėti kitą sa...

- *Ne,* - atrėžiau ir padėjau ragelį. Atrodo, tai buvo pirmas kartas, kai neleidau žmogui pabaigti pokalbio (prekeiviai telefonu nesiskaito).

Žinoma, mano orkaitėje niekas nesvilo - jaučiausi per daug prislėgtas, kad jon ką nors kiščiau. Todėl nuėjau į svetainę, įsipyliau sau šlakelį viskio ir atsisėdau priešais televizorių. Sėdėjau ten bemaž keturias valandas, žiūrėjau ir nieko nemačiau. Lauke šėlo audra. Rytoj visame Deryje bus privartyta medžių, o pasaulis atrodys kaip ledo skulptūra.

Ketvirtis po devynių vakaro dingo elektra, atsirado pusei minutės ir galutinai nutrūko. Įvertinau tai kaip pasiūlymą liautis mąsčius apie neišnaudotą Haroldo kontraktą ir tai, kaip Džo džiūgautų išgirdusi apie devynis milijonus. Pakilau, ištraukiau iš rozetės užgesusio televizoriaus kištuką, kad nepradėtų mirgėti antrą ryto (veltui rūpinausi - Deris be elektros gyveno dvi dienas), ir užlipau į viršų. Numetęs prie lovos drabužius, griuvau ant jos net neišsivalęs dantų ir per penkias minutes užmigau. Negaliu pasakyti, kada pradėjau sapnuoti košmarą.

Tai buvo paskutinis iš vadinamosios "Menderlio serijos", kulminacinis sapnas. Ir jo poveikį sustiprino neįtikėtina tamsa, kurioje pabudau.

Jis prasidėjo kaip paprastai. Žingsniuoju alėja, klausausi žiogų ir narų, daugiausiai žiūriu į temstančią dangaus properšą virš galvos. Prieinu atsišakojimą, bet čia kažkas *jau* pasikeitė; kažkas ant Saros Kvatoklės lentelės užklijavo lipduką. Pasilenkęs matau, jog tai radijo stoties lipdukas. WBLM. PORTLENDO ROKENROLO SKRAIDYKLĖ.

Po to pakeliu galvą į dangų, susirandu Venerą. Kaip visada susigalvoju norą - norą, kad Džoana vėl būtų su manimi, o į nosį tvoskia drėgnas ežero kvapas.

Kažkas stambus braunasi per mišką, čežina pernykščius lapus, laužo šakas.

Geriau leistis žemyn, sako man balsas. *Kažkas sudarė dėl tavęs kontraktą, Maiklai. Trijų knygų kontraktą, o jis blogiausias.*

Aš negaliu pajudėti, niekad nepajėgiu pajudėti, galiu tik stovėti čia. Jaučiu psichologinį ėjimo barjerą.

Bet tai tik žodžiai. Aš *galiu* eiti. Šį kartą aš galiu eiti. Mane apima džiaugsmas. Barjeras pralaužtas. Sapne galvoju: *Tai viską keičia! Viską keičia!*

Leidžiuosi pakalnėn, į švarų, rūgštelėjusį pušų aromatą, žengiu per nukritusias šakas, kitas paspiriu į šalį. Pakeliu ranką nusibraukti sudrėkusius plaukus nuo kaktos, pastebėdamas nedidelį įbrėžimą išorinėje plaštakos pusėje. Susidomėjęs sustoju pasižiūrėti į jį.

Nėra laiko, sako balsas sapne. *Leiskis tenai. Turi parašyti knygą.*

Aš negaliu rašyti, atsakau. *Ta mano dalis mirusi. Prasidėjo tuščias keturiasdešimtmetis.*

Ne, atšauna balsas. Jo tonas nepermaldaujamas, ir tai mane baugina. *Tu negalėjai eiti, o ne rašyti, ir tas barjeras, kaip matai, dingo. Dabar skubėk apačion.*

Aš bijau, sakau tam balsui.

Ko bijai?

Na... o jeigu tenai yra misis Danvers?

Balsas neatsako. Jis žino, kad aš nebijau Rebekos de Vinter šeimininkės - ji tik senos knygos veikėja, kaulų maišas. Todėl vėl imu eiti. Atrodo, kad kitko pasirinkti negaliu, bet su kiekvienu žingsniu siaubas auga, o kai įveikiu pusiaukelę iki to gremėzdiško tamsaus rąstų namo, baimė įsismelkia į mano kaulus kaip karštinė. Kažkas tenai negerai, kažkas pakeista.

Aš pabėgsiu, mąstau. Grįšiu keliu, kuriuo atėjau, jeigu taip, bėgsiu kaip pasiutęs iki pat Derio ir niekuomet negrįšiu.

Tik už nugaros tirštėjančioje prieblandoje girdžiu gargiantį kvėpavimą ir sunkius žingsnius. Per mišką prasibrovęs padaras išėjo į keliuką. Jis visai man už nugaros. Jeigu atsigręšiu, pakaks vieno žvilgsnio, kad amžiams atsisveikinčiau su sveika nuovoka. Nes ten kažkas raudonomis akimis, įtūžęs ir alkanas.

Namas yra vienintelė viltis išlikti sveikam.

Aš einu. Tankūs krūmai gaudo mane už skvernų. Tekančio mėnulio šviesoje (anksčiau per šitą sapną mėnulis niekad netekė-

davo, bet ir neužsibūdavau čia taip ilgai) šnarantys lapai primena sarkastiškus veidus. Regiu mirksinčias akis ir išsišiepusias burnas. Apačioje juoduoja namo langai, ir aš suprantu, kad viduje nebus elektros, nes audra kažkur nutraukė laidus. Maigysiu jungiklį, kol kas nors sugriebs už riešo ir nusitemps gilyn į tamsą.

Iki kotedžo liko ketvirtadalis kelio. Matau laiptelius, vedančius prie ežero, ant vandens juoduoja plausto kvadratas. Bilas Dynas pritvirtino jį inkaru. Įžiūriu kažkokį pailgą daiktą ant pievelės, kur baigiasi keliukas. Anksčiau čia nieko nebuvo. Kas ten galėtų riogsoti?

Dar pora žingsnių, ir jau žinau. Tai karstas, tas pats, dėl kurio susiriejo Frenkas Arlenas... nes, anot jo, karstadirbys mane mausto. Čia Džoanos karstas guli ant šono praviru dangčiu, ir aš matau, kad jis tuščias.

Norėjau surikti. Regis, ketinau apsisukti ir bėgti keliu. Kas man tas padaras, kuris seka pridurmui... Tačiau nespėju taip pasielgti, kai prasiveria užpakalinės Saros Kvatoklės durys ir iš tirštėjančios tamsos šauna siaubingas pavidalas. Figūra panaši į žmogų, bet nėra žmogus. Susiraukšlėjusi balta stovyla iškeltomis rankomis. Veido, kur jam priklauso būti, nėra, tačiau padaras skleidžia gerklinį kaip naro karkimas riksmą. Ten turėtų būti Džoana. Jai pavyko ištrūkti iš karsto, bet įkapių atsikratyti nepajėgė.

Ir kokia kraupiai *greita* ta būtybė! Ji nesklendžia oru kaip vaiduokliai, bet *lekia* veranda į kiemą. Ji laukė manęs visus tuos sapnus, kai stovėjau sustingęs, o dabar, kai jau įstengiu pajudėti, nutarė pričiupti. Aš klyksiu, kai ji apglėbs mane šilkais aprėdytomis rankomis, klyksiu, užuodęs supuvusią, vabzdžių išnarstytą mėsą, ir pamatysiu įsmeigtas juodas akis. Klyksiu, kai protas paliks mano kūną. Klyksiu, bet niekas manęs čia negirdės. Tik narai. Vėl atvykau į Menderlį, bet šįsyk nebeišeisiu.

Riaumojanti balta būtybė puolė mane, ir staiga atsibudau ant savo miegamojo grindų, raudodamas kimiu, persigandusiu balsu, daužydamas į kažką galva. Kiek laiko truko, kol pagaliau supratau, kad nemiegu, kad nesu Saroje Kvatoklėje? Kiek laiko praėjo, kol suvokiau, kad iškritau iš lovos ir per miegus nuropojęs iki kampo daužau galvą į sieną kaip pamišėlis beprotnamyje?

Nežinau ir negalėjau žinoti, nes dingus elektrai užsimerkė elektroninis laikrodis prie lovos. Žinau tik tiek, jog ilgai negalėjau pasitraukti iš to kampo, nes taip jaučiausi saugiau nei atvirame kambaryje. Žinau, kad sapnas nepaleido manęs dar ilgai (nes negalėjau įsijungti šviesos ir atsikratyti jo poveikio). Bijojau, kad pasitraukus nuo kampo iš vonios kambario staugdama išlėks balta būtybė, pasirengusi baigti tai, ką pradėjo. Žinau, kad virpėjau nuo galvos iki pėdų, buvo šalta ir šlapia, nes neišlaikė pūslė.

Sėdėjau kampe kūkčiodamas ir permirkęs nuo juosmens, žvelgiau į tamsą ir svarsčiau, ar gali žmogus susapnuoti tokį košmarą, kad išprotėtų. Pagalvojau: dar šiek tiek, ir būčiau išsiaiškinęs tą kovo naktį.

Po kurio laiko pajutau, kad galiu išeiti iš kampo. Eidamas nusmaukiau pižamos kelnes ir praradau erdvės pojūtį. Penkias minutes bejėgiškai klajojau po pažįstamą miegamąjį, vis į ką nors atsitrenkdamas ar skaudžiai susimušdamas ranką. Viskas, ką paliesdavau, šiurpiai primindavo baltą sutvėrimą. Atrodė, nėra jokio pažįstamo daikto. Be patikimų žalių laikrodžio skaitmenų prie lovos ir orientacijos jaučiausi lyg Adis Abebos mečetėje.

Pagaliau petimi rėžiausi į lovos šoną. Atsistojęs nutraukiau nuo vienos pagalvės užvalkalą ir apsišluosčiau juo kojas. Tada įsirangiau lovon, užsitraukiau užtiesalą ir likau gulėti ramiai, klausydamasis monotoniško šlapdribos drėbimo į langą.

Tą naktį daugiau nebeužmigau, o sapnas neišsisklaidė, kaip paprastai nutinka pabudus. Gulėjau ant šono, drebulys pamažu

praėjo. Galvoje sukosi žmonos karstas kieme ir keista nuojauta: Džo mėgo Sarą, jeigu ji galėtų kur nors vaidentis, tai tik tenai. Bet kodėl jai mane skaudinti? Kodėl manoji Džo turėtų man vaidentis? Negalėjau rasti logiško paaiškinimo.

Slinko laikas, kažkuriuo momentu pajutau, kad juoda tamsa papilkėjo, išryškėjo baldai, kiurksantys it sargybiniai rūke. Pasijutau šiek tiek geriau. Dabar jau panašiau į mano kambarį. Galiu virtuvėje įkurti malkinę viryklę ir užsikaisti stiprios kavos. Pradėti vaikyti nakties košmaro siaubą.

Perkėliau kojas per kraštą ir pakėliau ranką nusibraukti prakaitu sudrėkusius plaukus nuo kaktos. Bet ranka sustingo prieš akis. Tikriausiai įsidrėskiau, be orientacijos sukiodamasis tamsoje. Ant plaštakos, tarp krumplių, mačiau negilų raudoną įbrėžimą.

PENKTAS SKYRIUS

Kartą, kai buvau šešiolikos metų, tiesiai virš galvos pralėkė viršgarsinis lėktuvas. Tuo metu vaikštinėjau po mišką, galvodamas apie apsakymą, kurį parašysiu, ir kaip būtų puiku, jeigu vieną penktadienio vakarą Dorina Furnjė atlyžtų ir leistų man nusmaukti kelnaites Kušmen kelio gale.

Kad ir kaip ten buvo, traukiau paskendęs apmąstymuose, ir trenksmas virš galvos buvo visiškai netikėtas. Puoliau ant žemės susiėmęs rankomis už galvos, šokinėjančia krūtinėje širdimi, įsitikinęs, kad atėjo paskutinioji (o aš dar nekaltas!). Per keturiasdešimt gyvenimo metų tik to nuotykio siaubas galėjo prilygti "Menderlio serijų" finaliniam košmarui.

Gulėjau ant žemės laukdamas, kada nukris ant galvos kūjis, o kai jis nenukrito trisdešimt sekundžių, atsitokėjau ir supratau, jog tai buvo tik Brunsviko karinės jūrų bazės pilotas, neiškentęs, kol atsidurs virš Atlanto. Bet, po šimts pypkių, kas galėjo pagalvoti, kad taip sugriaudės?

Lėtai atsistojau ir likau stovėti, kol mano varikliukas vėl ėmė dirbti ritmingai. Tuomet įsitikinau, jog tas bumbtelėjimas išgąsdino ne tik mane. Pirmą kartą, kiek prisimenu, miškas už mūsų namų Prouts Neke mirtinai nutilo. Atsistojau dulkiname saulės pluošte aplipęs šapais ir sulaikęs kvapą įsiklausiau. Niekad čia nebūna taip tylu. Net šaltą sausio dieną miškas čiauška.

Pirmas prabilo kikilis. Dvi trys sekundės, ir jam atsakė kėkštas. Dar po poros sekundžių savo trigrašį įterpė varna. Ėmė kalenti genio plaktukas. Po krūmais kairėje kažką burbtelėjo burundukas. Praėjus minutei, miškas vėl skardeno įprastais garsais, viskas grįžo į savo vėžes, ir aš patraukiau toliau. Tačiau taip ir nepamiršau kurtinančio pokštelėjimo ir po jo sekusios mirtinos tylos.

Pabudęs po košmaro, dažnai prisimindavau tą birželio dieną, nors nieko ypatinga neįvyko. Viskas pasikeitė ar *galėjo* pasikeisti... bet pirmiausia stoja tyla, mes įsitikiname, kad nieko neįvyko ir pavojus - jeigu toks *buvo* - praėjo.

Deris buvo suparalyžiuotas beveik visą savaitę. Sniego pūga ir stipri vėtra padarė daug žalos, o staigiai kritusi temperatūra tik apsunkino kasimą ir valymą. Dar prisidėjo kovui būdinga niūri ir pesimistinė nuotaika; taip būna kasmet (balandį dar porą kartų pasiautėja pūgos, likimas nepagaili), bet mes niekaip prie to nepriprantame. Kiekvieną kartą sutinkame kaip asmeninį įžeidimą.

Artėjant savaitgaliui, oras pagaliau ėmė taisytis. Pasinaudodamas šia permaina, nuėjau puodelio kavos su šviežiais pyragėliais į nedidelį restoranėlį per trejas duris nuo "Rite Aid" vaistinės, kur Džoana lankėsi paskutinę savo gyvenimo dieną. Gėriau kavą, kramčiau, sprendžiau kryžiažodį laikraštyje, kai išgirdau klausimą: "Ar galiu prisėsti šalia, misteri Nunenai? Šiandien čia daug žmonių".

Pakėliau galvą ir išvydau senuką, kuris pasirodė matytas, nors pavardės nežinojau.

- Ralfas Robertsas, - prisistatė jis. - Dirbu savanoriu Raudonajame Kryžiuje. Abu su žmona Luiza.

- O, taip, žinoma, - atsakiau. Kas šešios savaitės Raudonajame Kryžiuje duodu kraujo. Ralfas Robertsas - vienas iš tų senukų, kurie po to nešioja sultis su sausainiukais ir prašo nedaryti staigių judesių, jeigu svaigsta galva. - Prašau sėstis.

Įlindęs boksan, jis dirstelėjo į saulėje padėtą laikraštį su atverstu kryžiažodžiu.

- Jums neatrodo, kad spręsti "Derio naujienų" kryžiažodį - kaip laistyti per lietų? - pasiteiravo.

Nusijuokęs linktelėjau.

- Darau tai dėl tos pačios priežasties, kaip ir Everestan kopiantys žmonės, misteri Robertsai... nes jis yra. Tik nuo "Naujienų" kryžiažodžio niekas nenukrenta.

- Vadinkite mane Ralfu. Prašyčiau.

- Gerai. Aš esu Maikas.

- Puiku, - jis plačiai išsišiepė, atkišdamas pokreivius ir pageltusius, bet savus dantis. - Man patinka vadinti žmogų vardu. Tai lyg nusiimti kaklaraištį. Neblogą pūgelę išgyvenome, tiesa?

- Taip, - atsakiau, - bet dabar maloniai atšilo. - Termometras, kaip įprasta pavasarį, šėlioja: nuo minus trijų naktį pašoko iki dešimties šilumos. O dar geriau, kad saulė vėl maloniai šildė veidą. Jos šiluma ir iškrapštė mane iš namų.

- Tai vis dėlto pavasaris bus, man regis. Kai kuriais metais jis pasiklysta, bet visuomet sugrįžta namo, - senukas gurkštelėjo kavos ir pastatė puodelį. - Pastaruoju metu nematau jūsų Kryžiuje.

- Atstatinėju jėgas, - tariau, nors tai buvo melas; galėjau duoti dvi pintas kraujo jau prieš dvi savaites. Primenantis tai atvirukas gulėjo ant šaldytuvo. - Kitą savaitę būtinai pasirodysiu.

- Priminiau tik todėl, kad jūsų kraujas A grupės, o jo mums visuomet trūksta.

- Palaikykite man lovelę.

- Būkit ramus. Ar viskas gerai? Klausiu todėl, kad atrodote pavargęs. Jeigu nemiga, galiu užjausti, patikėkite.

O Ralfas išties atrodė kenčiąs nuo nemigos; tamsūs ratilai po akimis. Tačiau jis baiginėjo septintą dešimtį, ir juodi paakiai galėjo atsirasti dėl šimtų priežasčių. Pavaikštinėk po saule truputį,

gyvenimas gal tik suplisuos akis. Pavaikštinėk ilgėliau ir atrodysi kaip Džeikas La Mota po sunkaus maratono.

Prasižiojau atsakyti kaip visuomet, kai kas nors paklausia, ar viskas gerai, paskiau pagalvojau: kodėl vis vaidinu tą išvargusį "Marlboro" vaikiną, ką bandau šitaip apgauti? Kas atsitiks, jeigu pasakysiu senukui, kuris pavaišina mane šokoladiniu sausainiu Raudonajame Kryžiuje, kai sesutė ištraukia iš rankos adatą, kad neturiu kuo pasidžiaugti? Žemės drebėjimas? Gaisras ar potvynis? Nė velnio.

- Ne, jaučiuosi nekaip, Ralfai.

- Gripas? Dabar gripas siaučia.

- Ne-a. Atrodo, gripas šįmet mane aplenkė. Ir miegu neblogai, - tai buvo tiesa: Sara Kvatoklė daugiau negrįžo. - Tiesiog depresija užėjo.

- Tada turėtumėt pasiimti atostogų, - patarė jis ir atsigėrė kavos. Kai vėl pakėlė į mane akis, suraukė antakius ir nuleido puodelį. - Kas? Nutiko kas nors bloga?

Ne, rengiausi atsakyti. *Tiesiog esate pirmas paukštelis, praplėšęs tylą, Ralfai, tik tiek.*

- Ne, nieko bloga, - pasakiau garsiai, po to, lyg norėdamas patirti to žodžio skonį ištariau: - Atostogos.

- Na taip, - sutiko senukas šypsodamasis. - Žmonės visuomet važiuoja atostogų.

Žmonės visuomet važiuoja atostogų. Dėl šito jis teisus; netgi tie, kurių kišenė neleidžia, važiuoja atostogauti. Kai pavargsta. Kai atsibosta mirkti tame pačiame mėšle. Kai viskas įgrysta iki gyvo kaulo.

Aš galiu leisti sau paatostogauti ir man tikrai nebus sunku atsitraukti nuo darbo, - kokio darbo, cha-cha? - tačiau reikėjo Rau-

donojo Kryžiaus savanorio, kad pasakytų, kas ir taip turėjo būti akivaizdu koledžą baigusiam žmogui: neturėjau tikrų atostogų po Bermudų, kuriuose buvome kartu su Džo paskutinę žiemą. Mano girnos seniai nesisuko, bet vis tiek sėdėjau įsmeigęs į jas nosį.

Tik tą vasarą, kai perskaičiau Ralfo Robertso nekrologą "Naujienose" (jį partrenkė automobilis), aš galutinai supratau, kiek daug esu jam skolingas. Jo patarimas buvo vertingesnis už stiklinę apelsinų sulčių, kurią gaudavau už savo kraują.

Išėjęs iš restoranėlio, nepatraukiau namo, o klampojau per pusę miesto, pasibrukęs laikraštį su pusiau išspręstu kryžiažodžiu po pažastimi. Ėjau, kol sužvarbau, nors nebebuvo taip šalta. Negalvojau apie nieką konkrečiai ir kartu mąsčiau apie viską. Taip pradėdavau mąstyti prieš imdamasis naujos knygos, ir nors kelis metus to nepatyriau, atrodė natūralu ir lengva, lyg niekad ir nebūčiau pasitraukęs nuo rašymo.

Įsivaizduokite, kad jūsų kieme sustojo didžiulis furgonas ir vaikinai tempia daiktus į jūsų rūsį. Geriau neįstengiu paaiškinti. Nematote, ką jie velka, nes viskas supakuota. Tačiau jums nė nereikia matyti. Tai baldai, viskas, ko reikia, kad namas taptų namais, taptų toks, kokį nori matyti.

Kai vaikinai sušoka į furgoną ir išvažiuoja, nusileidžiate į rūsį ir apeinate ryšulius (kaip aš apėjau Derį tą vėlyvą rytmetį su senais savo kaliošais), paliesdami kampelį čia, įlinkimą ten. Tai čia sofa? O ten komoda? Nesvarbu. Viskas čia, krovėjai nieko nepamiršo, todėl viskas gerai, nors tau pačiam teks susinešti į viršų (ir pasitempti savo seną nugarą). Svarbiausia, kad viskas suvežta.

Šį kartą man atrodė, - na, aš tikėjausi, - jog furgonas atgabeno viską, ko man prireiks likusiam keturiasdešimtmečiui, me-

tams, kuriuos praleisiu Nerašymo Zonoje. Jie priėjo prie rūsio durų ir mandagiai pasibeldė, bet kai ir po kelių mėnesių nesulaukė atsakymo, atsinešė laužtuvą. EI, VAIKINE, TIKIMĖS, KAD PER DAUG NEIŠGĄSDINO TRIUKŠMAS, ATLEISK UŽ DURIS!

Durys man nė motais; man rūpi baldai. Gal trūksta ko nors arba kas sugadinta? Nepanašu. Manau, jog belieka užnešti juos į viršų, nutraukti uždangalus ir pastatyti ten, kur jiems vieta.

Grįždamas namo praėjau "Paunksmę", šaunų nediduką Derio kino teatrą, kuris su senų filmų repertuaru klestėjo nepaisant vaizdo revoliucijos. Šį mėnesį demonstruojamos šeštojo dešimtmečio mokslinės fantastikos juostos, o balandis buvo skirtas Hamfriui Bogartui*, mėgstamiausiam visų laikų Džoanos aktoriui. Stabtelėjau prie afišos apžiūrėti reklamuojamo filmo. Grįžęs namo, susiradau telefonų knygoje pirmą papuolusį kelionių agentą ir pasakiau, jog noriu keliauti į Ki Largą. Turite galvoje Ki *Vestą***, pataisė vyrukas. Ne, atšoviau, kalbu apie Ki Largą***, kaip filme su Bougiu ir Beikol. Trims savaitėms. Paskiau apsigalvojau. Ką reiškia trys savaitės? Tegu bus šešios, pasakiau. Rask man kokį nors kotedžą. Brangiai kaštuos, atsakė jis. Pasakiau, kad man nesvarbu. Kai grįšiu į Derį, jau bus pavasaris.

O kol kas man reikia išpakuoti baldus.

---

* Hamfris Bogartas (1899 - 1957) - vienas iš žymiausių Holivudo aktorių, filmavęsis nuo 1930 metų.

** Kalbama apie virtinę salelių prie Floridos pusiasalio krašto. Ki Vestas - paskutinė salelė ir pati garsiausia. Ten yra Ernesto Hemingvėjaus, kuris dažnai lankėsi ir gyveno toje saloje, muziejus.

*** "Ki Largas" - 1948 metų filmas apie žmones, atsidūrusius viename viešbutyje, kurį uraganas atkirto nuo pasaulio. Antraplanis moters vaidmuo buvo apdovanotas "Oskaru".

Pirmą mėnesį negalėjau atsidžiaugti Ki Largu, o paskutines dvi savaites vos nenumiriau iš nuobodulio. Tačiau likau tenai, nes nuobodulys - geras dalykas. Žmonės, pakantūs nuobodybei, gali daug ką permąstyti. Suvalgiau apie milijoną krevečių, išmaukiau kokį tūkstantį "Margaritų" ir perskaičiau dvidešimt tris Džono Makdonaldo knygas. Nusvilau, nusilupau, po to gražiai įdegiau. Nusipirkau kepurėlę ilgu snapeliu, ant kurios ryškiai žaliai buvo išsiuvinėta: PAPŪGOS GALVA. Vaikščiojau paplūdimiu tol, kol sužinojau visų poilsiautojų vardus. Ir pakavau baldus. Dauguma jų man nepatiko, bet neabejojau, kad namui jie tiks.

Mąsčiau apie Džo ir mūsų gyvenimą. Prisiminiau, kaip pasakiau jai, kad niekas niekada nesupainios "Buvimo dviese" su "Žvelk, angele, į savo būstą". "*Tu juk neimsi man guostis, Nunenai*?" - atsakė ji... ir būnant Ki Large tie žodžiai ne kartą mane lankė, visuomet Džo balsu: mėšlas, susimovusio menininko mėšlas, visas tas berniokiškas nusivylusio menininko mėšlas.

Prisiminiau, kaip Džo džiūgaudama priėjo prie manęs su raudona prijuoste ir pilna skrybėle juodųjų trimitėlių*. "*Šiandien niekas nevalgys gardesnės vakarienės už Nunenus!*" šūktelėjo ji. Prisiminiau, kaip ji dailino savo kojų nagus susilenkusi tarp šlaunų. Ir kaip sviedė į mane knygą, nes pasišaipiau iš naujos šukuosenos. Prisiminiau, kaip mokėsi groti bandža ir kaip atrodė be liemenėlės plonu nertiniu. Prisiminiau ją verkiančią, besijuokiančią ir supykusią. Prisiminiau ją sakant, kad tai mėšlas, nusivylusio menininko mėšlas.

Daug mąsčiau ir apie sapnus, ypač paskutinįjį. Man tai nebuvo sunku, nes jis neišdilo iš atminties, kaip tai būdinga įprastiems sapnams. Paskutinis sapnas apie Sarą Kvatoklę ir pirmas mano

---

* Tokia grybų rūšis.

“šlapias” sapnas (prieinu prie nuogos mergaitės, gulinčios hamake ir valgančios slyvą) buvo vieninteliai, kurių nepalietė metai. Kitus arba užmiršau, arba liko tik migloti fragmentai.

Saros sapnuose buvo daug aiškių detalių: narai, žiogai, vakarė žvaigždė ir sugalvotas noras, bet visa tai galėjo ir pasivaidenti. Tai tiesiog dekoracijos. Neverta kreipti dėmesio. Liko trys pagrindiniai elementai, trys dideli baldai, kuriuos reikėjo išpakuoti.

Sėdėdamas pliaže, žiūrėdamas, kaip tarp smėlėtų pirštų leidžiasi saulė, supranti, jog nereikia būti išminčiumi, kad tuos tris dalykus susietum.

Saros sapnuose tie elementai buvo miškas už nugaros, namas priešais mane ir pats Maiklas Nunenas, suakmenėjęs centre. Temsta, miške tyko pavojus. Baisoka leistis į namą prie vandens, nes jis ilgai stovėjo apleistas, bet man nėsyk nekilo abejonė, jog turiu ten eiti. Bijau ar ne, tai vienintelė mano prieglauda. Tačiau negaliu to padaryti. Negaliu pajudėti. Mane sukaustęs rašymo barjeras.

Paskutiniame košmare man jau leidžiama pasiekti kotedžą, bet prieglobstis tėra apgaulė. Namas pavojingesnis, nei galėjau įsivaizduoti baisiausiuose... na, sapnuose. Rėkdama išlekia velionė mano žmona, susipynusi įkapėse, ir puola prie manęs. Nors po tos nakties praėjo penkios savaitės, o iki Derio beveik trys tūkstančiai mylių, prisiminęs miklią skarmaluotą būtybę sudrebu ir pasižiūriu per petį.

Bet ar ten tikrai buvo Džoana? Juk taip ir neįsižiūrėjau, tiesa? Padaras buvo apsirėdęs baltai. Tiesa, karstas niekuo nesiskyrė nuo to, kuriame palaidojome misis Nunen, bet tai gali būti tik klaidinantis sutapimas.

Barjeras, neleidžiantis *eiti*, neleidžiantis *rašyti.*

“Aš negaliu rašyti”, - sakiau balsui sapne. Balsas atsako, kad galiu. Jis tvirtina, kad barjero neliko, ir aš tikiu tuo, nes dingo ir

ėjimo barjeras, vis dėlto nusileidau prie kotedžo, ieškodamas prieglobsčio. Bet aš bijau. Esu persigandęs, dar nepasirodžius tam baltam vaiduokliui. Aš sakau, kad bijau misis Danvers, tačiau mano sapnuojantis protas painioja Sarą Kvatoklę ir Menderlį. Aš bijau...

- Aš bijau rašyti, - išgirstu tariant save balsu. - Bijau net pamėginti.

Prisipažinau tai skrydžio į Meiną išvakarėse gerokai įkaušęs ir ketinau nusitašyti iki žemės graibymo. Baigiantis atostogoms, pyliau visus vakarus. "Mane baugina ne barjeras, o jo sulaužymas. Man riesta, berniukai ir mergaitės. Visai riesta".

Riesta ar ne, bet jaučiausi prisikasęs iki dalyko esmės. Bijojau sugriauti barjerą, gal net bijojau paimti vadeles ir išvažiuoti į gyvenimą be Džo. Bet giliai širdyje jaučiau, kad privalau tai padaryti; štai ką reiškė grėsmingas triukšmas man už nugaros. O tikėjimas daug ką reiškia. Net per daug, jeigu turi lakią vaizduotę. Kai kūrybingas žmogus pakliūva į psichinę bėdą, riba tarp tikro ir išgalvoto pasaulio linkusi pranykti.

Miško baidyklės, taip, sere. Vieną laikau dešinėje rankoje. Pakėliau taurę į vakarų pusę; vakaro saulė užsiliepsnojo stikle. Aš daug geriu, Ki Large tai visai suprantama, juk žmonės ir turi daug gerti per atostogas, tačiau daug gėriau ir namuose. Tokia bičiulystė su buteliu gali greitai tapti nevaldoma.

Pabaisos miške, potencialus prieglobstis, saugomas šiurpios baidyklės, kuri greičiausia buvo ne mano žmona, o mano žmonos atmintis. Visai tikėtina, nes Sara Kvatoklė visad buvo mėgstamiausia Džo vietelė. Ši mintis užkabino kitą, kuri privertė mane permesti kojas per šezlongo kraštą ir atsisėsti. Juk kaip tik tenai prasidėjo tas ritualas... šampanas, paskutinė eilutė ir, svarbiausia, palaiminimas: *Ką gi, tai gerai, tiesa?*

Ar noriu, kad vėl viskas susitvarkytų? Ar tikrai to noriu? Prieš mėnesį ar metus nebūčiau labai tuo tikras, bet dabar iš tiesų no-

rėjau. Atsakymas: taip. Norėjau eiti toliau, paleisti mirusią savo žmoną, atsigauti ir keliauti į priekį. Bet kad galėčiau tai padaryti, privalau grįžti atgal.

Atgal į rąstų namą. Atgal į Sarą Kvatoklę.

- Taip, - ištariau, ir kūnas pašiurpo. - Taip, tikrai.

Kodėl gi ne?

Klausimas užtiko mane kvailio vietoje kaip Ralfo Robertso pastebėjimas, jog man būtinos atostogos. Jeigu reikia nuvažiuoti į kotedžą, kai atostogos baigsis, kodėl to nepadarius? Pirmą naktį gali būti kiek nejauku, prisiminus paskutinį sapną, bet tai tik padės greičiau jį išsklaidyti.

Ir (šitai paskutinei minčiai leidau kyštelti nosį į patį atokiausią savo proto kampelį) galbūt įvyks kokių nors permainų dėl rašymo. Vargu... bet juk įmanoma. *Tik per stebuklą,* ar ne taip pasakiau sau pirmą naujų metų dieną, atsisėdęs ant vonios krašto su drėgnu rankšluosčiu ant prakirstos kaktos? Taip. Per stebuklą. Kartais neregiai nukrenta, susimuša galvas ir praregi. Kartais luošiai meta šalin savo ramentus, užkopę bažnyčios laiptais.

Man liko kokie aštuoni mėnesiai, kol Haroldas su Debra ims spausti dėl naujos knygos. Nusprendžiau praleisti juos Saroje Kvatoklėje. Šiek tiek užtruks, kol sutvarkysiu reikalus Deryje, o Bilas Dynas paruoš vasarnamį gyventi visus metus, bet prieš Liepos ketvirtąją turėčiau ten įsikurti. Pats geriausias metas startui: ne tik šalies gimtadienis, bet ir aktyviausias vabzdžių sezonas Vakarų Meine jau būna pasibaigęs.

Kol susirinkau savo atostogų įrangą (Džono Makdonaldo romanus palikau kitam numerio gyventojui), nusigramdžiau savaitės brūzgynus nuo taip smarkiai įdegusio, kad pats nevaliojau pažinti, veido, apsisprendžiau: vykstu į vietą, kurią mano pasąmonė laiko priebėga nuo tirštėjančių sutemų; vyksiu ten, nors protas kužda, jog tai rizikinga. Vyksiu nesitikėdamas, jog "Sara" taps

Lurdu... bet palieku sau viltį, o kai pamatysiu vakare virš ežero mirksint žvaigždę - sugalvosiu norą.

Buvo viena detalė, kuri netilpo į tvarkingą Saros sapnų sunaikinimo programą, o kadangi negalėjau jos paaiškinti, tiesiog nekreipiau dėmesio. Bet man ne itin sekėsi; veikiausiai manyje vis dar glūdėjo rašytojas, o rašytojai išmoko savo protą elgtis priešingai.

Tai tas įdrėskimas ant rankos. Jis buvo visuose sapnuose, galiu prisiekti... o paskiau iš tikro atsirado. Apie tai nerasi daktaro Froido veikaluose; tai skirta mokamai "Dvasinių bičiulių" telefono linijai.

Tai sutapimas, ne daugiau, įtikinėjau save, kai lėktuvas pradėjo leistis. Sėdėjau A-2 vietoje (puikus dalykas skrendant lėktuvo priekyje yra tas, kad jeigu laineris smigs priekiu, būsi sutraiškytas pirmas) ir žvelgiau į pušynus, kai orlaivis nuriedėjo Tarptautinio Bengoro oro uosto taku. Sniegas atsisveikino iki kitų metų. *Tik sutapimas. Kiek kartų buvai susibraižęs rankas per savo gyvenimą? Juk jos visuomet priekyje, makaluojasi, praktiškai prašosi to.*

Visa tai atrodė logiška, bet kažkodėl neįtikima. Turėjo būti, tačiau... na...

Trukdė berniukai rūsyje. Tai jie nesileido įtikinami. Berniukai iš rūsio netikėjo nė per nago juodymą.

Kai "737" ratai palietė nusileidimo taką, išmečiau įkyrią mintį iš galvos.

Grįžęs namo, vieną popietę išrausiau visas spintas, ieškodamas batų dėžučių su senomis Džo nuotraukomis. Atsirinkau tas,

kurios darytos prie ežero, ir ėmiau tyrinėti. Jų buvo galybė, bet paprastai fotografuodavo Džoana, todėl retai kuri įamžino ją pačią. Tačiau radau vieną, kiek pamenu, darytą 1990 ar 1991 metais.

Retsykiais net negabiam fotografui pavyksta padaryti gerą nuotrauką (jeigu septyniems šimtams beždžionių septynis šimtus metų leistum tarškinti septyniais šimtais mašinėlių... ir taip toliau), o šitas kadras buvo tikrai geras. Džo ant plausto, už jos leidžiasi raudonas saulės kamuolys. Sugavau ją ką tik išlipusią iš vandens, su pilku dviejų dalių maudymosi kostiumėliu, apvedžiotu raudona juostele. Įamžinau braukiančią šlapius plaukus atgal ir besijuokiančią. Speneliai kyšojo per ploną liemenėlės medžiagą. Džo atrodė kaip aktorė iš mažabiudžečio filmo apie Patu Byčo monstrus arba po studentų miestelį besišlaistantį serijinį žudiką afišos.

Netikėtai mane apėmė geismas. Norėjau nusinešti ją į viršų tokią, kaip šioje nuotraukoje: prilipusiomis prie skruostų plaukų sruogomis, šlapiu maudymosi kostiumėliu. Norėjau suimti lūpomis jos spenelius, pajusti medžiagą ir jų kietumą. Troškau čiulpti vandenį iš medvilnės lyg pieną, po to nusmaukti kelnaites ir išmylėti ją, kol abu apims ekstazė.

Virpančiomis rankomis padėjau nuotrauką į šalį greta kitų (nors nė viena kita man taip nepatiko). Pajutau galingą erekciją, mano įnagis buvo kaip iš oda aptraukto akmens. Kol jis nenusileidžia, tu niekam tikęs.

Greičiausias šios problemos sprendimo būdas, kai šalia nėra moters, pasirengusios tau pagelbėti, yra masturbuotis, tačiau tuomet tokia mintis man net nešmėstelėjo. Aš skubiu žingsniu kulniavau po kambarius, gniaužydamas delnus, laukdamas, kol išnyks kalnagūbris mano džinsuose.

Pyktis - normali gedėjimo dalis, skaičiau apie tai, nors pats iki tos dienos, kai radau nuotrauką, niekad ant Džoanos neširdau.

Bet tada... Laksčiau po kambarius su kuoka, kuri atkakliai stirksojo, ir niršau ant žmonos. Kvaila kalė, ko jai reikėjo lėkti vieną iš karščiausių dienų? Buka, besmegenė, šitaip palikti mane, net dirbti neįstengiantį!

Atsisėdau ant laiptų ir ėmiau sukti galvą, ko imtis. Išgerti, nutariau, o po to dar taurelę. Atsistojau ir tik tada pagalvojau, jog mintis anaiptol nėra tokia auksinė.

Tad nulipau į savo kabinetą ir įsijungęs kompiuterį išsprendžiau kryžiažodį. Vakare, prieš eidamas miegoti, nutariau dar kartą pasižiūrėti į Džo fotografiją su bikiniu. Bet supratau, jog ši idėja ne ką geresnė už gėrimą, kai esi įpykęs ir nusiminęs. *Šiąnakt vėl sapnuosiu,* pagalvojau jungdamas šviesą. *Tikrai sapnuosiu.*

Bet nesapnavau. Atrodo, kad mano sapnai apie Sarą Kvatoklę baigėsi.

Per savaitę mintis apie vasarojimą prie ežero dar labiau ėmė vilioti. Tad gegužės pradžios šeštadienio popietę, apskaičiavęs, jog kiekvienas save gerbiantis Meino sargas sėdės namuose ir žiūrės "Red Sox", paskambinau Biliui Dynui ir pranešiau, kad noriu atvažiuoti į kotedžą nuo kokios Liepos ketvirtosios... ir jeigu viskas bus gerai, gyvensiu ten ir žiemą.

- O, tai puiku, - tarė jis. - Čia tai jau gera naujiena. Tavęs, Maikai, čia daug kas pasiilgo. Norime išsakyti užuojautą dėl žmonos.

Negi man tik pasivaideno priekaišto gaidelė jo balse? Mes su Džo palikom tame krašte savo pėdsaką; nemažai paaukojome nedidukei bibliotekai, aptarnaujančiai Motono - Kašvakamako - Kasl Vju trikampį. Džo surengė sėkmingą lėšų rinkimo kampaniją bibliotekai ant ratų. Be to, ji priklausė damų siuvimo rateliui

(jos “arkliukas” - turkiški kilimėliai) ir buvo neblogai klestinčio Kaslo apygardos Amatų kooperatyvo narė. Lankė ligonius... rinko kraują su gaisrinės departamentu... labdaringai prekiavo kioske per vasaros muges Kasl Roke... ir tai dar ne viskas. Beje, darė tai ne norėdama pasipuikuoti, bet neįkyriai ir kukliai, nuleidusi galvą (dažnai, kad paslėptų aštrią šypsenėlę, turėčiau pripažinti; mano Džo turėjo bircietišką* humoro jausmą). Viešpatie, pagalvojau, senasis Bilas tikriausiai turi dėl ko priekaištauti.

- Žmonėms jos trūksta, - tariau.

- O taip.

- Man ir pačiam jos labai trūksta. Ko gero, todėl taip ilgai nesirodžiau prie ežero. Ten tiek daug gerų prisiminimų.

- Įsivaizduoju. Bet velniškai apsidžiaugsiu vėl tave pamatęs. Pasiraitosiu rankoves. Kotedžas tvarkingas - nors šįvakar važiuok, bet kiekvienas taip ilgai stovėjęs namas sužiedėja.

- Žinau.

- Paprašysiu Brendos Mizerv nuprausti Sarą nuo lubų iki pamatų. Prisimeni, ji visuomet pas jus darbuodavosi.

- Ar Brenda ne per sena generaliniam tvarkymui, a? - tai buvo šešiasdešimt penkerių metų, tvirta, maloni ir paprasta moteriškaitė, mėgstanti juokelius apie keliaujantį prekiją, kuris visą naktį šokinėjo kaip triušis nuo vieno urvelio prie kito. Čia jums ne misis Danvers.

- Tokios, kaip Brenda Mizerv, niekad ne per senos pražiūrėti progą, - atsakė Bilas. - Sunkesniems darbams pasikvies porą mergaičių, jums atsieis kokius tris šimtelius. Ar gerai?

- Visiškai.

- Reikės dar patikrinti siurblį ir kanalizaciją, bet bėdų neturėtų būti. Mačiau prie Džo kabineto vapsvų lizdą, turėsiu jį su-

---

* Bierce A. (1842-1916) - amerikiečių žurnalistas ir rašytojas, rašęs trumpas fantastines bei satyrines apysakaites.

pleškinti, kol miškas dar neperdžiūvęs. A, ir senojo namo stogas, - na, ta, vidurinioji dalis, - prašo naujų čerpių. Turėjau pasikalbėti apie tai praeitais metais, bet kad nesirengei važiuoti, iš galvos išgaravo. Pasirengęs papurtyti piniginę?

- Taip, iki dešimties gabalų. Jeigu užsiprašys daugiau, paskambink.

- Jeigu reikės ploti daugiau, pabučiuosiu kiaulę.

- Pasistenk, kad viskas būtų sutvarkyta prieš man atvažiuojant, gerai?

- Žinoma. Suprantu, kad norėsi pabūti vienas... bet iš pradžių bus sunku. Mus visus sukrėtė tokia ankstyva Džoanos mirtis. Visus. Sukrėtė, nes mes ją mylėjome.

- Ačiū, Bilai, - pajutau, kaip akyse kaupiasi ašaros. Širdgėla lyg įkaušę svečiai, kurie vis sugrįžta dar kartą atsisveikinti. - Dėkui, kad užjauti.

- Gausi savo dalį morkų pyrago, bičiuli, - jis nusijuokė, tačiau šiek tiek neryžtingai, lyg išsigandęs, kad pasakė kažką nepadoraus.

- Morkų pyragų pasirengęs kimšti be soties, - atsakiau, - o jeigu kaimynai perlenks lazdą... tikiuosi, kad Kenis Osteris dar laiko tą didžiulį vilkšunį?

- Taip, tas tai rytų pyragus, kol pilvas sprogtų! - linksmai šūktelėjo sargas. Kvatojo, kol užėjo kosulio priepuolis. Aš laukiau šypsodamasis į ūsą. - Tą šunį jis šaukia Mėlyne, bala žino kodėl. Va tas tai apsirijėlis! - nutariau, jog taip jis sakė apie šunį, o ne apie jo šeimininką. Kenio Osterio, liekno, penkių pėdų vyro, negalėjai pavadinti apsirijėliu.

Nelauktai pajutau, kad man trūksta tų žmonių: Bilo su Brenda, Badžio Dželisono ir Kenio Osterio bei kitų paežerės kaimynų. Pasiilgau net Mėlynės, airių vilkšunio, kuris slampinėjo aukštai iškelta galva it pusprotis, iš nasrų nutįsusia ilga seile.

- Man dar reikės išvalyti sklypą po žiemos, - toliau kalbėjo Bilas. Kalbėjo susijaudinęs. - Šiais metais žiema buvo pusėtina - ačiū Dievui, tik per paskutinę pūgą sniego privertė, - bet vis tiek reikia pasišvaistyti šluota. Seniai turėjau tai padaryti. Kad negyveni tenai - ne pasiteisinimas. Juk čekius imdavau ramia sąžine, - kažkodėl buvo miela girdėti seną pirdžių mušantis į krūtinę, Džo būtų kvatojusi susiriesdama, esu tikras.

- Jeigu viskas bus parengta prieš Liepos ketvirtąją, Bili, labai džiaugsiuos.

- Šokinėsi ant vienos kojos, pažadu, - pats šokinėdamas ant vienos kojos atsakė sargas, ir aš apsidžiaugiau. - Rengiesi atvažiuoti rašyti knygos prie vandens? Kaip senais laikais? Paskutiniai du romanai buvo geri. Žmona negalėjo nuo jų atsiplėšti...

- Dar nežinau, - atsakiau iš širdies. Paskiau staiga man šovė mintis. - Bilai, gal padarytum man paslaugą, prieš puldamas šluoti kiemą ir leisdamas į namą įsisukti Brendai Mizerv?

- Su džiaugsmu, ką tik galėsiu, - pažadėjo, ir aš pasakiau, ko norėčiau.

Po keturių dienų gavau nedidelį siuntinėlį su trumpu atgaliniu adresu: DYNAS/PAPR. PAŠTU/TR-90 (JUODOJI ŽYMĖ). Atplėšęs iškračiau dvidešimt nuotraukų, padarytų aparatu, kurį panaudojęs išmeti.

Bilas nufotografavo namą iš visų kampų, įamžindamas apleistumo pojūtį, kurį vieta įgauna ilgai nenaudojama... nors ir prižiūrima (Bilo žodžiais).

Daugumą nuotraukų atskyriau. Pasilikau pirmas keturias. Sudėliojau jas ant virtuvės stalo, kur krito stipri saulės šviesa. Bilas darė jas nuo kalniuko - fotografavo Sarą iš viršaus. Pamačiau, kad samanos žaliuoja ne tik ant centrinio pastato rąstų, bet ir ant

fligelių. Keliuką ir kiemą nuklojo šakelių bei spyglių kilimas. Bilas, matyt, norėjo viską iššluoti prieš darydamas nuotraukas, bet jis viską paliko, kaip buvo. Aš prašiau to, ir sargas mano prašymą išpildė.

Nuo to laiko, kai lankėmės čia su Džo, iš abiejų keliuko pusių augę krūmai sutankėjo, bet vis dėlto galutinai nesulaukėjo, nors atskiros šakos tiesėsi per kelią it atskirti mylimieji.

Tačiau mano žvilgsnį vis traukė užpakaliniai laipteliai. Kitus nuotraukos panašumus su savo sapnais apie Sarą Kvatoklę galėjau palaikyti sutapimu (arba praktiška rašytojo vaizduote), bet saulėgrąžų, želiančių tarp laiptų pakopų, negalėjau paaiškinti kaip ir įdrėskimo ant rankos.

Apverčiau fotografiją. Ant nugarėlės Bilas varnos koja buvo užrašęs: *Šitos gražuolės labai jau ankstyvos... ir pažeidė privačių valdų ribą!*

Vėl pasižiūrėjau į nuotrauką. Trys saulėgrąžos, išstypusios tarp laiptelių. Ne dvi, ne keturios, o trys saulėgrąžos su galvomis-prožektoriais.

Lygiai kaip mano sapne.

ŠEŠTAS SKYRIUS

1998-ųjų liepos trečiąją susimečiau du lagaminus ir nešiojamą kompiuterį į "Ševrolė", pajudėjau iš kiemo, bet paskiau sustojęs vėl grįžau į namą. Jaučiausi vienišas ir apleistas kaip ištikimas meilužis, kurį dėl nežinomos priežasties pametė. Baldų neuždangsčiau, elektros neišjungiau (jaučiau, kad Didysis Ežero eksperimentas gali greitai baigtis), bet Bentono gatvės 14 namas vis tiek atrodė apleistas. Ir mano žingsniai aidėjo, nors apstatytuose kambariuose aidėti neturėjo. Viską apšvietė kažkokia dulksva šviesa.

Kabinete tarsi pasmerktasis su maišu ant galvos stovėjo mano vaizdo magnetofonas. Priklaupiau prieš jį ir ištraukiau komodos stalčių. Jame buvo keturi popieriaus pakai. Pasiėmiau vieną, rengiausi eiti, bet apsigalvojęs grįžau atgal. Buvau įkišęs tą erzinančią Džo su maudymosi kostiumėliu nuotrauką į vidurinį stalčių. Suradau ją, praplėšiau popieriaus pakuotę ir įkišau fotografiją į vidų. Jeigu vėl imčiau rašyti ir man sektųsi, susitiksiu su Džoana maždaug du šimtai penkiasdešimtame puslapyje.

Išeidamas užtrenkiau galines duris, sėdau į mašiną ir išvažiavau. Daugiau į Bentono gatvę negrįžau niekad.

Kelis kartus rengiausi nuvažiuoti prie ežero ir patikrinti, kaip eina darbai (jie užsitęsė ilgiau nei Bilas Dynas planavo). Mane

sulaikė tik aiškiai neįvardijamas suvokimas, jog neturėčiau to daryti; jaučiau, jog turiu atvažiuoti jau suvis.

Bilas pasamdė Kenį Osterį uždengti stogą, o Kenio pusbrolis Timis Laribis apsiėmė "nugremžti senutę". Bilas taip pat iškvietė santechniką patikrinti vamzdžius ir gavo mano sutikimą pakeisti kelis senus bei šulinio siurblį.

Vasarnamio prižiūrėtojas telefonu labai graužėsi dėl visų išlaidų. Aš jam netrukdžiau. Kai penktos ar šeštos kartos jankiai sumano pakalbėti apie pinigus, reikia netrukdyti nuleisti jiems garą. Kloti žalius jankiui atrodo taip pat nepadoru, kaip viešai glėbesčiuotis. O aš galėjau paišlaidauti. Gyvenu iš esmės kukliai - ir ne dėl moralinių įsitikinimų, o todėl, kad mano vaizduotė, kitose srityse veikusi be priekaištų, piniginiuose reikaluose menkai tegelbėjo. Mėgstamiausias dalykas - tai trys dienos Bostone, aplankant "Red Sox" rungtynes, "Tower Records and Video" bei Vordsvorto knygyną Kembridže. Šitaip gyvendamas neįstengiau išleisti net procentų, o ką jau kalbėti apie pagrindinį kapitalą. Be to, Votervilyje turėjau gerą vadybininką, tad kai užvėriau savo namų Deryje duris ir pasukau 90-ojo plento link, turėjau per penkis milijonus dolerių. Nedaug, palyginti su Bilu Geitsu, bet nemenka sumelė šiuose kraštuose leido nesiderėti dėl namo remonto.

Ši vasaros pradžia man buvo neįprasta. Viskas, ką veikiau, - tai tvarkiaus paskutinius reikalus, šnekėjausi su Bilu Dynu apie nuveiktus darbus ir stengiausi negalvoti. Per interviu "Leidėjų savaitraščiui", kai žurnalistas paklausė, ar neturėjau problemų grįždamas prie darbo po "artimo netekties", šaltu veidu atsakiau neturėjęs. O ką? Tai buvo tiesa. Problemų nebuvo; kol baigiau "Nuo pat viršaus žemyn", viskas ėjo kaip sviestu patepta.

Birželio viduryje susitikome su Frenku Arlenu "Žvaigždžių šviesos" kavinėje priešpiečių. "Žvaigždžių šviesa" yra Liuistone, geografiniame pusiaujyje tarp mano ir jo miestelių. Per desertą

(kavinės pažiba - žemuogių pyragas) Frenkas paklausė, ar su kuo nors susitikinėju. Nustebęs pažvelgiau į jį.

- Ko išvertei akis? - paklausė jis, o veide pasirodė viena iš šimto neįvardijamų išraiškų - podraug ir susierzinimas, ir juokas. - Juk tai nereiškia, kad apgaudinėji Džo. Rugpjūtį bus ketveri metai, kai jos nėra.

- Ne, - atsakiau. - Aš su niekuo nesusitikinėju.

Jis tylėdamas žiūrėjo į mane. Kelias sekundes žvelgėme vienas į kitą, po to pradėjau sklaidyti šaukšteliu grietinėlę ant pyrago. Biskvitas buvo dar šiltas, ir grietinėlė tirpo. Tai priminė kvailą dainelę, kaip kažkas paliko pyragą lietuje.

- Ar išvis su kuo nors susitikinėjai, Maikai?

- Abejoju, ar tau turėtų rūpėti.

- Dėl Dievo meilės. Per atostogas? Ar tu...

Prisiverčiau pakelti akis nuo tyžtančios grietinėlės.

- Ne, - atšoviau. - Ne.

Jis valandėlę tylėjo. Jau maniau, kad pereis prie kitos temos. Būčiau apsidžiaugęs. Tada tiesiai paklausė, ar miegojau su kuo nors po Džoanos mirties. Būtų patikėjęs bet kokiu mano atsakymu, net ir giliai širdyje abejodamas. Vyrai visuomet meluoja apie seksą. Bet aš pasakiau tiesą... jausdamas kažkokį nesveiką pasitenkinimą.

- Ne.

- Nė kartelio?

- Nė kartelio.

- O masažo salonai? Na, žinai, pasiekti bent...

- Ne.

Frenkas liko sėdėti, stuksendamas šaukšteliu į deserto dubenėlio kraštą. Jo net neparagavo. Spoksojo į mane kaip į kokį naują, mokslui negirdėtą vabzdį. Man tas žvilgsnis nepatiko, bet galėjau jį suprasti.

Dukart buvau priartėjęs prie to, ką mūsų laikais vadina “artimais ryšiais”, bet ne Ki Large, kur peržiūrėjau maždaug du tūkstančius dailių moterų, prisidengusių tik virvele ir pažadu. Kartą tai buvo raudonplaukė padavėja Kelė “Extension” restoranėlyje, kur dažnai priešpiečiaudavau. Po kurio laiko mes įsikalbėjome, pajuokaudavome, paskiau atsirado tas akių kontaktas, patys suprantate, ką turiu omeny, kai žvilgsniai sukimba kiek per ilgai. Pradėjau pastebėti jos kojas, uniformą, priglundančią prie jos klubų lenkiantis, o ji pastebėjo mane žiūrint.

Antra moteris buvo “Nu Ju”, sporto klube, kur eidavau pasimankštinti. Aukšta moteris, mėgstanti rausvas glaustinukes ir juodus dviratininkų šortus. Visai patogi. Beje, man patiko knygos, kurias ji skaitydavo nuobodžiose kelionėse į niekur ant stacionaraus dviračio. Ne “Mademoiselle” ar “Cosmo”, o Džono Irvingo ar Elenos Džilkrist romanus. Man patinka žmonės, skaitantys tikras knygas, ir ne todėl, jog kadaise pats rašiau. Skaitantys knygas kaip ir kiti gali pradėti pokalbį nuo oro, bet paprastai tuo neapsiriboja.

Blondinė rožinėmis glaustinukėmis ir juodais šortais buvo Adrija Bandi. Pradėjome šnekėtis apie knygas, mindami gretimus dviračius į niekur, ir atėjo metas, kai ėmiau stebėti ją dukart per savaitę besimankštinančią su svarmenimis. Ta veikla ganėtinai intymi. Iš dalies todėl, kad kėlėjas guli (ypač, jeigu tai moteris), bet ne vien dėl to. Svarbiau priklausomybės faktorius. Nors iki to taško retai prieinama, kėlėjas savo gyvybę patiki laikančiam. Ir tą 1996 metų žiemą mūsų akys, kai ji gulėdavo ant suolelio, o aš stovėjau virš jos ir žiūrėjau į atvirkščią Adrijos veidą, neišsiskirdavo vis per ilgai.

Kelė buvo kokių trisdešimties, Adrija - kiek jaunesnė. Kelė buvo išsiskyrusi, Adrija niekad nebuvo ištekėjusi, tad abiem atvejais nebūčiau ardęs šeimyninės laimės ir, man regis, abi mielai būtų ėjusios į lovą, nekurdamos jokių ateities planų. Tiesiog pa-

mėginti. Bet Kelės atveju susiradau kitą restoranėlį, o kai gavau Vaikinų krikščionių asociacijos kvietimą nemokamai treniruotei, priėmiau jį ir daugiau nebegrįžau į "Nu Ju". Prisimenu, po kokio pusmečio sutikau Adriją Bandi gatvėje, pasisveikinau, stengdamasis nepastebėti apmaudo jos žvilgsnyje.

Grynai fiziškai troškau jų abiejų (rodos, net sapnavau kartą, kad miegu su jomis abiem, vienoje lovoje), ir sykiu nė vienos. Iš dalies kaltas mano negalėjimas rašyti; gyvenimas ir taip sumautas, kam dar papildomi rūpesčiai, dėkui, ne. Kita vertus, abejojau, ar manimi besidominčioms moterims rūpiu aš, o ne ganėtinai padori banko sąskaita.

Bet svarbiausia priežastis, ko gero, buvo ta, jog Džo dar nepaliko mano galvos ir širdies. Net ir po ketverių metų ten netilpo jokia kita. Gaila, bet taip.

- O draugai? - paklausė Frenkas, kibęs į savo pyragą. - Juk turi draugų, pas kuriuos gali nueiti, a?

- Taip, - atsakiau. - Daug draugų, - tai buvo melas, bet manęs laukė galybė kryžiažodžių, knygų, videofilmų. Beveik galėjau mintinai pacituoti FTB įspėjimą dėl nelegalaus filmų kopijavimo. O dėl žmonių, tai išvykdamas iš Derio paskambinau tik savo gydytojui ir dantistui. Ir laiškai, kuriuos išsiunčiau birželį, buvo prašymai peradresuoti "Harper`s" ir "National Geographic".

- Frenkai, - tariau, - kalbi kaip žydė motina.

- Kartais būdamas su tavimi aš ir jaučiuosi žyde motina, - atsakė jis. - Tik tokia, kuri tiki keptų bulvių, o ne macų gydomąja galia. Atrodai kaip niekad gerai, pagaliau šiek tiek pasitaisei...

- Net per daug pasitaisiau.

- Niekai, per Kalėdas atrodei kaip gervė. Vėl įdegei.

- Daug vaikštau.

- Atrodai geriau, tik akys tokios pat. Kartais dėl tavo žvilgsnio imu nerimauti. Manau, Džo džiaugtųsi sužinojusi, jog dėl tavęs *kažkas* nerimauja.

- Ir koks tas žvilgsnis? - parūpo man.

- Nori išgirsti tiesą? Atrodai kaip žmogus, įsipainiojęs į kažką ir niekaip negalįs ištrūkti.

Išvažiavau iš Derio pusę keturių, sustojau Ramforde vakarienės, po to lėtai pasileidau per vakarinio Meino kalvas, vydamasis besileidžiančią saulę. Kruopščiai, nors ir ne visai sąmoningai, apskaičiavau išvykimo ir atvykimo laiką. Ir išsukęs iš Motono į 90-ąjį plentą pajutau, kaip sunkiai plaka širdis. Rankos ir veidas sudrėko nuo prakaito, nors veikė mašinos kondicionierius. Neradau jokios tinkamos stoties, per visas bjauriai klykė, todėl visai išjungiau radiją.

Mano baimė turėjo priežastį. Net pamiršęs sąsajas tarp sapnų ir realybės (pamiršau nesunkiai, išskyrus perrėžtą ranką ir laiptelių plyšiuose vešančias saulėgrąžas), turėjau ko bijoti. Nes tie sapnai nebuvo paprasti, ir apsisprendžiau po tiek laiko grįžti prie ežero nelengvai. Nesijaučiau kaip šiuolaikinis tūkstantmečio pabaigos žmogus, spiritizmo seanse pasiryžęs susitikti su savo baimėmis (aš jaučiuosi gerai, tu jautiesi gerai, dabar visi padarykime emocinį ratą, kol tyliai groja Viljamas Akermanas); jaučiausi kaip koks kuoktelėjęs Senojo Testamento pranašas, keliaująs į dykumą gyventi, misti skėriais ir gerti druskožemio vandenį, nes sapne jį pasišaukė Viešpats.

Buvau rimtai įklimpęs, padėtis vis sunkėjo, ir negalėjimas rašyti buvo tik dalis mano bėdų. Nežaginau vaikų, nelaksčiau po Taims skverą ir neskelbiau eretiškų idėjų per ruporą, bet vis tiek atsitiko kažkas baisaus. Praradau savo vietą pasaulyje ir negaliu jos rasti. Nieko čia keista, gyvenimas tai ne kokia knyga. Tą liepos vakarą suplanavau tarsi savanorišką šoko terapiją; dar gerai, kad tai žinojau.

Prie Juodosios Žymės galima pakliūti šitaip: I-95-uoju iš Derio į Niūportą; 2-uoju plentu iš Niūporto į Betelį (užsukant į Ramfordą, kuris dvokė kaip pragaro prieangis, kol per antrąją Reigano prezidentavimo kadenciją buvo sustabdytas celiuliozės fabrikas); 5-uoju plentu iš Betelio į Voterfordą. Paskiau pasuki 68-uoju plentu į senąjį apygardos kelią, per Kasl Vju, per Motoną (kur visas centras - perdirbta daržinė, kurioje prekiaujama vaizdo juostomis, alumi ir antikvariniais šautuvais), tada pravažiuoji 90-ojo plento ženklą ir skydą su užrašu:

MIŠKO INSPEKTORIUS - GERIAUSIA PAGALBA
NELAIMĖS ATVEJU SKAMBINK
1-800-555 ARBA *72 MOBILIUOJU TELEFONU.

Ant jo kažkas buvo dažais išpurškęs: "Eagles - į muilą".

Už penkių mylių privažiuoji siaurą keliuką dešinėje pusėje, kurį žymi tik keturkampė skardos lentelė su skaičiumi 42. Virš jo it kabutės iškaltos dvi 22-o kalibro kulkų skylės.

Įsukau į tą keliuką kaip ir tikėjausi - po septynių šešiolika, pagal laikrodį automobilio prietaisų skyde.

Ir pasijutau grįžtąs namo.

Pagal odometrą nuvažiavau dvi dešimtąsias mylios, klausydamasis žolės, braukiančios per automobilio dugną, šakos, kada ne kada pertraukiančios per stogą ar kumščiu trenkiančios į keleivio stiklą.

Paskiau sustojau ir išjungiau variklį. Išlipęs apėjau automobilį iš galo ir atsigulęs ant pilvo ėmiau pešti už išmetamojo vamzdžio užlindusias žoles. Vasara karšta, geriau nerizikuoti. Atvykau čia perprasti savo sapnus ir surasti atsakymą, ką daryti toliau. O

padegti mišką neplanavau.

Baigęs pakilau ir apsidairiau. Čirškė žiogai, pakelėje spaudėsi krūmai kaip ir sapne. Virš galvos temo melsvas dangaus kaspinas.

Nuėjau toliau pėsčias, dešine vėže. Šitame kelio gale kadaise gyveno mūsų kaimynas, senasis Larsas Vošburnas, bet dabar jo atšaka buvo prižėlusi krūmų, užtverta surūdijusia grandine. Iš kairės prie medžio buvo prikaltas skelbimas: PAŠALINIAMS EITI DRAUDŽIAMA. Ant kitos lentelės: "Nekilnojamojo turto agentūra "Naujasis amžius". Prietemoje buvo sunku įskaityti išblukusias raides.

Traukiau toliau, klausydamasis sunkaus pulso ir įkyriai apie veidą bei rankas zyziančių uodų. Jų veisimosi sezonas jau praėjo, bet aš žliaugiau prakaitu, kurio kvapas čia traukė visus kraujasiurbius. Jis vampyrams primena kraują.

Ar labai bijojau artindamasis prie Saros Kvatoklės? Neprisimenu. Įtariu, kad baimė kaip ir skausmas išsitrina iš atminties vos tik praėjęs. Tik prisimenu, ką jaučiau žengdamas tuo keliu anksčiau: neapsakomai trapų realybės sluoksnį. Išties manau jį esant labai trapų, ploną nelyginant ledą ant ežero po atlydžio, ir mes užpildome savo gyvenimą triukšmu, šviesa ir judesiu, idant nuo savęs paslėptume jo trapumą. Bet tokiose vietose, kaip Keturiasdešimt antras kelias, pamatai, jog dingo visi dūmai ir veidrodžiai. Liko tik žiogai, tamsėjantys medžių lapai, šakos, primenančios veidus, širdies dungsėjimas krūtinėje, pulsas akių dugne ir dangus kaip mėlyno kraujo srovelytė per dangaus skruostą.

Ir traukiantis dienos šviesai atsiveria tiesa: po paviršiumi yra paslaptis, juoda ir kartu šviesi paslaptis. Jauti tą paslaptį su kiekvienu oro gurkšniu, regi kiekviename šešėlyje, tikiesi susidurti su ja kiekviename žingsnyje. Ji čia, ji laukia tavęs.

Stabtelėjau likus pusei mylios iki mūsų keliuko atšakos. Čia kelias staiga sukasi, dešinėje atsiveria laukymė, terasomis besileidžianti iki ežero. Tidvelo pieva vadina vietiniai šią laukymę,

kartais - Senąja stovykla. Kaip tik čia Sara Tidvel ir jos klanas pasistatė savo bakūžes, jeigu tikėsime Marija Hingerman (kartą paklausiau apie tai Bilo Dyno, jis patvirtino, jog čia toji vieta... nors pokalbį pratęsti nelabai norėjo, ir anuomet dėl to nustebau).

Kurį laiką pastovėjau ten, žiūrėdamas į šiaurinį Juodosios Žymės galą. Lygus kaip stiklas ežero paviršius švytėjo saulėlydžio šviesomis, nesimatė nė menkiausios bangelės ar valties. Žvejai jau prieplaukoje arba "Varingtono saulėlydžio bare", tikriausiai kerta langustus ir maukia kokteilius. Vėliau kai kurie iš jų, apsvaigę nuo greičio ir martinio, mėnesienoje malsis po ežerą. Įdomu, ar juos dar išgirsiu? Neišsižadėjau minties, jog tuo metu vėl būsiu pakeliui į Derį, išsigandęs arba nusivylęs pamatytais dalykais.

- Juokingas žmogeliūkštis, tarė Striklendas.

Nežinojau, kad ištarsiu šią frazę, kol pats neišgirdau savo ausimis; antra vertus, negalėjau suvokti, kodėl pasakiau būtent tai. Prisiminęs sapną apie Džo palovyje, krūptelėjau. Prie ausies suzvimbė uodas. Priplojau jį ir patraukiau toliau.

Atšaką į mūsų kotedžą pasiekiau lygiai kaip sapne - iš tiesų viskas atrodė pernelyg panašu į aną sapną. Netgi prie Saros Kvatoklės lentelės pririšti balionai (baltas ir mėlynas, ant abiejų mėlynu rašalu dailiai išvedžiota: SVEIKAS SUGRĮŽĘS, MAIKAI!), kybantys po tamsėjančia lapija, sustiprino *déjà vu* jausmą, kurio sąmoningai siekiau. Juk sapnai niekad nebūna visiškai identiški, ar ne? Proto ir rankų kūriniai negali būti visiškai vienodi, net ir labai stengiantis, nes mes patys keičiamės diena iš dienos, sekundė po sekundės.

Priėjau prie ženklo, visa savastimi jausdamas paslaptį šioje prieblandoje. Suspaudžiau lentelę, čiuopdamas šiurkštų jos realumą, ir nykščiu ėmiau braukti per raides, it skaityčiau Brailio raštu: S... A... R ir A; K... V... A... T... O... K... L ir Ė.

Kiemas buvo iššluotas, bet Juodoji Žymė tviskėjo nelyginant mano sapnų vystanti rožė, jo fone juodavo susikūprinęs rąstų namas. Bilas pasirūpino uždegti šviesą prie užpakalinių laiptų, saulėgrąžas išpjovė, tačiau visa kita nepasikeitė.

Pakėliau galvą į dangaus plyšelį virš kelio. Nieko... luktelėjau... vėl nieko... vis tiek laukiau... Stebėjau tuščią temstantį dangų kaip savo sapnuose (iš kraštų pradėjo lietis indigo spalva), ir dar po vienos minutėlės tenai sušvito ryški Venera. Žmonės pasakoja, kad stebint žvaigždžių pasirodymą taip ir būna visuomet, bet man tokia proga pasitaikė pirmą kartą gyvenime. Sugalvojau norą, realų norą, nemaldavau susigrąžinti Džo.

- Padėk man, - paprašiau neatitraukdamas žvilgsnio nuo žvaigždės. Norėjau pasakyti dar ką nors, bet nesugalvojau ką. Nežinojau, kokios pagalbos man reikia.

Pakaks, tarė sunerimęs balsas mano galvoje. *Pakaks šiam kartui. Keliauk atgalios ir sėsk į mašiną.*

Bet aš turėjau kitų planų. Reikėjo nusileisti į kiemą kaip per paskutinį sapną, per tą košmarą. Mano planas - įsitikinti, kad nėra jokios įkapėmis apsirėdžiusios pabaisos, tykančios didelio rąstų namo šešėliuose. Tas planas buvo paremtas Naujojo amžiaus išmintimi, kuri teigia, esą žodis "baimė" išgaruoja, kai nueini ir pats viską pamatai. Bet stovėdamas ir žvelgdamas į spingsinčią tamsoje verandos lempelę (tirštėjančioje tamsoje ji atrodė begal mažutė), prisiminiau tą pačią liaudies išmintį bylojant, kad "baimės" akronimas - baik mėginti vaizduoti drąsų. Miške nusileidus saulei, antrasis apibrėžimas man atrodė kur kas išmintingesnis.

Nuleidau galvą ir nustebęs aptikau laikąs vieną balioną. Jis iškilmingai kybojo parištas virvele. Tamsoje beveik neįstengiau perskaityti užrašo.

Galbūt nėra jokio pasirinkimo, gal aš nepajėgsiu pajudėti iš vietos. Gal tas senas sumautas rašymo barjeras vėl mane sukaustė, ir stovėsiu čia kaip stuobrys, kol kas nors ateis ir nusitemps į mišką.

Tik visa tai vyko realiu laiku realiame pasaulyje, o tikrovėje nėra jokio eiti kliudančio rašymo barjero. Atlenkiau pirštus. Virvelė išslydo iš rankos, žengiau po kylančiu balionu ir ėmiau leistis keliuku prie kotedžo. Koja žengė prieš koją, visai kaip anksčiau, kai išmokau šio triuko 1959-aisiais. Vis labiau grimzdau į švarų, bet rūgštelėjusį pušų aromatą, kartą sugavau save darantį didelį žingsnį ten, kur sapne gulėjo nulūžusi šaka, o tikrovėje nieko nebuvo.

Širdis kaip ir anksčiau kalė, kūnu plūdo prakaitas, gundydamas uodus. Pakėliau ranką nusibraukti nuo kaktos plaukus, sulaikiau prieš akis, išskėtęs pirštus. Pridėjau prie jos antrą. Nė menkiausio įbrėžimo; neliko nė žymės to, kurį įsigijau blaškydamasis po savo miegamąjį per pūgą.

- Viskas gerai, - tariau balsu. - Viskas gerai.

Išgirdau atsakymą: *Juokingas žmogeliūkštis, tarė Striklendas.* Balsas nebuvo mano, bet ir ne Džo. Tai to paties NSO balsas, kuris kalbėjo per mano košmarus, tas pats, kuris vijo mane į priekį, kai norėjosi baigti. Kažkokio pašaliečio balsas.

Žengiau toliau. Buvau įveikęs didžiąją kelio dalį. Pasiekiau vietą, kurioje sapne sakiau tam balsui, kad bijau misis Danvers.

- Aš bijau misis Danvers, - garsiai ištariau juoduojančiai prietemai. - Kas, jeigu tenai manęs laukia toji baisi namų šeimininkė?

Ežere suklykė naras, o balsas nieko neatsakė. Matyt, neturėjo atsakyti. Jokios misis Danvers nėra, ji - tik kaulų maišas iš senos knygos, ir balsas tai žinojo.

Traukiau toliau. Praėjau didelę pušį, į kurią kadaise mūsų džipu stuktelėjo Džo, bandydama atbula išvažiuoti iš kiemo. Kaip ji

tada keikėsi! Kaip vežikas! Pajėgiau išsėdėti ramiu veidu, kol ji neperėjo prie "sumautų", o paskiau užsikimšau delnais ausis ir taip užsikvatojau, kad ašaros ėmė ristis skruostais. Džo visą laiką svaidė akimis žaibus.

Įžiūrėjau juodoje žievėje kokios trys pėdos nuo žemės baltuojantį randą. Kaip tik čia mano nerimas ankstesniuose sapnuose pavirsdavo siaubu. Dar prieš išvirstant tam skarmaluotam monstrui iš namo, jaučiau, kad kažkas ne taip, kažkas čia apversta; jaučiau, jog pats namas kažkaip išprotėjo. Šiame taške, ties randuota pušimi, apimdavo noras bėgti neatsigręžiant.

Dabar nieko panašaus nepajutau. Bijojau, pripažįstu, bet nepanikavau. Už nugaros nieko nebuvo, niekas nešvokštė. Blogiausia, kas iš šito miško gali išlįsti, tai suirzęs briedis arba, jeigu visai nepasiseks, persiutęs lokys.

Sapne visuomet matydavau beveik pilnatį, gi dabar dangaus skliaute mėnulio visai nesimatė. Ir nebus, nes ryte peržvelgiau "Derio naujienų" oro puslapį: jaunatis.

Bet ir galingas *déjà vu* jausmas yra begal trapus: vos tik pagalvojau apie mėnulį, jis pranyko. Pojūtis, kad kartoju savo košmarą, išgaravo taip staiga, jog nustebau, kodėl visa tai darau, ką noriu įrodyti ar atlikti. Dabar teks grįžti tamsiu keliu ir atsivaryti automobilį.

Gerai, bet padarysiu tai pasiėmęs žibintą iš namo. Vieną tikrai turiu rasti...

Kitame ežero krante nugriaudėjo serija sprogimų, aidu atsimušusių į kalvas. Sustojau sulaikęs kvapą. Prieš kelias minutes tie netikėti pokštelėjimai būtų privertę mane pasipustyti padus, o dabar sulaikė tik akimirkai. Čia fejerverkai, kvailam aišku, o paskutinė - garsiausiai - sprogo M-80 raketa. Juk rytoj Liepos ketvirtoji, vaikai anksti pradeda švęsti, tai įprasta.

Pajudėjau toliau. Šakos graibė kaip rankos, bet negąsdino. Galėjau nesikrimsti, kad nėra elektros: įžiūrėjau apie Bilo Dyno pa-

liktą lempą šokančius drugelius. Net jeigu elektra nutrūktų (o tai neretas atvejis, mat vakarinėje valstijos dalyje daug kabelių yra paviršiuje), automatiškai įsijungtų generatorius.

Ir vis dėlto negalėjau atsistebėti, kaip viskas panašu į mano sapną, nors pasikartojimo - išgyvenimo - pojūtis išsisklaidė. Džo klombos vis dar ten, kur visuomet, palei takelį į nedidelį pakrantės lopinėlį. Tikriausiai Brenda Mizerv rado jas sukrautas rūsyje ir įsakė savo komandai pastatyti vieton. Jose kol kas niekas neaugo, bet netrukus sužaliuos, reikia manyti. Nors mėnulio nebuvo, galėjau įžiūrėti juodą keturkampį ant vandens, penkiasdešimt pėdų nuo kranto. Plaustas.

Tačiau priešais laiptus nėra jokio pailgo daikto, karsto. O mano širdis vėl pašėlo plakti, ir tuo metu Kašvakamako pusėje driokstelėjus fejerverkui būčiau surikęs.

Juokingas žmogeliūkštis, tarė Striklendas.

Atiduok man ją, čia mano dulkių rinktuvas.

Kas, jeigu mirtis veda mus prie beprotybės? Jeigu mes liekame gyvi, bet netenkame sveikos nuovokos? Kas tuomet?

Pasiekiau vietą, kur mano košmare su triukšmu atsilapoja durys ir išlekia apsiskarmalavusi figūra pakeltomis rankomis. Žengiau dar žingsnį ir sustojau, klausydamas, kaip iš gerklės švokščia oras. Nejaučiau jokio *déjà vu*, bet vis vien laukiau pasirodant pavidalo čia, realiame pasaulyje realiu laiku. Įtraukiau sauso oro ir sulaikiau jį.

Vanduo tyliai teliuskuoja krantą.

Švelnus brizas glosto veidą ir kedena krūmus.

Virš ežero suklykė naras, drugeliai sukosi apie lempą.

Joks įkapėmis apsisiautęs vaiduoklis nepravėrė durų, nieko balto nepastebėjau ir pro didelius langus bei duris. Virš rankenos kabėjo raštelis ir tiek. Nuo Bilo tikriausiai. Garsiai iškvėpiau ir priėjau prie kotedžo.

Raštelis tikrai buvo Bilo. Jis pranešė, kad Brenda parūpino man maisto atsargų. Sąskaita ant virtuvės stalo, sandėliukas prikimštas konservuotų gėrybių. Ji stengėsi nepripirkti greitai gendančių produktų: rasiu pieno, sviesto, sintetinės grietinėlės bei mėsainį - pagrindinį vienišiaus maistą.

Užvažiuosiu kitą pirmadienį. Jei būtų mano valia, užsukčiau rytoj, bet gera žmona sako, kad dabar mūsų eilė važiuoti į svečius, todėl važiuojame į Virdžiniją (tą karštį!) praleisti Liepos 4-ąją pas jos seserį. Jeigu ko reikės ar kils problemų...

Jis paliko savo svainės Virdžinijoje bei Bačo Virginso miestelyje, kurį vietiniai vadina tiesiog "TR", pavyzdžiui: "Mums su mama įgriso Betelyje, todėl ir pervažiavom su furgonu į TR'ą", telefonus. Radau ir daugiau telefonų: santechniko, elektriko, Brendos Mizerv, netgi televizininko iš Harisono, kuris perstatė palydovinę taip, kad matyčiau kuo daugiau kanalų. Bilas apie viską pagalvojo. Apverčiau raštelį, tikėdamasis rasti P.S.: *Žinai, Maikai, jeigu mums su Ivete negrįžus iš Virdžinijos prasidėtų atominis karas...*

Kažkas už manęs sujudėjo.

Apsisukau ant kulno, paleisdamas iš rankų Bilo raštelį. Jis nusklendė ant laiptų nelyginant didžiulis, baltesnis už tuos, kurie plakėsi prie lempos, drugelis. Tą sekundę neabejojau išvysiąs savo seniai palaidotos žmonos vaiduoklį. *Atiduok mano dulkių rinktuvą, kaip drįsai čia atvažiuoti ir trikdyti man poilsį, kaip vėl drįsai atvažiuoti į Menderlį, o dabar, kai esi čia, kaip tikiesi ištrūkti? Liksi paslaptyje su manimi, juokingas žmogeliūkšti. Su manimi.*

Nieko. Vėl padvelkė vėjelis, suošė krūmai... tačiau tuo metu suprakaitavusia oda nepajutau vėjo dvelksmo.

- Ką gi, regis, čia nieko nėra, - tariau garsiai.

Kalbėjimas, kai esi vienas, gali išgąsdinti arba padrąsinti. Tąkart jis mane padrąsino. Pasilenkiau, pakėliau sargo raštelį ir susigrūdau į užpakalinę kišenę. Tuomet ėmiau ieškoti raktų ryšulio. Stovėjau po šviesos dušu tarp niūrių šešėlių ir varčiau raktus, kol radau reikalingą. Raktas atrodė seniai nenaudotas, ir trindamas nykščiu dantytą jo kraštą nusistebėjau mintyse, kodėl po Džo mirties nevažiavau čia anksčiau (tik trumpai kokiu nors reikalu porą sykių). Jeigu ji būtų gyva, tikrai įkalbėtų...

Tada kai ką supratau: Džo mirtis - ne tas atskaitos taškas. Lengviausia manyti taip, o per visas tas šešias savaites Ki Large aš ir nepagalvojau, kad gali būti kitaip, tačiau dabar, stovėdamas po šokančių peteliškių šešėliais (jaučiausi it po keistu organiniu diskotekos šviestuvu) ir klausydamasis narų prisiminiau, kad Džoana mirė 1994 rugpjūtį Deryje. Tą vasarą mieste buvo nepakeliamai karšta... tai ko mes ten sėdėjome? Kodėl negalėjome būti ant ūksmingos verandos namo pašonėje, kodėl apsirengę maudymosi kostiumėliais negėrėme arbatos su ledu, nesigrožėjome skriejančiais laivais ir nekomentavome vandens slidininkų formos? Ką, po šimts, ji veikė toje prakeiktoje vaistinėje, kai bet kurį kitą rugpjūtį būdavome per dešimtis mylių nuo ten?

Ir tai dar ne viskas. Paprastai mes likdavome Saroje iki rugsėjo pabaigos, nes tai buvo ramus ir malonus laikotarpis, šiltas kaip vasarą. Bet 93-iaisiais išvykome iš ten prasidėjus antrai rugpjūčio savaitei. Gerai pamenu, nes Džoana tą mėnesį vyko su manimi į Niujorką, į eilinę naujo romano reklaminę akciją. Manhetene buvo pragariškai karšta, hidrantai laistė Rytų Vilidžą. Vieną vakarą mes nuėjome pasižiūrėti "Operos vaiduoklio". Pabaigoje Džo pasilenkė prie manęs ir šnipštelėjo: "O, velnas! Vaiduoklis vėl verkšlena!" Iki filmo galo sėdėjau dantis sukandęs, kad garsiai nenusikvatočiau. Džo mokėjo krėsti tokias kiaulystes.

Kodėl ji važiavo su manimi tą rugpjūtį? Džoanai Niujorkas nepatiko nei balandį, nei spalį, kai jis savotiškai gražus. Nežinau.

Negaliu prisiminti. Aišku viena: Saroje ji nesilankė po 1993 metų rugpjūčio... o aš ir pats tai supratau tik visai neseniai.

Įkišau raktą į spyną ir pasukau. Įžengsiu vidun, uždegsiu šviesą virtuvėje, stversiu prožektorių ir grįšiu prie automobilio. Jeigu ne, koks nors prisisiurbęs vyrukas iš pietinės pakrantės įsiplos į mano "Ševio" sėdynę ir bandys prisiteisti milijoną dolerių.

Namas buvo gerai išvėdintas, dvelkė ne pelėsiais, o maloniu pušų kvapu. Siekiau ranka jungiklio, ir tada namo viduje pravirko vaikas. Mano ranka suakmenėjo, kūnas nuėjo šiurpuliais. Nesupanikavau, bet praradau sugebėjimą racionaliai mąstyti. Girdėjosi verksmas, vaiko verksmas, tačiau niekaip nepajėgiau suprasti, iš kur jis sklinda.

Paskiau jis ėmė pamažu tilti. Ne pats tilo, o tartum tolo, lyg kažkas neštų vaiką ilgu koridoriumi... tik Saroje Kvatoklėje ilgo koridoriaus nebuvo. Net ir jungiantis namo sparnus su centrine dalimi iš tiesų nebuvo ilgas.

Slopsta... nutilo... beveik nebegirdėti.

Stovėjau tamsoje pastiręs, liesdamas pirštais jungiklį. Dalis manęs troško bėgti, mauti kiek kojos neša. Kita - racionalioji - jau ėmė imti viršų.

Įjungiau šviesą, nors bailys kuždėjo, kad nevargčiau, ji neveiks, tai sapnas, kvaily, tai sapnas, kuris pildosi. Bet lempa užsižiebė. Prieangio lempa nutraukė juodą uždangą nuo griozdiškos Džo vazų kolekcijos kairėje pusėje ir knygų lentynos dešinėje. Nemačiau jų ketverius metus, bet viskas liko kaip buvę. Vidurinėje stelažo lentynoje išvydau tris ankstyvuosius Elmoro Leonardo detektyvus: "Kyšis", "Smarkus šuolis" ir "Misteris Madžestikas". Pastarąjį įsigijau lietingam orui; užmiestyje reikia pasirengti tokiems netikėtumams. Be geros knygos net dvi lietingos dienos miške gali išvesti iš proto.

Vaikas paskutinį kartą aiktelėjo, ir stojo tyla. Išgirdau tiksėjimą iš virtuvės. Prie viryklės kabojo laikrodis - ko gero, vienas iš neskoningiausių Džo pirkinių: katinas Feliksas, kraipantis į šalis savo dideles akis kartu su uodega-švytuokle. Man regis, joks pigus siaubo filmas neapsiėjo be šitokio laikrodžio.

- Kas čia? - šūktelėjau. Žengiau virtuvės link, bet už šviesaus prieangio sustojau. Tamsoje namas panėšėjo į urvą. Verksmas galėjo sklisti iš bet kur. Neišskiriant ir mano vaizduotės. - Ar čia yra kas nors?

Jokio atsakymo... bet aš neabejojau, kad tą verksmą girdėjau savo ausimis. Jeigu taip, psichologinis rašymo barjeras dar ne baisiausia.

Elmorui Leonardui iš kairės stovėjo prožektorius ilga rankena. Jame tilpo aštuoni elementai, o pašvietęs į akis, laikinai galėjai apakinti žmogų. Stvėriau jį, bet kai vos neišmečiau ant žemės, pamačiau, kaip siaubingai prakaituoju ir koks esu išsigandęs. Žongliruodamas prožektoriumi, sunkiai mušančia širdimi laukiau, kad vėl pravirks tas vaikas, kad iš svetainės išlėks vaiduoklis pakeltomis rankomis ar iš kapo pakils senas politikas, pasirengęs dar vienam šūviui. Balsuokite už tiesioginį prisikėlimą, broliai, ir jūs būsite išganyti.

Tvirtai suėmiau prožektorių ir įjungiau. Tiesus baltas spindulys šovė į svetainę, kliudydamas briedžio galvos iškamšą virš židinio. Stiklinės žvėries akutės žybtelėjo kaip ugnelės po vandeniu. Pamačiau senus bambuko krėslus, seną kušetę, subraižytą valgomąjį stalą, kuriam po koja, kad nesvyruotų, turėjai pakišti sulankstytą kortą arba kelis alaus bokalo padėkliukus. Nepastebėjau jokių vaiduoklių, bet nutariau, jog čia vis tiek kažkas ne taip. Nemirtingojo Kolo Porterio žodžiais, padėkime čia tašką. Jeigu patraukčiau į rytus iškart, kai tik grįščiau prie mašinos, prieš vidurnaktį jau būčiau Deryje. Ir miegočiau savo lovoje.

Išjungiau koridoriuje šviesą ir likau stovėti tik su prožektoriumi. Klausiausi kvailo katino-laikrodžio tiksėjimo, kurį tikriausiai prisuko Bilas, ir pažįstamo šaldytuvo gaudimo. Klausydamasis jų supratau, jog nieko kito išgirsti nesitikėjau. O tas verksmas...

Ar tikrai kažkas verkė?

Taip. Verkė ar panašiai. Bet ne tai svarbiausia. Svarbiausia, jog važiuoti čia žmogui, išmokiusiam savo protą elgtis atvirkščiai, buvo pavojinga ir kvaila. Stovėdamas prieangyje, apšviestame vien tik prožektoriaus ir pro langus krentančios šviesos, aš supratau, jog riba tarp man pažįstamos realybės ir vaizduotės beveik išnyko.

Išėjau iš namo, patikrinau, ar durys tikrai užrakintos, ir patraukiau keliu, švytuodamas į šalis prožektoriaus spinduliu it katinas Feliksas savo uodega. Grįžtant prie mašinos toptelėjo, kad reikia sukurti kokią nors istoriją Bilui Dynui. Juk negaliu imti ir pasakyti: "Žinai, Bilai, nuvažiavau ten, išgirdau užrakintame name bliaunant vaiką ir taip išsigandau, jog nėriau atgal į Derį neatsigręždamas. Atsiųsiu tau prožektorių. Padėk ant lentynos šalia knygų, gerai?" Taip nevalia, nes žinia pasklis, ir žmonės ims kalbėti: "Nieko keista. Tikriausiai nuo knygų rašymo. Nuo tokio darbo turėjo suminkštėti žmogaus smegenėlės. Dabar baidosi savo šešėlio. Profesinė liga".

Net jeigu daugiau čia niekad nebegrįšiu, nenoriu, kad TR žmonės apie mane taip galvotų, gailėtų dėl to, kas atsitinka nuo pernelyg ilgo mąstymo. O tai ne naujiena žmonėms, kurie gyvena iš savo vaizduotės.

Pasakysiu Bilui, kad susirgau. Iš dalies tai tiesa. Arba ne... geriau pasakyti, kad susirgo kas nors kitas... draugas... moteris, su kuria susitikinėju Deryje... meilužė galbūt. "Bilai, susirgo mano draugė, mano moteris, supranti, todėl..."

Staiga sustojau, kai šviesos pluoštas krito ant mano automobilio. Nuėjau mylią mišku, negirdėdamas jokių garsų, netgi elnių

šlamesio krūmuose. Neatsigręžiau pasižiūrėti, ar manęs neseka vaiduoklis su įkapėmis (arba koks verkiantis vaikas). Giliai paniręs, kūriau istoriją, tik šįsyk galvoje, o ne popieriuje, ir procesas mane taip įtraukė, jog užmiršau savo baimę. Pulsas atgavo įprastą ritmą, išdžiūvo prakaitas, uodai nustojo zyzti apie ausis. Ir bestovint ten man toptelėjo viena mintis. Tartum mano protas būtų ramiai laukęs, kol atvėsiu, kad primintų vieną paprastą dalyką.

Vamzdžiai. Sutikau, kad Bilas pakeistų dalį seno vamzdyno, santechnikas jį sutvarkė. Tai buvo visai neseniai.

- Oras vamzdžiuose, - ištariau braukdamas aštuonių elementų prožektoriaus spinduliu per mašinos groteles. - Štai kas ten buvo.

Laukiau, ar proto gilumoje niekas neims prieštarauti. Bet ne... matyt, tai galėjo būti tiesa. Iš vamzdžio einantis oras gali priminti žmogaus kalbą, šuns lojimą ar verkiantį vaiką. Galbūt santechnikas nuorino vamzdžius, ir aš girdėjau ką kita... o gal ir ne. Dabar reikėjo apsispręsti, ar verta šokti mašinon ir mauti į Derį dėl to garso, kurį girdėjau kokias dešimt (ar tik penkias) sekundes.

Nutariau nevažiuoti. Mane būtų išbaidęs koks kitas triukšmas, - pavyzdžiui, murmesys kaip iš “Kriptos pasakojimų”, - tačiau vien to verksmo vestibiulyje nepakako. Negalėjau dabar išvažiuoti - kelionė į Sarą Kvatoklę man tiek daug reiškė.

Balsus galvoje girdžiu, kiek save prisimenu. Nežinau, ar tai būtina sąlyga rašyti. Niekieno apie tai nesiteiravau. Nė nereikėjo, nes girdėjau savo paties balsus. Nors retkarčiais jie skamba kaip kitų žmonių balsai, o tikroviškiausias man buvo (ar veikiau pažįstamiausias) - Džo balsas. Ir tada tas balsas prabilo. Ironiškai, bet švelniai... ir pritariamai.

Kausies, Maikai?

- Taip, - atsakiau, stovėdamas tamsoje ir plieksdamas į “Ševrolė” chromą prožektoriumi. - Manau, taip, mažyt.

Ką gi, tai gerai, tiesa?

Taip. Viskas buvo gerai. Sėdau į automobilį ir lėtai nuriedėjau keliuku į kotedžą.

Kai antrą kartą įžengiau į namą, niekas nepravirko. Lėtai užlipau laiptais, laikydamas prožektorių, ir uždegiau visas šviesas. Jeigu šiaurinėje ežero pusėje dar kas nors plauko valtimi, Sara turėjo nutviksti it keista skraidanti Spilbergo lėkštė.

Man regis, namai turi savo gyvenimą, ir jų laikas bėga lėčiau nei žmonių, kurie juose gyvena. Name, ypač sename, praeitis ranka pasiekiama. Mano gyvenime Džoanos nebuvo beveik ketverius metus, bet Sarai tie metai susitraukė į mėnesius. Tik uždegęs visas šviesas ir padėjęs prožektorių į vietą, aš supratau, kaip bijojau čia sugrįžti. Nenorėjau, kad pasikartotų skausmas dėl nutrūkusio žmonos gyvenimo. Knyga užlenktu kampu ant staliuko gale sofos, kur žmona mėgo sėdėti apsivilkusi naktinius ir valgyti slyvas; kartoninė dėžutė su "Quaker Oats" dribsniais, nepamainomais jos pusryčiais, ant lentynos sieninėje spintelėje; senas žalias jos chalatas, pakabintas ant vonios durų pietiniame sparne, kurį Bilas Dynas tebevadino "naujuoju", nors mes "Sarą" įsigijome jau su juo.

Brenda Mizerv, humaniškų paskatų vedama, pasistengė pašalinti iš akių tuos Džo buvimo ženklus, bet visų nepajėgė. Džo pirkta Dorotėjos Sejers romanų serija apie Piterį Vimsį kaip ir seniau puikavosi svetainės knygų lentynos centre. Briedžio iškamšą Džoana visuomet vadino Banteriu, o kartą, dabar neprisimenu kodėl, užnėrė jam ant kaklo skambalėlį. Jis ir liko kaboti ant raudonos aksomo juostelės. Misis Mizerv galbūt dvejojo, ar jį nuimti, nes nežinojo, kad mylėjimąsi su Džo ant svetainės kušetės (taip, mes dažnai čia pasiraičiodavome) vadindavom "skambinimu Banterio varpeliu". Brenda Mizerv iš širdies pasistengė, tačiau kiekviena gera santuoka yra slapta teritorija, balta dėmė visuomenės žemėlapyje. Tai, ko nežino kiti, yra jūsų.

Aš apėjau namą, liečiau, apžiūrinėjau daiktus, regėdamas juos iš naujo. Visur juose mačiau Džo ir netrukus susmukau pintame krėsle priešais televizorių. Po užpakaliu suinkštė pagalvėlė, ir aš tartum išgirdau Džo sakant: "Malonėk atsiprašyti, Maiklai!"

Užsidengiau veidą rankomis ir pravirkau. Matyt, tą vakarą paskutinį kartą apraudojau Džo, bet nuo to nepasidarė lengviau. Verkiau tol, kol supratau, kad kažkas viduje suluš, jei nesiliausiu. Kai ašaros išseko, veidas buvo šlapias, paskiau užėjo žagsulys, o aš pasijutau pavargęs kaip niekad gyvenime. Maudė visą kūną, reikia manyti, nuo ėjimo... ir nervinės įtampos, nutarus čia likti. Kautis. Neatbaidė nė tas vaiduoklis, kurį girdėjau verkiant, kai pirmą kartą peržengiau slenkstį.

Nusiprausiau veidą virtuvės kriauklėje, išsišnypščiau nosį. Po to nusinešiau lagaminus į svečių miegamąjį šiauriniame sparne. Nė nesirengiau miegoti pietiniame, šeimininkų miegamajame, kur paskutinį kartą miegojau su Džo.

Brenda Mizerv ir apie tai pagalvojo. Ant biuro stovėjo šviežių laukinių gėlių puokštė ir raštelis: SVEIKI SUGRĮŽĘ, MISTERI NUNENAI. Jeigu nebūčiau emociškai išsekęs, kaligrafiška misis Mizerv rašysena vėl būtų išspaudusi ašarą. Prikišau veidą prie puokštės ir giliai įkvėpiau. Kvepia skaniai kaip saulės šviesa. Tada nusirengiau ir nutraukiau lovos užtiesalą. Švarios paklodės, užvalkalai; tas pats senas Nunenas įlenda po antklode ir nuleidžia galvą ant kvepiančios pagalvės.

Gulėjau palikęs naktinę lempelę, žvelgiau į lubas, negalėdamas patikėti, kad esu čia, šitoje lovoje. Na taip, manęs nepasitiko joks vaiduoklis... tačiau jis gali aplankyti sapne.

Kartais - bent jau man - būna pereinamasis lygmuo nuo būdravimo iki miego. Tąnakt ne. Užmigau pats to nejausdamas ir pakirdau ryte, šviečiant saulei ir naktinei lempai. Sapnų neprisiminiau, tik atrodė, jog naktį buvau trumpam nubudęs ir girdėjau tolumoje skambant varpelį.

SEPTINTAS SKYRIUS

68-ojo plento viduriu žingsniavo maža mergytė, visai dar kūdikis, su maudymosi kostiumėliu, plastmasinėmis šlepetėmis ir atvirkščiai užmaukšlinta Bostono "Red Sox" kepuraite. Kaip tik pravažiavau Leikvju universalinę ir Dikio Bruksio garažą, o ten leistinas greitis nuo penkiasdešimt penkių mylių per valandą staiga nukrenta iki trisdešimt penkių. Laimė, tądien laikiausi taisyklių, nes būčiau ją užmušęs.

Tai buvo pirmą dieną prie ežero. Atsikėliau vėlai, visą rytą pravaikščiojau miške palei ežerą, apžiūrinėdamas, kaip ir kas pasikeitė. Vanduo atrodė šiek tiek nusekęs, valčių mažiau nei tikėjausi per pagrindinę vasaros šventę, tačiau visa kita - lyg niekad nebūčiau išvažiavęs. Atrodė, kad vaikau tuos pačius vabalus.

Prieš vienuoliktą mano pilvas įspėjo, jog nėra gavęs pusryčių. Nutariau apsilankyti "Kaimo kavinėje". "Varingtono" baras maitino, suprantama, geriau, bet ten į mane visi spoksos. Todėl geriau "Kaimo kavinė", jeigu tik ji dar veikia. Badis Dželisonas - bjaurus tipas, bet neprilygstamas kepinių meistras, o mano skrandis tą rytą troško didelio riebaus "viladžburgerio".

Ir štai ta mergaitė žygiuoja tiesiai per baltą liniją kaip marionetė, vedanti neregimą paradą.

Važiuodamas trisdešimt penkių mylių per valandą greičiu, aš laiku ją pastebėjau, bet vasarą šituo keliu mašinos švilpia viena po kitos, ir žmonėms nerūpi sulėtinti greitį. Kaslo apygardoje tik

keli kelių patrulių automobiliai, kurie Tėeru susidomėdavo tik specialiai ten iškviesti.

Sustojau šalikelėje, palikau “Ševrolė” įjungtais avariniais žibintais ir iššokau lauk, nespėjus sugulti dulkėms. Diena buvo apsiniaukusi, tvanki, debesis kone paliesti galėjai. Vaikas - šviesiaplaukė riestanosė mergytė nubrozdintais keliukais - stovėjo ant baltos linijos lyg ant lyno ir visiškai ramiai stebėjo mane ateinantį.

- Sveikas, - tarė ji. - Einu į pliazą. Mamytė nenuveza manęs, ir aš siaubingai uzpykau, - ji treptelėjo koja rodydama, jog žino, ką reiškia siaubingai užpykti. Spėjau, kad jai kokie treji ar ketveri metukai. Kaip tokio amžiaus, kalba gerai ir yra pasiutiškai miela, bet negalėjo būti vyresnė.

- Žinoma, kur dar eiti Liepos ketvirtąją, jeigu ne į pliažą, - atsakiau, - bet...

- Liepos ketvirta ir fejverkai, - pritarė ji, ištardama “fejverkai” taip egzotiškai, kaip kokį vietnamietišką žodį.

- ... bet jeigu eisi plentu, nukeliausi į Kasl Roko ligoninę.

Nutariau nevaidinti misterio Rodžerso vidury kelio, kur už penkiasdešimties jardų iš posūkio bet kurią akimirką gali išlįsti ties šešiasdešimties mylių padala greičio pedalą primynęs vairuotojas. Juolab, kad girdėjau variklį, galingą variklį.

Pakėliau vaiką ir nunešiau prie blykčiojančios savo mašinos. Mergaitė visai nesipriešino ir nerodė baimės, tačiau aš pats jaučiausi kaip Česteris Tvirkintojas, vos tik užsikėliau ant rankos jos užpakaliuką. Puikiai supratau, kad mane gali pastebėti iš Bruksio garažo. Tokia jau mūsų dienų realybė: negalime liesti svetimo vaiko nebijodami, jog kas nors neįžvelgs ko nors gašlaus... ir giliai širdyje suvokdami, jog tikrai tame poelgyje gali būti kažkas nederama. Tačiau aš nunešiau ją nuo kelio vidurio. Kitaip negalėjau. Tegu Vakarų Meino Patruliuojančios motinos daro man, ką nori.

- Nuvesi į pliazą? - paklausė mažylė. Ir žvelgdama guviomis akimis nusišypsojo. Pamaniau, jog tokia pastos dar nesulaukusi dvylikos - sprendžiant pagal beisbolo kepurėlės nešiojimo manierą. - Turi glaudes?

- Regis, savo glaudes palikau namie. Atleisk, kad taip atsitiko. Širdele, kur tavo mamytė?

Lyg atsakydamas į mano klausimą, iš posūkio išlėkė automobilis. "Skauto" džipo šonai buvo aptiškę purvu, motoras riaumojo. Pro šoninį langą kyšojo moters galva. Mažosios gražuolės mamytė iš siaubo bijojo prisėsti. Jeigu tuomet 68-ajame kelyje būtų išniręs automobilis, mano draugė raudonu maudymosi kostiumėliu vietoje būtų likusi našlaitė.

"Skautas" ėmė staiga stabdyti, galva dingo kabinoje, o kai vairuotoja bandė perjungti bėgį, suriaumojo transmisija. Laimė, jai pavyko.

- Tai Metė, - tarė mergaitė. - As ant jos supykau. Pabėgau, nes noriu būti pliaze. Jeigu ji supyks, as vaziuosiu pas savo baltąją senelę.

Nenutuokiau, apie ką ji tauškia, bet man šmėkštelėjo mintis, jog ši pyplė būtinai praleis Liepos ketvirtąją pliaže. Tuo tarpu kita ranka pamojau virš galvos, norėdamas atkreipti visureigio vairuotojos dėmesį:

- Ei! Ei, ponia! Ji pas mane!

"Skautas" prašvilpė pro šalį didindamas greitį. Išmetamasis vamzdis kosėjo mėlyno dūmo kamuoliais, riaumojo greičių dėžė. Lyg keista televiktorinos "Sudarykim sandėrį" versija: "Mete, tau pavyko perjungti antrąjį bėgį... Ar nori baigti ir pasiimti "Maytag" indaplovę, ar bandysi perjungti trečiąjį?"

Daugiau nieko nesugalvojau, kaip tik išeiti į kelią, pasisukti į džipą, spėriai tolstantį nuo manęs (gerklę graužė aitrūs dūmai) ir iškelti vaiką virš galvos viliantis, kad Metė pastebės mus užpakalinio vaizdo veidrodėlyje. Nebesijaučiau Česteriu Tvirkintoju,

veikiau žiauriu aukcionieriumi iš Disnėjaus animacinio filmo, siūlančio mažiausią paršelį už didžiausią kainą. Bet man pavyko. Užsidegė purvu apkepę raudoni "Skauto" žibintai, pragariškai užkaukė surakinti stabdžiai. Tiesiai priešais garažą. Jeigu tą sceną būtų matę vietiniai liežuvautojai, turėtų apie ką papliaukšti. Ypač jiems būtų patikusi vieta, kur Mamulė suriko man paleisti jos vaiką. Kai grįžti vasarnamin po ilgų metų, visuomet malonu pažymėti atvykimą geru skandalu.

Stabdžių šviesas pakeitė užsidegę atbulinės eigos žibintai. Automobilis ėmė artėti vos ne dvidešimt mylių per valandą greičiu. Dabar transmisija skleidė atvirą siaubą: prašau, girdi, prašau liautis, tu mane žudai. "Skauto" užpakalis suvingiavo it šuns uodega. Kaip užburtas stebėjau jį artėjant. Štai mano juostoje, štai kerta baltą liniją, jau kitoje kelio pusėje, pasisuka ir brūkšteli padangomis šalikelės dulkes.

- Metė greitai vaziuoja, - guviai pastebėjo naújoji mano bičiulė. Ji buvo apsikabinusi rankute man kaklą. Viešpatie, juk mes draugai.

Bet vaiko žodžiai privertė atsipeikėti. Metė greitai važiuoja, per greitai. Metė, iš visko sprendžiant, nuskins mano "Ševio" buferį. Ir jeigu ilgiau šitaip stovėsime, iš mūsų su mažyle tarp mašinų liks blynas.

Traukdamasis palei savo automobilį ir nepaleisdamas iš akių džipo, ėmiau šaukti:

- Stabdyk, Mete! Stabdyk!

Spirgui tai patiko.

- Stadyk! - sučiauškėjo ji juokdamasi. - Stadyk, tu Mete, stadyk!

Vėl gailiai sucypė stabdžiai. Visureigis truktelėjo atgal. Užpakalinis "Skauto" buferis sustojo per cigaretę nuo manojo. Bjauriai dvokė dujomis. Vaikas vaikė dūmus priešais nosį ir teatrališkai kosėjo.

Atsilapojo vairuotojo durelės, iš ten it patrankos iššauta cirko akrobatė nėrė Metė Devor, jeigu tik galite įsivaizduoti artistę senais margais šortais ir medvilnine palaidinuke. Iš pradžių pamaniau, jog tai vyresnioji mergytės sesuo, palikta ją prižiūrėti, kad Metė ir mamytė yra atskiri asmenys. Žinojau, kad maži vaikai dažnai vadina savo tėvus vardais, tačiau šiai išbalusiai šviesiaplaukei galėjai duoti daugiausia dvylika, na, keturiolika. Nusprendžiau, kad taip baisiai mašiną ji vairavo ne iš baimės, o todėl, kad neturėjo patirties.

Prisipažįstu, buvo dar kai kas. Padariau dar vieną išvadą. Purvinas, keturiais ratais varomas visureigis, apsmukę šortai, palaidinukė, kuri reklamavo "Kmartą"*, ilgi šviesūs plaukai, surišti raudona gumele, netinkama trimetės priežiūra... visa tai man pakišo mintį apie furgonų valkatas**. Žinau, kaip tai skamba, bet tam turėjau pagrindą. Be to, esu airis, velniai rautų! Mano protėviai buvo furgonų valkatos, nors furgonus tais laikais traukė arkliai.

- Fu, kaip smirda! - mosuodama putlia rankyte pasakė mergytė. - "Skautis" smirda!

Kur "Skaučio" glaudės? pagalvojau, o tada mano mažoji draugė buvo išplėšta iš rankų. Spėjimas, kad Metė yra gražuolės su maudymosi kostiumėliu sesuo, priėjus jai arčiau, susvyravo. Metė brandaus amžiaus sulauks tik kitame šimtmetyje, bet jai ir nebe dvylika. Gal dvidešimt, gal metais jaunesnė. Kai traukė iš manęs vaiką, ant kairės rankos pamačiau vestuvinį žiedą. Ir tamsius ratilus po akimis, papilkėjusį veidą. Ji buvo jauna, bet, regis, tame veide išvydau motinos siaubą ir nuovargį.

Tikėjausi, kad ji prilups savo atžalą, nes taip paprastai sureaguoja išgąsdintos ir pavargusios furgonų valkatos. Tada būčiau

---

* "Kmart" - universalinių parduotuvių, prekiaujančių sumažintomis kainomis, tinklas.

** Neturtingieji, gyvenantys nameliuose ant ratų.

ją kaip nors sulaikęs: nukreipęs jos pyktį į save, jei reikia. Ir nieko čia tauraus, turiu pridurti; tenorėjau kirčius per sėdynę, purtymą ir rėkimą į veidą atidėti, kad tai vyktų ne prie manęs. Šiandien pirma diena, kai grįžau prie ežero, nenorėjau jos gadinti žiūrėdamas, kaip neatidi apsileidėlė baudžia savo vaiką.

Bet užuot purčiusi ar surikusi: "Kur valkiojaisi, bjaurybe!", Metė karštai prispaudė vaiką (mergytė irgi energingai, be baimės kruopelytės apsikabino mamą), paskiau apipylė veiduką bučiniais.

- Kodėl taip elgiesi? - paklausė ji ir pravirko. - Kas tau šovė? Vos nemiriau pamačiusi, kad tavęs nėra.

Metė daugiau neįstengė sulaikyti ašarų. Vaikas maudymosi kostiumėliu žvelgė į mamą su tokia nuostaba, jog kitomis aplinkybėmis sukeltų juoką. Po to jos veidukas susiraukė. Stovėjau, žiūrėjau, kaip jos verkia apsikabinusios, ir raudau iš gėdos, prisiminęs savo spėliones.

Pravažiuojantis pro šalį automobilis sulėtino greitį. Pagyvenusi pora - tėtis ir mama pakeliui į parduotuvę gardumynų šventei - vėpsojo pro langus. Aš nekantriai pamojau abiem rankomis, girdi, ko čia spoksote, mink pedalą ir mauk iš čia. Mašina padidino greitį, bet pamačiau ne kitos valstijos numerį, kaip tikėjausi. Tėtis su mama, pasirodo, vietiniai, ir šita istorija greitai pasklis po apylinkes: nepilnametė mamytė Metė su savo nuopuolio vaisiumi (išvydusiu dienos šviesą ant užpakalinės automobilio sėdynės arba furgono lovelėje keli mėnesiai prieš santuoką) laisto ašaras kelio pakraštyje. Su kažkokiu nepažįstamu vyru. Na, ne visai nepažįstamu. Maiku Nunenu, atvažiuojančiu rašytoju.

- As norėjau eiti į pliazą ir ma-a-audytis! - raudojo mergytė. Dabar egzotiškai nuskambėjo "maudytis", tikriausiai vietnamiečių kalba tai reiškia "ekstazę".

- Juk sakiau, kad nuvešiu po pietų. - Metė šniurkščiojo, bet jau apsiramino. - Daugiau taip nedaryk, pupa, niekad taip nedaryk. Mamytė taip išsigando.

- Nedarysiu, - pažadėjo vaikas. - Tikrai, - verkdama ji smarkiai prisiglaudė prie merginos, galvutę prispaudė prie jos kaklo. Nukrito jos kepuraitė. Aš pakėliau, jausdamasis visai ne vietoje. Pradėjau kišti mėlynai raudoną kepurę į Metės ranką, kol jos pirštai ją suėmė.

Netgi pagalvojau, kad viskas baigėsi kuo puikiausiai, ir ne veltui. Šauni istorija, tiesa, šauni ji atrodo tik viskam pasibaigus. O kol ji vyksta, ima siaubas. Jeigu toje pusėje būtų pasirodęs sunkvežimis? Išlėktų dideliu greičiu iš posūkio?

Posūkyje išties pasirodė mašina, furgonas, kokiu turistus važinėjant retai pamatysi. Dar du vietiniai gyventojai išvertė akis į mūsų trijulę.

- Ponia? - kreipiausi į moterį. - Mete? Manau, važiuosiu. Džiaugiuosi, kad jūsų mažylei nieko nenutiko, - ištaręs tai, vos nenusikvatojau. Nesunku buvo įsivaizduoti, jog rėžiu kalbą Metei (tinkamas herojės vardas vesternui "Neatleistas" ar "Tikras drąsuolis"), susikišęs nykščius už odinių kelnių diržo ir atsmaukęs stetsonietišką plačiakraštę skrybėlę, kad matytųsi tauri kakta. Apėmė neapsakomas noras paklausti: "Beje, ar tik jūs nebūsite naujoji mūsų mokytoja, madam?"

Metė atsisuko, ir pamačiau, jog ji išties graži. Nęt pajuodusiais paakiais bei išsipašiusiais šviesiais plaukais. Nutariau, jog mergina laikosi puikiai, turint galvoje, kad jai tikriausiai dar neparduoda bare alkoholio. Šiaip ar taip, ji bent jau neišpėrė mergaitės.

- Labai jums dėkoju, - tarė. - Ar ji ėjo keliu? - akys maldavo paneigti. Bent jau pasakyti, kad ėjo pakraščiu.

- Na...

- As ėjau linija, - parodė mergytė ranka. - Ji kaip perėja, - jos balsas skambėjo užtikrintai. - O perėjoj saugu.

Ir taip blyškūs Metės skruostai dar labiau išbalo. Nejauku darėsi ją tokią matant, juolab prisiminus, kad ji tokios būklės važiuos namo ir dar su vaiku.

- Kur jūs gyvenate, misis?..

- Devor, - baigė Metė. - Aš Metė Devor, - perėmusi vaiką ant kitos rankos, ji ištiesė dešinę. Paspaudžiau ją. Rytas buvo karštas, dieną bus dar karščiau - tik ir sėdėti pliaže, - tačiau jos pirštai buvo lediniai. - Mes gyvename netoliese.

Moteris parodė atsišakojimą, iš kurio išlėkė "Skautas", ir aš įžiūrėjau (kaip keista!), dvigubą furgoną, stovintį pušynėlyje už dviejų šimtų pėdų nuo kelio. Vasp Hilo kelias, prisiminiau. Atsišakoja iš 68-ojo plento ir baigiasi prie vandens, Midl Bėjaus pliažo. O taip, prisimenu. Aš ir vėl prie Juodosios Žymės. Gelbėti mažus vaikus - mano pašaukimas.

Tačiau man akmuo nuo širdies nusirito išgirdus, kad ji gyvena šalimais; nė ketvirčio mylios nuo čia, kur uodegas suglaudę stovi mūsų automobiliai. Ir tada supratau, kad kitaip ir būti negalėjo. Tokia mažė, kaip ši, su maudymosi kostiumėliu negalėjo toli nueiti... kad ir kaip ryžtingai buvo nusiteikusi. Supratau, jog pavargęs motinos žvilgsnis dar daugiau pasako apie dukrelės charakterį. Apsidžiaugiau, jog esu per senas ateityje būti mažylės vaikinu. Privers juos pašokinėti tiek mokykloje, tiek koledže. Per laužus tikriausiai.

Na, bent jau mokykloje. Paprastai mergaitės iš namelių ant ratų nesimoko koledžuose, nebent pasitaikytų vunderkindė. Ir šokinėti ji vers tik tolei, kol iš Didžiojo Gyvenimo Posūkio išlėks tikrasis vaikinas (ar greičiau ne jai skirtas) ir priklijuos ją prie plento taip ir nesupratusią, jog balta linija nėra "namai". Po to viskas kartosis iš naujo.

Viešpatie, gal baigsi, Nunenai, tariau mintyse. *Jai dar tik treji metai, o tu jau apkrovei ją trimis vaikais, iš kurių du serga kerplige, o trečias - protiškai atsilikęs.*

- Aš jums *taip* dėkinga, - pakartojo Metė.

- Nieko tokio, - atsakiau ir čiuptelėjau mergytei už nosies. Toji man linksmai nusišypsojo, nors žandukai dar buvo šlapi nuo ašarų. Geresnio atsakymo man nereikėjo. - Labai šneki mergytė.

- Labai šneki ir atkakli, - dabar Metė švelniai papurtė vaiką, bet mergaitė neišsigando; nepanašu, kad anksčiau būtų buvusi mušta ar purtyta. Priešingai, ji dar labiau išsišiepė. Mama irgi nusišypsojo. Ir tikrai, jeigu nebūtų to pavargusio žvilgsnio, moteris atrodytų neįtikėtinai daili. Aprenkite ją teniso suknele Kasl Roko užmiesčio klube (kur ji veikiausiai nepaklius savo gyvenime, nebent kaip padavėja ar valytoja) ir ji bus ne šiaip graži. Tikra jaunoji Greisė Keli.

Kai ji pakėlė į mane akis, žvilgsnis buvo liūdnas.

- Misteri Nunenai, aš nesu bloga motina, - ištarė ji.

Aš, žinoma, nustebau išgirdęs savo pavardę, bet tik sekundę. Juk, šiaip ar taip, ji yra tokio amžiaus, kad geriau vakarą praleistų su mano knyga, nei žiūrėdama "Ligoninės priimamąjį" arba "Vieną vienintelį gyvenimą". Truputuką geriau.

- Mes susiginčijome, kada eisime į pliažą. Norėjau išdžiaustyti skalbinius, pavalgyti priešpiečius ir eiti popiet. Kaira norėjo... - ji nutilo. - Kas? Ką aš pasakiau?

- Jos vardas Kija? Ar... - bet daugiau nieko negalėjau ištarti, nes atsitiko nepaprastas dalykas: mano burna prisipildė vandens. Akimoju apėmė toks siaubas, kaip vandenyne ant galvos ūžtelėjus bangai. Tik vanduo nebuvo sūrus, - šaltas, gaivus ir su geležies prieskoniu kaip kraujas.

Nusigręžiau ir spjoviau. Tikėjausi, kad iš manęs driokstels klanas vandens, nelyginant darant dirbtinį kvėpavimą skendusiam žmogui, bet nusispjoviau kaip karštą dieną kuklia balta puta. O pojūtis, kad burna pilna vandens, pranyko, dar seilei nepasiekus kelkraščio. Akimirksniu, lyg nieko nebuvę.

- Tas žmogus nusispjovė, - rimtu tonu pareiškė mergytė.

- Atsiprašau, - tariau, pats nesuvokdamas, kas nutiko. - Matyt, uždelsta nervinė reakcija.

Metė atrodė susirūpinusi, lyg man būtų ne keturiasdešimt, o aštuoniasdešimt. Bet gal tokio amžiaus merginai keturiasdešimt ir *yra* aštuoniasdešimt?

- Gal užeisite pas mus? Atsigertumėt vandens.

- Ne, viskas gerai.

- Ką gi. Misteri Nunenai... aš tik norėjau pasakyti, jog niekad anksčiau man nebuvo taip nutikę. Kabinau paklodes... ji viduje žiūrėjo "Peliuką galiūną"... o kai užėjau paimti daugiau segtukų... - Metė dirstelėjo į vaiką, kuris daugiau nesijuokė. Tik dabar mergytė pagaliau suprato, kas atsitiko. Jos didelės akys blizgėjo nuo ašarų. - Jos neradau. Maniau, kad iš siaubo krisiu vietoje negyva.

Mergaitės lūpytės ėmė trukčioti, akys pritvinko ašarų. Ir pabiro. Metė glostė jai plaukus, kol galvutė prigludo prie "Kmart" palaidinės.

- Neverk, Ki, - kalbėjo ji. - Šįkart viskas baigėsi gerai, bet į kelią nevalia eiti. Tai pavojinga. Mažus žmogelius kelyje gali suvažinėti, o tu esi mažutė. Mažytė ir brangiausia pasaulyje mergytė.

Vaikas dar garsiau užraudojo. Taip virkauja mažylis, kuriam prieš kitą kelionę būtina pamiegoti apypietės.

- Kija negera, Kija negera, - verkšleno mergaitė prie motinos peties.

- Ne, mažule, tau tik treji, - ramino Metė, gindama šalin visus įtarimus, kad ji bloga motina. Gal jų nė nebuvo: vaikas apvalutis, prižiūrėtas, guvus, be kraujosrūvų.

Visa tai sąmonė registravo viename lygmenyje, o kitame aš mėginau suprasti, kaip išvis galėjo būti, kad mergaitė, kurią išnešiau iš kelio vidurio, buvo vardu Kija. Kaip ir mūsų negimusi pirmagimė, jeigu būtų mergaitė.

- Kija, - ištariau mėgaudamasis skambesiu. Švelniai, it mano prisilietimas galėtų sudaužyti, pagloščiau vaiko galvytę. Jos plaukai buvo įkaitinti saulės, švelnučiai.

- Ne, - pataisė Metė. - Kol kas ji neištaria Kaira, todėl sako Kija. Graikiškas vardas. Reiškia "kaip dama", - ji negalvodama perėmė vaiką kita ranka. - Išrinkau iš naujagimių vardų knygos.

Kai laukiausi, kiauras dienas žiūrėjau Oprą, geriau nei varžtelius mėtyti.

- Gražus vardas, - pasakiau. - O aš ir nemanau, kad jūs bloga mama.

Staiga prisiminiau per Kalėdas Frenko Arleno pasakotą istoriją. Ji buvo apie Pitį, jauniausią iš Arlenų, ir visas stalas raitėsi iš juoko. Netgi Pitis, pareiškęs, kad nieko neprisimena, juokėsi iki ašarų.

Kartą per Velykas, pasakojo Frenkas, kai Pičiui buvo kokie penkeri, tėvai liepė jiems eiti ieškoti kiaušinių. Tėvai, iš vakaro išvežę vaikus pas senelius, po namus išslapstė per šimtą margučių. Ir Velykų rytą visi ėmėsi jų ieškoti. Medžioklė baigėsi tuo, kad Džoana, išėjusi į vidinį kiemelį perskaičiuoti savo laimikio, suklykė iš siaubo, kai pamatė Pitį, šliaužiantį ant karnizo, tiesiai virš betoninės verandos.

Misteris Arlenas išgelbėjo Pitį, o kiti šeimos nariai stovėjo apačioje susikabinę už rankų ir suakmenėję iš siaubo bei susižavėjimo. Misis Arlen be paliovos kalbėjo "Sveika Marija" (taip greitai, kad priminė burundukų tarškėjimą, sakė Frenkas, nusikvatodamas dar garsiau), kol vyras grįžo su sūnumi pro langą į miegamąjį. Tada ji sukniubo be sąmonės, susikuldama į betoną nosį. Paklaustas, ko ten kabarojosi, Pitis atsakė norėjęs patikrinti, ar kiaušinių nėra lietvamzdyje.

Man regis, kiekvienoje šeimoje nutinka panašių istorijų; tokių Pičių ir Kairų išlikimas yra įtikinantis - tėvų akimis žiūrint - argumentas, kad Dievas yra.

- Aš taip išsigandau, - ištarė Metė, vėl panaši į keturiolikmetę. Na, penkiolikmetę.

- Viskas baigėsi, - atsakiau. - O Kaira daugiau neis keliu. Ar ne, Kija?

Mergytė papurtė galvą prie mamos peties. Pamaniau, jog ji užmigs greičiau, nei Metė parsiveš į savo seną furgoną.

- Neįsivaizduojate, koks tai keistas atsitikimas, - tarė Metė. - Iš kažkur pasirodo vienas iš mėgstamiausių mano rašytojų ir išgelbsti mano mažylę. Žinau, kad turite vasarnamį Tėere, didelį rąstų namą, kurį visi vadina Sara Kvatokle, bet žmonės šneka, kad po žmonos mirties daugiau čia nevažiuojate.

- Taip, ilgai nebuvau. Jeigu Sara būtų mano žmona, o ne namas, galėtume sakyti, jog tai susitaikymas teismo sprendimu.

Mergina šyptelėjo ir vėl surimtėjo.

- Noriu paprašyti jūsų vienos paslaugos.

- Sakykite.

- Niekam apie tai nepasakokite. Mums dabar su Ki nelengva.

- Kodėl?

Ji prikandusi lūpą pasvarstė, ar atsakyti į klausimą (kurio, geriau pagalvojęs, nebūčiau uždavęs), paskiau papurtė galvą.

- Nieko. Bet būsiu labai dėkinga, jeigu apie tai, kas nutiko, nesužinos miestelyje. Daugiau, nei jūs galite įsivaizduoti.

- Sutinku.

- Tikrai?

- Žinoma. Paprastai čia būnu tik vasarą... o tai reiškia, jog pažįstamų čia turiu nedaug, - aišku, buvo Bilas Dynas, bet apie jį nutylėjau. Bet jis ir taip sužinos. Jeigu ši jauna moteris mano, kad miesteliui liks nežinoma jos dukrelės kelionė į pliažą, ji smarkiai klysta. - Tik, man regis, mus jau pastebėjo. Žvilgtelkite į Bruksio garažą. Akies kampeliu.

Mergina žvilgtelėjo ir atsiduso. Aikštelėje, kur kadaise stovėjo dujų pompos, stypsojo du seniai. Vienas iš jų buvo ar tik ne pats Bruksis; atrodo, mačiau pasišiaušusios raudonos ševeliūros, kuri visuomet priminė klouną Bozo, likučius. Antras, dar senesnis, rėmėsi į lazdą auksine rankena, pasilenkęs į priekį it maitvanagis.

- Nieko nepadarysi, - liūdnai ištarė Metė. - Niekur nuo jų nepabėgsi. Galiu tik viltis, kad dabar šventė, o jų tik du.

- Be to, - pritariau, - jie tikriausiai ne ką matė. - Aš tyčia praleidau du momentus: pirma, mums čia bestovint pralėkė mažiausiai pora tuzinų furgonų ir automobilių, antra, tai, ko nematė Bruksis su nukaršusiu savo bičiuliu, bus su džiaugsmu išgalvota.

Kija saldžiai parpė ant motinos peties. Metė dirstelėjo į ją ir padovanojo taikos ir meilės sklidiną šypseną.

- Atleiskite, kad susitikome tokiomis aplinkybėmis ir jūsų akyse atrodau paskutinė nevėkšla. Bet aš tikrai esu jūsų gerbėja. Kasl Roko knygyne man sakė, kad šią vasarą pasirodys nauja jūsų knyga.

Linktelėjau.

- Vadinsis "Elenos pažadas".

- Geras pavadinimas, - nusišypsojo mergina.

- Ačiū. Geriau neškitės savo pyplę namo, kol nenutirpo ranka.

- Aha.

Yra žmonių šiam pasaulyje, kurie turi bruožą uždavinėti nemalonius klausimus patys to nenorėdami; tai kaip talentas vis atsitrenkti kakta į duris. Aš iš tų. Tad lydėdamas Metę prie keleivio durelių sugalvojau paklausti. Nors be reikalo save taip keikiu. Juk mačiau ant jos rankos vestuvinį žiedą.

- Ar savo vyrui papasakosite?

Ji ir toliau šypsojosi, tik kažkaip įtemptai. Suspaudusi lūpas. Jeigu būtų galima ištrinti ištartą klausimą kaip išspausdintą eilutę, mielai būčiau tai padaręs.

- Jis mirė pernai rugpjūtį.

- Atleiskite, Mete. Leptelėjau nepagalvojęs.

- Negalėjote žinoti. Juk mano metų mergina net neturėtų būti ištekėjusi, ar ne? O jeigu jau ištekėjusi, jos vyras turėtų tarnauti armijoje ar panašiai.

"Skauto" keleivio pusėje pamačiau rausvą vaikišką sėdynę, taip pat iš "Kmarto". Metė ėmė sodinti Kairą į ją, bet jai sunkiai

sekėsi. Todėl priėjau jai padėti, ir vieną sekundę, lenkdamasis paimti už putlios kojytės, ranka brūkštelėjau per Metės krūtį. Moteris negalėjo atsitraukti, nes vaikas būtų išslydęs ant grindų, bet aš supratau, jog tą prisilietimą ji pajuto. Vyras miręs, nėra ko bijoti, todėl garsus rašytojas sumanė pasigrabalioti karštą vasaros rytą. O ką aš galiu pasakyti? Misteris Žymus Žmogus išnešė mano vaiką nuo kelio, gal net ištraukė iš po ratų.

Ne, Mete, man ne šimtas, o tik keturiasdešimt, tačiau aš neketinu tavęs graibyti. Bet nesirengiau to pasakyti, nes tik pabloginčiau padėtį. Jaučiau, kaip kaista skruostai.

- Kiek jums metų? - paklausiau, kai vaikas buvo įsodintas ir atsitraukiau per padorų atstumą.

Metė pakėlė akis. Nors ir pavargusi, ji vėl buvo susitvardžiusi.

- Pakankamai, kad suprasčiau savo padėtį, - ji ištiesė ranką. - Darkart dėkui, misteri Nunenai. Dievas laiku jus pasiuntė.

- Ne, Dievas tik pakuždėjo, kad man reikia suvalgyti mėsainį "Kaimo kavinėje", - paprieštaravau. - O gal amžinas jo priešininkas? Prašau pasakyti, ar Badis vis dar sukasi toje užeigoje?

Mergina nusišypsojo. Šypsena sušildė jos veiduką, ir aš nudžiugau tai matydamas.

- Jis suksis ten netgi tuomet, kai Ki vaikai nebijodami bandys pirkti alaus su padirbtomis kortelėmis. Nebent užklystų kas nors iš didelio miesto ir paprašytų krevečių *tetrazini.* Tada jį tikriausiai patiestų širdies smūgis.

- Aha. Ką gi, kai gausiu naujo romano egzempliorių, užvešiu vieną.

Šypsena liko, bet dabar ją pritemdė atsargumas.

- Nebūtina, misteri Nunenai.

- Nebūtina, bet aš tai padarysiu. Agentas atsiunčia man penkiasdešimt egzempliorių. Su metais jaučiu, kad jas vis sunkiau išdalyti.

Galbūt ji mano balse sugavo tai, ko neketinau sakyti. Kartais taip nutinka.

- Gerai. Aš lauksiu.

Dar kartą žvilgtelėjau į saldžiai kėdutėje snaudžiantį spirgą: galvutė palenkta ant peties, dailios lūputės papūstos, pučia seilių burbuliukus. Mane visuomet stulbina vaikų oda - tokia lygi ir skaisti, lyg nebūtų jokių porų. Beisbolo kepurytė pakrypusi ant šono. Metė stebėjo, kaip įkišu ranką ir pataisau ją, kad snapelio šešėlis kristų ant užmerktų akyčių.

- Kaira, - ištariau.

Metė linktelėjo.

- "Kaip dama".

- Kija - afrikietiškas vardas, - pasakiau. - Jis reiškia "sezono pradžia", - ir pamojęs nuėjau prie savo "Ševio". Jaučiau merginos žvilgsnį ir norėjau pravirkti.

Tas noras nepaliko, kol jos abi dingo iš akių, atsivežiau jį ir į "Kaimo kavinę". Sustojau prišniaukštoje automobilių aikštelėje šalia senamadiškų dujų pompų ir valandėlę pasėdėjau, mąstydamas apie Džo bei nėštumo testą, kuris kainavo dvidešimt du dolerius penkiasdešimt centų. Mažą paslaptį, kurią ji norėjo išsaugoti, kol visiškai tuo įsitikins. Taip, kokia dar priežastis galėjo būti?

- Kija, - ištariau. - Sezono pradžia.

Bet tai tik vėl sugraudino, todėl išlipęs iš mašinos smarkiai rėžiau durelėmis, kad liūdesys liktų viduje.

AŠTUNTAS SKYRIUS

Badis Dželisonas nė kiek nepasikeitė. Tas pats kadaise buvęs baltas virėjo kostiumas ir dėmėta prijuostė, tie patys juodi plaukai, pakišti po jaučio krauju ar žemuogių sunka išterliota popierine kepure. Iš pažiūros ūsuose kabėjo tie patys avižinių sausainių trupiniai. Jam galėjai duoti tiek penkiasdešimt penkerius, tiek septyniasdešimt, o tai kai kuriems gamtos apdovanotiems vyrams sutampa su vidutiniu amžiumi. Jis tebebuvo stambus, kresnas - kokių šešių pėdų ir keturių colių, sverti galėjo per tris šimtus svarų, - guvus ir mielas kaip prieš ketverius metus.

- Atnešti meniu ar pats prisimeni? - burbtelėjo, lyg būčiau lankęsis vakar.

- Ar dar kepi "Viladžburger Deliuks"?

- O varnai ar triedžia ant pušų viršūnės? - į mane susminga balzganos akutės. Užuojautos nesulauksiu, ir tai gerai.

- Atrodo. Norėsiu vieno, - mėsainio, suprantama, ne varno, - ir šokoladinį *frappe*. Malonu vėl susitikti.

Ištiesiau ranką. Jis atrodė nustebęs, bet paspaudė. Priešingai nei drabužiai, ranka buvo švari. Net nagai.

- Taip, - mestelėjo jis ir pasisuko į nesveikos išvaizdos moterį, pjaustančią svogūną prie skrudintuvės. - "Viladžburgerį", Odre. Varyk jį per daržą.

Paprastai sėduosi prie baro, bet dabar įsitaisiau kabinoje, arčiau kondicionieriaus, ir laukiau, kada Badis šūktels. Odrė ruošė maistą, bet lėkščių nenešiodavo. Pora vietinių valgė sumuštinius, užsigerdami vaisvandeniais tiesiai iš skardinių. Daugiau lankytojų nebuvo. Žmones, gyvenančius kotedžuose, reikėtų ilgai marinti badu, kad ateitų valgyti “Kaimo kavinėje”, bet ir tada juos tektų įstumti pro duris su riksmais ir vis paspiriant į užpakalį. Grindys buvo užtiestos nublukusiu žaliu linoleumu, kuriame dar buvo galima įžiūrėti banguotus slėnius ir kalvas. Kaip ir Badžio uniformos, jo niekas neplovė (o vasarotojai, užsukę čia, tikriausiai nepastebėdavo švarių jo rankų). Medinės dalys buvo prisigėrusios taukų, patamsėjusios. Ten, kur baigėsi lentos ir prasidėjo tinkas, Badis prilipdė eilę automobilių lipdukų - atseit gražu.

RAGAS NULAUŽTAS - SAUGOKIS PIRŠTO.
DINGO ŽMONA IR ŠUO. UŽ ŠUNĮ ATLYGINSIU.
NETURIME DIDŽIAUSIO MIESTO GIRTUOKLIO,
ATLIEKAME JO PAREIGAS PAEILIUI.

Humoras - dažniausiai yra užsigrimavęs pyktis, tačiau mažuose miesteliuose tas grimas, mano įsitikinimu, būna labai nežymus. Virš galvos karštą orą tingiai maišė trys ventiliatoriai, prie gėrimų šaldiklio kabojo pora musgaudžių juostų, juoduojančių nuo visokių padarų, dar bandančių kovoti. Jeigu įstengi valgyti į juos žiūrėdamas, virškinimo problemų neturi.

Mąsčiau apie panašius vardus. Grynas sutapimas, ne kitaip. Ir apie jauną dailią merginą, kuri šešiolikos ar septyniolikos tapo motina, o dvidešimties - našle. Prisiminiau netyčinį prisilietimą prie jos krūties ir tai, ką pasaulis sako apie keturiasdešimtmečius vyrus, kurie staiga atranda žavų jaunų moterų pasaulį. Bet daugiausia apie tai, kas atsitiko Metei ištarus savo dukters vardą: tą jausmą, kad burną ir gerklę staiga pripildė šaltas mineralinis vanduo. Vietinės reikšmės potvynį.

Kai mėsainis iškepė, Badžiui teko surikti du kartus. Kai nuėjau atsinešti, jis pasiteiravo:

- Liksi ar išsikraustysi?

- Kodėl klausi? - nustebau. - Ar pasiilgai manęs, Badi?

- Ne-a, bet tu bent iš šios valstijos. Ar žinai, kad "Masačiusetsas" piskatakva indėnų kalba reiškia "mulkis"?

- Tu vis toks pat humoristas.

- Aha. Eisiu pas tą šmikį Letermaną. Paaiškinsiu jam, kodėl Dievas davė žuvėdroms sparnus.

- Ir kodėl gi, Badi?

- Kad jos galėtų sutriuškinti sumautus prancūzus*.

Pasiėmiau iš stovo laikraštį ir šiaudelį kokteiliui. Paskiau nuėjau prie telefono automato ir pasikišęs po pažastimi laikraštį atsiverčiau telefonų knygą. Galėjau ją išsinešti; knyga nebuvo pririšta prie telefono. Kam, po galais, gali panižti nagai vogti Kaslo apygardos telefonų žinyną?

Radau per dvidešimt Devorų, o tai manęs labai nenustebino. Čia šita pavardė pakankamai populiari, kaip Pelkė, Bovis ar Tufeikeris. Manau, taip yra visur: kai kurios šeimos sparčiau dauginasi ir nemėgsta keliauti.

Vieni Devorai gyveno Vasp Hilo kelyje, bet ne Metė, Matilda, Marta ar tiesiog M. Vardas Lensas. Patikrinęs knygos viršelį pamačiau, kad čia 1997 metų egzempliorius, kai Metės vyras dar vaikštinėjo šiame pasaulyje. Gerai... Bet ta pavardė man dar kažką priminė. Devor, Devor, pagarbinkime garsiuosius Devorus, kas tu, man reikalingas Devorai? Bet atmintis nepadėjo.

Suvalgiau mėsainį, išgėriau ištirpusį ledų gėrimą ir stengiausi nežiūrėti, kas dedasi ant musgaudžio.

---

* Paukščiai užpuola žmones Dafnės diu Murjė apsakyme "Paukščiai", pagal kurį Alfredas Hičkokas pastatė filmą "Paukščiai".

Laukdamas, kol liguista, tyli Odrė atiduos grąžą ("Kaimo kavinėje" vis dar galėjai už penkiasdešimt dolerių maitintis visą savaitę, jeigu tik skrandis atlaiko), perskaičiau ant kasos aparato priklijuotą lipduką. Eilinis Badžio šedevras: KIBERERDVĖ TAIP IŠGĄSDINO MANE, KAD PRIDĖJAU Į KELNES. Manęs jis neprajuokino, tačiau padėjo išspręsti vieną šios dienos mįslę: kodėl Devor pavardė man atrodė kažkur girdėta.

Buvau pasiturintis, vietinių masteliu - netgi turtingas. Bet su TR-u buvo susijęs ir šalies mastu turtingas (o vietinių akimis - pasiutusiai turtingas) žmogus. Aišku, jeigu jis dar valgo, kvėpuoja ir vaikšto šia žeme.

- Odre, ar Maksas Devoras dar gyvas?

Šeimininkė nusišypsojo man puse lūpų.

- O, taip. Bet čia mes nedažnai jį matome.

Ta frazė suveikė geriau, nei visi Badžio lipdukai. Garsiai nusikvatojau. Odrė, kuri ir taip visuomet buvo išgeltusi, o dabar aiškiai panėšėjo į kandidatę inksto persodinimui, irgi prunkštelėjo. Badis apdovanojo mus griežtu bibliotekininko žvilgsniu iš baro galo, kur skaitė skrajukę apie NASKAR lenktynes Oksford Pleinse.

Atgal grįžau tuo pačiu keliu. Karštą dieną riebus mėsainis - ne pats geriausias maistas; jautiesi mieguistas ir apsunkęs. Troškau kuo greičiau atsidurti namie (nepraėjo ir dvidešimt keturios valandos, o jaučiausi ten kaip namuose), kristi į lovą šiauriniame namo sparne po gaiviu ventiliatoriumi ir numigti porą valandžiukių.

Pravažiuodamas Vasp Hilo kelią, sumažinau greitį. Ant virvių plevėsavo galybė skalbinių, kieme mėtėsi žaislai, bet "Skautas" buvo dingęs. Įsivaizdavau, kaip Metė ir Kaira užsimeta maudomukus ir traukia į bendrą pliažą. Man jos abi patiko, labai pati-

ko. Neilgai trukusi Metės santuoka tikriausiai buvo susijusi su Maksu Devoru... tačiau platus aprūdijęs furgonas su nešvariu kiemeliu, apsmukę Metės šortai ir pigi palaidinė liudijo, kad tas mazgas, matyt, nebuvo labai tvirtas.

Prieš išeidamas į užtarnautą poilsį devintojo dešimtmečio pabaigoje, Maksvelas Viljamas Devoras buvo varomoji kompiuterių revoliucijos jėga. Apskritai tą revoliuciją darė jaunimas, tačiau Devoras buvo nepėsčias - išmanė žaidimo taisykles ir taktiką. Pradėjo jis tuomet, kai atmintis buvo saugoma magnetinėse juostose, o ne kompiuteriniuose čipuose, ir sandėlio dydžio monstras, pavadintas UNIVAK, buvo laikomas meno šedevru. Jis laisvai vartojo KOBOL ir FORTRAN kalba operavo kaip gimtąja. Nebepajėgdamas išlaikyti tos sferos savo rankose, rado gerą būdą išsilaikyti ir augti: pirko talentus.

Jo kompanija “Vizijos” sukūrė skenavimo programą, galinčią beveik akimirksniu perkelti kietojo disko duomenis į disketę. Sukūrė grafines programas, tapusias visos pramonės standartu, “Pixel Easel” programą, leidžiančią nešiojamų kompiuterių vartotojams piešti pele... tiksliau, pirštu, jeigu kompiuteris buvo aprūpintas tuo, ką Džo vadino “klitoriniu kursoriumi”. Devoras nebuvo nė vieno iš šių išradimų autorius, tačiau jis numanė, kad tokie dalykai gali būti išrasti, ir pasamdė žmones tai padaryti. Jam priklausė dešimtys patentų, šimtuose jo pavardė buvo tarp bendraautorių. Jo turtas galėjo siekti apie šešis šimtus milijonų dolerių, priklausomai nuo kompiuterinių firmų akcijų kurso biržoje.

TR miestelyje jis garsėjo kaip niurzglys ir nemalonus tipas. Nieko nuostabaus: koks nazaretietis mano, kad iš Nazareto gali būti kas nors gero? Aišku, žmonėms jis atrodė ekscentriškas. Pasiklausius senių, kurie teigia prisimeną jaunas turčių dienas (visi karšinčiai tvirtina tai vienu balsu), atrodo, kad jie krimto tapetais, krušosi su šunimis ir parapijos rengiamose vakarienėse pasirody-

davo vilkėdami tik pageltusius apatinius. Net jei Devoro atveju tai buvo tiesa ir jis buvo gyvas Skrudžas Makdakas, vargu ar būtų leidęs savo artimiems giminaičiams vargti namelyje ant ratų.

Važiavau keliu palei ežerą, stabtelėjau prie atsišakojimo į savo keliuką su lentele "Sara Kvatoklė" ant medžio. Čia jau taip įprasta. Žiūrėdamas į ją, prisiminiau paskutinį sapną iš Menderlio serijos. Jame kažkas buvo priklijavęs prie lentelės radijo stoties lipduką, kokius paprastai matai mokamų kelių pradžioje kabančiuose krepšiuose kelių mokesčiui rinkti.

Išlipau iš mašinos, priėjau prie ženklo ir atidžiai apžiūrėjau. Be lipduko. O saulėgrąžos augo tarp laiptų pakopų - turiu nuotrauką lagamine, galiu įrodyti, - bet ant lentutės su kotedžo pavadinimu nebuvo jokio lipduko. Ir ką tai reiškia? Nagi, Nunenai, atsipeikėk!

Rengiausi grįžti prie automobilio, kuriame iš garsiakalbių plyšojo "Beach Boys", paskiau apsigalvojau ir grįžau prie ženklo. Sapne lipdukas buvo prispaustas virš RA ir KVA. Paliečiau pirštais tą vietą ir man pasirodė, jog ji truputį lipni. Žinoma, karštą dieną taip lipti galėjo ir lakas. O gal tik įsivaizdavau, kad limpa.

Nuriedėjau iki kotedžo, nuleidau rankinį stabdį (ant Juodosios Žymės šlaitų, kaip ir ant kitų vakarinio Meino ežerų, visuomet paliekame nuspaustą stabdį), baigiau klausyti "Nesirūpink, mažyte", kuri man visuomet atrodė geriausia "Beach Boys" daina. Ir ne dėl kvailo teksto, o dėl pačių atlikėjų. Jeigu žinai, kaip aš tave myliu, mažyte, dainuoja Brajanas Vilsonas, tau neatsitiks nieko bloga. Taip, brangieji, jeigu tik pasaulis laikytųsi šito.

Sėdėjau, klausiausi ir žiūrėjau į metalinį konteinerį dešinėje laiptų pusėje. Mes laikėme jame savo šiukšles, kad aplinkiniai meškėnai nesikuistų. Negelbsti nė nuleidžiami dangčiai; išalkę žvėriukai kažkaip atkelia juos savo mažomis letenėlėmis.

Juk neisi daryti to, apie ką dabar mąstai, pasakiau sau. *Man regis... tikrai?*

Panašu, kad aš ketinau tą daryti... turėjau. Kai "Beach Boys" užleido vietą "Rare Earth", išlipau iš automobilio, atidariau konteinerį ir ištraukiau abi plastmasines šiukšliadėžes. Vyrukas, vardu Stenas Prolksas, Bilo Dyno užverbuotas vietinis tėerietis, neatsisakantis papildyti kišenę grynais, dusyk per savaitę atvažiuodavo išvežti šiukšlių (taip bent būdavo prieš ketverius metus, priminiau sau). Tikėjausi, kad Stenas dar nebuvo užsukęs - šventė juk! - ir neapsirikau. Kiekvienoje dėžėje buvo po du plastmasinius šiukšlių maišus. Ištraukiau juos (vadindamas save paskutiniu kvailiu) ir atmazgiau geltonas virveles.

Tiesą sakant, nemaniau, kad ieškodamas lipduko išversiu ant laiptų maišų turinį, bet taip jau atsitiko. Atsiminkite, kad ketverius metus name niekas negyveno, o juk gyventojai yra pagrindiniai šiukšlintojai: kavos tirščiai, naudotos popierinės nosinaitės ir panašiai. Šiuose maišuose gulėjo šiukšlės, surinktos Brendos Mizerv tvarkymo komandos.

Radau devynis siurblio maišelius su keturiasdešimt aštuonių mėnesių dulkėmis, purvu ir negyvomis musėmis, gniutulus popierinių rankšluosčių, kvepiančių baldų politūra arba aštresniu, bet vis tiek maloniu "Windex" kvapu. Ten buvo sugrūstas apipelijęs čiužinio užtiesaliukas ir šilkinis švarkas, suvarpytas kandžių. Švarko netektis nesukėlė man liūdnų jausmų. Mano jaunystės klaida atrodė kaip iš bitlų "Aš esu jūrų vėplys" eros. Čiau, braške.

Aptikau dėžutę su stiklo duženomis... dar vieną su neatpažįstamomis (ir tikriausiai pasenusiomis) santechnikos detalėmis... sudriskusį, purviną kilimo gabalą... visiškai sutrintas, nenusakomos spalvos ir suragėjusias mazgotes... Senas orkaitės pirštines, su kuriomis ant grilio lentos kepdavau mėsainius ar viščiukus...

Lipduką radau sulenktą, antrojo maišo dugne. Žinojau, kad rasiu. Nuo tos akimirkos, kai paliečiau lipnų pėdsaką ant lentelės, žinojau, bet norėjau įsitikinti savo akimis. Tikriausiai taip nepatikliajam Tomui kilo mintis pasileisti panagėse kraują.

Padėjau rastąjį lipduką ant saulės įkaitinto laiptelio ir ranka išlyginau. Pakraščiai apdriskę. Veikiausiai Bilui teko krapštyti jį sulankstomu peiliu. Nenorėjo, kad misteris Nunenas po ketverių metų atvykęs prie ežero rastų kažkokio vaikio prikergtą radijo lipduką ant lentelės. Na jau ne, pagalvojo jis, šitaip negalima. Tad lauk jį į šiukšles, ir štai jis priešais mane, dar viena atkasta mano košmaro detalė. Perbraukiau pirštais.

WBLM, 102.9, PORTLENDO ROKENROLAS.

Pasakiau sau, jog man nėra ko bijoti. Tai nieko nereiškia kaip ir visa kita. Tada išsiėmiau iš spintos šluotą ir sušlavęs šiukšles sugrūdau į maišus. Lipdukas nukeliavo į konteinerį dar kartą.

Eidamas į namą, sugalvojau nusiplauti po dušu dulkes, paskiau žvilgsnį užkliudė atsegtame lagamine gulinčios glaudės, ir aš nutariau išsimaudyti ežere. Glaudės buvo žaismingos, su banginukais, įsigijau ilsėdamasis Ki Large. Pagalvojau, kad mano bičiulei su Bostono “Sox” kepuraite jos patiktų. Dirstelėjęs į laikrodį supratau, kad mėsainį sudorojau prieš keturiasdešimt penkias minutes. Pakankamai, *kemo sabe**, ypač po daug energijos reikalaujančio žaidimo “Medžioklė šiukšlių maiše”.

Įlindau į glaudes ir įsispyręs į pliažinukes patraukiau laiptais prie ežero. Šlepetės garsiai šlepsėjo taku. Zirzė keli vėlyvi uodai. Viliojančiai tviskėjo lygus kaip dubuo ežeras. Palei visą rytinį krantą, iš šiaurės į pietus, ėjo takas (vadinamoji “bendroji nuosa-

---

* Kemo sabe - garsus personažo Tonto priežodis iš televizijos serialo “Vienišas reindžeris”.

vybė"), čionykščių paprastai vadinamas Gatve. Pasukęs nuo savo laiptų į kairę, Gatve nukeliaučiau iki Juodosios Žymės prieplaukos pro "Varingtono" barą ir nedidukę Badžio Dželisono užkandinę... Jau neminint penkių dešimčių vasarnamių, jaukiai pasislėpusių eglynėliuose bei pušynuose. Pasukęs dešinėn, išeitum į Helo Bėjų, nors iki ten nusigauti prireiktų visos dienos, nes toji Gatvės dalis smarkiai apžėlusi.

Pastoviniavęs kelias sekundes, įsibėgėjau ir šokau į vandenį. Ir kai atitrūkęs nuo žemės lėkiau oru, prisiminiau, jog paskutinį kartą dariau tai laikydamas žmonos ranką.

Panirimas kone prilygo katastrofai. Vanduo kaipmat priminė man, kad esu ne keturiolikmetis, o keturiasdešimtmetis, ir širdis sekundę sustojo krūtinėje. Juodoji Žymė užsivėrė virš galvos, ir jau nesitikėjau gyvas išsikapanoti iš ežero. Mane ras plūduriuojantį žemyn veidu tarp plausto ir manosios Gatvės atkarpėlės - šalto vandens ir riebaus mėsainio auką. O ant antkapio užrašys: "Mama visuomet sakė, kad po pietų palauktum bent valandą".

Kai kojos nusileido ant slidaus akmenuoto dugno, širdis vėl pabudo, ir aš nėriau į viršų it beisbolininkas, žūtbūt pasirengęs prasimušti per paskutinį kėlinį. Iškilęs įtraukiau oro. Į gerklę pakliuvo vandens, užsikosėjau, masažuodamas krūtinę prie širdies: nagi, brangute, nesustok, tau pavyks.

Stovėjau iki juosmens vandenyje, burnoje jausdamas tą šaltį - ežero vandenį su mineralų prieskoniu (išskalbtus drabužius perskalaujame, kad jo neliktų). Skonis toks pat kaip vandens 68-ojo kelio pakraštyje, kai Metė Devor pasakė savo dukrelės vardą.

Čia psichologinė sąsaja, ne daugiau. Nuo panašių vardų, prie mirusios savo žmonos ir iki šito ežero. Kurio...

- Kurio vandens jau esu ragavęs, - baigiau garsiai. Ir tartum pabrėždamas tai, pasėmiau saują vandens (švariausio ir skaidriausio valstijoje, pasak ataskaitos, kurią kasmet gaudavom iš

Vakarinių ežerų asociacijos) ir išgėriau. Galva nenušvito, niekas nepraskaidrėjo. Paprastas Juodosios Žymės vanduo, gerkle nutekėjęs į skrandį.

Nuplaukiau prie plausto, pakilau laipteliais ir kritau ant įkaitusių lentų, staiga pajutęs neapsakomą pasitenkinimą, kad čia atvažiavau. Nepaisant visko. Rytoj imsiu kurpti naują gyvenimą čia... bent jau pamėginsiu. O dabar džiaugiausi, jog galiu tiesiog išsitiesti, padėjęs galvą ant sulenktos rankos, snūduriuoti įsitikinęs, jog šios dienos nuotykiai baigti.

Vėliau paaiškėjo, jog yra ne visai taip.

Pačią pirmą vasarą prie Juodosios Žymės mes su Džo įsitikinome, kad Kasl Roko fejerverkais galima grožėtis tiesiai nuo verandos, išeinančios į ežerą. Prisiminiau tai, kai pradėjo temti, nors šiais metais rengiausi vakarą praleisti savo svetainėje, žiūrėdamas išsinuomotą filmą. Atgaivinti Liepos ketvirtosios prisiminimus, gerti alų ir juoktis danguje pražydus dideliam fejerverkui - nekokia mintis. Ir be to, jaučiausi vienišas, toks vienišas, koks net neįtariau esąs Deryje. Tada pagalvojau, ko aš čia atvykau, jei ne stoti akis į akį su prisiminimais apie Džoaną ir palikti juos su meile ramybėje. O perspektyva vėl rašyti tą vakarą atrodė kaip niekad tolima.

Alaus neturėjau, pamiršau paimti pakuotę nuvažiavęs į TR, bet, ačiū Brendai Mizerv, buvo vaisvandenių. Pasiėmiau pepsikolos skardinę ir įsitaisiau žiūrėti fejerverkų vildamasis, kad per daug negels širdies. Tikėdamasis, kad apsieisiu be ašarų. Neapgaudinėjau savęs - dar ne viskas išverkta. Ir man teks su tuo susitaikyti.

Kai užgeso pirmoji raketa (mėlynas žarijų pliūpsnis, aidu nusklidęs per vandenį), suskambo telefonas. Jis padarė tai, ko nepa-

darė sprogimas - privertė pašokti. Spėjau, jog tai Bilas Dynas sugalvojo pasiteirauti, kaip įsikūriau.

Metai prieš Džo mirtį mes nusipirkome belaidį telefoną, kad kalbėdamiesi galėtume vaikščioti po pirmą aukštą. Abu tai mėgome. Pro stumdomas stiklo duris nuėjau į svetainę, paspaudžiau priėmimo mygtuką ir grįždamas prie šezlongo atsiliepiau: "Alio, Maikas klauso". Kitoje ežero pusėje, po virš Kasl Vju grėsmingai pakibusiais debesimis, tryško žalių ir geltonų žvaigždučių pliūpsniai, vėliau ausį pasiekdavo triukšmas.

Sekundę telefonas tylėjo, po to džerždžiantis seno vyro, bet ne Bilo Dyno, balsas paklausė:

- Nunenas? Misteris Nunenas?

- Taip? - milžiniškas fejerverkas nuauksino vakarus, nutvieksdamas debesų nėrinius. Man tai priminė "Oskarų" teikimo ceremonijas, dailias moteris nuostabiomis suknelėmis.

- Devoras.

- Taip? - atsargiai pakartojau.

- Maksas Devoras.

Jis čia nedažnai užsuka, prisiminiau Odrės žodžius. Palaikiau tai jankišku juokeliu, bet, pasirodo, ne, ji kalbėjo rimtai. Stebuklams dar ne galas.

Gerai, kas toliau? Aš visiškai sutrikau. Pagalvojau, gal paklausti, kaip jis gavo mano telefono numerį, jeigu jo nėra knygose, bet kas iš to? Kai turi daugiau kaip pusę šimto milijonų, - jeigu aš tikrai šnekėjausi su *tuo* Maksu Devoru, - gauti bet kokį numerį vienas juokas.

Rengiausi vėl ištarti "taip", tik be klausiamosios intonacijos.

Įsitvyrojo tyla. Jeigu nutrauksiu ją savo klausimais, jis pakreips pokalbį norima linkme... jei tai išvis galima vadinti pokalbiu. Gudrus ėjimas, bet aš turėjau ilgų bendravimo su pauzių meistru Haroldu Oblovskiu metų pranašumą. Sėdėjau įsitempęs, priglaudęs nedidelį nešiojamą ragelį prie ausies ir žiūrėjau į va-

karus. Raudona liejosi į mėlyną, žalia virto geltona; debesyse vakariniais drabužiais vaikštinėjo nematomos apdovanojimo ceremonijos damos.

- Kiek suprantu, šiandien susipažinote su mano marčia, - pagaliau ištarė jis. Balse jautėsi suirzimas.

- Gal ir taip, - atsakiau, slėpdamas nuostabą. - Gal malonėtumėt pasakyti, kodėl skambinate, misteri Devorai?

- Kiek suprantu, buvo nelaimingas atsitikimas.

Danguje tvieskia baltos ugnys - visai kaip sprogus raketai. Paskiau pokštelėjusios krenta žemėn. *Išsiaiškinau kelionės laiku paslaptį*, pagalvojau. *Tai garsinis fenomenas.*

Mano ranka per daug spaudė ragelį, priverčiau pirštus atsileisti. Maksvelas Devoras. Pusė milijardo dolerių. Ne Palm Springse, kaip maniau, o čia pat, TR, jeigu galima pasikliauti tipišku linijos triukšmu.

- Aš nerimauju dėl savo anūkės, - jo balsas dar labiau rėžė ausį. Maksas pyksta, liudijo jis. Šitam žmogui ilgus metus neteko slėpti savo jausmų. - Kiek suprantu, mano marti vėl apleido savo pareigas. Pastaruoju metu tai dažnai nutinka.

Pustuzinis spalvotų pliūpsnių nudažė naktį it gėlės sename Disnėjaus filme. Įsivaizdavau, kaip minios žmonių, Kasl Vju susėdę ant pledų, valgo ledus, geria alų ir aikčioja vienu metu. Manau, jog tai tikro meno kūrinio požymis - visi aikčioja vienu balsu.

Juk bijai šito tipo, tiesa? paklausė Džo. *Ką gi, gal ir ne veltui. Žmogus, kuris ant bet ko gali pykti kada tik užsimano... gali būti pavojingas.*

Po to pasigirdo Metės balsas: *Misteri Nunenai, aš nesu bloga motina. Nieko panašaus man dar niekad nebuvo nutikę.*

Aišku, taip kalba visos mamos... tačiau ja tikėjau.

Be to, mano numeris įslaptintas, po šimts. Sėdėjau čia su pepsikola, grožėjausi fejerverkais, niekam nekliudžiau ir štai šitas...

- Misteri Devorai, aš nesuprantu, apie ką...

- Tik nepradėkite, su visa mano pagarba jums, misteri Nunenai, jūs buvote pastebėtas su jomis, - taip, ko gero, Džo Makartis užsipuolė tuos vargšus kvailelius, kurie buvo apkaltinti susidėję su komunistais, prieš savo komitetą.

Saugokis, Maikai, įspėjo Džo. *Saugokis sidabrinio Maksvelo plaktuko.*

- Jeigu turite omenyje moterį su mergaite, - atsakiau, - taip, kalbėjausi su jomis šį rytą.

- Ne, jūs pamatėte kūdikį einantį keliu *vieną,* - atšovė jis. - O paskui išvydote jo ieškančią motiną. Mano marčią tame sename kledare. Vaiką galėjo suvažinėti. Kodėl ginate tą merginą, misteri Nunenai? Ar ji ką nors pažadėjo? Leiskite patikinti, vaikui dėl to geriau nebus.

Ji pažadėjo nusivesti mane į furgoną ir paskraidinti, magėjo atšauti man. *Ji pažadėjo laikyti savo burną pražiotą, kol manoji bus užčiaupta... Ar tai norėjote išgirsti?*

Taip, atsakė Džo. *Labai tikėtina. Labai tikėtina, jog jis nori kaip tik tai išgirsti ir tuo patikėti. Nesiduok užvaldomas savo sarkazmo, Maikai... gali dėl to pasigailėti.*

Beje, kodėl stengiuosi apginti Metę Devor? Nežinau. Kaip nežinojau ir to, kuo visa tai gali baigtis. Tik žinau, jog mergina atrodė nusikamavusi, o vaikas nebuvo apleistas, sumuštas ar neprižiūrėtas.

- Prisimenu automobilį. Senas džipas.

- Jau geriau, - pasitenkinimas. Stiprus susidomėjimas. Kone godumas. - Ką...

- Tikriausiai jos abi atvažiavo mašina, - pasakiau. Su malonumu pastebėjau, kad išliko kūrybinė gyslelė; jaučiausi kaip kamuoliuko metėjas, negalintis pasipuikuoti priešais minią, bet kieme dar gebąs parodyti, ką moka. - Mergytė lyg ir turėjo saulučių

puokštytę, - visos frazės atsargios, lyg liudyčiau teisme, o ne sėdėčiau savo verandoje. Haroldas manimi didžiuotųsi. Gal ir ne. Haroldas pašiurptų sužinojęs, kad iš viso kalbuosi.

- Pamaniau, kad jos skina lauko gėles. Deja, apie nelaimingą atsitikimą ne ką galiu prisiminti. Esu rašytojas, misteri Devorai, ir važiuodamas visuomet panyru į savo asmeninį...

- Jūs meluojate! - pyktis pratrūko. Kaip ir maniau, šitam seniui sunku laikytis visuotinai priimtų elgesio normų.

- Misteris Devoras. Kompiuterių Devoras, ar klystu?

- Ne, neklystate.

Kuo labiau pykdavo Džo, tuo šaltesnis darėsi jos tonas ir veido išraiška. Dabar išgirdau save nesąmoningai ją kartojantį.

- Misteri Devorai, aš nepratęs, kad vakare man skambintų nepažįstami žmonės, ir neketinu tęsti pokalbio, jeigu esu vadinamas melagiu. Labos nakties, pone.

- Jeigu viskas buvo taip gražu, tai kodėl sustojote?

- Keletą metų nebuvau Tėere, tad norėjau sužinoti, ar “Kaimo kavinė” dar veikia. O, beje... nežinau, iš kur traukėte mano telefono numerį, bet žinau, kur galite jį susikišti. Labanakt.

Nutraukiau ryšį nuspausdamas mygtuką nykščiu, po to kurį laiką spoksojau į telefoną, lyg pirmą kartą regėčiau tokį įtaisą. Ranka, laikanti ragelį, virpėjo. Smarkiai plakė širdis. Jaučiau ją ne tik krūtinėje, bet ir kakle, riešuose. Spėliojau, ar būčiau išdrįsęs pasiūlyti Devorui susikišti mano telefono numerį sau į subinę, jeigu mano paties banko sąskaitoje nebūtų kelių milijonų.

Titanų dvikova, širduk, ramiu balsu ištarė Džo. *Ir viskas dėl paauglės furgone. Kuri ir krūtų padorių neturi.*

Garsiai nusijuokiau. Titanų dvikova? Vargu. Kažkuris senas baronas-plėšikas* amžiaus pradžioje yra pasakęs: “Šiais laikais

* Taip vadinami pramoninės finansinės imperijos įkūrėjai, savo turtus susikrovę pirminio kapitalo kaupimo laikotarpiu XIX a. pabaigoje - XX a. pradžioje.

milijoną turintis žmogus mano, kad yra turtingas". Devoras veikiausiai tą pat gali pasakyti ir apie mane. Plačiau žvelgiant, jis būtų teisus.

Dabar vakarinė skliauto dalis atgijo nenatūralia, pulsuojančia spalva. Paskutinis fejerverko akordas.

- Ką visa tai galėtų reikšti? - paklausiau savęs.

Niekas neatsakė; tik naras krykauja virš ežero. Tikriausiai protestuodamas prieš neįprastą triukšmą danguje.

Atsistojau, nuėjau į namą, padėjau ragelį. Visą laiką laukiau, kada jis vėl suskambės, kada Devoras ims kosėti įprastas filmų frazes: *Jeigu nesitrauksi man iš kelio, aš įspėju tave, mano drauge* ar *Paklausyk gero patarimo.*

Bet telefonas neskambėjo. Susipyliau likusią pepsikolą į gerklę, kuri, suprantama, buvo ganėtinai perdžiūvusi, ir nutariau eiti miegoti. Bent jau nereikės lieti ašarų ir gailėtis savęs verandoje; Devoras ištraukė mane iš manęs paties. Ir aš jam savaip buvau dėkingas.

Nuėjau į šiaurinį miegamąjį, nusirengiau ir atsiguliau. Mąsčiau apie mažą mergytę Kairą ir motiną, kuri lengvai galėjo būti jos seserimi. Devoras negalėjo pakęsti Metės, tiek tai akivaizdu, ir kas ji turėjo būti jam, leiskite paklausti, jeigu net aš buvau tuščia vieta? Kaip ji galėtų jam pasipriešinti, jeigu jis sugalvotų ko nors prieš ją imtis? Su šia bjauria mintimi ir užmigau.

Po trijų valandų man teko atsikratyti gėrimo, kurį neišmintingai iškliunkiau prieš miegą, ir stovėdamas prie unitazo praplėšta viena akimi vėl išgirdau verkimą. Tamsoje pamestas verkia išsigandęs vaikas... arba tik apsimeta, kad yra pamestas ir išsigandęs.

- Nereikia, - tariau. Stovėjau nuogas tualete, pašiurpusia oda. - Tik nepradėkit vėl iš naujo, aš bijau.

Rauda nutilo kaip ir tada. Nuslopo it toldama tuneliu. Grįžau į lovą, apsiverčiau ant mėgstamo šono ir užsimerkiau.

- Tai sapnas, - bandžiau įtikinti save. Dar vienas Menderlio sapnas.

Tiesa buvo kitokia, bet žinojau ir ką kita: aš užmigsiu, o dabar tai atrodė svarbiausia. Grimzdamas į miegą, pagalvojau savo paties balsu: *Ji gyva. Sara yra gyva.*

Supratau dar kai ką: ji priklauso man. Aš susigrąžinau teises į ją. Gerai ar blogai baigtųsi, aš grįžau namo.

DEVINTAS SKYRIUS

Kitą rytą devintą valandą prisipyliau butelį greipfrutų sulčių ir išsiruošiau ilgam pasivaikščiojimui Gatve. Buvo giedra karšta diena. Ir tyli taip pat; taip tylu būna tik po šeštadienio švenčių, kai susilieja susitaikymas ir pagirios. Toli nuo kranto pastebėjau dvi ar tris valtis, bet neburzgė varikliai, nekrykštavo ir nesipliuškeno vaikai. Praėjau pustuzinį vasarnamių, tačiau, nors juose tokiu metų laiku turėjo kas nors gyventi, vieninteliai gyvybės ženklai, kuriuos pastebėjau, buvo išdžiaustyti maudymosi kostiumėliai prie Pasendeilų bei subliuškęs skaisčiai žalias jūros arkliukas prie Bačeldersų.

Tik ar nedidukas pilkas vasarnamis dar priklauso Pasendeilams? O ar toje keistoje apvalioje viloje, kurios panoraminis langas išeina į ežerą ir kalnus, vis dar vasaroja Bačeldersai? Iš kur man žinoti. Per ketverius metus daug kas gali pasikeisti.

Ėjau ir stengiausi apie nieką negalvoti; sena gudrybė, kuria naudojausi rašydamas romanus. Dirbk kūnu, ilsink protą, tegu vaikinai iš rūsio daro savo darbą. Keliavau pro stovyklavietes, kur mes su Džo kadaise užsukdavome išgerti, suvalgyti kepsnio, retsykiais supliekti kortomis, gėriau tylą it kempinė, gurkšnojau sultis, braukiau prakaitą nuo kaktos ir laukiau, kur pasuks minčių vaga.

Pirma toptelėjo keista mintis: verkiantis vaikas naktį atrodė tikresnis nei Makso Devoro skambutis. Ar man išties pirmą die-

ną TR skambino turtingas ir, atrodo, bjauraus būdo technokratas? Ar jis tikrai išvadino mane melagiu? (Aš melavau, tas tiesa, bet ne tai svarbu.) Žinojau, jog man skambino iš tikro, bet kažkodėl buvo lengviau patikėti Juodosios Žymės ežero vaiduokliu, kuris pasireiškia kaip verkiantis vaikas.

Paskui - prieš baigdamas sultis - pagalvojau, jog turiu paskambinti Metei Devor ir papasakoti, kas nutiko. Visai suprantamas užmojis, tik nelabai tikęs. Esu per senas tikėti tokia banalybe, kaip vargšė mergaitė ir piktas jos patėvis... arba, šiuo atveju, šešuras. Šią vasarą turiu savų bėdų, nenoriu komplikuoti situacijos, įsiveldamas į šlykštų ginčą tarp misterio Kompiuterio ir mis Furgonas. Devoras brūkštelėjo man prieš plauką, negražiai brūkštelėjo, bet tame tikriausiai nieko nėra asmeniško, taip jis elgiasi su visais. Ei, kažkas trauko liemenėlės petnešėles. Ar noriu pagadinti jam kraują? Ne. Nenoriu. Aš išgelbėjau Mažąją Mis Red Sox, netyčia paliečiau mažytę, bet maloniai standžią mamytės krūtį ir sužinojau, kad Kaira graikiškai reiškia “kaip dama”. Viešpatie, daugiau būtų apsirijimas.

Tą akimirką sustojau, - lioviausi mankštinti kojas ir protą, - supratęs, kad pasiekiau “Varingtoną”, didžiulį, daržinę primenantį statinį, kurį vietiniai kartais vadindavo užmiesčio klubu. Jis iš dalies toks ir buvo. Šešių duobelių golfo aikštelė, arklidė ir jodinėjimo takeliai, restoranas, baras bei kambariai, galintys priglausti kokias keturias dešimtis pagrindiniame korpuse ir dar aštuonis devynis - atskiruose nameliuose. Čia net buvo du kėglių takeliai, nors sustatyti juos tekdavo patiems. “Varingtonas” buvo pastatytas Pirmojo pasaulinio karo pradžioje. Vadinasi, už Sarą jaunesnis, bet ne kažin kiek.

Ilga prieplauka vedė į mažesnį pastatą, vadinamą “Saulėlydžio baru”. Vasarojantys “Varingtono” svečiai dienai baigiantis susirinkdavo bare atsigaivinti gėrimais (kai kurie pradėdavo nuo

“Kruvinosios Merės”). Žvilgtelėjęs tenai pamačiau, jog esu ne vienintelis gyvas šį rytą. Ant plūduriuojančio baro, prie atvirų durų, kairėje stovėjo moteris ir stebėjo mane.

Ji privertė mane smagiai pašokti. Nervai ir taip nebuvo geriausios formos, ko gero, dėl to krūptelėjau... tačiau aš manau, jog ji vis tiek būtų privertusi mane sudrebėti. Iš dalies dėl neapsakomo savo liesumo. Bet labiausiai sukrėtė moters veidas. Ar matėte Edvardo Munko drobę “Riksmas”? Na, jeigu tą rėkiantį veidą įsivaizduosite nurimusį, užčiaupta burna ir budriomis akimis, nesunkiai įsivaizduosite, kaip atrodė moteris prieplaukos gale, uždėjusi ilgapirštę ranką ant turėklo. Tiesa, turiu pripažinti, jog pirmiausia pagalvojau ne apie Edvardą Munką, o apie misis Danvers.

Moteris galėjo turėti septyniasdešimt metų, ant uždaro juodo maudymosi kostiumėlio buvo užsimovusi tokius pat juodus šortus. Derinys kažkodėl atrodė labai oficialiai, lyg kokia amžinai populiari juoda kokteilių suknelė. Jos oda buvo baltutėlė, tik ant plokščios krūtinės ir kaulėtų pečių rudavo stambios senatvinės pigmentinės dėmės. Liesame it kaukolė veide kyšojo išsišovę skruostikauliai bei kakta. O akys tartum slėpėsi jų šešėlyje. Ant ausų ir atsikišusio smakro krito skystos baltų plaukų sruogos.

Dievaži, na ir liesa, pagalvojau. *Tikras kaulų...*

Ir tada mane nukrėtė šiurpas. Gerokai pakratė lyg elektra. Nenorėjau, kad moteris tai pastebėtų - kam patiktų pradėti vasaros dieną sukėlus vyrukui tokį pasibjaurėjimą, kad jis ėmė drebėti ir vaipytis prieš tave, - tad pakėlęs ranką pamojau jai. Stengiausi šypsotis. *Laba diena, ponia, stovinti prie baro ant vandens. Labas, senas kaulų maiše, siaubingai išgąsdinai mane, bet mūsų laikais tai nieko nereiškia, ir aš tau atleidžiu. Kokį velnią čia veiki?* Įdomu, ar ir mano šypsena tai moteriai primena grimasą?

Ji man nepamojo atsakydama.

Pasijutęs kažkaip kvailai, - NETURIME MIESTO IDIOTO, ATLIEKAME JO PAREIGAS PAEILIUI, - nuleidau ranką ir keliavau toliau. Už penkių žingsnių teko grįžtelti per petį: moters žvilgsnis buvo toks stiprus, nelyginant spaudimas tarp menčių.

Prieplauka, kur stovėjo ta giltinė, buvo visiškai tuščia. Prisimerkiau manydamas, kad ji pasitraukė giliau į karčemėlės paunksmę, bet moters nebuvo. Dingo kaip vaiduoklis.

Ji nuėjo į barą, brangusis, ištarė Džo mintyse. *Juk pats supranti, ar ne? Na... juk supranti, ką?*

- Taip, taip, - burbtelėjau, pasukęs Gatve namo. - Aišku, suprantu. Kur dar? - tačiau nemaniau, jog sena moteris būtų taip greitai apsisukusi. Būčiau išgirdęs žingsnius, net ir basų kojų. Juk rytas toks tylus.

Džo ir vėl: *Gal ji nusėlino.*

- Taip, - sumurmėjau. Dažnai su savimi kalbėdavausi tą vasarą. - Taip, tikriausiai taip ir buvo. Nusėlino, - žinoma, kaip misis Danvers.

Vėl stabtelėjau ir atsigręžiau, bet keliukas aplink ežerą darė nežymų linkį, ir nepamačiau nei "Varingtono", nei "Saulėlydžio baro". Iš tiesų net apsidžiaugiau tuo.

Pakeliui namo bandžiau išvardyti keistenybes, nutikusias prieš ir po grįžimo į Sarą Kvatoklę: pasikartojantys sapnai, saulėgrąžos, radijo stoties lipdukas, verkimas naktį. Susitikimą su Mete bei Kaira kaip ir misterio "Pixel Easel" skambutį taip pat galima laikyti keistais... bet ne tiek, kiek vaiko raudojimą naktį.

O ką pasakysite apie faktą, kad Džo mirė ne prie Juodosios Žymės, o Deryje? Ar įtraukti į sąrašą? Nežinojau, kaip pasielgti. Net neįstengiu prisiminti priežasties. 1993 metų rudenį ir žiemą

knisausi prie "Vyro raudonais marškiniais" scenarijaus. Devyniasdešimt ketvirtųjų vasarį sėdau prie knygos "Nuo pat viršaus žemyn," sutelkiau visą dėmesį į romaną. Be to, kada važiuoti į TR-ą, į Sarą...

- Nuspręsdavo Džo, - pasakiau ežerui, ir vos tik išgirdęs savo žodžius supratau, jog tai gryniausia tiesa. Mes abu mėgome senutę, bet pasakyti: "Ei, airi, maunam į Tėerą kelioms dienelėms" buvo Džo pareiga. Ji galėjo ištarti tai bet kada... bet nė sykio nepasakė savo mirties metais. O man pačiam pasiūlyti nešovė. Tarytum Sara Kvatoklė visai būtų išgaravusi iš galvų, net ir atėjus vasarai. Negi buvau taip paniręs į rašymą? Vargu... bet kaip kitaip paaiškinti?

Kažkas čia ne taip, tik nežinojau kodėl.

Ir tuomet prisiminiau Saros Tidvel dainos tekstą. Dainos, kuri niekad nebuvo įrašyta, bet aš turėjau Neregio Limono Džefersono* plokštelę su šia melodija.

Čia tik kaimo šokiai, pupa
Čia tik krypt-vypt, sakau.
Leisk man pabučiuot saldžias tavo lūpas
Tu geriausia, ką čionai radau.

Man ta daina patiko ir aš visuomet svarsčiau, kaip ji skambėtų moters lūpose, o ne tuo viskį mėgstančio trubadūro balsu. Kaip skambėtų Saros Tidvel lūpomis. Lažinuosi, kad ji saldžiai traukia. Dievaži, ji tai padainuotų!

Parpėdinau į savo vasarnamį. Apsidairiau, nieko arti nepamatęs (nors ežere jau girdėjosi pirmos motorinukės klaksėjimas), iš-

---

* Limonas Džefersonas (1897 - 1929) - populiarus bliuzų atlikėjas, neregys nuo vaikystės.

sinėriau iki glaudžių ir nuplaukiau prie plausto. Nelipau ant jo, gulėjau šalia ir tingiai judinau kojas, įsitvėręs į kopėtėles. Malonu, bet ką veiksiu visą dieną?

Nutariau susitvarkyti savo kabinetą antrame aukšte. Apsikuopęs galbūt užsuksiu ir į Džo studiją. Jeigu per tą laiką nepraràsiu drąsos.

Pasukau į krantą, lėtai čiuoždamas per vandenį, kuris priminė vėsų šilką. Jaučiausi kaip ūdra. Beveik prie kranto pakėliau šlapią veidą ir pamačiau Gatvėje stovinčią ir sekančią mane moterį. Ji buvo tokia pat liesa kaip ir toji prie užmiesčio klubo... tik žalia. Žalia, rodanti į šiaurę it žilos legendos fėja.

Aiktelėjau, įtraukiau vandens ir tuoj iškosėjau. Atsistojęs ežere iki krūtinės, skubiai pasitryniau akis. Tada nusijuokiau (nors ir ne visai užtikrintai). Moteris buvo žalia, nes ten, kur mano takelis baigėsi prie Gatvės, žaliavo berželis. Bet ir nusišluostęs akis pasijutau kažkaip nejaukiai - mat baltai juodas kamienas su lapais atrodė it stebintis veidas. Buvo ramu, tad veidas sustingo (kaip ir tos moters su juodais šortais ir maudymosi kostiumėliu), bet vėjuotą dieną jis juoktųsi arba raukytųsi... gal net atrodytų bekvatojąs. Už beržo styrojo išdžiūvusi pušis. Atsikišusią į šiaurę šaką aš palaikiau liesa, kaulėta ranka.

Jau nebe pirmą kartą pats įsibauginu. Tiesiog visur matau visokius dalykus. Kai rašai, kiekvienas šešėlis ant grindų primena pėdsakus, o brūkšnys žemėje - slaptą žinutę. Tačiau dėl to, suprantama, nebuvo lengviau nutarti, kas Saroje tikrai yra keista, o kas keista atrodo todėl, kad toks jau mano protas.

Apsidairiau, įsitikinęs, kad šitas ežero plotelis priklauso man vienam (neilgam; prie pirmos valties plerpimo prisijungė antra, trečia), nusimoviau šlapias glaudes, išgręžiau, padėjau ant šortų su marškinėliais ir prispaudęs prie krūtinės ėmiau lipti į viršų nuogas. Įsivaizdavau, kad esu Banteris, nešąs lordui Piteriui

Vimsiui* pusryčius ir rytinį laikraštį. Į namą įžengiau kvailai išsišiepęs.

Antrame aukšte buvo tvanku, nepaisant pravirų langų. Ir pakilęs į viršų iškart supratau kodėl. Mes su Džo čia buvom pasidalije erdvę: ji kairėje (mažas kambariukas, bet jai užteko, nes šiaurinėje namo dalyje turėjo savo studiją), aš dešinėje. Koridoriaus gale žiojėjo didžiulio oro kondicionieriaus, kurį nusipirkome įsigiję kotedžą, nasrai. Žiūrėdamas į jį supratau, kad trūksta pažįstamo ūžimo. Ant ventiliatoriaus radau užklijuotą raštelį:

Misteri Nunenai, sugedęs. Pučia karštą orą, kai įjungi, kažkas viduje skamba it stiklo duženos. Dynas sako, kad jį gali sutvarkyti "Western Auto" Kasl Roke. Patikėsiu, kai pati pamatysiu. B. Mizerv.

Nusišypsojau. Misis Mizerv, ta pati kaip visuomet. Pabandžiau įjungti. Mechanizmai dažnai teigiamai sureaguoja, pajutę netoliese peniu ginkluotą personą, sakydavo Džo, bet ne šį kartą. Paklausiau kelias sekundes, kaip traška kondicionierius, ir vėl išjungiau. "Pridirbo bjaurybė lovą", - kaip sako vietiniai. Kol jo nesutaisys, negalėsiu čia net kryžiažodžių spręsti.

Bet vis tiek užėjau į savo kabinetą iš smalsumo, kaip čia jausiuosi ir ką rasiu. Nieko gero neradau. Ten stovėjo stalas, prie kurio baigiau "Vyrą raudonais marškiniais", taip įrodydamas sau, jog pirmojo romano sėkmė nebuvo atsitiktinumas; kabojo Ričardo Niksono nuotrauka, kur jis rodo pergalės ženklą. Apačioje buvo užrašas: AR PIRKTUMĖT IŠ ŠITO ŽMOGAUS NAUDOTĄ

---

* Lordas Vimsis - pagrindinis daugelio amerikiečių rašytojos Dorotės Sejers detektyvinių romanų ir apsakymų personažas.

AUTOMOBILĮ? Čia gulėjo Džo kilimėlis iš skudurų, nunertas metai prieš jai atrandant nepaprastą turkiškų kilimų pasaulį ir nustojant nerti.

Kabinetas nebuvo visai svetimas, bet kiekvienas daiktas (o ypač visiškai tuščias stalas) tvirtino, kad čia yra praeitos kartos Maiko Nuneno studija. Kartą skaičiau, esą vyrų gyvenimą varo du dalykai: darbas ir vedybos. Mano gyvenime vedybos nutrūko, o karjera, regis, amžinai užstrigo. Tad nieko keista, kad vieta, kur praleidau tiek daug tikros laimės valandų, kurdamas išgalvotus gyvenimus, pasidarė nereikšminga. Lyg žiūrėtum į bendradarbio, kurį atleido... arba kuris netikėtai mirė, kabinetą.

Jau ketinau eiti, bet staiga kai ką sugalvojau. Dokumentų spinta kambario kampe buvo prigrūsta popierių: banko balansų (aštuonerių ar dešimties metų senumo), korespondencijos (taip ir neatsakytos), kelių romanų fragmentų, tačiau to, ko ieškojau, neradau. Pasukau į sieninę spintą, kur temperatūra buvo perkopusi keturiasdešimt laipsnių, ir atkasiau kartoninę dėžutę, misis M. pažymėtą "Prietaisai". Ten gulėjo "Sanyo" diktofonas, kurį Debra Vainstok padovanojo išleidus pirmą knygą "Putnam'o" leidykloje. Jį galima nustatyti taip, kad veiktų pradėjus kalbėti ir pats pereitų į pauzės režimą, jei nustoji.

Taip ir nepaklausiau Debros, ar tas daikčiukas tiesiog krito jai į akį ir ji pagalvojo: "Tegu mane skradžiai, jeigu save gerbiantis populiarus romanistas neapsidžiaugs gavęs tokį žaisliuką", ar tai buvo kur kas rimčiau... kokia nors užuomina? Verbalizuok žinutes iš pasąmonės, kol jos šviežios, gerai, Nunenai? Neišsiaiškinau priėmęs dovaną, nežinau ir dabar. Bet dabar turiu protingą diktofoną, mano mašinoje yra mažiausia tuzinas kasečių, kurias įsirašiau pats, kad galėčiau klausytis važiuodamas. Įdėsiu vieną į "Sanyo", paleisiu didžiausiu garsu ir įjungsiu diktavimo režimą. Ir jeigu garsas, kurį girdėjau, pasikartos, bent jau turėsiu įrašęs į juostelę. Galėsiu paleisti Bilui Dynui ir pasiklausti, ką tai reiškia.

Kas, jeigu išgirsiu verkiant vaiką, o aparatas neužfiksuos?

- Tada žinosiu, jog priežasties reikia ieškoti kitur, - atsakiau tuščiam, saulėtam darbo kambariui. Stovėjau su diktofonu ant slenksčio, žvelgiau į tuščią darbo stalą ir prakaitavau kaip paršas. - O tokių įtarimų turiu.

Palyginti su Džo kamarėle, mano kabinetas atrodė jaukus ir užpildytas. Ir anksčiau asketiškas jos kambarėlis dabar pasitiko mane plikomis sienomis ir grindimis. Kilimo nebuvo, nuotraukų taip pat, net stalo neradau. Viskas priminė žaidimą "pasidaryk pats", kuriam baigti pritrūko dešimties procentų. Džo buvo pašalinta - *išgramdyta* - iš čia, ir aš vieną sekundę pajutau nepaaiškinamą pyktį Brendai Mizerv. Prisiminiau, ką mama paprastai sakydavo tada, kai savo iniciatyva padarydavau ką nors, kam ji nepritarė: "Šiek tiek persistengei, a?" Šitaip pasijutau Džo darbo kambarėlyje: misis Mizerv šiek tiek persistengė.

Galbūt kambarį ištuštino visai ne misis M., tarė NSO balsas. *Gal pati Džo taip susitvarkė. Niekad nepagalvojai apie tai, a?*

- Tai kvaila, - atsakiau. - Kodėl būtų taip dariusi? Nemanau, jog ji nujautė savo mirtį. Ypač prisiminus, kad ji nusipirko...

Tik garsiai ištarti to nenorėjau. Man kažkodėl atrodė, jog nevalia.

Pasisukau eiti iš kambario, ir staiga šalto vėjo gūsis, - iš kur jis per tokią tvankybę? - ūžtelėjo man į veidą. Ne į kūną, tik veidą. Nepaprastas jausmas, tartum rankos būtų švelniai perbėgusios per mano skruostus ir kaktą. O į ausį kažkas atsiduso... ne, tiesiog vėjo dvelksmas lyg tylus šnipštelėjimas skubant.

Atsigręžiau tikėdamasis, kad sujudės kambario užuolaidos... bet jos kabėjo kaip prikaltos.

- Džo? - ištariau, ir jos vardas privertė mane sudrebėti; vos nepaleidau ant žemės diktofono. - Džo, ar tai tu?

Daugiau nieko. Vaiduokliškos rankos neglosto mano odos, nejuda užuolaidos... o jos tikrai turėjo supleventi, jei tai vėjelis. Vi-

sur tylu. Tik aukštas vyras išprakaitavusiu veidu stovi tuščiame kambaryje su aparatu po pažasčia... tačiau tada aš patikėjau, jog Saroje Kvatoklėje gyvenu ne vienas.

Na ir kas? paklausiau savęs. *Net jeigu tai tiesa, kas iš to? Vaiduokliai negali padaryti nieko bloga.*

Tada taip galvojau.

Kai užėjau į Džo studiją (kondicionuotą studiją) po priešpiečių, pakeičiau savo nuomonę apie Brendą Mizerv - vis dėlto ji nepersistengė. Keli įsimintiniausi daiktai iš Džoanos mažojo darbo kambario - įrėmintas pirmasis turkiškas kilimas, žalias kilimėlis, laukinių Meino gėlių plakatas - buvo sunešti čia, kur viskas buvo taip, kaip prisiminiau. Tai priminė misis Mizerv paliktą žinutę: *negaliu numalšinti tavo skausmą ar sumažinti liūdesį, negaliu išgelbėti nuo žaizdų, kurios vėl gali atsiverti, bet galiu sukrauti visus daiktus, kurie gali sukelti tau skausmą, į vieną vietą, kad neužkliūtum netyčia ir nepasirengęs. Tiek tai galiu.*

Sienos čia nebuvo tuščios; jos tryško mano žmonos dvasia ir kūrybingumu. Megzti daiktai (daug rimtų, daug juokingų), batika, skudurinukės, kyšančios ir vadinamųjų "mano kūdikių koliažų", abstraktus dykumos paveikslas iš geltonų, juodų bei oranžinių šilko gijų, jos pačios darytos gėlių nuotraukos, o ant knygų stelažo, kuris su kiekvienais metais augo, stovėjo pačios Saros Kvatoklės galva. Ji buvo padaryta iš dantų krapštukų ir pagaliukų nuo ledinukų.

Viename kampe stovėjo nedidukės staklės bei medinė spintelė su užrašu: DŽO MEZGIMO REIKMENYS! PAŠALINIAMS EITI DRAUDŽIAMA! ant rankenėlės. Kitame - bandža, kuria ji mokėsi groti, bet pasidavė, nes nuo stygų skaudėjo pirštus. Trečiame riogsojo baidarės irklas bei pora riedučių nudaužytomis nosimis ir violetiniais spurgais ant raištelių.

Mano žvilgsnį kliudė daiktas, pūpsantis ant švediško biuro atstumiamu viršumi kambario centre. Daugelį puikių vasarų, rudenų ir žiemos savaitgalių, praleistų čia, stalas būdavo užverstas siūlų ritėmis, sruogomis, adatinėmis, piešinėliais, galėjai rasti knygą apie Ispanijos Pilietinį karą ar žymiausias Amerikos šunų veisles. Džoana galėjo kelti susirūpinimą, bent jau man, nes jos veiksmuose nebuvo jokios sistemos ir tvarkos. Ji galėjo gąsdinti, kartais net per daug. Žodžiu, buvo vėjavaikė, ir stalas atspindėjo jos būdą.

Tik ne dabar. Galėjo būti, kad misis M. visas šiukšles nušlavė nuo stalo ir išmetė, bet sunku patikėti. Ir kodėl būtų taip dariusi? Neturėjo priežasties.

Tas daiktas buvo uždengtas pilku plastiko futliaru. Jau tiesiau ranką prie jo, bet per colį pirštai sustingo, kai staiga seno sapno prisiminimas

(atiduok, čia mano dulkių rinktuvas)

perskrodė smegenis it tas keistas dvelksmas. Kai jis pranyko, nuėmiau dangtį. Po juo radau senąją savo IBM "Selectric" rašomąją mašinėlę, kurios nemačiau ištisus amžius. Pasilenkiau arčiau iš anksto žinodamas, kad pamatysiu "Kurjerį", mėgstamiausią savo šriftą.

Ką, po paraliais, čia veikia mano rašomoji mašinėlė?

Džoana tapė (ne itin sėkmingai), fotografavo (tikrai nuostabiai) ir retsykiais pardavinėjo nuotraukas, mezgė, siuvinėjo, audė ir dažė medžiagą, mokėjo sugroti aštuonis ar dešimt pagrindinių gitaros akordų. Žinoma, ji galėjo rašyti; dauguma anglų kalbos magistrų gali, todėl jie ir magistrai. Bet ar demonstravo ji savo literatūrinius gabumus? Ne. Keli jos poetiniai eksperimentai nepateisino vilčių, todėl atsisakė šios meno šakos. *Rašai už mus abu, Maikai*, kadaise sakė ji. *Čia viskas tavo, o aš paragausiu viso kito po truputį.* Kai palygini jos eilėraščių kokybę su šilku, fotografijomis ir mezginiais, man regis, ji pasielgė išmintingai.

Bet kam čia mano IBM. Kam?

- Laiškams, - atsakiau sau. - Aptiko rūsyje ir nutarė spausdinti ja laiškus.

Bet Džo tai nebūdinga. Ji duodavo perskaityti man daugumą savo laiškų, neretai mygdavo prirašyti *post scriptum*, primindama man seną patarlę apie basą batsiuvį (ir kad rašytojo draugai išgirsta jį tik Aleksandro Belo išradimo dėka). Kol buvome vedę, nemačiau nė vieno spausdinto laiško; vien todėl, kad juos rašė ranka, kad spausdinti laiškai žmonai atrodė prasto etiketo požymis. Ji galėjo spausdinti dalykinius laiškus, ir nuolatos tai darė, tačiau visuomet naudojosi mano arba savo nešiojamu kompiuteriu.

- Ką tu sugalvojai, pupa? - paklausiau, o tada ėmiau tyrinėti jos stalčius.

Brenda Mizerv bandė ir juos sutvarkyti, bet Džo prigimtis paėmė viršų. Paviršinė tvarka (pavyzdžiui, pagal spalvas sudėliotos siūlų ritės) greitai užleisdavo vietą įprastam Džo jovalui. Tuose stalčiuose buvo šimtai smulkmenų, verčiančių nelauktai suskausti širdį, bet nieko, kas būtų spausdinta mano rašomąja mašinėle, kad ir ne "Kurjerio" šriftu. Anei puslapio.

Baigęs kratą, atsilošiau žmonos kėdėje ir įsižiūrėjau į nedidelę nuotrauką rėmeliuose ant stalo. Neprisimenu, kad būčiau ją matęs anksčiau. Džo veikiausiai pati ją perfotografavo (originalas galėjo atkeliauti iš kokio nors vietinio gyventojo palėpės) ir išryškino. Rezultatas priminė plakatą "Ieškomas" su Tedo Ternerio paspalvinimais.

Nustebęs paėmiau ją ir perbraukiau per stiklą. Sara Tidvel, dainavusi bliuzą šimtmečių sandūroje, Sara, kurios paskutinis uostas buvo TR. Išsikėlusi su draugais ir giminaičiais iš Tėero, ji dar kurį laiką gyveno Kasl Roke... po to tiesiog dingo, išsisklaidė kaip rūkas vasaros rytą.

Sara nuotraukoje vos vos šypsojosi. Bet sunku suprasti, ką reiškia ši šypsena. Akys primerktos. Gitaros styga - ne diržas, o

būtent styga - permesta per petį. Fone įžiūrėjau juodaodį su pakreipta skrybėle (ką jau ką, o skrybėles muzikantai moka nešioti) ir kontrabosu.

Džo išbalino Saros odą iki *café-au-lait* atspalvio, veikiausiai remdamasi kitomis jos nuotraukomis (kelios mėtėsi namie, Sara užvertusi galvą, plaukais kone siekdama juosmenį, užkrečiančiai kvatojasi), nors visos jos nespalvotos. Amžiaus pradžioje spalvotų nebuvo. Bet Sara Tidvel paliko savo prisiminimą ne tik nuotraukose. Prisiminiau, kaip Dikis Bruksis, garažo savininkas, kadaise porino man, jog jo tėvas, išlošęs Kaslo apygardos mugėje žaislinį meškiuką, padovanojo Sarai Tidvel. Sara atsidėkojo bučiniu. Pasak Dikio tėtušio, jis to niekad nepamiršo, sakė, jog tai buvo geriausias bučinys jo gyvenime... nors abejoju, kad tvirtino tai žmonai girdint.

Šioje nuotraukoje ji tik šypsosi. Sara Tidvel, žinoma kaip Sara Kvatoklė. Nė viena jos daina nebuvo įrašyta, bet nepranyko užmarštyje. Viena iš jų, "Pasivaikščiok su manimi, maže", neapsakomai primena "Aerosmith" "Pasivaikščiok tuo keliu". Šiandien šią damą vadintų afroamerikiete. 1984 metais, kai mes su Džoana įsigijome vasarnamį ir ja susidomėjome, ji buvo laikoma Negre. Saros laikais ji tikriausiai buvo pravardžiuojama juočke, pajuodėle arba spalvotąja. Ir nigere, žinoma. Dauguma nesivaržydami taip vadino. O ar tikiu, kad ji pabučiavo Dikio Bruksio tėvą - baltąjį - priešais pusę Kaslo apygardos? Ne, netikiu. Bet kas gali tiksliai pasakyti? Niekas. Praeitis jau toks dalykas.

- Čia tik kaimo šokiai, pupa, - išdainavau, dėdamas nuotrauką ant stalo. - Čia tik krypt-vypt, sakau.

Pakėliau mašinėlės dangtį, paskiau nutariau palikti ją neuždengtą. Kylant žvilgsnis vėl nukrypo į Sarą, rymančią primerktomis akimis, su styga, ant kurios laikėsi gitara, per petį. Staiga supratau, kas jos veide ir šypsenoje man atrodė keistai pažįstama.

Kažkuo ji priminė Robertą Džonsoną*, kurio muzikiniai atradimai slypi beveik visuose įrašytuose "Led Zeppelin" ir "Yardbirds" akorduose. Kuris, jei tikėsime legenda, kartą nuėjo į kryžkelę ir pardavė savo sielą Šėtonui už septynerius siautulingo gyvenimo metus su gėrimų upeliais ir gatvės mergytėmis. Ir už nemirtingumą baruose, kur sukasi muzikinis automatas, suprantama. Jis tai gavo. Robertą Džonsoną, spėjama, nunuodytą dėl moters.

Popiet nuvažiavau į parduotuvę ir pamačiau vitrinoje neblogai atrodančią plekšnę. Pamaniau, jog ji puikiai tiktų vakarienei. Prie jos nusipirkau butelį baltojo vyno, o kai stovėjau eilėje prie kasos, už manęs sukrankė senioko balsas: "Mačiau, kad vakar susiradote naują draugę". Jis kalbėjo tokiu jankišku akcentu, jog pamaniau, kad tyčiojasi... Bet tai dar ne viskas; jis kalbėjo prodainiu. Man regis, visi meiniečiai kalba kaip aukcionieriai.

Atsigręžęs išvydau senioką, kuris vakar stypsojo su Dikiu Bruksiu garažo aikštelėje, kai susipažinau su Kaira, Mete ir "Skaučiu". Jis laikė tą pačią lazdą auksiniu bumbulu. Ir tada ją pažinau. Berods šeštajame dešimtmetyje "Boston Post" padovanojo po tokią lazdą kiekvienai Naujosios Anglijos apygardai. Jos perduodamos seniausiam gyventojui ir keliauja iš vieno žilagalvio pas kitą. Juokingiausia, kad "Post" pernai pats užvertė kanopas.

- Ne vieną, o dvi, - atsakiau, stengdamasis prisiminti jo pavardę. Neįstengiau, nors tą senį žinojau iš anksčiau, kai dar Džo buvo gyva, sėdintį Dikio laukiamajame, aptarinėjantį orus ir politiką, politiką ir orus, dundant kūjams ir tratant kompresoriui. Nuo-

* Robertas Lerojus Džonsonas (1911 - 1938) - nepaprastai gabus muzikantas, kurio savita muzika iki šiol nepamiršta.

latinis lankytojas. Jeigu kas nutikdavo 68-ajame plente, šita dievo akis viską pamatydavo.

- Girdėjau, kad Metė Devor - tikra meilutė, - suvapėjo jis, pamerkdamas traiškanotą akį. Man žmonės ne pirmą kartą pamerkia, bet šito senio su lazda auksiniu bumbulu mirksniui niekas negalėjo prilygti. Mane apėmė troškimas priploti jo vaškinę knabę. Triokšteltų tikriausiai kaip pagalys, laužiamas ant kelio.

- Vadinas, daug girdite? - paklausiau.

- O, taip! - sukvaksėjo jis. Juodas kaip kepenys lūpas ištempė šypsnys, atidengdamas pabalusias dantenas. Pora pageltusių dantų stirksojo viršutiniame žandikaulyje, kita pora - apatiniame. - O dukrelė jos - tokia dailutė! Aha!

- Tai jau tikrai dailutė, - pritariau.

Jis mirktelėjo man, nesitikėjęs iš manęs to išgirsti, o tuomet jo šypsena dar labiau ištįso.

- Bet neprižiūri kaip reikiant. Matote, mažylė pabėgo iš namų.

Pajutau, - geriau vėliau nei niekados, - kad netoliese mūsų klausosi koks pustuzinis žmonių.

- O aš taip nemanau, - atsakiau kiek pakeltu balsu. - Anaiptol nemanau.

Senis tik išsišiepė, suprask: "O, taip, žinau, kodėl tu ją gini".

Išėjau iš parduotuvės susirūpinęs dėl Metės Devor. Panašu, kad į jos reikalus kišasi per daug žmonių.

Grįžęs namo, nunešiau vyno butelį į virtuvę. Tegu atšąla, kol paruošiu lauke kepsnį. Rengiausi atidaryti šaldytuvo dureles, bet sustojau. Ant jų buvo išmėtyta kokios penkios dešimtys magnetukų: daržovių, vaisių, raidžių ir skaičių, netgi Kalifornijos razinų rinkinėlis. Tik dabar jie nebuvo išmėtyti kaip papuolė, o sulipdyti ratu. Kažkas čia buvo. Kažkas įsibrovė į namą ir ...

Perdėliojo magnetus ant šaldytuvo? Jeigu taip, tam vagiui skubiai reikia taisyti psichinę sveikatą. Atsargiai, piršto galu paliečiau vieną magnetuką. Paskiau, staiga supykęs ant savęs, iš-

stumdžiau juos po šaldytuvą. Persistengiau, nes keli nukrito ant grindų, bet kelti jų nesirengiau.

Tą vakarą, eidamas miegoti, ant staliuko po didžiąja briedžio iškamša, Banteriu, palikau įjungtą diktofoną. Tada įdėjau kasetę, nustačiau garsą ir atsiguliau. Aštuonių valandų miego nepertraukė jokie sapnai ar kas kita.

Kita diena, pirmadienis, buvo iš tų, kokiomis Meinas traukia turistus: oras kaip krištolas, saulės nutvieksti kalnai kitapus ežero atrodė lyg žiūrint pro nestiprią lupą. Toliausiai - aukščiausias Naujosios Anglijos kalnas, Vašingtonas.

Užstatęs kavą, pasišvilpaudamas nuėjau į svetainę. Visi įtarimai, kaupęsi pastaruoju metu, atrodė nutolę. Bet ten melodija nutrūko. Diktofono skaitiklis, paliktas ant nulio, dabar rodė 012.

Persukau juostelę, padvejojau, ar spausti “Play” mygtuką, Džo balsu įsakiau sau nekvailioti ir paspaudžiau.

- O, Maikai, - sukuždėjo, ne, sudejavo balsas iš diktofono, ir man teko prispausti ranką prie burnos, kad nesurikčiau. Tą pat girdėjau Džo kabinete, kai į veidą ūžtelėjo vėjo gūsis... tik dabar žodžiai buvo ištarti lėčiau, kad galėčiau suprasti. “O, Maikai”, - išgirdau vėl. Po to sekė trakštelėjimas. Aparatas kurį laiką buvo išsijungęs. Paskiau man miegant šiauriniame sparne, svetainėje kažkas dar kartą sušnibždėjo: “O, Maikai”.

Ir nutilo.

DEŠIMTAS SKYRIUS

Apie devintą kieme pasirodė furgonėlis ir sustojo už mano "Ševrolė". Furgonas buvo naujas, švarus ir taip tviskėjo chromu, lyg ką tik būtų iškeptas, tik tokios pat baltos spalvos kaip anksesnysis, o ant vairuotojo durelių perskaičiau pažįstamą užrašą: VILJAMAS "BILAS" DYNAS APSAUGA PRIEŽIŪRA SMULKŪS STALIAUS DARBAI, žemiau telefonas. Išėjau į verandą su kavos puodeliu jo pasitikti.

- Maikai! - šūktelėjo lipdamas iš mašinos Bilas. Jankiai vyrai nesiglėbesčiuoja, lygiai kaip kad ir kieti vyrukai nešoka ir tikri vyrai neverkia. Bet Bilas taip pakratė man ranką, kad praliejau kavą iš pustuščio puodelio, ir širdingai paplojo per petį. Šypsena neslėpė akinamai baltų dirbtinių dantų, kurie vadinami "roubakeriais", nes užsisakomi iš katalogo. Pagalvojau, jog tokie ne pro šalį būtų ir mano pašnekovui parduotuvėje. Su jais seniui būtų daug patogiau prie stalo. - Maikai, malonu tave matyti!

- Man irgi džiugu, - nusišypsojau. Ir iš tikro taip jaučiausi. Dalykai, mirtinai išgąsdinantys audringą naktį, giedrą vasaros rytą gali atrodyti tik įdomūs. - Tu šauniai atrodai, mano drauge.

Ir tai buvo tiesa. Bilas buvo ketveriais metais pasenęs, labiau pražilęs, bet šiaip toksai pat. Kiek jam: šešiasdešimt penkeri? Septyniasdešimt? Ar svarbu? Sveika odos spalva, veidas nesudribęs, jokių griuvimo požymių.

- Tu taip pat, - atsakė jis, paleisdamas mano ranką. - Mums labai buvo gaila Džo, Maikai. Čia visi ją labai gerbė. Visus sukrėtė tokia ankstyva mirtis. Mano žmona paprašė, kad asmeniškai perduočiau nuo jos užuojautą. Džo padarė jai kilimą, kai ši sirgo gripu, Ivetė to niekad nepamirš.

- Dėkui, - pasakiau ne visai savu balsu. Atrodo, kad Tėere mano žmona nemirė. - Ir perduok mano padėką Ivetei.

- Aha. Namas tvarkingas? Be oro kondicionieriaus, suprantama. Kad jį kur! Man "Western Auto" pažadėjo gauti tą dalį kitą savaitę, dabar sako, jog iki pirmos rugpjūčio - vargu.

- Nieko. Atsivežiau savo nešiojamą kompiuterį. Jeigu reikės, pasidėsiu ant virtuvės stalo, - o aš *ketinau* juo pasinaudoti - tiek daug kryžiažodžių, taip mažai laiko...

- Ar karštas vanduo nekelia rūpesčių?

- Ne, bet yra viena problema.

Nutilau. Kaip pasakyti vasarnamio prižiūrėtojui, kad tavo name vaidenasi? Nieko kito nesugalvosi, kaip tik iškloti tiesiai šviesiai. Turėjau klausimų, nesinorėjo sukiotis aplinkui. Pirma, Bilas iškart pajustų. Na ir kas, kad įsigijo dirbtinius dantis iš katalogo, bet jis nėra kvailas.

- Kas tau neduoda ramybės, Maikai? Rėžk.

- Nežinau, ką apie tai pagalvosi, bet...

Jis šyptelėjo kaip žmogus, ir taip viską suprantąs, ir pakėlė ranką.

- Spėju, kad jau žinau, ką pasakysi.

- Tikrai? - mane apėmė neapsakomas palengvėjimas, nekantravau sužinoti, ką jis patyrė Saroje tikrindamas, pavyzdžiui, elektros lemputes ar stogą. - Ką tu girdėjai?

- Daugiausia tai, ką pliauškia Roisas Merilas ir Dikis Bruksis, - atsakė Bilas. - Daugiau ne ką žinau. Nepamiršk, kad mes su mamyte buvome Virdžinijoje. Grįžom tik vakar apie aštuntą. Bet parduotuvėje tik apie tai ir tešneka.

Iš pradžių, užsigalvojęs apie Sarą Kvatoklę, neįstengiau suprasti, ką jis šneka. Pamaniau, jog žmonės aptarinėja keistus garsus mano kotedže. Bet kai paminėjo Roisą Merilą, viskas stojo į savo vietas. Merilas - tai tas pirdyla su paauksuota lazda ir nešvankiais mirksniais. Senis Keturdantis. Mano sargas kalba ne apie vaiduokliškus garsus, o apie Metę Devor.

- Eime išgerti kavos, - pasiūliau. - Reikia išsiaiškinti, kur aš įmaknojau.

Kai susėdome verandoje (aš su antru kavos puodeliu, Bilas - su arbata, mat kava "degina abu galus"), paprašiau jo papasakoti Roiso Merilo ir Dikio Bruksio versiją apie mano susitikimą su Mete bei jos dukrele.

Ji buvo geresnė, negu tikėjausi. Abu seniai pastebėjo mane šalikelėje su mažyle ant rankų, mano "Ševį" atlapotomis durelėmis kelkraštyje, tačiau nematė Kairos, žingsniuojančios 68-ojo plento baltąja linija. Kompensuodamas Roisas tvirtino, kad Metė mane stipriai apsikabino ir pabučiavo į lūpas.

- O kodėl jis neužsiminė apie tai, kad čiuptelėjau ją už sėdynės ir pasilaižiau mažumėlę? - pasiteiravau.

Bilas šyptelėjo.

- Roiso vaizduotė taip toli nesiekia nuo tada, kai jam suėjo penkiasdešimt metų, o tai buvo prieš keturis dešimtmečius.

- Aš jos net nepaliečiau, - na, tik plaštaka brūkštelėjau per krūties linkį, bet netyčia, kad ir ką apie tai manytų pati mergina.

- Klausyk, nebūtina man to sakyti, - nuramino Bilas. - Bet...

Jis ištarė tą "bet" kaip mano mama, leisdamas jam ištįsti it kokio bloga lemiančio aitvaro uodegai.

- Bet kas?

- Geriau būti nuo jos atokiau, - atsakė sargas. - Metė gana puiki mergina, beveik mūsiškė, bet ji - vaikščiojanti bėda, - Bi-

las patylėjo sekundę. - Ne, ne taip pasakiau. Ji pati pakliuvo į bėdą.

- Senis nori įsidukrinti jos dukrytę, ar ne?

Bilas padėjo puodelį ant verandos turėklo ir kilstelėjęs antakius pažvelgė į mane. Veide egzotiškai atsispindėjo ežero raibuliai.

- Iš kur sužinojai?

- Pasukau galvą. Jos šešuras paskambino man šeštadieno vakare per fejerverką. Nors tiesiai neatskleidė savo ketinimų, abejoju, kad Maksas Devoras būtų trenkęsis į Tėerą atnaujinti savo marčios džipą ir furgoną. Tai kas gi čia vyksta, Bilai?

Bet kelias minutes vasarnamio prižiūrėtojas tik tylėdamas žiūrėjo į mane. Jo žvilgsnis buvo kaip žmogaus, kuris žino, kad užsikrėtei rimta liga, ir negali apsispręsti, ar derėtų tau pasakyti. Tas žvilgsnis privertė mane pasijusti nejaukiai. Net pamaniau, jog per daug iš Bilo reikalauju. Juk čia Devorų šaknys. Mano, kad ir kaip patikau Biliui, - ne. Mes su Džo buvome svetimi. Aišku, galėjo būti ir blogiau, - jei gyventume Masačiusetse ar Niujorke, - bet Deris irgi tolokai, nors ir toje pačioje valstijoje.

- Bilai? Galėčiau užvesti tave ant kelio, jeigu...

- Geriau nesikišk į šį reikalą, - pertraukė jis. Linksma šypsena išnyko it nebuvusi. - Tas senis yra pamišėlis.

Iš pradžių pamaniau, jog Bilas nori pasakyti, kad Devoras užsiuto ant manęs, bet atidžiau pasižiūrėjęs įsitikinau, jog žodį “pamišėlis” jis pavartojo tiesiogine reikšme.

- Pamišėlis - koks? Kaip Čarlzas Mensonas? Kaip Hanibalas Lekteris? Koks?

- Tarkim, kaip Hovardas Hiugas*, - atsakė jis. - Niekad apie jį neskaitei? Apie tai, kaip jis siekia savo? Nesvarbu, ar tai būtų

* Hiugas Hovardas (1905 - 1976) - pramonininkas, aviatorius, kino prodiuseris, kurio turtas vertinamas milijardais dolerių. Pasižymėjo ekscentrišku charakteriu.

ypatingos rūšies dešrainis, parduodamas tik Los Andžele, ar lėktuvų dizaineris, kurį jis norėjo paveržti iš "Lockheed" ar "McDonnell-Douglas", - jis turėjo gauti tai, ko trokšta, ir nenurimdavo, kol nepasiekdavo savo. Devoras - to paties plauko. Visuomet toks buvo, netgi, sako, vaikystėje.

Mano tėvas pasakojo tokį nutikimą. Mažasis Maksas Devoras kartą žiemą įsibrovė į Skento Laribio sandėlį, nes užsigeidė sniego rogių, kurias Skentas padovanojo savo berniukui Skuteriui per Kalėdas. Tai buvo apie 1923-iuosius. Devoras susipjaustė stiklu abi rankas, bet roges nušvilpė. Jį surado vidurnaktį, važinėjantį su prispaustomis prie krūtinės rankomis nuo Cukrinio klevo kalvos. Jis iškruvino ir pirštines, ir slidininko kostiumą. Sklando ir daugiau istorijų apie Maksį Devorą - suskaičiuotum pusšimtį skirtingų, kai kurios ne iš piršto laužtos. Tačiau apie roges - tiesa. Galėčiau lažintis iš savo fermos. Nes mano tėvas nemeluodavo. Tai prieštaravo jo religijai.

- Baptistas?

- Ne, sere. Jankis.

- 1923 metai - tolima praeitis, Bilai. Kartais žmonės pasikeičia.

- Aha, bet dažniausiai ne. Nemačiau Devoro nuo to laiko, kai jis grįžo į mūsų kraštus ir apsigyveno "Varingtone", todėl negaliu tvirtinti, bet sprendžiant pagal kalbas, jeigu ir pasikeitė, tai tik į bloga. Trenkėsi čia per visą šalį ne atostogų. Jam reikia to vaiko. Jam toji mergaitė yra dar vienos Skuterio Laribio sniegrogės. Ir nuoširdžiai linkiu neatsidurti tarp jų.

Gurkšnojau kavą ir žvelgiau į ežerą. Bilas davė laiko man pamąstyti, gramdydamas aulinio galu paukščio išmatų blynelį nuo lentos. Varnos išmatos, pagalvojau. Tik varnos palieka tokius didelius blynus.

Man buvo aišku viena: Metę Devor srovė nunešė devynias mylias nuo kranto ir dargi be irklo. Jau nesu tas cinikas, koks bu-

vau dvidešimties (ar kitaip galėjo būti?), bet nebuvau ir naivus, kad patikėčiau, jog įstatymai gali apginti mis Furgoną nuo misterio Kompiuterio... jeigu misteris Kompiuteris sugalvojo nešvarų žaidimą. Vaikas būdamas jis pavogė roges ir vidurnaktį išlėkė važinėtis vienas, nepaisydamas supjaustytų rankų. O suaugęs? Vyras, kuris jau mažiausiai keturis dešimtmečius gali gauti visas sniegroges, kokias užsimano?

- Papasakok man apie Metę, Bilai.

Jo pasakojimas nebuvo ilgas. Kaime visos istorijos paprastos. Bet tai nereiškia, kad neįdomios.

Metė Devor, gimusi kaip Metė Stenčfyld, buvo ne iš Tėero, bet kaimynystės, Motono. Jos tėvas kirto medžius, mama namuose dirbo kosmetologe (ideali mažų miestelių šeima). Augo trys vaikai. Kai Deivas Stenčfyldas "neišėmė" posūkio Louvilyje ir su pilnu rąstų sunkvežimiu nusivertė į Kevadino tvenkinį, jo našlė "nebenorėjo gyventi", kaip sakoma. Ji mirė netrukus. Šeima apsidraudusi nebuvo.

Prisimenate brolius Grimus, a? Surinkite iš namų "Fisher-Price" žaislus, paimkite du plaukų džiovintuvus iš rūsyje įrengto grožio salonėlio, surūdijusią "Toyotą", ir štai jums: *Kadaise gyveno vargšė našlė su trimis vaikais.*

Metei čia teko princesės - neturtingos, bet gražios (o kad ji tokia buvo, pats galiu paliudyti) mergaitės vaidmuo. Dabar pasirodo ir princas. Šiuo atveju - išstypęs raudonplaukis mikčius, vardu Lensas Devoras. Makso Devoro saulėlydžio vaisius. Kai Lensas susitiko Metę, jam buvo dvidešimt vieneri. Jai - tik septyniolika. Susipažino jie "Varingtone", kur Metė vasarą dirbo padavėja.

Lensas Devoras gyveno kitame krante, Viršutinėje įlankoje, bet antradienio vakarais "Varingtone" vietiniai prieš atvykėlius

žaisdavo softbolą, ir jis paprastai baidare atplaukdavo pažaisti. Lensui Devorui softbolas buvo gyvenimo džiaugsmas: kai stovi aikštelėje su lazda rankose, nesvarbu, kad esi išstypėlis ir kalbi mikčiodamas.

- "Varingtone" Lensas visiems buvo mįslė, - pasakojo Bilas, - niekas nežinojo, kokiai komandai jis priklauso: vietinių ar atvykėlių. Lensas nesuko sau dėl to galvos. Jam tiko abi. Kelias savaites berniokas žaisdavo už vienus, kelias - už kitus. Ir abi komandos džiaugėsi jį gavusios, nes mušdavo kaip niekas kitas. Neretai statydavo pirmoje bazėje, nes buvo aukštas. Veltui. Antroje bazėje arba perėmime ... o dangau! Jis šokinėjo ir sukosi kaip tas Nurjega.

- Kalbi apie Nurijevą, - pasitiksinau.

Bilas truktelėjo pečiais.

- Reikalas tas, kad į jį buvo malonu žiūrėti. Ir žmonėms jis patiko. Jis pritapo čia. Ten žaidžia daugiausia jaunimas, o jiems svarbu, koks tu, o ne kas tu toks. Be to, dauguma iš jų nė nenutuokė, kas tas Maksas Devoras.

- Tik ne tie, kurie skaito "Wall Street Journal" ir žurnalus apie kompiuterius, - tariau. - Juose Devoro vardas kartojasi ne rečiau kaip Dievo biblijoje.

- Nejuokauji?

- Na, berods tuose žurnaluose "Dievas" rašoma "Geitsas", žinai, apie ką aš.

- Regis. Net jei ir taip, praėjo šešiasdešimt penkeri metai nuo tada, kai Maksas Devoras paskutinį kartą lankėsi Tėere. Juk žinai, kas nutiko, kai jis išvyko, tiesa?

- Ne, o kodėl turėčiau?

Jis nustebęs dėbtelėjo į mane. Paskiau nuo jo akių tartum nukrito šydas. Jis sumirksėjo, žvilgsnis praskaidrėjo.

- Kitą kartą papasakosiu, čia jokia paslaptis, bet prieš vienuoliktą turiu užsukti pas Harimanus, patikrinti jų pompą. Nenoriu

nuklysti į šalį. Pasakysiu štai ką: Lensą Devorą priėmė kaip šaunų vaikiną, kuris nusitaikęs gali paleisti kamuoliuką tris su puse šimto pėdų į medžius. Kiti žaidėjai buvo per jauni turėti ką nors prieš jo tėvą. Neširdo ir dėl turtų. Vasarą čia suvažiuoja daug turtingų žmonių. Pats žinai. Nė vienas neturi tiek, kiek Maksas Devoras, bet turtas - tai ne pinigų kiekis, o statusas.

Jis klydo; aš turėjau pakankamai pinigų, kad tai suprasčiau. Turtas - kaip Richterio skalė. Kai tik pasieki tam tikrą tašką, šuoliai į kitą lygmenį nėra dvigubi ar trigubi, bet paklūsta kažkokiems dėsniams, apie kuriuos nesinori galvoti. Ficdžeraldas gerai tai išdėstė, nors, man regis, pats netikėjo: labai turtingi skiriasi nuo tavęs ir manęs. Ketinau pasakyti tai Bilui, bet nutariau patylėti. Jam reikėjo sutvarkyti pompą.

Kairos tėvai susitiko prie alaus statinaitės, įstrigusios molyne. Metė, kaip paprastai, vežė statinaitę iš pagrindinio pastato į softbolo aikštelę. Iš restorano išvažiavo nesunkiai, bet tą savaitę smagiai palijo, ir vežimėlis įklimpo. Taip jau atsitiko, kad Lensas sėdėjo ant suolelio ir laukė savo eilės mušti. Jis pamatė merginą baltais šortais ir mėlynais "Varingtono" marškinėliais, bandančią ištraukti įstrigusį vežimėlį, ir nuskubėjo jai padėti. Po trijų savaičių jų jau nebuvo galima atskirti, ir Metė pastojo. Praėjus dešimčiai savaičių, jie susituokė, po trisdešimt septynių mėnesių Lensas Devoras gulėjo karste, atsisveikinęs su softbolu ir šaltu alumi vasaros pavakarę, atsisveikinęs su tuo, ką vadino "miško giesmėmis", su tėvyste, su meile savo nuostabiajai princesei. Dar viena ankstyva mirtis.

Bilas Dynas nesileido į jų susipažinimo smulkmenas, tik pasakė: "Jie susipažino prie aikštelės: ji vežė alų, jis padėjo ištraukti ratukus iš purvyno".

Metė išvis apie tai nepasakojo, todėl ne ką žinau. Bet ne, žinau... ir nors kai kurios detalės gali būti netikslios, statau dolerį prieš šimtą, kad didžiuma jų turi pagrindą. Tą 1998-ųjų vasarą išsiaiškinau tai, ko neturėjau žinoti.

Buvo karšta. Devyniasdešimt ketvirtųjų vasara buvo karščiausia per dešimtmetį, o liepa - karščiausias vasaros mėnuo. Prezidentą Klintoną mygia respublikonai. Žmonės kalba, kad Gudrusis Vilis gali nesibolotiruoti antrai kadencijai. Borisas Jelcinas atseit miršta nuo širdies ligos arba narkologinėje ligoninėje. "Red Sox" žaidžia kaip niekad gerai. Deryje Džoana Arlen Nunen rytais ima šiek tiek negaluoti. Jeigu taip, ji nepapasakojo to savo vyrui.

Matau Metę su mėlynais polo marškinėliais, ant kurių išsiuvinėtas jos vardas. Balti šortukai paryškina įdegusias kojas. Matau ją su kepurėle, ant kurios ilgo snapelio - "V", nuo "Varingtono". Jos dailūs medaus spalvos plaukai, surišti ir perkišti per kepurėlės iškirpimą, krenta ant apykaklės. Ji stengiasi ištraukti vežimėlį iš purvo, neišversdama statinaitės. Galva palenkta, šešėlis, kurį meta kepurės snapelis, neužstoja tik burnos ir smakro.

- L-l-leisk pa-padėti, - ištaria Lensas, ir mergina pakelia galvą. Šešėlis, kurį metė kepurė, pasitraukia, ir jis išvysta didžiules žydras jos akis, tokias pat, kokias vėliau paveldėjo jos duktė. Vienas žvilgsnis į jas - ir karas baigiasi nepaleidus nė vieno šūvio. Lensas priklauso jai, kaip gali priklausyti jaunas vyras jaunai moteriai.

Visa kita, kaip čia sako, tik žaidimas.

Senis Maksas turėjo tris vaikus, bet Lensas vienintelis jam rūpėjo. (*Duktė kvailesnė už tupyklos pelę*, mestelėjo Bilas lyg tarp kitko. *Kažkokiam durnyne Kalifornijoje. Rodos girdėjau, kad ji serga vėžiu.)* Tai, kad Lensui nerūpėjo kompiuteriai ir programinė įranga, tėvui buvo prie širdies. Jis turėjo dar vieną sūnų, galintį

tvarkyti reikalus. Tačiau kitoje srityje vyresnysis Lenso Devoro brolis buvo niekam tikęs: iš jo nebuvo jokių vilčių sulaukti šeimos paveldėtojo.

- Užpakalių tratintojas, - tarė Bilas. - Kaip suprantu, tenai, toje Kalifornijoje, jų nemažai.

Jų nemažai buvo ir Tėere, įsivaizduoju aš, bet ne man atvėrinėti savo sargui akis apie vietinių aistras.

Lensas Devoras mokėsi Rido koledže Oregone, siekė miškininkystės magistro laipsnio. Žodžiu, vyrukas mėgo žalias flanelines kelnes, raudonas petnešas ir kondorų siluetus auštant. Brolių Grimų medkirtys, teisybę sakant, jeigu nekreipsim dėmesio į studentišką žargoną. Per atostogas po pirmo kurso tėvas atsiviliojo jį į Palm Springsą ir padovanojo talpų lagaminėlį su žemėlapiais, aeronuotraukomis, nuosavybės dokumentais. Viskas buvo suversta, bet labai abejoju, ar Lensas reiškė savo nepasitenkinimą. Įsivaizduokim, kad komiksų kolekcionieriui duodate pintinę su retomis "Antulio Donaldo" knygelėmis. Arba kino filmų kolekcionieriui - nedemonstruotą juostelę su Hamfriu Bogartu ir Merlina Monro. Tada įsivaizduokite šį karštą jaunąjį girininką, kai jis suprato, kad tėvui priklauso ne neliesto miško Vakarų Meine akrai ar kvadratinės mylios, o ištisos girios.

Nors Maksas Devoras išsikėlė iš Tėero 1933-iaisiais, jis visą laiką domėjosi gimtosiomis vietomis, prenumeravo laikraščius ir gaudavo tokius žurnalus, kaip "Down East" ir "Maine Times". Devintojo dešimtmečio pradžioje jis ėmė supirkinėti žemę į rytus nuo Meino-Niū Hampšyro sienos. Dievas mato, žemės buvo apstu. Kompanijoms, gaminančioms popierių, atsiradus perprodukcijai, prasidėjo sunkūs laikai, ir dauguma nusprendė, kad geriausia pradėti mažinti operacijas bei turtą nuo Naujosios Anglijos. Štai šita žemė, pavogta iš indėnų ir be gailesčio iškirsta trečiajame ir šeštajame dešimtmečiuose, pakliuvo į Makso Devoro rankas.

Galbūt jis tiesiog pirko ją, nes ji buvo parduodama. Pirkinys neblogas, o jis galėjo sau tai leisti. Maksas galėjo pirkti ją, kad įrodytų sau, jog tapo suaugęs, pasiekė pergalę prieš savo vaikystę.

O gal tai buvo žaisliukas savo numylėtiniui. Kai Devoras sudarinėjo didžiausius sandėrius dėl žemės Vakarų Meine, jaunėlis buvo visai mažas... bet ne tiek, kad pastabus tėvas nesuprastų jo pomėgių.

Devoras paprašė Lenso praleisti 1994 metų vasarą Meine, apžiūrėti teritoriją, kuri jam priklausė jau beveik dešimtį metų. Jis norėjo, kad jaunuolis sutvarkytų popierius, bet ne tik. Maksas troško, jog sūnus pasijustų šeimininku. Jam reikėjo ne žemių panaudojimo rekomendacijos, nors, manau, būtų išklausęs, jeigu Lensas tokią parengtų. Jis tiesiog norėjo pajusti savo pirkinį. Ar Lensas sutiktų praleisti vasarą Meine, kad patirtų tą jausmą? Už dviejų ar trijų tūkstančių dolerių algą per mėnesį?

Įsivaiduoju, kad Lensas atsakė kaip Badis Dželisonas, tik kiek mandagiau: "Ar varnai vis dar triedžia pušies viršūnėje?"

Vaikis atvažiavo 1994 metų birželį ir įsirengė stovyklą tolimajame Juodosios Žymės krante. Rugpjūtį jam reikėjo grįžti į Ridą. Tačiau jis sumanė išeiti metams akademinių atostogų. Tėvui sprendimas nepatiko. Jis užuodė, kad čia kalta mergina.

- Taip, bet reikėjo velniškai geros uoslės, kad iš Kalifornijos užuostum įvykius Meine, - tarė Bilas Dynas, įdegusiomis rankomis pasirėmęs į savo furgono dureles. - Už jį uodė kitas žmogus.

- Apie ką tu? - paklausiau.

- Apie paskalas. Žmonės plaka liežuviais už dyką, o jeigu dar sumoka...

- Tokie kaip Roisas Merilas?

- Roisas gali būti vienas iš jų, - sutiko Bilas, - bet ne vienintelis. Gyvenimas čia nebūna geras ar blogas; jeigu esi vietinis, gyvenimas gali būti tik blogas arba dar blogesnis. Todėl, kai toks ti-

pas, kaip Maksas Devoras, atsiunčia vaikinuką su pluoštu šimtinių ir penkiasdešimtinių...

- Ar tai kuris nors iš vietinių? Advokatas?

Ne advokatas; nekilnojamojo turto vertintojas Ričardas Osgudas (slidus žaltys, anot Bilo Dyno), kuris gyveno ir dirbo Motone. Po to Osgudas visgi pasamdė advokatą Kasl Roke. Pirma to žalčio užduotis - 94-ųjų vasarai pasibaigus išsiaiškinti, kokių galų Lensas Devoras liko Tėere, ir padaryti tam galą.

- O tada?

Bilas dirstelėjo į laikrodį, po to į dangų, galiausiai į mane. Jis patraukė pečiais, lyg sakytų: "Mes abu ne vakar gimę, kam uždavinėji tokius kvailus klausimus?"

- Paskiau Lensas Devoras susituokė su Mete Stenčfyld baptistų bažnyčioje prie 68-ojo plento. Sklando gandai, kad Osgudas visaip mėgino jiems sukliudyti, girdėjau, jog net bandė papirkti garbųjį Gučą, idant šis atsisakytų sutuokti. Bet tai kvaila, nes jie būtų nuvažiavę kur nors kitur. O svarbiausia, nemėgstu pasakoti, ko tikrai nežinau.

Bilas ištiesė ranką ir ėmė krapštinėtis apie pirštus.

- Jie susituokė 1994 metų rugsėjo viduryje, tą tiksliai žinau. Žmonės spėliojo, ar pasirodys jo tėtušis, bet jis nerodė akių, - jis atlenkė smilių ir nykštį, sudėjo pistoletu. - Metė susilaukė vaikelio balandį, truputį anksčiau laiko... bet ne tiek, kad kam nors kliūtų. Mačiau savaitės laiko kūdikį savo akimis parduotuvėje. Pupulis atrodė kaip dera, - atlenkė didįjį pirštą. - Nežinau, ar Lenso Devoro tėvas atsisakė juos paremti pinigais, bet jie gyveno namelyje ant ratų už Dikio garažo, vadinasi, taukuose nesivartė.

- Devoras užsuko pinigų kranelį, - pasakiau. - Žmogus, kuris visuomet gaudavo ko nori, turėjo taip pasielgti... bet jeigu jis taip mylėjo savo jaunėlį, galėjo kiek nors padėti.

- Gal taip, gal ir ne, - Bilas patikrino savo laikrodį. - Leisk man baigti ir bėgti iš tavo saulėkaitos... Turi išgirsti dar vieną istoriją, nes ji geriausiai atskleidžia, kaip ten viskas buvo.

Praeitų metų liepą, mėnesį prieš savo mirtį, Lensas Devoras pasirodo Leikvju supermarketo pašte. Jis nori išsiųsti laišką, bet prieš tai nekantrauja parodyti Karlai Desinčes, kas jo viduje. Karla prisimena, kad jis tiesiog tryško pasididžiavimu.

Aš linktelėjau stengdamasis įsivaizduoti liesą, mikčiojantį Lensą Devorą, trykštantį pasididžiavimu. Man pavyko, ir tas reginys buvo gana mielas.

- Tai buvo juokinga nuotrauka, daryta studijoje Kasl Roke. Joje mažylė... koks jos vardas? Kaila?

- Kaira.

- Aha, na ir vardai šiais laikais, tiesa? Nuotraukoje Kaira sėdi dideliame odiniame krėsle su didžiuliais akiniais ant nosies-sagutės ir tyrinėja miškų už ežero, TR-100 ar TR-110 kvadrato, aeronuotrauką. Žodžiu, vieną iš tų, kurios priklausė seniui. Karla pasakojo, jog mergytė atrodė nustebusi, lyg negalėtų patikėti, kad pasaulyje gali būti tiek miško. Ir baisiai graži.

- Į princesę panaši, - sumurmėjau panosėje.

- O laiškas, registruotas, skubus laiškas, buvo adresuotas Maksvelui Devorui į Palm Springsą Kalifornijoje.

- Vadinasi, senio širdis suminkštėjo, jeigu jis paprašė vienintelės savo anūkės nuotraukos, arba Lensas Devoras pamanė, jog galės palenkti savo pusėn gimdytoją.

Bilas linktelėjo, patenkintas kaip tėvas, kurio vaikas sugebėjo išspręsti painią užduotį.

- Nežinau, ar jam pavyko, - tęsė jis. - Neužteko laiko sužinoti. Tai va, Lensas nusipirko nedidukę palydovinę anteną, kokią ir tu turi. Tą dieną, kai iškėlė ją, prasidėjo smarki audra. Pūtė stiprus vėjas, talžė kruša, daug žaibavo. Tai atsitiko į pavakarę. Len-

sas pastatė anteną po pietų, bet pradėjus lyti prisiminė ant stogo palikęs veržliaraktį. Nuėjo parsinešti bijodamas, kad jis lietuje nesurūdytų...

- Ir jį kliudė žaibas? Viešpatie, Bilai!

- Žaibas kirto, bet ne į jį, o šalia. Kai kitą kartą važiuosi pro tą vietą, kur Vasp Hilo kelias įsuka į 68-ąjį plentą, pastebėsi išverstą kelmą. Lensas tuo metu leidosi nuo furgonėlio su raktu rankoje, kai skėlė žaibas. Jeigu tau neteko patirti griaustinio tiesiai virš galvos, neįsivaizduosi, kaip tai baisu: tai lyg pamatyti girtą vairuotoją, atlekiantį į tave priešpriešiais ir paskutinę sekundę grįžtantį į savo kelio pusę. Nuo žaibo smūgio pastyra plaukai... ką ten plaukai, tavo galas pakyla. Metalinės plombos dantyse pasirengusios transliuoti radijo laidas, ausis užgula, oras pasidaro svilėsių skonio. Lensas nukrito nuo kopėčių. Jeigu ir spėjo ką pagalvoti krisdamas, tai pagalvojo, kad į jį trenkė žaibas. Vargšas jaunuolis. Jis mylėjo Tėerą, bet nebuvo laiminga jam ši vieta.

- Nusisuko sprandą?

- Aha. Per griaudėjimą Metė negirdėjo, kaip jis nukrito. Negirdėjo ir riksmo, jeigu vargšas šaukėsi pagalbos. Po poros minučių pasigedusi ji išlindo iš namelio. Ir rado vyrą gulintį atmerktomis akimis ir žiūrintį į lietų.

Bilas paskutinį kartą dirstelėjo į savo laikrodį, atidarė automobilio dureles.

- Senis nepasirodė per jų vestuves, bet į sūnaus laidotuves atvažiavo, ir nuo to laiko čia gyvena. Jis nieko nenori žinoti apie jaunąją našlę...

- Bet nori atimti vaikelį, - baigiau aš. Nesužinojau nieko daugiau, nei anksčiau, bet vis tiek suspaudė skrandį. *Nepasakokite apie tai*, prašė manęs Metė Liepos ketvirtosios rytą. *Mums su Ki ir taip nelengva.* - Kokioje dabar stadijoje procesas?

- Sakyčiau, artėja prie pabaigos. Bylos svarstymas Kaslo apygardos teisme vyks šio mėnesio gale arba kito pradžioje. Teisėjas spręs, ar iškart perduoti mergaitę seneliui, ar atidėti iki rudens. Manau, tai beveik tas pat, nes motinai šioje žemelėje nėra daugiau ko tikėtis. Šiaip ar taip, vaikas augs Kalifornijoje.

Mano nugara perbėgo šaltukas.

Bilas sėdo už vairo.

- Nesikišk į tai, Maikai, - patarė jis. - Geriau nebendrauk su Mete Devor ir jos dukrele. O jeigu iškvies į teismą liudyti dėl susitikimo šeštadienį, daug šypsokis ir kuo mažiau kalbėk.

- Maksas Devoras kaltina ją nesugebėjimu auginti vaiką.

- Aha.

- Bilai, aš mačiau mergaitę. Ji prižiūrima.

Sargas vėl nusišypsojo, bet šypsena nebuvo linksma.

- Gali būti. Bet svarbu ne tai. Nelįsk į šitą dalyką, bičiuli. Mano reikalas tave įspėti. Be Džo, man regis, esu vienintelis tau likęs sargas, - Bilas užtrenkė savo "Remo" dureles, užkūrė variklį, siekė ranka bėgių perjungimo sverto, bet staiga kažką prisiminė.

- Jei turėsi laiko, paieškok pelėdų.

- Kokių pelėdų?

- Čia kažkur turi būti pora plastmasinių pelėdų. Rūsyje ar Džo studijoje. Atėjo paštu rudenį, kai mirė Džoana.

- 1993 metų rudenį?

- Aha.

- Negali būti, - tų metų rudenį mes negyvenome Saroje.

- Bet yra. Vieną dieną kabinau langines, kai užvažiavo Džo. Persimetėme keliais žodžiais, tada pasirodė "UPS" furgonėlis. Nunešiau dėžę į vestibiulį, išgėriau kavos, o ji tuo metu išpakavo pelėdas ir parodė jas man. Dievaž, buvo kaip tikros! Ji išvyko po dešimties minučių. Atrodė, tik todėl ir užsuko, nors kodėl vykti iš Derio pasiimti porelės užsakytų pelėdų - galva neneša.

- Kada tai buvo, Bilai? Ar prisimeni tiksliau?

- Antrą lapkričio savaitę, - daug nemąstęs atsakė sargas. - Mes su žmona tą pačią dieną išvažiavome į Liuistoną pas Ivetės seserį. Buvo jos gimtadienis. Grįždami stabtelėjome Kasl Roko "Agway", žmona norėjo nusipirkti kalakutą Padėkos dienai, - jis smalsiai į mane pasižiūrėjo. - Tai tu nežinojai apie tas pelėdas?

- Ne.

- Keista, ar ne?

- Gal ji pasakė man, bet pamiršau, - atsakiau. - Bet, ko gero, dabar tai nebeturi reikšmės, - tačiau turėjo. Menkniekis, bet šį tą reiškė. - Visų pirma, kam Džo reikėjo tų pelėdų?

- Kad varnos nedergtų ant namo. Kaip dergia verandą. Pamačiusios tas pelėdas, varnos apsuka ratą.

Nepaisant susirūpinimo, pratrūkau juoktis... o gal kaip tik todėl, kad susirūpinau.

- Taip? Ir tai veikia?

- M-hm. Jeigu tik retkarčiais perstatai, kad varnoms nekiltų įtarimas. Žinai, jos - vieni iš protingiausių paukščių. Surasi tas pelėdas - reikės mažiau kuopti.

- Būtinai, - pažadėjau. Plastmasinės pelėdos varnoms baidyti - tipiškas faktas, kurį sužinojusi (ji pati buvo kaip varna, rankiojanti tviskančias informacijos šukeles, kurios patraukdavo jos dėmesį) Džo nutarė pritaikyti net nepasitarusi su manimi. Ir staiga mane vėl apėmė neapsakomas jos ilgesys.

- Gerai. Kurią dieną, kai turėsiu daugiau laiko, apeisime sklypą. Pasivaikščiosim po mišką, jei norėsi. Tau turėtų patikti.

- Žinoma. Kur apsistojęs Devoras?

Susirūpinęs žvilgsnis iš po pakeltų antakių.

- "Varingtone". Jūs praktiškai kaimynai. Maniau, kad žinai.

Prisiminiau matytą moterį juodu maudymosi kostiumėliu ir juodais šortais, kurie kažkodėl priminė kokteilio suknelę, ir linktelėjau.

- Mačiau jo žmoną.

Bilas ėmė taip gardžiai kvatoti, kad prireikė išsitraukti nosinę. Susižvejojo ją (futbolo vėliavos dydžio mėlyną margą skiautę) iš už prietaisų skydo ir nusišluostė akis.

- Kas čia juokinga? - pasiteiravau.

- Tokia giltinė? Baltais plaukais? Veidas kaip vaikiška Vėlinių kaukė?

Atėjo mano metas juoktis.

- Ta pati.

- Ji ne jo žmona, o kaip ten sakoma - asmeninė asistentė. Rodžetė Vitmor, - jis ištarė "dž" kietai. - Visos Devoro žmonos mirusios. Paskutinioji - prieš du dešimtmečius.

- Koks čia vardas - Rodžetė. Prancūziškas?

- Kalifornietiškas, - atsakė Bilas ir patraukė pečiais, lyg tas žodis viską pasakytų. - Miestelio žmonės jos bijo.

- Nejau?

- M-hm, - Bilas valandėlę padvejojo, paskiau pridūrė su šypsenėle, kuri turi reikšti, jog mes žinome, kad sakome kvailystę: - Brenda Mizerv sako, kad ji ragana.

- Ir abu gyvena "Varingtone" jau beveik metus?

- Aha. Ta Vitmor protarpiais išvažiuoja, bet dažniausiai būna čia. Miestelyje šneka, kad gyvens čia, kol baigsis teismas, po to grįš į Kaliforniją privačiu Devoro lėktuvu. Paliks Osgudui parduoti "Varingtoną" ir...

- Parduoti? Nori pasakyti, *parduoti*?

- Maniau, kad žinai, - įjungdamas bėgį tarė Bilas. - Kai senasis Hagas Emersonas pasakė Devorui, jog po Padėkos dienos klubas uždaromas, Devoras atsakė nė neketinąs niekur kraustytis. Jam esą patogu tenai, ir jis liekąs.

- Tai jis nusipirko klubą! - pastarąsias dvidešimt minučių stebėjausi, pykau ir linksminausi, bet pirmą kartą pasijutau iš tiesų

priblokštas. - Jis nusipirko "Varingtoną", kad nereiktų keltis į "Apžvalgos uolos" viešbutį Kasl Vju ar nuomoti namą?

- Aha, nusipirko. Devynis pastatus, įskaitant centrinį korpusą ir "Saulėlydžio" barą, dvylika akrų miško, šešių duobučių golfo aikštelę ir penkis šimtus pėdų pakrantės. Be to, dar du kėglių takelius ir softbolo aikštę. Keturi milijonai ir dar ketvirtis. Tuo pasirūpino jo draugužis Osgudas, o Devoras sumokėjo čekiu. Įdomu, kaip jame sutilpo visi tie nuliai. Iki, Maikai.

Jis atbulas išvažiavo iš kiemo, palikęs mane stovėti prasižiojusį.

Plastikinės pelėdos.

Tarp žvilgsnių į savo laikrodį Bilas pripasakojo galybę įdomių dalykų, bet nė vienas neprilygo faktui (ir įvertinau tai kaip faktą, abejonių neturėjau), kad Džo pasirodė čia atsiimti poros plastikinių pelėdų.

Ar ji man minėjo jas?

Gal ir minėjo. Neprisimenu, bet taip galėjo būti, nes Džo skųsdavosi, jog kai nugrimztu į rašymą, sakyk nesakęs: įeina pro vieną ausį, išeina pro kitą. Kartais ji man kaip pirmokėliui prisegdavo prie marškinių raštelius - ką reikia padaryti, kam paskambinti. Bet negaliu prisiminti, kad būtų pasakiusi: "Važiuoju į Sarą, širduk, "UPS" atveš kai ką, ką noriu pati atsiimti. Nori palaikyti damai kompaniją?" Negi nebūčiau važiavęs? Aš visuomet pasinaudodavau pretekstu išvažiuoti į Tėerą. Bet tuomet dirbau prie to scenarijaus... skubėjau... tie rašteliai prie marškinių rankovės... *Jeigu baigęs važiuosi į miestą, reikia pieno ir apelsinų sulčių...*

Apžiūrėjau Džo daržo prisiminimą skaudžiai svilinant saulei sprandą ir mąsčiau apie pelėdas, prakeiktas plastikines pelėdas.

Tarkim, Džoana pasakė man, jog rengiasi važiuoti į Sarą Kvatoklę. Tarkim, kad atsisakiau, gerai ir neišgirdęs, ką ji siūlo. Tuomet lieka klausimas: kodėl mano žmonai reikėjo vykti ten asmeniškai, nors galėjo paskambinti kam nors ir paprašyti paimti siuntinį? Kenis Osteris būtų mielai tai padaręs misis M. taip pat. Ir Bilas Dynas, mūsų sargas, kuris tuo metu dirbo tenai. Kyla ir kitas klausimas: kodėl ji neužsisakė atvežti pelėdas tiesiog į Derį? Ir aš nutariau trūks plyš pamatyti tą plastikinį stebuklą. Galbūt, mąsčiau eidamas į namą, įtaisysiu vieną ant savo "Ševio" stogo, šiaip, nuo miško bomborduotojų.

Staiga priemenėje šovė gera mintis, ir aš paskambinau Vardui Henkinsui į Votervilį. Tas vyrukas tvarkė mano mokesčius ir kai kuriuos kitus reikalus, susijusius su rašymu.

- Maikai, - apsidžiaugė jis. - Kaip ežeras?

- Vanduo šaltas, oras karštas, kaip ir priklauso, - atsakiau. - Vardai, tu saugai visus mūsų popierius penkerius metus, ar ne? Jeigu mokesčiai sugalvotų patampyti mums nervus?

- Penkeri metai - įprasta praktika, - atsakė jis, - bet aš laikau viską septynerius - tų berniukų akyse esi ganėtinai riebus karvelis.

Geriau riebus karvelis, nei plastikinė pelėda, pagalvojau, bet garsiai nepasakiau. Užtat paklausiau:

- Tarp popierių yra mano ir Džo, - kol ji buvo gyva, - stalo kalendoriai, tiesa?

- Aišku. Kadangi nė vienas iš jūsų nerašote dienoraščių, tai geriausia priemonė patvirtinti išlaidas...

- Ar gali surasti 1993 metų Džo stalo kalendorių ir pasižiūrėti, ką ji planavo antrąją lapkričio savaitę?

- Mielai. Ko būtent ieškai?

Tą akimirką prisiminiau save sėdintį prie virtuvės stalo Deryje pirmą našlystės naktį su nėštumo testų dėžute. Ko būtent ieš-

kojau? Turint galvoje, kad mylėjau moterį, kuri jau beveik ketveri metai po žeme, ko ieškau? Išskyrus rūpesčius, ko?

- Ieškau dviejų plastikinių pelėdų, - atsakiau. Vardas veikiausiai pagalvojo, kad kalbu su juo, bet aš tuo abejojau. - Žinau, kad skamba keistai, bet man tikrai jų reikia. Ar paskambinsi?

- Po kokios valandos.

- Šaunuolis, - tariau ir padėjau ragelį.

Dabar atėjo metas pačioms pelėdoms. Kur geriausia laikyti tokius įdomius objektus?

Mano akys nukrypo į rūsio duris. Elementaru, brangusis Vatsonai.

Laiptai į rūsį buvo tamsūs ir šiek tiek drėgni. Kai stovėdamas laiptų aikštelėje ieškojau jungiklio, durys garsiai užsitrenkė, priversdamos iš netikėtumo riktelti. Nedvelkė joks vėjelis, lauke tvyrojo visiška ramybė, o durys vis tiek užsitrenkė. Gal buvo užtrenktos?

Stovėjau tamsoje ieškodamas šviesos, uosdamas troškų kvapą, kuriuo atsiduoda net ir geriausi pamatai, kai nėra tinkamos ventiliacijos. Čia buvo vėsu, daug vėsiau nei už durų. Buvau vienas, tuo neabejojau. Mane ėmė baimė, meluočiau tikindamas, kad ne... tačiau podraug ir džiugus susijaudinimas. Kažkas buvo šalia manęs. *Buvo čia su manimi.*

Nuleidau ranką nuo sienos, kur buvo jungiklis, ir likau stovėti. Praėjo kažkiek laiko. Nežinau kiek. Širdis pašėlusiai tvinksėjo krūtinėje, jaučiau pulsą smilkiniuose. Buvo šalta.

- Labas, - tariau.

Niekas neatsakė. Girdėjosi tylus lašėjimas nuo šaltų vamzdžių (drėgmė kondensuojasi), girdėjau savo alsavimą ir toli - kitame pasaulyje, kur švietė saulė, - pergalingą varnos krankséjimą. *Man*

tikrai reikia pelėdos, sumečiau. *Teisybę sakant, kaip galėjau be jos gyventi*?

- Labas, - vėl pasakiau. - Ar gali kalbėti?

Nieko.

Sudrėkinau lūpas. Turėjau jaustis kvailai, stovėdamas tamsoje ir kviesdamas vaiduoklius. Bet taip nesijaučiau. Nė trupučio. Drėgmę pakeitė šaltis, kurį jaučiau kūnu, ir aš žinojau, kad esu ne vienas. Taip, tikrai.

Stovėjau ir klausiausi tylių pavienių kapsėjimų. Nieko daugiau. Jau rengiausi jungti šviesą, bet po savimi išgirdau tylų dungtelėjimą. Saros Kvatoklės rūsys gilus, ir trys viršutinės betono pėdos, kur įšąla žemė, buvo izoliuotos dideliais "Insu-Gard" skydais. Esu įsitikinęs, jog kažkas smogė į skydą kumščiu.

Vienas dungtelėjimas privertė suvirpėti kiekvieną raumenėlį. Plaukai pastiro, akių obuoliai rengėsi virsti iš orbitų, visas kūnas pašiurpo. Kažkas yra čia, su manimi. Ir tikriausiai - ne gyvas padaras. Nebūčiau įstengęs įjungti šviesos net ir norėdamas. Pritrūkau jėgų pakelti ranką.

Bandžiau kažką pasakyti, bet tik pakuždomis išspaudžiau: "Tu tikrai čia?"

Dun.

- Kas tu? - ir toliau kalbėjau pašnibždomis, kaip senis, duodantis paskutinius nurodymus savo šeimai mirties patale. Bet šį kartą man niekas neatsakė.

Aš karštligiškai mąsčiau, ir netikėtai prisiminiau Tonį Kurtisą, vaidinantį iliuzionistą Harį Houdinį sename filme. Jame Houdinis vaidino spiritizmo ratelio Diogeną, vaikiną, ieškantį sąžiningo mediumo. Jis dalyvavo viename seanse, kur mirusysis bendravo...

- Pabelsk kartą, jeigu atsakymas "taip", du - jeigu "ne", - ištariau. - Galėsi?

Dun.

Ant laiptų po manimi... bet ne per toliausiai. Už penkių, šešių, daugiausiai septynių žingsnių. Bet ne taip arti, kad galėčiau pasiekti, sugalvojęs mostelti ranka... Tik nelabai galėjau įsivaizduoti save tai darant.

- Ar tu... - žodžiai nutrūko. Tiesiog neturėjau jėgų kalbėti. Šaltas oras užėmė kvapą. Susiėmiau ir pamėginau dar kartą. - Ar tu - Džo?

Dun. Tylus stuktelėjimas į izoliaciją. Pauzė, po to dar dusyk. Taip ir ne.

Paskiau, pats nesuprasdamas kodėl, uždaviau keistą klausimą:

- Ar pelėdos apačioje?

Dun.

- Ar žinai, kur jos?

Dun.

- Turiu jų ieškoti?

Dun! Labai smarkiai.

Kam jai jų reikėjo? Norėjau paklausti, bet rūsio gyventojas negalėtų at...

Karšti pirštai palietė mano akis, ir aš vos nesuklykiau, bet laiku susigriebiau, kad tai prakaitas. Pakėlęs ranką, nusibraukiau jį nuo kaktos. Delnai slydo kaip per riebalus. Kad ir šalta, maudžiausi savo prakaite.

- Ar tu - Lensas Devoras?

Dun-dun, iškart.

- Ar Saroje saugu? Ar man čia niekas negresia?

Dun. Pauzė. Žinojau, kad tai pauzė ir dar neišgirdau viso atsakymo. Paskiau vėl: *dun-dun.* Taip, aš saugus. Ne, man nesaugu.

Pajutau, kad vėl galiu valdyti rankas. Pakėliau palei sieną ir apčiuopiau jungiklį. Uždėjau ant jo pirštus. Dabar jaučiau, kaip prakaitas ant mano veido virsta šerkšnu.

- Ar tai tu verki naktimis? - paklausiau.

Dun-dun iš apačios, ir tarp dungsnių aš spustelėjau mygtuką. Nušvito mažiausiai šimto dvidešimt penkių vatų lempos. Niekas nebūtų spėjęs pasislėpti, o ką jau kalbėti apie pabėgimą, tačiau niekas nė nebandė. Be to, misis Mizerv pamiršo nušluoti rūsio laiptus. Kai nulipau žemyn, iš kur galėjo sklisti garsas, dulkėse liko pėdsakai. Mano vienintelio.

Iškvėpiau garų debesėlį. Čia išties buvo šalta, ir liko šalta... bet sparčiai šilo. Antrą kartą iškvėpęs vos įžiūrėjau garą. O po trečio nepamačiau nieko.

Perbraukiau ranka per izoliacinius skydus. Lygu. Paspaudžiau pirštu per daug nesistengdamas, ir pirštas paliko duobutę sidabruotame paviršiuje. Minkštas kaip pyragas. Jeigu čia kas nors būtų trankęs kumščiu, medžiaga praplyštų, išlįstų rausvas kamšalas. Tačiau izoliacijos plokštės buvo nepažeistos.

- Ar tu vis dar čia? - paklausiau.

Niekas neatsakė, tačiau vis dar jaučiau, kad mano pašnekovas yra čia. Kažkur.

- Tikiuosi, kad neįžeidžiau tavęs, įjungdamas šviesą, - atsiprašiau ir pasijutau kiek keistokai, stovėdamas ant rūsio laiptų ir garsiai kalbėdamas vorams. - Norėjau patikrinti, ar galiu tave pamatyti.

Staiga - taip staiga, kad vos nepraradau pusiausvyros ir nenusiritau laiptais žemyn - apsisukau, įsitikinęs, jog už manęs stovi prieš tai stuksenusi, įkapėmis apsirėdžiusi pamėklė. Kad tai ne koks mandagus vaiduoklis, o pabaisa iš pasaulio paribio.

Tenai nieko nebuvo.

Vėl apsisukau, du ar tris kartus giliai įkvėpiau ir nulipau iki apačios. Po laiptais gulėjo plaukti paruošta kanoja, net su irklu. Kampe stovėjo dujinė viryklė, kurią pakeitėme nusipirkę kotedžą, bei vonia su letenos formos kojytėmis, kurią Džo, nepaisy-

dama mano prieštaravimų, norėjo paversti klomba. Radau lagaminą, prikimštą senų staltiesių, kartoninę dėžutę su apipelijusiomis kasetėmis ("Delfonics", "Funkadelic", ".38 Special" ir pan. grupių), kelias dėžes su senais indais. Čia jautėsi gyvenimas, bet ne itin įdomus. Priešingai nei tas, kurį jaučiau Džo studijoje, šis priminė seną išnarą, ir nieko keista. Toks jau gyvenimas.

Ant niekučių lentynos radau albumą ir apimtas smalsumo nukėliau jį. Jokių netikėtumų; beveik vien apylinkių peizažai, kuriuos fotografavome įsigiję Sarą. Tačiau jame radau ir Džo, mūvinčios platėjančias kelnes, persiskyrusios per vidurį plaukus ir baltu lūpdažiu pasidažiusios lūpas, nuotrauką. Ir Maiklą Nuneną gėlėta palaidine, su žandenomis, kurios privertė mane išsiviepti (grynas Baris Vaitas, nesinori net pažinti).

Aptikau sulūžusį Džo treniruoklį, grėblį, kurio prireiks, jeigu liksiu čia rudenį, sniego kastuvą, kuris dar labiau pravers žiemą, ir kelias dažų skardines. Tik plastikinių pelėdų neaptikau. Mano draugas, stuksenantis į izoliaciją, neapsiriko.

Viršuje suskambo telefonas.

Nuskubėjau atsakyti, išlėkiau pro rūsio duris ir vėl grįžau išjungti šviesos. Man tai pasirodė keista, bet sykiu ir labai įprasta... kaip ir saugotis neįkišti kojos į šaligatvio duobes, kai būdavau vaikas. Net jeigu tai normalu, ką galėtų reikšti? Saroje nepraleidau nė trijų dienų, o jau išvedžiau Pirmą Nuneno elektros dėsnį: kai esi vienas, keistas elgesys visai neatrodo keistas.

Pagriebiau belaidį ragelį.

- Alio?

- Sveikas, Maikai. Čia Vardas.

- Greitas.

- Archyvas per porą žingsnių, - atsakė jis. - Vienas juokas. Antrą 1993 metų lapkričio savaitę Džo pasižymėjusi vieną eilutę: "Meino SV, Fryp, 11 val." Čia antradieniui, šešioliktajai. Ką nors sako?

- Taip, sako. Ačiū tau, Vardai. Labai man padėjai.

Nutraukiau pokalbį ir padėjau ragelį į vietą. Taip, sako. Meino SV - "Meino sriubos virtuvės". Džoana priklausė jos direktorių tarybai nuo 1992 metų iki mirties. Fryp reiškia Fryportą. Ten tikriausiai vyko tarybos susirinkimas. Matyt, aptarinėjo, kaip pamaitinti benamius per Padėkos dieną... o paskiau Džo sukorė septyniasdešimt mylių į Tėerą, kad atsiimtų paštu atsiųstas dvi plastikines pelėdas. Negavau visų atsakymų į savo klausimus, bet juk po mylimo žmogaus mirties visuomet jų lieka. Ir jų neįmanoma atsikratyti.

Tada prabilo NSO balsas: *Jei jau stovi prie telefono, gal pasuk Bonei Amudson? Pasiteirauk, kaip ji gyvena, a?*

Po devyniasdešimtųjų metų Džo priklausė keturioms labdaros organizacijų direktorių taryboms. Jos draugė Bonė įtikino ją įsijungti į "Sriubos virtuvės", kai liko tuščia vieta. Jos dažnai važiuodavo kartu į susirinkimus. Bet 1993 metų lapkritį, ko gero, ne, ir beviltiška tikėtis, kad Bonė prisimins tą prieš beveik penkerius metus vykusį susirinkimą... bet jeigu ji saugo susirinkimų protokolus...

Po paraliais, ką čia sugalvojai? Paskambinti Bonei, maloniai pasišnekėti, o po to lyg niekur nieko paprašyti patikrinti 1993 metų dokumentus? Negi ketini paklausti, ar protokole užfiksuota, kad mano žmonos tą lapkritį susirinkime nebuvo? Negi manai kamantinėti ją, ar Džo neatrodė pasikeitusi paskutiniais savo gyvenimo metais? O jeigu Bonė pasidomės, kodėl tau tai rūpi, ką jai atsakysi?

Atiduok, sušnypštė Džo sapne. Tame košmare ji visai nebuvo panaši į mano žmoną, veikiau panaši į Patarlių knygos moterį, kurios lūpos saldžios kaip medus, o širdis juoda. Nepažįstamoji šaltais kaip šakelės po šalnos pirštais. *Atiduok, čia mano dulkių rinktuvas.*

Grįžau prie rūsio durų, paliečiau rankeną, pasukau... ir paleidau. Nenorėjau leistis žemyn, į tamsą, nenorėjau vėl išgirsti, kad kažkas stuksi kumščiu. Geriau jau uždaryti tas duris. Jaučiausi ištroškęs. Nuėjau į virtuvę ir jau rengiausi praverti šaldytuvo dureles, kai staiga suakmenėjau. Magnetai vėl buvo išdėstyti ratu, bet šįkart centre išsirikiavo keturios raidės ir skaičius. Iš jų išėjo žodis:

hel1o*

Name kažkas gyveno. Dabar tuo neabejojau ir dienos šviesoje. Aš klausiau, ar man kas nors čia gresia, ir sulaukiau neaiškaus atsakymo... bet tai nieko nereiškia. Iš Saros nėra kur važiuoti. Turėjau raktą nuo namų Deryje, bet atsakymus galiu rasti tik čia. Tuo irgi neabejojau.

- Labas, - atsakiau ir atidariau šaldytuvą vaisvandenių. - Kad ir kas būtum, labas.

* Jeigu vienetą pakeistume raide “l”, išeitų angl. žodis hello - “labas”.

VIENUOLIKTAS SKYRIUS

Pabudau tamsoje įsitikinęs, kad miegamajame su manimi yra dar kažkas. Atsisėdau, pasirėmęs į pagalves, pasitryniau akis ir išvydau pečiuitą siluetą prie lango.

- Kas tu? - paklausiau vildamasis, kad pamėklė neatsakys žodžiais, o tik pabels į sieną. "Taip" - sykį, "ne" - dukart... ką pasakysi, Houdini? Bet šešėlis prie lango nesiteikė atsakyti. Sugraibiau naktinės lempos virvutę ir patraukiau. Lūpos nuo įtampos persikreipė, nuo šakumo kulkos būtų atšokusios.

- Velnias, - burbtelėjau. - Tegu mane devynios!

Ant užuolaidos laido kabojo mano senas švarkas. Užkoriau jį ten ir pamiršau nunešti spinton. Bandžiau juoktis, bet neįstengiau. Trečią nakties tas nuotykis man neatrodė ypač juokingas.

Išjungęs šviesą, atsiguliau ir ėmiau laukti, kol suskambės Banterio varpelis arba vėl pravirks vaikas. Taip ir užmigau įtempęs ausis.

Po septynių valandų, kai susiruošiau eiti į Džo studiją ir paieškoti pelėdų tenai, į mano kiemą įsuko paskutinio modelio "Fordas" ir susirėmė nosimi su mano "Ševiu". Tuo metu stovėjau tarp namo ir studijos, todėl sugrįžau atgal. Diena buvo nepakeliamai

tvanki, vilkėjau tik džinsus nukirptomis klešnėmis ir buvau įsispyręs į pliažines šlepetes.

Džo visuomet sakydavo, kad Klivlendo rengimosi stilius yra dviejų pakraipų: klasikinis ir kasdieninis. Mano svečias tą antradienio rytą buvo apsirengęs klasikiniu stiliumi: havajietiški marškiniai su ananasais ir beždžionėmis, plačios smėlio spalvos kelnės iš bananinės respublikos, balti batai. Kojinės nebūtinos, bet balti batai - privaloma Klivlendo įvaizdžio dalis, kaip ir bent vienas stambus aukso dirbinys. Manasis vyrukas šioje srityje neprašovė - vieną riešą puošė “Rolex” laikrodis, o kaklą - auksinė grandinė. Marškinių jis nebuvo susikišęs, ir už nugaros pastebėjau įtartiną iškilimą. Šautuvas arba žinučių gaviklis, nors gal kiek didokas. Dar kartą apžiūrėjau automobilį. “Blackwall” padangos. Ant panelio - tik pažiūrėkit! - uždengtas policijos švyturėlis. Atrodo, kad šitam tipui patinka užklupti netikėtai.

- Maiklas Nunenas? - tam tikrai moterų kategorijai jis būtų pasirodęs gražuolis. Toms, kurios susigūžia, kai kas nors šalia pakelia balsą, toms, kurios retai kviečia policiją per šeimyninius kivirčus, nes giliai širdyje tiki, jog kitaip ir būti negali, jos nusipelnė to, tai yra mėlynių paakiuose, išnirusių rankų, cigarečių žymių ant krūtinės. Moterims, kurios dažniausiai savo vyrus ar meilužius vadina tėtukais (Atnešti alaus, tėtuk? Ar sunki buvo diena, tėtuk?)

- Taip, aš esu Maiklas Nunenas. Kuo galiu padėti?

Šitas tėtukas apsisuko, pasilenkė ir paėmė kažkokius popierius nuo keleivio sėdynės. Porąsyk pyptelėjo ir nutilo racija. Jis pasisuko į mane su ilgu, gelsvu segtuvu rankoje. Ištiesė man.

- Čia jums.

Kai nepaėmiau segtuvo, jis žengė į priekį ir bandė įkišti man į rankas. Matyt, dėl to automatiškai suspaudžiau kumščius ir pakėliau lyg pasiduodamas.

Vyrukas ramiai į mane pasižiūrėjo. Jo veidas buvo airiškas kaip brolių Arlenų, tik jame trūko švelnumo, atvirumo ir smalsumo. Užtat jame atsispindėjo gaižus nepasitenkinimas, sakantis, kad jis dar ne to matęs, ir ne vieną kartą. Vieną antakį kirto senas randas, o žanduose tryško raudonis, kuris galėjo liudyti tiek arklišką sveikatą, tiek potraukį alkoholio turintiems produktams. Žvilgsnis sakė, jog šis tipas galėtų nutrenkti tave į griovį ir atsisėsti ant viršaus, kad išgirstų: "Būsiu geras, tėtuk, paleisk mane, nepyk".

- Neieškokite sau problemų. Paimsite šitą šaukimą, abu tai žinome, todėl nepatariu šiauštis.

- Pirmiau parodykite man savo dokumentus.

Jis atsiduso, užvertė akis ir išsitraukė iš marškinių kišenės odinę piniginę. Kai atskleidė ją, pamačiau policijos ženklelį ir asmens liudijimą su nuotrauka. Pas mane malonėjo užsukti Džordžas Futmanas, Kaslo apygardos šerifo padėjėjas. Nuotrauka buvo ryški, Džordžas žiūrėjo tiesiai į objektyvą, todėl atrodė kaip iš policijos įtariamųjų nuotraukų katalogo.

- Tinka? - paklausė jis.

Paėmiau gelsvą segtuvą, kai vėl man atkišo. Kol skaičiau, policininkas žiūrėjo į mane su savo sustingusiu nepasitenkinimu. 1998-ųjų liepos dešimtąją, tai yra penktadienį, dešimtą valandą ryto turėjau pasirodyti pas advokatą Elmerį Dardžiną. Dokumente buvo nurodyta, kad Elmeris Dardžinas yra paskirtas *ad litem* Kairos Elizabetos Devor, nepilnamečio vaiko, globėju. Jis nori išgirsti mano parodymus, ką žinau apie minėtosios Kairos Devor gerovę. Nurodymą mane apklausti gerbiamam advokatui davė Kaslo apygardos Aukštesnysis teismas ir teisėjas Noblas Renkortas. Mano parodymai bus stenografuojami. Mane užtikrino, jog tai teismo, o ne atsakovo ar ieškovo pageidavimas.

Futmanas pridūrė:

- Mano pareiga priminti, kad atsisakę atvykti užsitraukiate...

- Dėkui, tarkime, kad jūs savo pareigą atlikote, gerai? Atvyksiu, - parodžiau ranka jam į mašiną. Jaučiau pasišlykštėjimą... ir pyktį, kad braunasi į mano gyvenimą. Niekada anksčiau nesu gavęs šaukimo į teismą, nenorėjau ten eiti.

Šerifo padėjėjas grįžo mašinon, rengėsi sėsti už vairo, bet paskiau sustojo, uždėjęs ranką ant pravirų durelių. Akinančioje saulėje tvieskė jo "Roleksas".

- Paklausykite mano patarimo, - tarė, ir to užteko, kad perprasčiau jį kiaurai. - Neprasidėkite su misteriu Devoru.

- O tai jis sutrėkš mane kaip vabalą, - baigiau.

- Ką?

- Nebaigėte savo žodžių: "Paklausykite mano patarimo - neprasidėkite su misteriu Devoru, nes jis sutrėkš jus kaip vabalą".

Jo išraiška - sutrikusi ir pikta - sakė man, kad tikrai ketino pasakyti kažką panašaus. Ko gero, abu žiūrime tuos pačius filmus, įskaitant tą, kur Robertas de Niras vaidina psichą. Paskiau jo žvilgsnis nuskaidrėjo.

- O, taip, juk jūs - rašytojas.

- Taip kalba.

- Bepigu šitaip kalbėti, nes rašote.

- Ką, negi čia ne laisva šalis?

- Šmaikštaujate, vadinasi?

- Ar seniai dirbate Maksui Devorui, šerifo padėjėjau? O ar apygardos šerifas žino, kad uždarbiaujate iš šalies?

- Žino. Ir nemato problemos. O štai jums, Šmaikštuoli Rašytojau, gali kilti problemų.

Nusprendžiau, jog pats metas baigti šį pokalbį, kol nepradėjome vienas kitam dalyti rimtesnių epitetų.

- Malonėkite važiuoti iš mano kiemo, šerifo padėjėjau.

Jis įsmeigė į mane akis, matyt, mąstydamas, kaip čia baigti pokalbį, bet nieko doro nesugalvojo. Galėtų Šmaikštuolis Rašytojas padėti.

- Lauksiu jūsų penktadienį, - tarė jis.

- Ar tai reiškia, kad pavaišinsite mane priešpiečiais? Nesijaudinkite, aš neišrankus, brangiai neatsieisiu.

Raudoni skruostai dar smarkiau nuraudo, ir aš supratau, kaip jis atrodys šešiasdešimties, jeigu iki to laiko neatsisakys ugninio vandens. Policininkas sėdo į "Fordą", žvygindamas padangas apsisuko kieme. Likau stovėti, kur stovėjęs. Tik kai jis pasuko 42-uoju keliu į plentą, nuėjau vidun. Nutariau, jog šerifo padėjėjo Futmano antraeilės pareigos turėtų būti gerai apmokamos, jeigu jis gali leisti sau "Rolex". Antra vertus, jis galėjo nešioti ir falsifikatą.

Ataušk, Maiklai, patarė Džo balsas. *Raudonas skuduras dingo, niekas nemosuoja prieš nosį, nurimk...*

Užtildžiau tą balsą. Nenoriu nurimti, atvirkščiai. Jie *įsibrovė* į mano gyvenimą.

Nužingsniavau prie stalo vestibiulyje, kur mudu su Džo laikydavome dokumentus, turinčius būti po ranka (bei stalo kalendorius, kaip dabar prisimenu), ir laikydamas už kampelio sukišau šaukimą. Paskiau pakėliau kumštį prieš akis, pažvelgiau į vestuvinį žiedą ir šniojau juo į sieną prie knygų lentynos. Nuo smūgio pašoko visa knygų eilė. Prisiminiau varganus Metės Devor šortus ir palaidinę, pagalvojau apie tai, kad jos šešuras sumokėjo keturis su ketvirčiu milijono už "Varingtoną". Paprasčiausiu čekiu. Prisiminiau Bilo Dyno žodžius, kad bet kokiu atveju mergaitė augs Kalifornijoje.

Vis dar netverdamas savo kailyje, perėjau namą ir atsidūriau prie šaldytuvo. Magnetukai liko išdėlioti ratu, bet raidės viduje pasikeitė. Pamačiau jau ne

hel1o

o

help r*

- Padėjėjas? - perskaičiau, bet vos tik ištariau žodį, supratau, kur čia šuo pakastas. Ant šaldytuvo buvo tik vienos abėcėlės raidės (ne, ir tiek nebuvo; pastebėjau, kad kažkur nusimetė g ir x), reikia nusipirkti daugiau. Jeigu mano "Kenmor" šaldytuvo durelės tapo vidža lenta, reikia apsirūpinti raidėmis. Ypač balsėmis. Tada perstūmiau *h* ir *e* prieš *r* . Išėjo

lp her**

Sumaišiau magnetukus ir ėmiau žingsniuoti po namą. Buvau nutaręs nestoti tarp Devoro ir jo marčios, bet vis tiek atsidūriau tarp jų. Mano kieme pasirodė klivlendietiškas pižonas, sujaukė gyvenimą, kuris ir taip buvo pakankamai suveltas... ir išgąsdino mane. Tačiau tokią baimę galėjau įvardyti bei suprasti. Ir staiga apsisprendžiau, kad šią vasarą jaudinsiuos ne vien dėl vaiduoklių, verkiančių vaikų, ne tik suksiu galvą, ką prieš ketverius metus buvo sugalvojusi mano žmona... jeigu ji išvis buvo ką sumaniusi. Negaliu rašyti knygų, bet tai nereiškia, kad krapštysiu nosį.

Padėk jai.

Bent jau pamėginti galiu.

- Haroldo Oblovskio literatūros agentūra.

- Važiuok su manim į Belizą, Nola, - užburkavau. - Man reikia tavęs. Mes šauniai pasiraičiosim naktį, kai mėnesiena paverčia smėlį dramblio kaulu.

---

* Gali būti nepilni žodžiai *help her* ang. "padėk jai" arba *helper* - "padėjėjas".

** Help her - ang. "padėk jai".

- Sveiki, misteri Nunenai, - atsakė Nola. Ji neturėjo nė lašo humoro jausmo, kaip ir nepripažino romantikos. Iš dalies todėl idealiai tiko Oblovskio agentūrai. - Norėtumėt pasikalbėti su Haroldu?

- Jeigu netoliese.

- Taip. Prašau palaukti.

Štai kodėl gera bestselerių autoriui, net jeigu tavo knygos paprastai būna penkioliktuko apačioje - savo agentą beveik visuomet randi vietoje. Net jeigu jis atostogauja Nantakete, sekretorė sugalvos, kaip su juo susisiekti. O dar - pokalbis paprastai ilgai netrunka.

- Maikai! - džiaugsmingai šūktelėjo Haroldas. - Kaip ežeras? Visą savaitgalį neišėjai man iš galvos!

Taip, pagalvojau, *kurgi ne.*

- Iš esmės viskas gerai, Haroldai, bet turiu vieną rūpestį. Man reikia pasikalbėti su advokatu. Norėjau skambinti Vardui Henkinsui, kad ką nors parekomenduotų, bet paskiau nutariau, jog reikia garsesnio už tuos, kuriuos pažįsta Vardas. Su aštriais dantimis, ragavusio žmogienos.

Šįkart Haroldas nevertė manęs laukti.

- Kas nutiko, Maikai? Kokia nors bėda?

Taip - stuktelk kartą, ne - stuktelk du, pagalvojau ir vos nepadaužiau į stalą. Prisiminiau, kaip baigęs skaityti Kristės Braun memuarus “Prisimenant praėjusias dienas” pagalvojau: ką reiškia parašyti visą knygą, suspaudus parkerį kairės kojos pirštais? Dabar man toptelėjo: kaip reikėtų pragyventi visą amžinybę, galint bendrauti vieninteliu būdu - stuksenant į rūsio sieną. Ir tik tuomet, kai tave gali išgirsti ir suprasti tam tikri žmonės, o ir jie retai pasitaiko.

Džo, ar čia tu? Jeigu taip, kodėl atsakei ir taip, ir ne?

- Maikai? Girdi mane?

- Taip. Bėda ištiko ne visai mane, todėl nusiramink. Bet problemų turiu. Tu paprastai dirbi su Goldakru, taip?

- Taip. Aš tučtuojau jam pa...

- Bet jo specializacija - autorinės teisės, - aš svarsčiau balsu, o kai nutilau, Haroldas nenutraukė pauzės. Kartais jis būna vyrukas kaip reikia. Dažniausiai. - Bet vis tiek paskambink, gerai? Pasakyk jam, kad man reikia pasikalbėti su advokatu, kuris gerai išmano vaikų globą. Perduok, kad suvestų mane su geriausiu, kuris turi laiko imtis bylos nedelsdamas. Ir kuris galėtų dalyvauti teisme su manimi penktadienį, jeigu reikia.

- Čia dėl tėvystės? - pasiteiravo jis. Balse išgirdau pagarbą ir išgąstį.

- Ne, dėl globos, - jau ketinau pasiūlyti jam iškamantinėti visas smulkmenas iš būsimo advokato, bet Haroldas nusipelnė daugiau atvirumo... juolab, kad anksčiau ar vėliau vis tiek būsiu priverstas pats papasakoti, nesvarbu, ką jam prišnekės advokatas. Trumpai apsakiau savo nuotykį Liepos ketvirtąją ir tolesnius įvykius. Apsiribojau Devorais, neužsimindamas apie balsus, verkiančius vaikus ir dundesį tamsoje. Haroldas pertraukė mane tik kartą, kai suprato, kas šioje istorijoje atlieka niekšo vaidmenį.

- Šaukiesi bėdą, - pareiškė jis. - Pats supranti, ar ne?

- Aš vis tiek įklimpęs, - atsakiau, - todėl nutariau šiek tiek prasiblaškyti, va, ir viskas.

- Sudie taika ir ramybe, taip reikalingos rašytojui, - atsakė Haroldas griežtu balsu. Įdomu, pagalvojau, kaip jis reaguotų išgirdęs, kad viskas gerai, be prekių sąrašo po Džo mirties nesu parašęs nė žodelio, todėl tikiuosi, jog tai mane išjudins. Bet nieko jam nepasakiau. Nes Nunenų klano principas - niekam neatverti širdies. Ant šeimos kriptos kam nors reikėjo iškalti: NESIJAUDINK, MUMS VISKAS GERAI.

Tada prisiminiau: *help r.*

- Tai jaunai moteriai reikia draugo, - tariau, - o Džoana norėtų, kad tapčiau jos atrama. Džo nemėgo, kai į mažus žmogelius šluostosi kojas.

- Sakai?

- Taip.

- Gerai, pasižiūrėsiu, ką galima rasti. Ir, Maikai... gal nori, kad penktadienį atvažiuočiau ir kartu nueičiau į teismą?

- Ne, - atsakiau taip skubiai, kad Haroldas įskaudintas nutilo.
- Klausyk, Haroldai, mano prižiūrėtojas tvirtina, kad byla dėl globos bus svarstoma teisme artimiausiu laiku. Jeigu taip, ir norėsi dalyvauti, aš tau paskambinsiu. Juk žinai, kad visuomet pasirengęs pasinaudoti tavo moraline parama.

- Mano atveju tai veikiau amorali parama, - atsakė jis, vėl pralinksmėjęs.

Mes atsisveikinome. Grįžau prie šaldytuvo ir patikrinau magnetukus. Jie buvo išstumdyti kaip papuolė, ir aš šiek tiek nusiraminau. Net ir dvasioms kartais reikia pailsėti.

Pasiėmiau telefoną, nuėjau verandon ir atsisėdau į krėslą, kuriame Liepos ketvirtosios naktį mane užtiko Devoro skambutis. Net po "tėtuko" vizito negalėjau tuo patikėti. Devoras išvadino mane melagiu, aš pasiūliau susikišti mano telefono numerį į užpakalį. Nebloga geros kaimynystės pradžia.

Pritraukiau kėdę arčiau verandos krašto. Šlaitas statmenai leidosi žemyn apie keturiasdešimt pėdų. Pasidairiau Žaliosios damos, kurią regėjau plaukiodamas, nors žinojau, kad tuščiai stengiuosi - ją galima pamatyti tik iš vieno kampo, o paėjęs bent dešimtį pėdų į šalį tuščiai spiginsiu akimis. Bet tai, matyt, buvo išimtis, patvirtinanti taisyklę. Nustebau ir pasijutau kiek nejaukiai supratęs, kad beržas primena moterį tiek iš ežero, tiek iš kranto pusės. Kalta padžiūvusi pušis: šaka styrojo į šiaurę it kaulėta ranka, bet ne vien. Baltos šakos žaliais lapais panėšėjo į moters fi-

gūrą, o vėjui judinant apatines šakas atrodė, jog plazda ilgas sijonas.

Atmečiau Haroldo pasiūlymą atvažiuoti čia dar neištaręs "ne". Dabar, žvelgdamas į vaiduoklišką medį-moterį, supratau kodėl: Haroldas pernelyg triukšmingas, jis nejautrus pustoniams, gali išbaidyti tai, kas čia gyvena. To nenorėjau. Bijojau, tai tiesa - stovėdamas ant rūsio laiptų ir klausydamasis dundėjimo po savimi, buvau mirtinai persigandęs, - tačiau pirmą kartą po kelerių metų vėl mėgavausi gyvenimu. Saroje užčiuopiau tai, kas netelpa į mano suvokimo ribas, ir tai mane užbūrė.

Delne suskambo telefonas, priversdamas krūptelėti. Stvėriau jį, tikėdamasis, kad skambina Maksas Devoras arba Futmanas, jo paauksuotas numylėtinis. Bet manęs ieškojo advokatas Džonas Storou, pagal balsą, neseniai, pavyzdžiui, praėjusią savaitę, baigęs teisininkų mokyklą. Tačiau jis dirbo "Everio, Makleino ir Bernšteino" firmoje Park aveniu, o Park aveniu, žinia, prestižinis adresas advokatui, kuris dar nepametęs paskutinių pieninių dantų. Jeigu Henris Goldakras mano, jog Storou yra geras advokatas, vadinasi, taip ir yra. Ir užsiiminėjo jis vien tik globa.

- Dabar papasakokite man, kas atsitiko, - paprašė, kai susipažinome ir aptarėme įprastus dalykus.

Kaip įmanydamas pasistengiau perteikti visas smulkmenas, ir mano nuotaika ėmė po truputį taisytis. Kažkodėl pokalbis su teisininku keistai ramina, kai įjungiamas laikrodis, skaičiuojantis mokamas valandas; peržengi ribą, už kurios advokatas tampa *tavo* advokatu. Tavo advokatas būna švelnus, užjaučiantis, žymisi pastabas geltonuose lapeliuose ir linkčioja reikalingose vietose. Į daugumą savo advokato klausimų tu gali atsakyti, o jeigu neatsakai, juk jis ir yra tam, kad padėtų. Tavo advokatas visuomet yra tavo pusėje. Tavo priešai - jo priešai. Jam tu ne šūdas, o Išmatos.

Kai baigiau, Džonas Storou tarė:

- O. Keista, kad laikraščiai šito nenusičiupo.

- Apie tai nepagalvojau, - bet supratau, kur jis lenkia. Devorų šeimos saga netiks "New York Times" ar "Boston Globe", netinka ir "Derio naujienoms", o tokiems savaitiniams laikraštpalaikiams, kaip "National Enquirer" ir "Inside View", tiks kaip nulieta: užuot pagrobęs merginą, King Kongas nutaria pagrobti nekaltą merginos kūdikį ir nusitempti ant "Empire State Building". Palik tą mažylę ramybėje, niekše! Pirmam puslapiui netiks, nėra kraujo ir šūvių, bet devintajam puslapiui - visai neblogai. Net įsivaizdavau antraštę virš "Varingtono" klubo ir aprūdijusio Metės namelio nuotraukų: KOMPIUTERIŲ MAGNATAS SKĘSTA PRABANGOJE, STENGDAMASIS ATIMTI VIENINTELĮ GRAŽUOLĖS VAIKELĮ. Ne, gal kiek per ilga. Seniai nerašau, reikia redaktoriaus pagalbos. Labai liūdna, bet taip yra.

- Gali būti, kad kuriame nors etape mes pasistengsime, kad jie apie tai sužinotų, - svajingu balsu ištarė advokatas. Supratau, jog šituo žmogumi galiu pasikliauti, ypač dabar, kai mane purto pyktis. Kuo toliau, tuo labiau jis man patiko. - Kam aš atstovausiu, misteri Nunenai? Jums ar jaunajai damai? Balsuoju už jaunąją damą.

- Ta moteris net nežino, kad jums skambinu. Jai gali pasirodyti, kad persistengiu. Gali būti, kad pasiųs mane kuo toliau.

- Kodėl gi?

- Todėl, kad ji jankė, Meino jankė, gryniausios veislės. Lyginant su jais, airiai atrodo logiško mąstymo pavyzdys.

- Galbūt, bet šioje situacijoje ji vienintelė yra taikinys. Siūlau paskambinti jai ir viską papasakoti.

Pažadėjau paskambinti. Nebuvo sunku pažadėti, nes ir taip turėjau su ja susitikti teisme, į kurį gavau šaukimą iš šerifo padėjėjo.

- O kas atstovaus Maiklui Nunenui penktadienio rytą?

Storou sausai sukikeno.

- Surasiu ką nors vietoje. Jis palydės jus pas Dardžiną, pasėdės tylutėliai, pasidėjęs portfelį ant kelių, ir paklausys. Tą dieną galbūt irgi pasirodysiu mieste - tiksliai negaliu pasakyti, kol nepasikalbėsiu su misis Devor, - bet pas Dardžiną neisiu. O prasidėjus bylos dėl globos svarstymui, pamatysite mane vietoje.

- Gerai. Paskambinkite, kai žinosite naujo mano advokato pavardę. Kito advokato.

- M-hm. O kol kas pasikalbėkite su jaunąja dama. Įtaisykite mane į darbą.

- Pamėginsiu.

- Ir pasistenkite, kad judu kartu matytų atvirai, - patarė jis. - Jeigu leisime tiems niekšams drabstytis purvu, jie taip ir elgsis. Juk tarp jūsų nėra nieko, tiesa? Nieko šlykštaus? Atleiskite, kad klausiu, bet privalau paklausti.

- Ne, - nuraminau. - Jau seniai man su niekuo neteko daryti nieko šlykštaus.

- Norėčiau užjausti, misteri Nunenai, bet tokiomis aplinkybėmis...

- Maikai. Užteks vardo.

- Puiku. Man tai patinka. O aš - Džonas. Žmonės vis tiek kalbės apie jūsų vaidmenį šiame reikale. Juk suvokiate, tiesa?

- Aišku. Žmonės supranta, kad galiu leisti sau tokį advokatą kaip jūs. Jie ims svarstyti, kaip ta mergina gali atsiskaityti su manimi. Daili jauna našlė, pusamžis našlys. Pirmiausia pagalvoji apie seksą.

- Jūs - realistas.

- Nemanyčiau, bet gebu atskirti grūdus nuo pelų.

- Tikiuosi, nes bus sunku. Mes stojame prieš velniškai turtingą žmogų, - tačiau advokatas neatrodė nusigandęs. Veikiau... *išalkęs veiklos*. Iš balso sprendžiant, jis jautėsi taip kaip aš, radęs ratu sudėliotus magnetukus.

- Žinau.

- Teisme tai daug reiškia, nes kitoje pusėje irgi yra pinigų maišas. Be to, teisėjas turės būti labai atsargus, nes tas maišas gali pasirodyti su bomba. Mums tai į naudą.

- Koks svarbiausias mūsų koziris? - paklausiau, įsivaizduodamas, kad tai bus rausvas, be sumušimų Kairos veidukas ir jos nevaržomas elgesys mamos akivaizdoje. Tikėjausi išgirsti: nepagrįsti kaltinimai. Klydau.

- Koziris? Devoro amžius. Jis turėtų būti senesnis už patį Dievą.

- Pagal tai, ką išgirdau savaitgalį, jam turėtų būti aštuoniasdešimt penkeri. Vadinasi, Dievas vyresnis.

- Taip, bet kaip potencialus tėvelis jis beviltiškai senas, - atsakė Džonas, neslėpdamas piktdžiugos. - Tik pagalvokite, Maiklai: vaikas baigia mokyklą, kai dėdulei sukanka lygiai šimtas. Be to, gali būti, jog senis perlenkė lazdą. Ar žinote, ką reiškia globėjas *ad litem*?

- Ne.

- Paprastai tai yra advokatas, teismo paskirtas ginti vaiko interesus. Išlaidas padengia teismas, bet tai trupiniai. Dauguma žmonių, sutinkančių dirbti globėjais *ad litem*, dirba grynai iš altruistinių motyvų... tačiau ne visi. Bet kokiu atveju, *ad litem* - reikšminga figūra. Teisėjui nebūtina klausyti globėjo patarimo, bet paprastai jie tai daro. Juk kvaila būtų, jeigu teisėjas atmestų savo paties paskirto globėjo patarimą, o teisėjai - kaip niekas kitas - bijo pasirodyti kvailai.

- Devoras turės savo advokatą?

Džonas nusijuokė:

- Ką pasakytumėt apie pustuzinį?

- Jūs rimtai?

- Seniui aštuoniasdešimt penkeri. Per senas lakstyti "Ferariu", per senas šokinėti su guma ant kojos Tibete, per senas kekšėms. Kur dar leisti pinigus?

- Advokatams, - išlemenau.

- Aha.

- O Metė Devor? Kas jos pusėje?

- Jūsų dėka jos pusėje esu aš, - pareiškė Džonas. - Visai kaip Džono Grišemo romanas, sutinkate? Aukso grynuolis. Bet dabar mane domina Dardžinas, *ad litem*. Jeigu Devoras nesitikėjo rimto pasipriešinimo, galėjo per kvailumą pamėginti papirkti Dardžiną. O tas - neatsispirti pagundai. Kas žino, ką galime atkasti?

Bet man rūpėjo kas kita.

- Jūs esate jos pusėje, - pasakiau. - Mano dėka. O jeigu nebūčiau į tai įsipainiojęs? Ką tada gautų ji?

- Babkes. Čia žydiškai. Reiškia...

- Žinau, ką reiškia, - nutraukiau. - Negaliu patikėti.

- Ne, tiesiog toks Amerikos teisingumas. Žinote tą ponią su svarstyklėmis? Tą, kuri stovi prie daugumos miesto teismo rūmų?

- M-hm.

- Uždėk jai antrankius, užklijuok lipnia juosta burną, išprievartauk ir išvoliok purve. Patinka vaizdas? Man ne, bet jis geriausiai atspindi situaciją globos bylose, ypač kai ieškovas turtingas, o atsakovas vargšas. Lyčių lygybė tik pablogino padėtį, nes motinos dažniausiai neturtingos ir nebegali tikėtis, kad teismas automatiškai priteis globą joms.

- Vadinasi, Metei Devor būtinai reikia jūsų?

- Taip, - paprastai atsakė Džonas. - Paskambinkite man rytoj ir praneškite, kad ji sutinka.

- Tikiuosi, kad sutiks.

- Aš taip pat. Ir dar vienas dalykas.

- Kas?

- Kalbėdamiesi telefonu su Devoru, jūs melavote.

- Nesąmonė!

- Ne, ne, man nemalonu prieštarauti mėgstamiausiam sesers rašytojui, bet pats tai žinote. Pasakojote, kad mama su dukrele buvo kartu, skynė gėles ir taip toliau. Betrūksta tik Bembio ir jo sūnaus.

Atsisėdau kaip įgeltas. Jaučiausi it trenktas maišu. Supratau, kad galėjau kai ką pražiopsoti.

- Ė, ne, palaukite. Aš nesakiau jam, kad mačiau konkrečiai. Sakiau, jog man atrodo. Pakartojau tą žodį ne vieną kartą. Labai aiškiai prisimenu.

- Aha, o jeigu jis pokalbį įrašinėjo, dar turėsite progą suskaičiuoti tiksliai.

Iškart nieko neatsakiau. Bandžiau prisiminti pokalbį su Devoru, telefono ragelyje girdėtą ūžesį, įprastą ūžesį, kurį prisiminiau iš ankstesnių vasarų Saroje Kvatoklėje. Ar tas "mmmm" buvo aiškesnis šeštadienio vakarą?

- Man regis, įrašinėti galėjo, - pripažinau nenoriai.

- M-hm. O jeigu Devoro advokatas perduos įrašą *ad litem*, kaip tai skambės?

- Atsargu, - atsakiau. - Ko gero, kaip žmogus, turintis ką slėpti.

- Arba mėgstantis pūsti miglą. O jūs juk sugebate tai, ar ne? Pagaliau juk iš to duoną valgote. Ir svarstant bylą Devoro advokatas pasistengs tai priminti. Jeigu po to iškvies žmogų, kuris pravažiavo pro jus, kai pasirodė Metė... kuris paliudys, kad jaunoji mama atrodė išsigandusi ir susijaudinusi... kaip tuomet skambės jūsų žodžiai?

- Kaip melagio, - atsakiau ir neišlaikęs leptelėjau: - Velnias!

- Nebijokite, Maikai. Aukščiau galvą.

- Ką man daryti?

- Išveskite iš rikiuotės jų ginklus, kol nepradėjo šaudyti. Papasakokite Dardžinui, kaip viskas buvo. Tegu užrašo tokius parody-

mus. Pabrėžkite faktą, kad eidama mergaitė jautėsi visiškai saugi. Ypač pažymėkite "perėją". Man tai patinka.

- Bet kai jie išklausys telefono pokalbį, atrodysiu kaip parodymus keičiantis mulkis.

- Nemanau. Juk su Devoru kalbėjote ne kaip prisiekęs liudytojas, ar ne? Jūs ramiai grožėjotės fejerverkais savo verandoje. Ir staiga lyg griausmas iš giedro dangaus skambina senas pirdžius. Ima putotis. Juk jūs net nedavėte jam savo numerio, a?

- Nedaviau.

- Savo *įslaptinto* numerio.

- Ne.

- Ir nors jis prisistatė Maksvelu Devoru, galėjo būti bet kas, taip?

- Taip.

- Galėjo būti Irano šachas.

- Ne, šachas miręs.

- Na, ne šachas. Bet galėjo būti smalsus kaimynas... ar šiaip pokštautojas.

- Taip.

- Ir kalbėjotės su juo, turėdamas tai galvoje. Bet dabar, dalyvaudamas oficialiame bylos svarstyme, sakote tiesą ir tiktai tiesą.

- Na, žinoma, - trumpam pranykęs *mano advokatas* pojūtis vėl grįžo visa jėga.

- Geriausia kalbėti tiesą, Maikai, - pamokomai pasakė jis. - Na, gal tik kai kuriais atvejais pasitaiko išimčių, bet ne šiuo. Susitarėme?

- Taip.

- Gerai, tuomet kol kas baigiame. Norėčiau susisiekti su jumis arba Mete rytoj apie vienuoliktą. Geriau paskambintų ji.

- Pamėginsiu.

- Jeigu ji pradės spyriotis, žinote, ką daryti?

- Manau, taip. Dėkui, Džonai.

- Šiaip ar taip, netrukus pasišnekėsime, - tarė jis ir padėjo ragelį.

Aš likau sėdėti. Po kurio laiko nuspaudžiau mygtuką skambinti, paskiau vėl išjungiau. Reikia pasikalbėti su Mete, bet aš dar nepasirengęs. Nutariau prieš tai pasivaikščioti.

Jeigu ji pradės spyriotis, žinote, ką daryti?

Be abejo. Priminsiu jai, kad išdidumas jai ne pagal kišenę. Kad ji negali likti janke iki galo, atsisakydama labdaros iš Maiklo Nuneno, "Buvimo dviese", "Vyro raudonais marškiniais" ir netrukus pasirodysiančio "Elenos pažado" autoriaus. Priminsiu jai, kad ji gali rinktis: išdidumas arba duktė.

Mete, rinkis.

Nuėjau beveik iki pat kelio galo, sustojęs Tidvelo pievoje pasigrožėti vaizdu į ežerą ir Baltuosius kalnus. Po mieguistu dangumi snūduriavo vanduo - tai pilkas, kai palenki galvą į vieną pusę, tai mėlynas, kai į kitą. Paslapties pojūtis niekaip nesisklaidė. Menderlio jausmas.

Amžiaus pradžioje čia įsikūrė per keturias dešimtis juodaodžių, pasakojo Merė Hingerman (taip pat "Kaslo apygardos ir Kasl Roko istorija", stora knyga, išleista 1977-aisiais, jubiliejiniais apygardos metais). Ne šiaip juodųjų: dalį jų siejo kraujas, dauguma talentingų muzikantų priklausė muzikinei grupei, iš pradžių pasivadinusiai "Red Top Boys", vėliau - "Sara Tidwel ir Red Top Boys". Iš vieno tokio Daglaso Dėjaus jie nupirko šitą pievą ir nemažą sklypą paežerėje. Pasak Sonio Tidvelo, kuris tvarkė finansus (ir grupėje grojo tuo, kas dabar vadinama "akustine gitara"), pinigus kaupė dešimtį metų.

Miestelyje kilo sujudimas, netgi įvyko mitingas prieš "orda užplūdusius juodukus". Bet ilgainiui viskas stojo į savo vėžes, kaip paprastai nutinka. Lūšnynai, kurių vietiniai tikėjosi Dėjaus

kalne (nes 1900 metais taip buvo vadinama Tidvelo pieva, kol jos nenupirko Sonis Tidvelas), taip ir nepasirodė. Tačiau aplink erdvų pastatą, kuriame vyko repeticijos, susibūrimai, gal net koncertai, iškilo keli dailūs balti nameliai.

"Sara ir Red Top Boys" (kartais tarp jų pasirodydavo "Red Top Girl"; grupėje nebuvo nuolatinių narių, sudėtis per kiekvieną pasirodymą keitėsi) koncertavo vakariniame Meine metus ar dvejus. Visuose Vestern Leino miestuose - Farmingtone, Skouhegane, Bridžtone, Geits Folse, Motone, Fraiburge - sendaikčių parduotuvėse ir turguose dar galima rasti senų jų afišų. Grupė buvo mėgstama apylinkėse, su Tėero gyventojais irgi sutarė, ir dėl to nė kiek nesistebėjau. Šiaip ar taip, Robertas Frostas, baisiai praktiškas ir nemalonus poetas, buvo teisus sakydamas: šiaurės vakaruose tikima, kad gera tvora - gera kaimynystė. Mes cyptelime ir užsičiaupiame. "Jie moka mokesčius",- sakome mes. "Man niekad nereikėjo nupilti jų šuns", - sakome mes. "Jie nesikiša į svetimus reikalus", - priduriame, lyg atsiskyrėliškumas būtų dorybė. Ir pagaliau: "Jie neprašo išmaldos".

Ir kažkuriuo metu Sara Tidvel tapo Sara Kvatokle.

Žinoma, TR-90 taip ir netapo "Saros ir Red Top Boys" uostu, nes sugroję vienoje kitoje 1901 metų rudens mugėje klanas išsikėlė. Tvarkingi balti namukai kasmet iki trisdešimt trečiųjų nešė Dėjaus šeimai neblogą pelną iš nuomos vasarotojams, paskiau visi sudegė kartu su mišku rytinėje ir šiaurinėje ežero pakrantėje. Čia istorija baigiasi.

Istorija baigėsi, muzika išliko. Muzika pergyveno Sarą.

Atsistojau nuo akmens, pasirąžiau ir pasukau atgal, niūniuodamas vieną jos dainą.

DVYLIKTAS SKYRIUS

Grįždamas atgal, stengiausi apie nieką negalvoti. Pirmas mano redaktorius mėgo sakyti, kad aštuoniasdešimt penki procentai minčių, kylančių romanisto galvoje, neturi nieko bendra su jo darbu, bet aš negalėjau sutikti, jog tai būdinga tik rašytojams. Vadinamosios aukštos mintys, švelniai tariant, smarkiai pervertinamos. Kai susiduriu su kokia nors problema ir turiu priimti sprendimą, dažniausiai pasitraukiu į šalį ir leidžiu tvarkytis vaikinams iš rūsio. Tai juodas darbelis vaikinams, nepriklausantiems profsąjungai, su galingais raumenimis bei tatuiruotėmis. Jie iš esmės pasikliauja instinktais ir velka problemą į dienos šviesą tikram apmąstymui tik paskutiniu atveju.

Kai bandžiau prisiskambinti Metei Devor, nutiko baisiai keistas dalykas. Kiek suprantu, neturintis nieko bendra su mano vaiduokliais. Kai paspaudžiau “ON” mygtuką, pasigirdo ne atviros linijos signalas, o visiška tyla. Vos spėjau pagalvoti, jog miegamajame palikau ragelį ne ant stovelio, supratau, jog ne visai tylu. Toli, it iš kosmoso, kažkas linksmai plėšė dainą bruklinietišku akcentu nelyginant ančiukas iš animacinio filmo: “Jis palydėjo ją į mokyklą, mokyklą, mokyklą. Palydėjo, nors neturėjo...”

Prasižiojau klausti, kas skambina, bet išgirdau moters balsą:

- Alio? - ji atrodė nustebusi ir sunerimusi.

- Mete? - sutrikęs nesusigriebiau kreiptis į ją kaip nors formaliau, panele ar ponia Devor. Man net nepasirodė keista, kad pažinau balsą iš vieno vienintelio žodžio, nors šnekėjausi su ja labai trumpai. Veikiausiai vaikinai iš rūsio pažino fone skambančią dainą ir susiejo su Kaira.

- Misteri Nunenai? - Metė atrodė dar labiau išsigandusi nei Liepos ketvirtąją. - Telefonas net nesuskambėjo".

- Matyt, pakėliau ragelį, kai atėjo signalas, - pasakiau. - Kartais pasitaiko, - bet ar dažnai, pagalvojau, tau paskambina žmogus, kuriam pats tą akimirką rengiesi skambinti? Gal ir dažnai. Telepatija ar sutapimas? Kad ir kaip ten buvo, atrodė lyg stebuklas. Pasižiūrėjau į stiklines Banterio akis kambario gale ir pagalvojau: *Taip, gal čia vieta stebuklinga.*

- Tikriausiai, - vis dar abejodama pasakė mergina. - Iš karto atsiprašau, kad skambinu - tai akiplėšiškumas. Juk jūsų numerio nėra knygoje, aš žiūrėjau.

O, nesijaudink, pasakiau sau mintyse. *Dabar jau visi žino šitą numerį. Pagalvojau, gal reiktų paskelbti "Geltonuosiuose puslapiuose*".

- Radau jį jūsų bibliotekos kortelėje, - tęsė ji nedrąsiai. - Aš ten dirbu, - muzikinį foną "Merė turėjo mažą avelę" pakeitė "Delio fermeris".

- Nieko tokio, - atsakiau. - Juolab, kad kaip tik jums rengiausi skambinti.

- Man? Kodėl?

- Moterims pirmenybė.

Metė nervingai nusijuokė.

- Norėjau pakviesti jus pietų. Tai yra, mes su Ki norėjom pasikviesti. Turėjau anksčiau tai padaryti. Jūs labai mums tąkart padėjote. Ar ateisite?

- Taip, - nė kiek nedvejojęs atsakiau. - Ir mielai. Mums reikia pasikalbėti.

Stojo pauzė. Tolumoje peliukas kalbėjosi su sūriu. Vaikystėje maniau, jog tai vyksta didžiulėje gamykloje...

- Mete? Jūs čia?

- Jis įpainiojo ir jus, ar ne? Tas bjaurus senis, - dabar ji kalbėjo ne nervingai, o abejingai.

- Na, ir taip, ir ne. Galima ginčytis, ar mane įpainiojo likimas, ar sutapimas, ar Dievas. Tą rytą pasirodžiau kelyje ne dėl Makso Devoro; aš vijausi nepagaunamąjį "viladžburgerį".

Mergina nenusijuokė, bet pralinksmėjo, ir aš apsidžiaugiau. Tokiu negyvu balsu kalba įbauginti žmonės. Arba atvirai terorizuojami.

- Aš vis tiek gailiuosi, kad į savo bėdą įtraukiau jus, - gerai, kad telefonu man nereiks pasakoti jai apie Džoną Storou; įdomu, ar nekiltų abejonių dėl to, kas ką įtraukė.

- Bet kuriuo atveju mielai ateisiu pietų. Kada?

- Ar šį vakarą ne per anksti?

- Visai ne.

- Tai puiku. Teks sėsti prie stalo anksti, kad mano pupa neužsnaustų prie deserto. Šeštą tiks?

- Taip.

- Ki labai apsidžiaugs. Pas mus retai būna svečių.

- Ji daugiau viena neklaidžioja?

Pamaniau, kad Metė įsižeidė. Tačiau ji tik linksmai nusijuokė.

- O ne. Tas šeštadieninis nuotykis ją išgąsdino. Dabar ji ateina man pasakyti, kada iš kiemo keliauja į smėlio dėžę už namo. Ir daug apie jus šneka. Vadina jus "tuo dideliu dėde, kuris isnesė is kelio". Ji nerimauja, kad ant jos pykstate.

- Perduokite, kad nepykstu, - pasakiau. - Ne, palaukite. Aš pats jai pasakysiu. Man ką nors atsinešti?

- Vyno butelį? - abejonė balse. - Gal per daug pretenzinga - aš tik rengiausi ant grilio iškepti mėsainių ir paruošti pomidorų salotų.

- Aš atsinešiu nepretenzingą butelį.

- Ačiū. Man irgi džiugu. Pas mus nesilanko svečiai.

Pašiurpau supratęs, jog vos nepasakiau, kad ir pats labai džiaugiuosi, nes po ketverių metų tai pirmas mano pasimatymas.

- Dėkui už pakvietimą.

Padėjęs ragelį, prisiminiau Džono Storou patarimą pasistengti susitikinėti su ja tiktai žmonėms matant, neduoti pagrindo apkalboms. Jeigu ji keps ant grotelių lauke, mus tikriausiai matys žmonės, matys apsirengusius... bent jau didžiąją vakaro dalį. Tačiau ji, ko gero, vėliau mandagiai pakvies mane vidun. Aš mandagiai sutiksiu. Tenai pasigrožėsiu aksominiu Elvio paveikslu ant sienos, pigiomis dekoratyvinėmis lėkštutėmis arba kita furgono puošmena; sutiksiu apžiūrėti Kairos miegamąjį ir aiktelsiu iš nuostabos, jeigu reikės, išvydęs puikią jos minkštų žaisliukų kolekciją arba numylėtą lėlytę. Gyvenime yra visokių prioritetų. Kai kuriuos tavo advokatas gali suprasti, bet įtariu, jog daugumos - ne.

- Ar aš teisingai elgiuosi, Banteri? - paklausiau briedžio iškamšos. - Jeigu taip, skambtelk varpeliu kartą, jeigu ne - du.

Pakeliui į šiaurinį priestatą, svajodamas tik apie vėsų dušą, išgirdau skimbtelint varpelį ant Banterio kaklo. Sustojau, pakreipiau galvą, laukdamas antro skimbtelėjimo. Bet varpelis tylėjo. Po minutės nuėjau į dušą ir paleidau vandenį.

Leikvju supermarketo kampe radau neblogą vynų kolekciją. Vietiniai vyno praktiškai negeria, bet turistai nemažai išperka. Išsirinkau raudono “Mondavi” vyno butelį. Gal kiek brangesnio,

nei Metė tikėjosi, bet galėsiu nuplėšti kainos lipduką ir tikėtis, kad ji to nesužinos. Prie kasos susidarė eilė. Daugiausia poilsiautojai su šlapiais marškinėliais ant maudymosi kostiumų ir smėlėtomis kojomis. Laukiant akis užkliuvo už smulkmenų, išdėliotų netoli kasos. Tarp jų pastebėjau kelis maišelius su magnetukais, ant kurių maišelio buvo šaldytuvo nuotrauka su žinute iš jų: GREIT GRĮŠIU. Informacijos lapelyje perskaičiau, kad pakuotėje yra po dvi kiekvienos priebalsės, PLIUS PAPILDOMOS BALSĖS. Stvėriau dvi pakuotes... paskiau paėmiau dar vieną prisiminęs, kad Metės Devor mergytė pakankamai didelė tokiai dovanai.

Kaira, pamačiusi įsukančią į piktžolėmis apaugusį kiemą mano mašiną, nušoko nuo sūpynių, puolė prie mamos ir pasislėpė už jos. Kai priėjau prie grilio, pastatyto netoli laiptelių iš šlako plytų, taip drąsiai su manimi šeštadienį kalbėjęs vaikas dirsčiojo iš už mamos suknelės, įsitvėręs į klostę.

Tačiau po dviejų valandų viskas pasikeitė. Kai ėmė temti, Kaira sėdėjo ant mano kelių furgono svetainėje ir atidžiai, - kovodama su miegu, - klausėsi nenusibostančios pasakos apie Pelenę. Kušetė, ant kurios sėdėjome, buvo tokios spalvos, kad galėjo būti įsigyta tik nupigintų prekių parduotuvėje, bet man vis tiek ausys kaito prisiminus tai, ką tikėjausi rasti šito furgonėlio viduje. Ant sienos virš kušetės kabojo Edvardo Hoperio reprodukcija (ta, kur pavaizduotas tuščias baras vidurnaktį), o ant priešingos sienos, virš nedidelio plastmasinio stalelio virtuvės kampe, Vincento van Gogo “Saulėgrąžos”. Jos čia tiko dar labiau nei Hoperis. Nežinau kodėl, bet tai tiesa.

- Kristolinė kurpaitė supjaustys jai kojytes, - išminčiaus tonu pareiškė Ki.

- Visai ne, - atsakiau. - Krištolinė kurpaitė buvo specialiai pagaminta Grimuro karalystėje. Lygi ir nedūžtanti, jeigu apsiavusi ja nespiegsi.

- Ir man nupirks tokias?

- Deja, ne, Ki. Dabar niekas nebemoka padaryti krištolo kurpaičių. Pamiršto kaip Toledo plieno gamybą, - furgone buvo tvanku, mergytė rėmėsi į mane karštu kūneliu, bet aš nesigailėjau. Buvo smagu laikyti savo glėbyje vaiką. Kieme jos mama dainavo, rinkdama indus nuo kartoninio staliuko, prie kurio mes pietavome. Girdėti tą dainą taip pat buvo smagu.

- Toliau, toliau! - paragino Kaira, rodydama į Pelenę, šveičiančią grindis. Dingo mergytė, nedrąsiai žvilgčiojanti iš už mamos kojos; neliko ir tos pikčiurnos, kuri šeštadienio ryte užsispyrė eiti į pliažą. Man ant kelių sėdėjo mieguistas, gražus, protingas ir patiklus vaikas. - Ilgiau neistversiu.

- Nori si-si?

- Ne, - atsakė mergytė su panieka. - Reikia sakyti "slapintis". Si-si, sako italai. Taip mane Metė ismokė. As jau buvau. Bet jeigu neskaitysi greišiau, aš uzmigsiu.

- Negalima paskubinti pasakų, kuriose vyksta stebuklai, Ki.

- Tada kiek gali.

- Gerai, - perverčiau puslapį. Čia Pelenė geraširdiškai moja savo bukoms seserims, išvykstančioms į puotą su diskotekų gražuolių apdarais. - Nespėjo Pelenė atsisveikinti su Tame Fėj ir Vana...

- Tokie seserų vardai?

- Aš jas taip pavadinau. Neprieštarauji?

- Zinoma, - Kaira patogiau įsitaisė ant mano kelių ir atlošė galvutę man į krūtinę.

- Nespėjo Pelenė atsisveikinti su Tame Fėj ir Vana, kai virtuvėje plykstelėjo ryški šviesa. Iš jos žengė graži moteris sidabro apsiaustu. Brangakmeniai jos plaukuose švietė kaip žvaigždės.

- Krikstamotė fėja, - pakomentavo mergaitė.

- Taip.

Metė įėjo su pusiau nugertu vyno buteliu ir pajuodavusiomis grilio grotelėmis. Vilkėjo skaisčiai raudona suknele, avėjo kedais - akinamai baltais, kad, rodės, švietė prietemoje. Plaukai surišti užpakaly. Nors ji dar nebuvo ta užmiesčio klubo gražuolė, kokią įsivaizdavau, vis tiek atrodė nepaprastai daili. Metė pasižiūrėjo į dukrą, į mane, pakėlė antakius ir parodė rankomis, ar ne metas mergytę nukelti. Papurčiau galvą, kad mes dar nepasirengę.

Skaičiau toliau, o Metė nuėjo šveisti priskretusių kepimo įrankių. Ji tyliai niūniavo. Kol nugramdė mentelę, vaiko kūnelis dar labiau atsipalaidavo. Iškart pajutau, kaip ji knaptelėjo galva. Užverčiau "Auksinę pasakų skrynelę", padėjau ant kavos stalelio greta kitų dviejų knygų, kurias skaitė Metė. Tada pakėliau akis į merginą virtuvėje, žiūrinčią į mane, ir parodžiau pergalės ženklą.

- Nunenas, pergalė aštuntame raunde technišku nokdaunu, - pasakiau.

Metė nusišluostė rankas ir priėjusi tarė:

- Duokite ją man.

Bet aš atsistojau su mergaite ant rankų.

- Aš nunešiu. Kur?

Ji parodė kairėn.

Koridorius buvo siaurutis, todėl turėjau saugotis, kad neužkliudyčiau vaiko kojytės ir nestuktelčiau galvos į lubas. Koridoriaus gale buvo nepaprastai švarus vonios kambarys. Dešinėje, tikriausiai miegamojo, kurį Metė kadaise dalijosi su Lensu Devoru, o dabar miegojo viena, durys. Jeigu koks vyras ir gyveno čia kurį laiką, Metės pastangomis namelyje neliko nė ženklo.

Atsargiai įsmukau pro kairėje esančias duris ir išvydau mažą lovytę su baldakimu, užklotą rožėtu apklotu, stalą, ant kurio stovėjo lėlių namas, Smaragdo miesto piešinėlį ant sienos ir ženklą

(iš lipnių raidžių): CASA KAIRA*. Devoras nori išplėšti ją iš šito kambario, kur viskas taip, kaip turi būti. Casa Kaira - mažos mergytės, kuri auga laiminga, kambarėlis.

- Paguldykite ją ant lovos ir įsipilkite sau dar vyno, - pasiūlė Metė. - Aš perrengsiu ją pižama ir prisijungsiu prie jūsų. Žinau, kad yra apie ką pasikalbėti.

- Gerai, - nuleidau vaiką ant lovelės, pasilenkiau, norėdamas pakštelti nosytę. Sudvejojau, bet vis tiek pabučiavau. Man išeinant, Metė šypsojosi, vadinasi, viskas gerai.

Įsipyliau sau vyno ir grįžau į nedidelį svetainės kampelį pasižiūrėti, kokios knygos prie Ki pasakų. Man visuomet buvo įdomu, ką žmonės skaito; daugiau apie žmogų gali pasakyti tik jų vaistinėlės, tačiau raustis po šeimininko vaistus - prasto tono ženklas.

Knygos buvo tokios skirtingos, jog galėjai įtarti skaitytoją esant šizoidą. Pirma knyga plonais viršeliais, su pabaigoje įkišta korta, buvo Ričardo Norto Patersono "Tylus liudytojas". Pagyriau jos skonį: Patersonas ir Demilis, ko gero, geriausi šiuolaikiniai romanistai. Antro, sunkaus tomo, pavadinimas buvo "Rinktiniai Hermano Melvilio apsakymai". Toliau Ričardo Norto Patersono negali būti. Išblukęs violetinis atspaudas ant puslapių liudijo, kad knyga yra iš Leikso bendruomenės bibliotekos, gražaus nedidelio namuko už penkių mylių nuo Juodosios Žymės ežero, kur 68-asis plentas iš Tėero pereina į Motoną. Ten tikriausiai dirba Metė. Atsiverčiau žymekliu, taip pat korta, atskirtą vietą. Ji skaitė "Bartlbį".

- Nesuprantu šito, - išgirdau Metės balsą už nugaros taip nelauktai, jog vos nepaleidau iš rankų abiejų knygų. - Apsakymas

* Kairos namas.

man patinka, tikrai neblogas, bet nė velnio nesuprantu jo minties. O ankstesniame net atspėjau, kas nusikaltėlis.

- Keistą porą pasirinkote skaityti, - pastebėjau, dėdamas knygas ant stalo.

- Patersoną skaitau savo malonumui, - paaiškino Metė. Ji nuėjo virtuvėlėn, dirstelėjo į vyno butelį (man pasirodė, kad mielai išgertų dar), paskiau atidarė šaldytuvą ir išėmė ąsotį iš "Kool--Aid" miltelių padarytos gaivos. Ant šaldytuvo durų dukrelė iš magnetukų buvo sudėliojusi: KI, METĖ, HOHO (įtariu, kad Santa Klausas). - Na, abi skaitau savo malonumui, bet mūsų literatūros ratelis rengiasi aptarti "Bartlbį". Renkamės bibliotekoje ketvirtadienio vakarais. Man dar liko perskaityti dešimt puslapių.

- Skaitytojų ratelis.

- Aha. Jam vadovauja misis Brigs. Subūrė jį man dar negimus. Ji - vyriausia "Keturių ežerų" bibliotekininkė.

- Žinau. Lindė Brigs yra mano kotedžo prižiūrėtojo žmonos sesuo.

Metė šyptelėjo:

- Pasaulis mažas, tiesa?

- Ne, pasaulis didelis, miestelis mažas.

Ji atsišliejo į spintelę su "Kool-Aid" stikline, bet paskiau pasiūlė:

- Gal geriau išeikim į lauką pasėdėti? Kad kiekvienas praeivis matytų, jog mes dar vis apsirengę ir nieko tokio nedarome.

Nustėręs pažvelgiau į merginą. Metės veide žaidė ciniška šypsenėlė. Kuri, beje, jai nelabai tiko.

- Man tik dvidešimt vieneri, bet nesu kvaila, - paaiškino. - Jis mane seka. Tuo neabejoju, jūs tikriausiai taip pat žinote. Kitą vakarą pasakyčiau sau: tegu jį skradžiai, - bet lauke vėsiau, o grilio dūmai atbaidys uodus. Aš jus šokiravau? Atleiskite.

- Nešokiravote, - nors buvo ne visai taip. - Be reikalo atsiprašinėjate.

Išsinešėme gėrimus ne visai tvirtais laipteliais ir susėdome vienas greta kito į šezlongus. Kairėje it rausva rožė žydėjo anglys. Metė atsilošė, priglaudė taurę prie kaktos, paskiau išgėrė iki dugno, barkšteldama dantimis ledo kubelius. Pakelėje ir miške čirpė žiogai. Tolėliau, virš degalinės prie Leikvju supermarketo, įžiūrėjau baltas fluorescencines lempas. Mano kėdės čiužinys buvo šiek tiek sukritęs, senutė smarkiai krypo į kairę, bet neįsivaizdavau, kad galėčiau jaustis kur nors geriau. Tas vakaras buvo tylus mažas stebuklas... kol kas. Kol neįsiterpė Džonas Storou.

- Džiaugiuosi, kad atėjote antradienį, - tarė mergina. - Antradienio vakarais man sunkiausia. Visuomet prisimenu rungtynes “Varingtone”. Dabar vaikinai jau renka inventorių - lazdas, bazes, gaudytojo kaukę - ir neša į sandėlį už “namų”. Baigia gerti alų, traukia paskutinę cigaretę. Štai ten aš sutikau savo vyrą. Bet jums jau turėjo apie tai pasakoti.

Nemačiau jos veido aiškiai, bet balse jaučiau kartėlį ir spėjau, kad lūpose ta pati ciniška šypsena. Metė jai dar per jauna, todėl turėtų pasisaugoti, kad nepriaugtų.

- Aha, girdėjau Bilo - Lindės sesers vyro - versiją.

- O, taip... apie mus visi kalba. Gali išgirsti parduotuvėje, “Kaimo kavinėje” ar to seno tauškaliaus garaže... kurį, beje, mano šešuras išgelbėjo nuo “Western Savings”. Jeigu ne jis, bankas būtų uždaręs už skolas. Dabar Dikiui Bruksiui ir jo kompanijai Maksas Devoras - vaikščiojantis Jėzus. Tikiuosi, kad misterio Dyno istorija objektyvesnė už tą, kurią galite išgirsti garaže. Antraip nerizikuotumėt valgyti mėsainius su Jezabele*.

Norėjau pakeisti temą. Jos pyktis suprantamas, bet tuščias. Aišku, man buvo paprasčiau. Juk ne mano vaiką pavertė nosinaite, kuri traukiama į visas puses.

---

* Jezabelė - biblinė Sidoniečių karaliaus Etbaalio duktė. Perkeltine prasme - pasileidusi bedievė moteris.

- Tai “Varingtone” vis dar žaidžiamas softbolas? Po to, kai jį nupirko Devoras?

- Žinoma. Jis kiekvieną antradienį važiuoja prie aikštelės motorizuotu invalido vežimėliu ir stebi. Grįžęs čia, jis daug ką nuveikė, kad palenktų miestelį savo pusėn, bet, man regis, jam išties patinka softbolas. Ta Vitmor eina kartu. Vežasi karučiais papildomą deguonies pagalvę ir pirštinę, jeigu kamuoliukas netyčia lėktų jų pusėn. Girdėjau, sezono pradžioje jis vieną sugavo. Žaidėjai ir žiūrovai net išsižiojo.

- Manai, softbolas primena jam sūnų?

Metė liūdnai nusišypsojo.

- Netikiu, kad jis prisimena Lensą. Bent jau ne stebėdamas žaidimą. “Varingtone” žaidžiama šiurkščiai: čiuožia “namo” ant užpakalio, susiima gaudydami kamuoliuką, keikia vienas kitą, jei kas ne taip, - štai kas traukia Maksą Devorą, štai kodėl jis nepraleidžia nė vieno žaidimo. Jam patinka žiūrėti, kaip jie griuvinėja ir susimuša iki kraujo.

- Lensas irgi taip žaidė?

Metė apsvarstė mano klausimą.

- Jis žaidė kietai, bet nepamesdamas galvos. Žaidė savo malonumui. Kaip ir mes visi. O mes, moterys, - ką ten, merginos, - Barnio Teroltos žmona Sindė buvo tik šešiolikos, mes stovėdavome už pirmosios bazės, rūkydavome arba vėdavomės baidydamos uodus, girdavome vaikinus, kai jiems pavykdavo manevras, arba kvatodavomės, jeigu iškrėsdavo kokią kvailystę. Plempdavom vaisvandenius arba dalindavomės viena alaus skardine. Grožėdavausi Elenos Džiri dvyniais, o ji bučiuodavo Ki į smakriuką, kol ta pradėdavo kikenti. Kartais po to traukdavom į “Kaimo kavinę”, Badis iškepdavo mums picų pralaimėjusiųjų sąskaiton. Po žaidimo vėl visi būdavo draugai. Sėdėdavome, juokdavomės, rėkaudavom, kai kas išgėręs, bet nepiktai. Tada visas pyktis likda-

vo aikštelėje. Ir žinote, kaip yra dabar? Niekas iš jų neužeina manęs aplankyti. Nei Elena Džiri, geriausia mano draugė. Nei Ričis Letimoris, geriausias Lenso draugas, o juk kadaise ištisas valandas abu kalbėdavosi apie uolas, paukščius, medžių rūšis kitoje ežero pusėje. Jie dalyvavo laidotuvėse, vėliau dar kelis kartus pasirodė... o paskiau baigta. Kai buvau vaikas, išdžiūvo mūsų šulinys. Vandens siurblys jo traukdavo vis mažiau, kol galiausiai ėmė eiti tik oras. Tiktai oras, - cinizmo jos balse neliko, tik skausmas. - Susitikau Eleną per Kalėdas, sutarėme susitikti per dvynių gimtadienį, bet taip ir nesusitikome. Manau, ji bijo su manimi bendrauti.

- Dėl senio?

- Ko daugiau? Nieko tokio, gyvenimas tęsiasi, - ji atsitiesė, išgėrė gaivą iki dugno ir padėjo taurę. - O kaip jūs, Maikai? Atvažiavote rašyti naujos knygos? Pervadinsite Tėerą? - tai vietos *bon mot**, kurį prisiminus apėmė nostalgija. Apie vietinius, kurie turėjo didelių planų, sakydavo, kad jie ketina pervadinti Tėerą.

- Ne, - atsakiau ir pats nesitikėdamas pridūriau: - Daugiau nerašau.

Tikėjausi, kad mergina pašoks, apversdama kėdę, su nepritarimo šūksniu. Tokios mintys daug pasako apie mane, ir ne iš gerosios pusės.

- Išėjote į pensiją? - ramiai ir visiškai neišsigandusi paklausė ji. - Ar psichologinis rašymo barjeras?

- Aišku tik, kad lioviausi rašyti ne savo noru, - pastebėjau, jog pokalbis pasisuko ganėtinai netikėta linkme. Atėjau įsiūlyti jai Džoną Storou ir, jeigu reikės, per prievartą sukišti į gerklę, o užuot tai daręs pirmą kartą aptarinėju savo nesugebėjimą dirbti. Su pirmu žmogumi.

- Vadinasi, tai barjeras.

---

* Protinga pastaba.

- Aš ir pats taip maniau, bet dabar abejoju. Galbūt romanistai gimsta parašyti tam tikrą kiekį knygų. Taip sakant, būna užprogramuoti. O kai parašo, baigta.

- Vargu, - atsakė Metė. - Gal atvažiavę čia vėl pradėsite rašyti. Gal tai viena iš priežasčių, kodėl grįžote į Tėerą.

- Tikiuosi, kad jūs teisi.

- Jums baisu?

- Kartais. Labiausiai dėl to, ką veiksiu likusią gyvenimo dalį. Laivus butelyje surinkinėti man nelabai sekasi, o darže kapstėsi mano žmona.

- Man irgi baisu, - pasakė Metė. - Labai baisu. Atrodo, kad bijau visą laiką.

- Kad jis laimės bylą dėl globos? Mete, kaip tik to aš...

- Byla dar ne viskas, - neleido man baigti ji. - Tiesiog bijau būti čia, Tėere. Tai prasidėjo vasaros pradžioje, daug vėliau, nei sužinojau, kad Devoras nori atimti iš manęs Ki. Ir darosi vis blogiau. Tai lyg stebėtum virš Niū Hampšyro besitvenkiančius ir slenkančius per ežerą audros debesis. Nežinau, kaip kitaip galėčiau tai pavadinti... - ji pasimuistė, sukryžiavo kojas, pasilenkė pataisyti suknelės krašto ant blauzdos lyg sušalusi. - Žinote, pastaruoju metu kelis kartus prabudau įsitikinusi, kad esu miegamajame ne viena. Kartą man pasirodė, jog ir *lovoje* nesu viena. Kartais būna tik nuojauta, kaip koks galvos skausmas, nervai, o retsykiais man atrodo, jog girdžiu šnabždesį, verkimą. Vieną vakarą kepiau pyragą, - tai buvo prieš porą savaičių, - ir palikau virtuvėje miltus. Kitą rytą skardinę radau apverstą, ant spintelės išpiltus miltus. Kažkas juose išvedžiojo: "Labas". Iš pradžių pamaniau, jog tai Ki darbas, bet ji sakė nerašiusi. O ir negalėjo, rašo kaip vištos koja. Net nežinau, ar sugebėtų. Maikai, kaip manote, jis galėtų pasiųsti ką nors manęs gąsdinti? Juk tai kvaila, tiesa?

- Nežinau, - atsakiau. Prisiminiau, kaip kažkas stukseno į izoliacinius skydus po rūsio laiptais. Prisiminiau iš magnetukų ant

šaldytuvo sudėtą "labas" ir tamsoje raudantį vaiką. Mano oda ne tik pašiurpo; aš visas nutirpau. Taip būna, kai iš ano pasaulio kas nors pasirodo tavo namuose ir stveria už čiupros.

- Gal tai vaiduokliai, - neužtikrintai šyptelėjo ji. Atrodė labiau išsigandusi nei linksma.

Prasižiojau pasakoti jai, kas vyksta Saroje Kvatoklėje, bet vėl užsičiaupiau. Buvo du keliai: nuklysti į diskusiją apie paranormalius reiškinius arba grįžti į realų pasaulį. Tą, kuriame Maksas Devoras stengiasi pasivogti sau vaiką.

- Taip, - tarstelėjau. - Kodėl gi ne.

- Gaila, kad blogai matau jūsų veidą. Man pasirodė, jog norėjote kažką pasakyti. Ką?

- Nežinau, - atsakiau. - Bet, manau, mums vertėtų pasikalbėti apie Kairą. Gerai?

- Gerai, - blausioje grilio šviesoje mačiau, kaip Metė įsitempia, tartum pasiruošusi šuoliui.

- Gavau kvietimą ateiti į Kasl Roko teismą penktadienį. Duoti parodymus Elmeriui Dardžinui, Kairos globėjui *ad litem*...

- Ta pasipūtusi rupūžė nėra Ki globėjas! - išsprūdo Metei. - Jis sėdi mano šešuro kišenėje kaip ir Dikis Osgudas, Makso prijaukintas nekilnojamojo turto agentas! Dikis su Elmeriu Dardžinu kartu gerdavo "Įkaušusiame tigre", paskiau kažkas pasakė, jog negražiai atrodys, todėl liovėsi.

- Popierius įteikė šerifo padėjėjas Džordžas Futmanas.

- Dar vienas jo pasiuntinukas, - vos girdimai ištarė mergina. - Dikis Osgudas yra gyvatė, o Džordžas Futmanas - sąvartyno šuva. Du kartus vos neišgujo iš policijos. Dar kartas - ir galės dirbti Maksui pilną darbo dieną.

- Jis mane išgąsdino. Stengiausi to neparodyti, bet tai tiesa. O aš užsiuntu ant žmonių, kurie mane išgąsdina. Paskambinau savo agentui į Niujorką ir pasamdžiau advokatą. Kuris specializuojasi vaikų globos bylose.

Stengiausi įžiūrėti, kaip ji reaguoja į mano žodžius, bet neįstengiau, nors sėdėjome gana arti. Metė vis dar buvo pasirengusi sutikti likimo smūgį. Arba jau jį atrėminėjo.

Iš lėto, neleisdamas sau skubėti, išdėsčiau savo pokalbį su Džonu Storou. Pabrėžiau advokato žodžius apie lyčių lygybę, kuri jos atveju veikia ne jos naudai: teisėjui Renkortui bus paprasčiau atimti Kairą. Pažymėjau, kad Devoras gali pateikti savo advokatams viską, ko reikia, o ką kalbėti apie prijaučiančius liudininkus, kuriuos Ričardas Osgudas suranda Tėere už Devoro pinigus. Bet teismas negali elgtis su ja kaip su tuščia vieta. Baigiau pasakęs, kad Džonas nori rytoj vienuoliktą su kuriuo nors iš mūsų pasikalbėti. Geriau, kad tai būtų ji. Tada nutilau ir ėmiau laukti. Įsiviešpatavo tyla, kurią trikdė tik žiogai ir tolumoje riaumojantis motoras. 68-ajame plente užgeso baltos fluorescencinės lempos - Leikvju prekybos centras baigė savo karštą dieną. Man nepatiko Metės tylėjimas; panėšėjo į sprogimo preliudiją. *Jankiško* sprogimo. Aš tylėjau ir laukiau, kol ji pasiteiraus, kas man davė teisę kištis į jos reikalus.

Kai ji pagaliau nutraukė tylą, kalbėjo kaip palaužtas žmogus. Buvo skaudu klausytis, bet kaip ir ta ciniška šypsena manęs nenustebino. Aš nutariau išsiaiškinti iki galo. Ė, Mete, pasaulis žiaurus. Rinkis!

- Kodėl jūs tai darote? - paklausė. - Kodėl samdote brangų Niujorko advokatą mano bylai? Juk *tai* jūs siūlote, tiesa? Taip turėtų būti, nes pati tikrai neišgaliu jo samdytis. Po Lenso mirties gavau trisdešimt tūkstančių dolerių draudimą, ir tai man pasisekė. Jis tiesiog juokais nusipirko iš vieno savo bičiulio polisą, o be jo pernai žiemą būčiau praradusi savo furgoną. “Western Savings” gal ir myli Dikį Bruksį, bet į Metę Stenčfyld Devor jiems nusišvilpt. Sumokėjus mokesčius, man lieka šimtas dolerių per savaitę. Vadinasi, jūs siūlote užmokėti. Taip?

- Taip.

- Kodėl? Jūs mūsų net nepažįstate.

- Todėl, kad... - aš nutilau. Prisimenu, jog labai norėjau, kad tuo metu įsikištų Džo, bandžiau iškviesti iš pasąmonės jos balsą, kurį perduočiau Metei kaip savo. Bet Džo nesirodė. Teko suktis pačiam.

- Todėl, kad dabar ne gyvenu, o egzistuoju, - ištariau pagaliau tai, ko pats nesitikėjau. - O aš jus pažįstu. Valgiau jūsų maistą, skaičiau Kijai pasaką ir užmigdžiau ant savo kelių... gal net anądien išgelbėjau jai gyvybę, išnešęs nuo kelio. Niekad nesužinosiu, ar tikrai, bet taip gali būti. Žinote, ką apie tai sako kinai?

Nesitikėjau, kad Metė atsakys, nes klausimas buvo veikiau retorinis, bet ji vėl mane nustebino. Ir ne paskutinį kartą.

- Kad išgelbėjęs kam nors gyvybę tampi už jį atsakingas.

- Taip. Viskas gražu ir teisinga, bet labiausiai, manau, man norisi prisidėti prie to, ką galiu pakeisti. Kai pažvelgiu į tuos ketverius metus po žmonos mirties, matau tuštumą. Nėra net romano apie drovią sekretorę Mardžorę, kuri sutinka gražų nepažįstamąjį.

Ji svarstė mano žodžius, sekdama akimis sunkiai prikrautą sunkvežimį su rąstais, krypuojantį plentu it nutukusi moteris.

- Tik *nesirkite* už mus, - ištarė ji tyliu, bet netikėtai piktu balsu. - Nesirkite, kaip jis serga už komandą softbolo aikštėje. Man reikia pagalbos, pati žinau, bet negaliu priimti. Tiesiog negaliu. Mes - ne žaidėjai, Ki ir aš. Suprantate?

- Puikiai.

- Žinote, ką žmonės mieste kalbės?

- Žinau.

- Kad aš - laiminga mergina? Ar ne? Išteku už nepaprastai turtingo žmogaus sūnaus, o kai šis miršta, atsiduriu po kito turtingo vyro sparneliu. Kitas žingsnis - susidėti su Donaldu Trampu*.

---

* Amerikietis milijardierius, be kita ko garsėjantis santuokomis ir skyrybomis.

- Baikite.

- Pati tikriausiai patikėčiau, būdama jų vietoje. Tik vargu ar kas pastebi, kad laimingoji Metė vis dar gyvena vagonėlyje ant ratų ir negali sau leisti sveikatos draudimo. Ar kad jos vaikas skiepijamas labdaros fondo sąskaita. Mano tėvai mirė, kai buvau penkiolikos. Turiu brolį su seseria, bet abu jie daug vyresni, abu gyvena kitoje valstijoje. Mano tėvai buvo girtuokliai... nesimušė. Visokių būna. Augau kaip... pigiame motelyje. Tėvas buvo medkirtys, mama - konservatyvi kosmetologė, svajojanti turėti Meri Kėj "Kadilaką". Tėvas nuskendo Kevadino tvenkinyje. Ji - savo vėmalais po pusės metų. Patinka?

- Nelabai. Man labai gaila.

- Po mamos laidotuvių brolis Hagas pasiūlė važiuoti kartu į Roud Ailendą, bet aš mačiau, jog žmona nebuvo labai susižavėjusi idėja priimti paauglę giminaitę. Aš jos ir nekaltinu. Be to, mane buvo ką tik išrinkę futbolo komandos palaikymo grupės kapitone. Dabar aišku, jog tai niekai, bet tada atrodė labai svarbu.

Ypač, kai esi alkoholikų vaikas. Ir gyveni namie viena. Būti jauniausiu vaiku, stebėti, kaip liga lėtai leidžia nagus, gali būti pats sunkiausias dalykas pasaulyje.

Išvažiavau pas savo tetą Florensę, gyvenančią už poros mylių nuo mūsų. Dviejų savaičių užteko suprasti, jog viena kitai nepatinkame, bet mes ištempėme dvejus metus. Paskiau per atostogas prieš paskutiniuosius metus gavau darbą "Varingtone" ir susipažinau su Lensu. Kai jis pasiūlė tuoktis, teta Flo atsisakė duoti sutikimą. Bet kai pasakiau, jog laukiuosi, jos leidimo nebereikėjo.

- Metei mokyklą?

Ji suraitė grimasą, linktelėjo.

- Nenorėjau, kad šešis mėnesius žmonės spoksotų, kaip pučiuosi it balionas. Lensas man pritarė. Sakė, kad galėsiu išlaikyti egzaminą eksternu. Išlaikiau pernai. Lengvai. Dabar mes su Ki

turime tik viena kitą. Net jeigu teta sutiktų padėti, ką ji galėtų padaryti? Ji dirba Kasl Roko tekstilės fabrike, per metus uždirba apie šešiolika tūkstančių dolerių.

Linktelėjau pagalvojęs, kad panašiai tiek gavau paskutinį kartą už teisę leisti mano knygas prancūzų kalba. Paskutinis čekis už *ketvirtį*. Tada prisiminiau Ki žodžius per pirmą mūsų susitikimą.

- Kai nešiau Kairą nuo kelio, ji pasakė, kad tau supykus ji eis pas savo baltąją senelę. Jeigu tavo tėvai mirę, ką ji... - bet man ir nereikėjo klausti. Tik susieti mintyse reikalingus dalykus. - Ar ta senelė yra Rodžetė Vitmor? Devoro padėjėja? O tai reiškia...

- Kad Ki būna pas juos. Taip, būna. Dar prieš mėnesį leisdavau jai lankytis pas senelį ir Rodžetę labai dažnai. Kartą ar du per savaitę, kartais net nakvoti. Kairai patiko "baltas senelis", bent jau anksčiau, o tą kraupią moterį ji tiesiog dievina, - man pasirodė, kad Metė krūptelėjo, nors vakaras buvo labai šiltas.

- Devoras paskambino pasakyti, kad atvyksta į sūnaus laidotuves, ir paklausė, ar galėtų pasimatyti su anūkėle. Nors prie žaizdos dėk, lyg nebūtų bandęs papirkti manęs, kad netekėčiau už Lenso.

- O jis bandė?

- Aha. Iš pradžių kalbėjo apie šimtą tūkstančių. Tai buvo 1994-ųjų rugpjūtį, kai Lensas paskambino pranešti apie mūsų vestuves rugsėjo viduryje. Aš niekam neprasitariau apie tai. Po savaitės suma pakilo iki dviejų šimtų tūkstančių.

- Už ką?

- Man siūlė palikti jo berniuką ir išnykti. Tada papasakojau Lensui, ir jis pakėlė triukšmą. Paskambino savo seniui ir pareiškė, kad ves mane, patinka jam tai ar ne. Pasakė, kad jeigu nori kada nors išvysti savo vaikaičius, tegu elgiasi kaip dera.

Jeigu Lensas Devoras turėtų kitą tėvą, pagalvojau, toks atsakymas būtų visai suprantamas. Man kėlė pagarbą jo poelgis. Ta-

čiau bėda ta, kad jis kalbėjo ne su nuovokiu žmogumi; kalbėjo su tipu, kuris vaikystėje pavogė Skuterio Laribio roges.

- Tuos pasiūlymus gavau telefonu iš paties Devoro. Abu kartus, kai Lenso nebuvo namie. Paskiau, iki vestuvių likus dešimčiai dienų, mane aplankė Dikis Osgudas. Man buvo liepta paskambinti nurodytu numeriu į Delavarą, o kai paskambinau... - Metė papurtė galvą. - Nepatikėsite. Čia kaip iš jūsų knygų.

- Galiu spėti?

- Kaip norite.

- Jis pabandė nupirkti vaiką. Kairą.

Mergina išplėtė akis. Mėnulis leido man neblogai įžiūrėti nuostabą jos veide.

- Už kiek? - paklausiau. - Man tiesiog įdomu. Kiek už tai, kad pagimdysite, paliksite Lensui vaiką ir dingsite?

- Du milijonai dolerių, - sukuždėjo ji. - Padėtų į sąskaitą mano pasirinktame banke į vakarus nuo Misisipės, kai tik pasirašysiu sutikimą nesiartinti prie jos - ir Lenso - iki 2016 metų balandžio.

- Kol Ki sueis dvidešimt vieneri metai?

- Taip.

- Osgudas detalių nežino, todėl Devoro marškiniai miestelio akyse liko švarūs.

- M-hm. Ir du milijonai buvo tik pradžia. Turėjau gauti po milijoną per penktąjį, dešimtąjį, penkioliktąjį ir dvidešimtąjį Ki gimtadienį, - ji papurtė galvą, lyg pati nenorėtų tuo tikėti. - Linoleumas pučiasi virtuvėje, nuolat krenta dušo galvutė, prakeiktas furgonas linksta į rytus, o galėjau būti turtinga dama su šešiais milijonais.

O ar kada rimtai svarstei šitą pasiūlymą, Mete? - norėjau paklausti jos, bet supratau, jog nemandagu šitaip smalsauti.

- Ar pasakei Lensui?

- Stengiausi nesakyti. Jis ir taip pyko ant savo tėvo, nenorėjau kurstyti dar labiau. Nenorėjau, kad mūsų vedybos prasidėtų nuo neapykantos, kad ir kokia svari priežastis jai būtų... nenorėjau, kad Lensas... vėliau, suprantate... - ji kilstelėjo rankas ir nuleido ant kelių. Gestas man pasirodė bejėgiškas ir toks mielas.

- Nenorėjai, kad po dešimties metų Lensas užsipultų tave sakydamas: "Tu, kale, sugriovei mūsų santykius su tėvu".

- Kažkas panašaus. Bet nesugebėjau išlaikyti visko savyje. Buvau vargšų vaikas, iki vienuolikos metų neturėjau tikrų pėdkelnių, iki trylikos pyniau kasytes arba rišau uodegą, maniau, kad Niujorko valstija ir Niujorkas - tai vienas ir tas pat... o šitas senis... šitas *vaiduokliškas tėvas*... pasiūlė man *šešis milijonus žalių*. Aš persigandau. Ėmiau sapnuoti, kaip jis it trolis atsliūkina naktį ir pagrobia iš lopšio kūdikį. Įsirango pro langą lyg gyvatė...

- Tempdamas su savimi deguonies pagalvę...

Metė šyptelėjo:

- Tada dar nežinojau apie deguonį. Ir Rodžetę Vitmor. Aš tik noriu pasakyti, jog man buvo septyniolika metų, ne tas amžius, kai gali išsaugoti paslaptį, - dabar man teko slėpti šypseną; pamanykite, tarp to įbauginto vaiko ir subrendusios moters, gavusios diplomą paštu, - dešimtmečiai gyvenimiškos patirties!

- Lensas įtūžo.

- Taip įtūžo, kad atsakė tėvui elektroniniu paštu, o ne telefonu. Matote, jis mikčiojo, ir kuo labiau supykdavo, tuo sunkiau kalbėdavo. Telefonu nebūtų galėjęs šnekėti.

Pagaliau susidariau pilną vaizdą. Lensas Devoras nusiuntė tėvui neįsivaizduojamą laišką - neįsivaizduojamą, jeigu esi Maksas Devoras. Jame buvo sakoma, kad nei Lensas, nei Metė daugiau nenori apie jį girdėti. Nenori matyti jo savo namuose ("Modair" furgonas ne visai medkirčio trobelė iš brolių Grimų pasakos, bet vis tiek panašu). Jam draudžiama lankyti kūdikį, kai jis gims, o

dovanos bus grąžintos atgal. Pasitrauk iš mano gyvenimo, tėve. To jau per daug, kad galėčiau atleisti.

Žinoma, yra diplomatiškų būdų, reikalaujančių išminties ir sumanumo rasti raktą įžeiston vaiko širdin... bet paklauskit savęs: ar diplomatiškas tėvas visų pirma būtų patekęs į tokią situaciją? Ar bent kiek žmogaus prigimtį numanąs žmogus būtų siūlęs savo sūnaus sužadėtinei turtą (ir dar tokį milžinišką, kad ji dorai nesuvokė jo dydžio) už pirmagimį kūdikį? Savo šėtonišką sandėrį siūlė septyniolikmetei merginai, kai romantiškas požiūris į gyvenimą pasiekęs aukščiausią tašką! Pirmiausia Devorui derėjo palaukti, prieš išsakant galutinį savo pasiūlymą. Galima ginčytis, kad jis nežinojo, ar gali laukti, bet tai neįtikinamas argumentas. Manau, Metė teisi: giliai toje džiovintoje slyvoje, kurią nešiojo vietoj širdies, Maksas Devoras manė gyvensiąs amžinai.

Antra vertus, jis negalėjo susivaldyti. Sniego rogės, kurių norėjo, kurias privalėjo gauti, buvo kitoje lango pusėje. Jam tereikėjo išdaužti stiklą ir jas pasiimti. Taip jis elgėsi visą gyvenimą, todėl į sūnaus laišką elektroniniu paštu sureagavo ne pagal amžių ir galimybes, o kaip supykęs vaikas, kuris įsitikino, kad stiklas nepasiduoda jo kumščiams. Lensas nenori, kad aš kiščiausi? Puiku! Lensas gyvens su savo suskretėle girių glūdumoje, palapinėje, furgone ar sumautoje daržinėje. Ir užteks apžiūrinėti miškus, imant dosnų atlyginimą. Tegu paragauja prasčiokų gyvenimo!

Kitaip tariant: “Tu negali nutraukti su manimi ryšių, sūnau. Tu atleistas”.

- Mes nepuolėme vienas kitam į glėbį per laidotuves, - pasakojo toliau Metė, - nepagalvokite. Bet jis elgėsi su manimi normaliai, ko nesitikėjau, todėl ir aš su juo elgiausi gražiai. Jis pasisiūlė man mokėti kas mėnesį sutartą sumą, aš atsisakiau. Bijojau, kad gali kilti teisinių problemų.

- Vargu, bet man patinka jūsų atsargumas. Kas buvo, kai jis pamatė Kairą pirmą sykį, Mete? Ar prisimeni?

- Niekad to nepamiršiu, - ji įkišo ranką į suknelės kišenę, išsitraukė aplamdytą cigarečių pakelį ir iškratė vieną cigaretę. Paėmė ją godžiai, bet su šiokiu tokiu pasibjaurėjimu. - Mečiau rūkyti, nes Lensas sakydavo, jog negalime sau to leisti, ir jis buvo teisus. Bet įprotis nepasiduoda. Surūkau vos pakelį per savaitę, tačiau pati suprantu, jog ir taip per daug. Bet kartais reikia kažkaip nusiraminti. Norite?

Papurčiau galvą. Mergina prisidegė cigaretę, o degtuko šviesoje jos veidas neatrodė toks gražus. Ką tas senis su ja padarė? - pagalvojau.

- Pirmą kartą jis pamatė savo anūkę prie katafalko, - pasakė Metė. - Mes buvome Deikino laidotuvių biure Motone. Per "lankymą". Žinote, ką tai reiškia?

- O, taip, - atsakiau, pagalvojęs apie Džo.

- Karstas buvo uždengtas, bet tai vis tiek vadinama "lankymu". Keista. Išėjau parūkyti. Liepiau Ki atsisėsti ant laiptelių, kad neuostytų dūmų, o pati paėjau atokiau. Tada sustojo didžiulis pilkas limuzinas. Nieko panašaus nebuvau mačiusi, tik per televizorių. Iškart supratau, kas čia. Įsikišau cigaretes į rankinuką ir pašaukiau pas save Ki. Ji pribėgo ir įsikibo man į ranką. Atsidarė limuzino durelės, iš jo išlipo Rodžetė Vitmor. Ji nešė deguonies kaukę, bet Maksui jos nereikėjo. Jis išlipo po jos. Aukštas - ne toks aukštas, kaip jūs, bet vis tiek aukštas - pilku kostiumu ir nublizgintais kaip veidrodis juodais batais.

Mergina susimąsčiusi nutilo. Cigaretė pakilo prie lūpų, paskiau oranžinis jonvabalis vėl nusileido prie kėdės ranktūrio.

- Iš pradžių jis nieko nesakė. Ta moteris norėjo paimti jį už rankos ir padėti užlipti tuos tris ar keturis laiptelius, bet jis ją atstūmė. Savo jėgomis pakilo iki mūsų, nors girdėjau iš jo krūtinės sklindantį gargimą. Gargė kaip neteptas mechanizmas. Nežinau, gal dabar gali daugiau paeiti, bet kažin. Tie keli laipteliai jį visai išsunkė, o tai buvo prieš metus. Jis sekundę kitą pasižiūrėjo į ma-

ne, paskiau pasilenkė ir įsirėmė į kelius ilgomis, kaulėtomis rankomis. Įsmeigė akis į Kairą, o ta žiūrėjo į jį.

Taip. Įsivaizduoju... bet ne kaip spalvotą nuotrauką, o kaip litografiją, dar vieną brolių Grimų pasakų iliustraciją. Maža mergytė išplėtusi akis žiūri į turtingą senį (kuris vaikas būdamas triumfavo čiuožinėdamas vogtomis rogėmis, o gyvenimo saulėlydyje tapo dar vienu kaulų maišu). Vaizduotėje iškilusi Ki vilkėjo striukę su gobtuvu, senelio Devoro kaukė buvo pakrypusį į šoną ir matėsi vilko kailis. Kokios didelės tavo akys, seneli, kokia didelė tavo nosis, seneli, ir dantys kokie dideli.

- Jis ją pakėlė. Nežinau, kiek jėgų jam tai kainavo, bet pakėlė. Ir keisčiausia, Kija leidosi pakeliama. Makso ji niekad nebuvo mačiusi, seni žmonės visad šiek tiek gąsdina vaikus, bet ji leidosi pakeliama. “Žinai, kas aš toks?” - paklausė jis. Ki papurtė galvą, bet žiūrėjo į jį taip... taip, lyg *pažinotų*. Manote, kad tai įmanoma?

- Taip.

- Tada jis pasakė: “Aš tavo senelis”. Ir aš vos nešokau jos atsiimti, Maikai, nes man pasirodė... na, nežinau...

- Kad jis ją suės?

Cigaretė stabtelėjo prie lūpų. Akys išsiplėtė iš nuostabos.

- Iš kur tai žinote? Kaip galite žinoti?

- Nes man tai pasirodė panašu į pasaką. Mažoji Raudonkepuraitė ir senas pilkas vilkas. Kas buvo po to?

- Jis rijo ją akimis. Vėliau išmokė žaisti šaškėmis, “Kendilendą” ir “Jūrų mūšį”. Jai dar tik treji metukai, o jau išmokė sudėti ir atimti. “Varingtone” ji turi savo kambarėlį su nedideliu kompiuteriu. Bala žino, ko moko ją dar... Bet pirmą kartą tik žiūrėjo į Kairą. Tokio alkano žvilgsnio nesu mačiusi gyvenime.

O Ki irgi nenuleido nuo jo akių. Tai truko dešimt ar dvidešimt sekundžių, bet man pasirodė visa amžinybė. Paskiau jis bandė

grąžinti vaiką man, tačiau pritrūko jėgų, ir jeigu nebūčiau stovėjusi greta, būtų išmetęs Kairą ant cementinio tako. Maksas susverdėjo, Rodžetė Vitmor kaipmat prilaikė jį ranka ir uždėjo deguonies kaukę ant nosies. Dukart giliai įtraukęs, jis vėl pasijuto geriau. Tada atidavė kaukę savo padėjėjai ir, atrodė, pirmą kartą iš tikro pastebėjo mane. "Elgiausi kaip kvailys, ar ne?" - pasakė jis. "Taip, sere, manau, kad taip," - atsakiau. Jis taip į mane pasižiūrėjo... Būtų penkeriais metais jaunesnis, šniotų į žandą.

- Bet taip nėra, ir jis nešniojo.

- Ne. Jis pasakė: "Norėčiau eiti vidun. Ar padėsite man?" Atsakiau padėsianti. Pradėjom lipti biuro laiptais, Rodžetė iš vieno šono, aš iš kito, o Kaira mums pridurmui. Jaučiausi kaip haremo mergina. Nepasakyčiau, kad malonus jausmas. Kai įėjome į vestibiulį, jis atsisėdo pakvėpuoti deguonimi ir pailsėti. Rodžetė pasisuko į Kairą. Man tos moters veidas baisus, primena kažkokį paveikslą...

- "Riksmas"? Munko paveikslą?

- Tikrai, - Metė numetė nuorūką - sutraukė cigaretę iki pat filtro - ir užmynusi patrynė baltu sportiniu bateliu. - Bet Ki jos nė kiek neišsigando. Nei tada, nei vėliau. Rodžetė pasilenkė prie Kairos ir paklausė: "Kas rimuojasi su "dama"?" Ta išpyškino: "Tamsa!" Ji mėgsta rimus jau nuo dvejų metukų. Rodžetė išsitraukė iš rankinuko "Hershey's Kiss" saldainių. Ki pasižiūrėjo į mane, ar galima. Pasakiau, gerai, bet tik vieną, ir kad neišteptum suknytės. Ki susikišo jį į burną ir nusišypsojo tai Vitmor kaip gerai draugei.

Devoras per tą laiką atsigavo, bet vis tiek atrodė išvargęs; nesu mačiusi tokio pavargusio žmogaus. Atrodė man kaip biblijos frazės, kad senatvėje gyvenimas nesuteikia džiaugsmo, pavyzdys. Man suspaudė širdį. Tikriausiai jis tai pastebėjo, nes paėmė mane už rankos. "Neatstumkite manęs", - pasakė jis. Tą akimir-

ką jo veide išvydau savo Lensą. Pravirkau ir pasakiau, kad neatstumsiu, jeigu jis pats neprivers.

Įsivaizdavau juos laidotuvių namų priemenėje: Maksas sėdi, Metė stovi, o į juos nustebusi žiūri plačiaakė mergytė su saldainiu burnoje. Tyliai aidi vargonų muzika. Vargšas senis Maksas Devoras per savo sūnaus palydėtuves buvo gana sumanus, pagalvojau sau. *Neatstumkite manęs*, kaip gražu.

Bandžiau papirkti, kad dingtum. Kai tai nepavyko, pakėliau sumą ir mėginau nupirkti tavo kūdikį. Kai ir šis bandymas nepavyko, pasakiau savo sūnui, kad jis, tu ir mano anūkė galės ėsti savo užsispyrimo mėšlą. Tam tikra prasme esu kaltas dėl to, kad jis lipo ant furgono ir nusisuko sprandą, bet jūs tik neastumkite manęs, Mete, aš tik vargšas senas kriošena, todėl neatstumkite manęs.

- Kvailai padariau, ar ne?

- Jūs buvote apie jį geresnės nuomonės, nei jis yra iš tikro. Jeigu tai kvailystė, Mete, pasauliui jos labai trūksta.

- Bet mano abejonės liko, - tarė mergina. - Štai kodėl visuomet atsisakydavau jo pinigų, o praeitą spalį liovėsi juos siūlyti. Bet aš leidau Ki pas juos lankytis. Taip, gal ir tikėdamasi, kad ateityje Kairai kas nors liks, bet sąžiningai sakau, jog daug apie tai negalvojau. Tiesiog jis buvo vienintelis tėvo kraujo giminė. Norėjau, kad ji patirtų malonumą turėti senelį, kuris reikalingas kiekvienam vaikui. Tik nenorėjau, kad ji užsikrėstų tomis nesąmonėmis, kurios dėjosi prieš Lenso mirtį.

Iš pradžių viskas atrodė gražu. Paskiau po truputį ėmė keistis. Supratau, kad Ki jau taip nemyli savo "baltojo senelio". Rodžetei jausmai nepakito, o Maksas Devoras kažkodėl ėmė ją bauginti. Kaip, nesuprantu nei aš, nei ji gali paaiškinti. Kartą klausiau, gal jis ją lietė kur nors ir ji jautėsi nesmagiai. Bet kai parodžiau kur, ji papurtė galvą. Aš tikiu Kaira, bet... jis kažką bus pasakęs ar padaręs. Esu įsitikinusi.

- Paprasčiausiai gali būti kaltas vis sunkėjantis jo kvėpavimas, - nuraminau. - Vien to pakaktų nugąsdinti vaiką. Arba ką nors aptarinėjo jai lankantis "Varingtone". Kad ir jus, Mete.

- Na... kartą vasario mėnesį Lindė Brigs pasakojo man, kad Džordžas Futmanas užvažiavo į biblioteką patikrinti dūmų detektorių ir gesintuvų. Klausinėjo, ar Lindei paskutiniu metu neteko rasti tarp šiukšlių skardinių nuo alaus, butelių. Ar namie suktų cigarečių nuorūkų.

- Kitaip tariant, narkotikų.

- Aha. Girdėjau, kad Dikis Osgudas lankėsi pas senus mano draugus. Pasišnekėjo apie šį bei tą. Pasikapstė purve.

- Ar galėjo ką iškasti?

- Ačiū Dievui, ne kažin ką.

Vyliausi, kad tai tiesa, o jeigu ji nesako tiesos man, pasakys Džonui Storou.

- Bet jūs vis tiek leidote Ki lankytis pas senelį.

- Kas gero iš to, jeigu būčiau uždraudusi? Maniau, kad jie taip neskubės vykdyti savo planų, jei ką ir numatę.

Bergždžios viltys, pagalvojau aš.

- Paskiau pavasarį mane apėmė šiurpi, siaubinga nuojauta.

- Šiurpi? Kodėl?

- Nežinau, - ji išsiėmė cigaretes, pasižiūrėjo ir vėl grąžino į kišenę. - Ir ne vien todėl, kad mano šešuras naršė po mano spintas, ieškodamas nešvarių skalbinių. Tai dėl Ki. Negalėjau atsikratyti nerimo dėl jos visą tą laiką, kol ji būdavo su juo... *jais*. Rodžetė atvažiuodavo pirktu ar išsinuomotu "BMV", Ki jau laukdavo jos ant laiptelių. Su žaislų maišeliu, jei keliaudavo dienai, su "Pelytės Minės" kuprinuke, jeigu likdavo nakvoti. Ir visuomet parsiveždavo ką nors nauja. Mano šešuras labai mėgsta dovanas. Prieš sodindama Ki į mašiną, Rodžetė šaltai šypteldavo man ir pasakydavo: "Tada iki septynių, vakarienę duosime" arba "Tai iki aštuonių, atvešiu sočiai papusryčiavusią". Atsakydavau: "Gerai".

Rodžetė išsitraukdavo "Hershey's Kiss" kaip šuniui sausainį, kai nori išmokyti jį pasisveikinti. Pasakydavo Kairai žodį, ta sugalvodavo jam rimą ir už tai gaudavo paskatinimą - saldainį. Geras šunelis. Po to išvažiuodavo. Septintą vakaro ar aštuntą ryte "BMV" sustodavo ten, kur dabar jūsų automobilis. Galėjai pagal tą moterį nusistatinėti laikrodį. Bet manęs neapleido bloga nuojauta.

- Kad jiems gali atsibosti legalus procesas ir paprasčiausiai pagrobs vaiką? - tokia išvada man atrodė labai logiška, tokia logiška, jog negalėjau patikėti, kad Metė išvis leido savo mergytei bendrauti su seniu. Globos bylose, kaip ir kitur, turtas sudaro devynias dešimtąsias teisės, o jeigu Metė kalba tiesą apie savo praeitį ir dabartį, bylos svarstymas galėjo prailgti net ir tokiam turčiui kaip misteris Devoras. Todėl pagrobimas galėjo būti kur kas geresnis sprendimas.

- Ne visai, - atsakė mergina. - Įtariau, jog tai įmanoma, bet ne vien tai. Aš tiesiog išsigandau. Ir negaliu paaiškinti kodėl. Po šešių penkiolika imdavau galvoti: "Šį kartą ta baltaplaukė kalė jos neparveš. Šį kartą ji..."

Aš tylėdamas laukiau. Nieko nesulaukęs, paklausiau:

- Ką ji?

- Sakiau jau, kad nežinau. Bet ėmiau nerimauti dėl dukters nuo pavasario pradžios. Birželį ilgiau negalėjau tverti ir uždraudžiau vizitus. Kaira nuo to laiko ant manęs širsta. Esu įsitikinusi, jog dėl to ji išlėkė Liepos 4-ąją. Apie senelį ji daug nešneka, bet vis įkiša: "Kaip manai, ką dabar veikia baltoji senelė, Mete?", "Ar baltajai senelei patiktų mano nauja suknutė?" Arba pribėga prie manęs su "ratas-batas", "šaka-ranka" ir prašo prizo.

- Kaip sureagavo Devoras?

- Pasiuto. Nesiliovė skambinti, iš pradžių klausinėjo, kas atsitiko, po to ėmė gąsdinti.

- Fiziškai susidoroti?

- Teisiškai. Jis vis tiek ją atimsiąs, o kai susidorosiąs su manimi, visas pasaulis žinos, kad esu niekam tikusi motina. Galiu neturėti jokių vilčių, galiu sau padėti tik vėl leisdama jam matytis *su mano anūke, velniai rautų*.

Linktelėjau.

- "Neatstumkite manęs" nelabai tiko tam nagui, paskambinusiam man bežiūrint fejerverkus. Šitie žodžiai - jau panašiau.

- Skambino Dikis Osgudas ir dar keli vietiniai, - pasakojo toliau Metė. - Įskaitant seną Lenso bičiulį Ričį Letimorį. Ričis pasakė, kad nepaisau Lenso atminimo.

- O Džordžas Futmanas?

- Jis protarpiais pravažiuoja. Primena man, kad esu stebima. Jis neskambino ir nebuvo užsukęs. Klausėte apie fizinę grėsmę... Jau vien matyti Futmano patrulinę savo gatvelėje man atrodo fizinė grėsmė. Jis baugina mane. Bet dabar mane viskas baugina.

- Net ir po to, kai Kaira liovėsi pas juos lankytis?

- Net ir po to. Jausmas... lyg prieš audrą. Tarsi kažkas turėtų atsitikti. Ir ta nuojauta su kiekviena diena stiprėja.

- Ar paimsite Džono Storou numerį?

Ji sėdėjo tyliai, nuleidusi akis. Paskiau pakėlė galvą ir linktelėjo:

- Duokite. Ir ačiū. Aš nepaprastai jums dėkinga.

Numerį buvau užsirašęs ant rausvo popierėlio. Kai ištraukiau iš vidinės kišenės, ji paėmė už jo, bet iš mano rankos neištraukė. Mūsų pirštai lietėsi, ji žvelgė tiesiai į mane. Lyg geriau suprastų mano motyvus, nei aš pats.

- Kaip galiu jums atsidėkoti? - paklausė. Na, prasideda.

- Papasakokite advokatui viską, ką pasakojote man, - paleidau lapelį ir pakilau. - Viskas bus gerai. O dabar man metas. Ar paskambinsite man ir papasakosite, kaip sekėsi?

- Žinoma.

Nuėjome prie mano mašinos. Tenai pasisukau į ją. Vieną akimirką pamaniau, kad Metė apsikabins mane iš dėkingumo, kuris galėjo baigtis nežinia kuo, turint galvoje mūsų beveik melodramatiškas nuotaikas. Bet ir pati situacija buvo melodramatiška, pasaka, kur yra gėris ir blogis bei daug numalšinto sekso po jais.

Ant kalvos nušvito automobilio žibintai ir pralėkė "All Purpose" garažą. Jie artinosi į mus. Metė atsitraukė ir paslėpė rankas už nugaros kaip vaikas, kurį nutvėrė nederamai elgiantis. Mašina pravažiavo, mes vėl likome tamsoje... ir tas momentas išsprūdo. Jeigu jis išvis buvo.

- Ačiū už pietus, - tariau. - Buvo nuostabu.

- Ačiū už advokatą, esu tikra, kad ir jis bus nuostabus, - atsakė Metė, ir mes abu nusijuokėme. Įtampa atslūgo. - Jis kartą kalbėjo apie jus. Devoras.

Nustebęs pasižiūrėjau į ją.

- Stebėtina, kad jis išvis apie mane girdėjo. Prieš visa šita, turiu galvoje.

- Taip, pažįsta. Kalbėjo apie jus, man pasirodė, su nuoširdžiu susižavėjimu.

- Juokaujate. Tikrai?

- Ne. Jis sakė, kad jūsų ir jo proseneliai dirbo toje pačioje stovykloje, buvo kaimynai. Regis, ten, kur dabar yra Boido prieplauka. "Šiko į tą pačią duobę", taip jis pasakė. Žavu, tiesa? Sakė, kad jeigu dviejų TR medkirčių palikuonys tampa milijonieriais, sistema veikia, kaip turi veikti. "Net jeigu tam prireikė trijų kartų", - sakė jis. Tuomet palaikiau tai pridengta Lenso kritika.

- Kažkokia kvailystė, - burbtelėjau. - Aš kilęs iš pakrantės. Prouts Neko. Kito valstijos pakraščio. Mano tėvas buvo žvejas kaip ir jo tėvas. Ir prosenelis traukė tinklus. Gaudė langustus, bet medžių nekirto, - tai buvo tiesa, nors galvoje kirbėjo kažkokia neaiški abejonė. Kažkas susijusio su jos žodžiais. Tikiuosi, iš ryto prisiminsiu.

- Gal jis kalbėjo apie ką nors iš jūsų žmonos giminės?

- Ne. Arlenai gyvena Meine, - jų giminė plati, - bet dauguma vis dar liko Masačiusetse. Kuo tik jie neužsiima, bet praeito amžiaus aštuntajame dešimtmetyje dauguma dirbo akmens skaldyklose Moldeno Lyno apylinkėse. Devoras pajuokavo, Mete, - bet ir tuomet žinojau, kad taip nėra. Maksas galėjo kažką painioti - net ir guviausio proto vaikinai, sulaukę aštuoniasdešimt penkerių, turi teisę klysti, - bet Maksas Devoras nemėgo juokauti. Pajutau, kad po Tėeru driekiasi nematomi, bet tvirti kabeliai.

Mano ranka gulėjo ant mašinos durelių, mergina ją palietė.

- Ar galiu užduoti dar vieną klausimą, kol neišvažiavote? Kvailas, iš karto įspėju.

- Sakykite. Mėgstu kvailus klausimus.

- Ar bent nutuokiate, apie ką tas "Bartlbis"?

Norėjau nusikvatoti, bet buvo pakankamai šviesu, ir aš mačiau, jog Metė kalba rimtai, tad galiu ją įskaudinti. Ji priklausė Lindės Brigs skaitytojų rateliui (jame kartą ir man teko pasisakyti), tikriausiai yra jauniausia ir bijo pasirodyti kvaila.

- Kitą kartą man reikės kalbėti pirmai, - pasakė Metė. - Norėčiau ne tik atpasakoti turinį, jog visi suprastų, kad skaičiau apsakymą. Mąsčiau apie jį, kol galva įsisopo, bet nieko doro nesugalvojau. Vargu ar čia toks pasakojimas, kur paskutiniuose puslapiuose viskas stebuklingai išaiškėja. Jaučiu, kad atsakymas panosėje, bet neįstengiu jo įžiūrėti.

Vėl pagalvojau apie tuos kabelius, išsidriekusius į visas puses, poodinį voratinklį, susiejusį žmones bei vietas. Nors ir nematai, jauti juos. Ypač, jeigu bandai ištrūkti. O Metė tuo metu nekantraudama ir neprarasdama vilties žiūrėjo į mane.

- Gerai, ištempkite ausis, pamoka prasideda.

- Ištempiau. Tikrai.

- Dauguma kritikų "Heklberį Finą" laiko pirmu šiuolaikiniu Amerikos romanu, ir tame yra tiesos, bet jeigu "Bartlbis" būtų

šimtu puslapių ilgesnis, manau, kad pirmuoju būtų laikomas jis. Ar žinai, kas buvo raštininkas?

- Sekretorius?

- Per gerai. Raštininko darbas tik perrašinėti tekstus. Kaip Bobas Kretšitas iš “Kalėdų giesmių”. Tik Dikensas duoda Bobui praeitį ir šeimyninį gyvenimą. Melvilis Bartlbiui nieko neduoda. Tad Bartlbis - pirmas egzistencinis personažas grožinėje Amerikos literatūroje... vaikinas be ryšių... su niekuo nesusijęs, suprantate?

Dviejų medkirčių palikuonys tampa milijonieriais. Šiko į tą pačią duobę.

- Maikai?

- Ką?

- Ar viskas gerai?

- Aišku, - aš pasistengiau susikaupti. - Bartlbį su gyvenimu sieja tik darbas. Štai kodėl jis yra tipiškas dvidešimtojo amžiaus amerikietis, niekuo nesiskiriantis nuo Slouno Vilsono žmogaus pilku flanelės kostiumu arba, juodesniam variante, nuo Maiklo Korleonės krikštatėvio. Bet vėliau Bartlbis ima abejoti ir dėl darbo, vidurinės klasės amerikiečių vyrų dievo.

Mergina atrodė susidomėjusi, ir man pagailo, kad ji praleido paskutiniuosius vidurinės mokyklos metus. Daug prarado ji ir jos mokytojai.

- Štai kodėl jis pradeda vis dažniau kartoti: “Aš linkęs nedaryti”?

- Taip. Įsivaizduokime, kad Bartlbis yra... oro balionas. Su žeme jį sieja tik virvė, o ta virvė - jo raštai. Galime apskaičiuoti tos virvės puvimo greitį pagal tai, ko Bartlbis nutaria daugiau nebedaryti. Galiausiai virvė trūksta, ir Bartlbis nuskrenda. Velniškai jaudinantis apsakymas, tiesa?

- Vieną naktį jį sapnavau, - prisipažino Metė. - Atidariau furgono duris ir radau jį sėdintį ant laiptelių juodu kostiumu. Liesas. Nuplikęs. Paklausiau: “Gal malonėtumėt pasitraukti? Turiu eiti

džiaustyti skalbinius". O jis atsakė: "Aš linkęs niekur neiti". Taip, tikriausiai galima sakyti, kad jaudinantis.

- Vadinasi, jis vis dar aktualus, - pasakiau, sėsdamas į mašiną. - Paskambinkite man. Papasakosite, kaip sekėsi su Džonu Storou.

- Gerai. O jeigu galiu kuo nors atsilyginti, tik pasakykite.

Tik pasakykite. Koks jaunas ir naivus turi būti, kad dalintum tokius neužpildytus čekius?

Langas buvo atidarytas. Iškišau pro jį ranką ir suspaudžiau jos pirštus. Ji atsakė stipriu spustelėjimu.

- Jums labai trūksta žmonos, tiesa?

- Ar matosi?

- Kartais, - Metė nespaudė, bet tebelaikė mano ranką. - Kai skaitėte Kijai, atrodėte laimingas ir kartu labai liūdnas. Mačiau jūsų žmoną tik vieną kartą, man ji pasirodė nepaprastai graži.

Visos mano mintys buvo nukrypusios į rankų susilietimą. Dabar tai akimoju išdulkėjo iš galvos.

- Kada ją matėte? Ir kur? Ar prisimenate?

Ji nusišypsojo, lyg mano klausimas būtų kvailas.

- Prisimenu. Tai nutiko žaidimo aikštėje, tą vakarą, kai susitikau savo vyrą.

Pamažu ištraukiau ranką iš jos delno. Kiek žinau, 1994 metų vasarą nei aš, nei Džo nesilankėme TR-90... bet mano žinios, ko gero, buvo netikslios. Džoana lankėsi vieną liepos antradienį. Ir net nuėjo pasižiūrėti softbolo varžybų.

- Jūs įsitikinusi, kad ten buvo Džo? - paklausiau.

Metė žvelgė į kelią. Ji mąstė ne apie mano žmoną; galėjau lažintis iš namo ir sklypo, kad ji prisiminė Lensą. Ir gerai. Jeigu ji galvoja apie Lensą, gal nežiūrės į mane labai įdėmiai, nes man ne itin sekėsi kontroliuoti savo veido išraišką. Ji galėjo pastebėti mano veide daugiau, nei norėjau parodyti.

- Taip, - atsakė ji. - Stovėjau su Džena Makoj ir Elena Džiri... tai buvo po to, kai Lensas padėjo man ištraukti alaus statinaitę iš

purvyno ir paklausė, ar po žaidimo nenueičiau su visais suvalgyti picos. Džena pasakė: “Žiūrėk, misis Nunen”, o Elena pridūrė: “Ji rašytojo žmona, Mete, pasižiūrėk, kokia graži jos palaidinė!” Palaidinukė buvo su mėlynomis rožėmis.

Puikiai ją prisimenu. Džo mėgo ją, nes tikrų mėlynų rožių nebūna. Kartą, apsivilkusi ją, ji ekstravagantiškai sunėrė rankas man ant kaklo ir prisiglaudusi klubais sušuko, kad yra mėlynoji mano rožė, ir aš turiu glostyti ją, kol paraus. Man tas prisiminimas buvo labai skaudus.

- Ji stovėjo prie trečiosios bazės, už tinklo, - pasakojo toliau Metė, - su kažkokiu vyru, vilkinčiu seną rudą švarką su lopais ant alkūnių. Jie iš kažko juokėsi, paskiau ji pasuko galvą ir pažvelgė tiesiai į mane, - mergina minutėlei nutilo. Po to pakėlė plaukus nuo kaklo ir leido jiems vėl nukristi. - Tiesiai į mane. Ir tikrai mane matė. Tas jos žvilgsnis... ji ką tik juokėsi, o tada jos akys buvo kažko liūdnos. Tarsi būtų mane pažinojusi. Paskiau tas vyras apglėbė ją per juosmenį ir abu nuėjo.

Įsitvyrojo žiogų tyla. Metė stovėjo, lyg sapnuotų atmerktomis akimis, po to staiga susigriebė ir pažvelgė į mane.

- Kas nors ne taip?

- Ne. Tik kas tasai vyras, buvęs su mano žmona?

Metė nedrąsiai nusijuokė.

- Vargu ar jos meilužis. Atrodė gerokai vyresnis. Mažiausiai penkiasdešimties.

Na ir kas? - pagalvojau. Man pačiam keturiasdešimt, bet tai nereiškia, jog nematau, kaip juda jos kūnas po suknele, kaip ji pakelia plaukus nuo kaklo.

- Tai yra, jūs juokavote, taip? - sutriko Metė.

- Tiesą sakant, nežinau. Atrodo, kad dabar daug ko nesuprantu. Bet jos jau nebėra, tai koks skirtumas?

Metė atrodė nusiminusi.

- Jeigu pasakiau ką nors netinkamo, Maikai, atleiskite.

- Kas buvo tas vyras? Ar pažįstate jį?

Ji papurtė galvą.

- Man pasirodė, kad jis vasarotojas. Šiaip tiesiog, gal kad karštą vasaros vakarą vilkėjo švarką. Bet jeigu taip, jis apsistojo ne "Varingtone". Aš praktiškai visus žinojau.

- Ir jie nuėjo kartu?

- Taip, - nenoriai atsakė.

- Į automobilių stovėjimo aikštelę?

- Taip, - dar nenoriau. Bet dabar ji sumelavo. Tai jau buvo ne intuicija, o kažkoks nepaaiškinamas įsitikinimas; tartum minčių skaitymas.

Paėmiau jos ranką.

- Sakėte, kad padarysite viską, ko paprašysiu. Aš prašau. Pasakykite man tiesą, Mete.

Jaunoji moteris prikando lūpą, žvelgdama į mano ranką. Paskiau pakėlė akis.

- Jis buvo stambus. Su senu švarku priminė koledžo profesorių, bet drąsiai galėjo būti dailidė. Plaukai juodi. Įdegęs. Jie linksmai juokėsi, paskiau ji atsigręžė į mane, ir veidas pasidarė liūdnas. Po valandėlės jis apsikabino ją, ir abu nuėjo, - mergina padarė pauzę. - Ne į aikštelę. Gatvės link.

Gatvė. Iš aikštelės Gatve galima nueiti palei ežerą iki Saros Kvatoklės. O tada? Kas žino?

- Ji man nesakė, kad tą vasarą lankėsi čia, - tariau.

Metė, mačiau, sugalvojo keletą atsakymų, bet nė vienas neatrodė tinkamas. Paleidau jos ranką. Metas važiuoti. Jau gailėjausi, kad neišvažiavau prieš penkias minutes.

- Maikai, aš tikra...

- Ne, - pertraukiau. - Negali būti. Aš taip pat. Bet aš labai ją mylėjau, todėl dabar pamėginsiu tai užmiršti. Veikiausiai tai nieko nereiškia, be to... kas man beliko? Ačiū už pietus.

- Nėra už ką, - Metė, rodės, tuoj pravirks, todėl aš vėl paėmiau jos ranką ir pabučiavau.

- Jaučiuosi paskutinė kvailė.

- Tu nesi kvailė, - atsakiau.

Dar kartą pabučiavau ranką ir išsukau iš kiemo. Toks buvo mano pirmas pasimatymas po ketverių metų.

Grįždamas namo, mąsčiau apie seną patarlę, kad žmogus niekad iš tikro neperpras kito žmogaus. Lengva pašnekėti, bet sužinoti, kad taip nutiko konkrečiai tau, yra smūgis, prilygstąs netikėtai oro duobei per ramų skrydį. Prisiminiau mūsų vizitą pas gydytoją, kai dvejus metus nesėkmingai stengėmės pradėti kūdikį. Ten sužinojau, kad mano spermoje mažas spermatozoidų kiekis. Ne katastrofiškai mažas, bet tiek, kad Džo negali pastoti.

- Jeigu norite vaiko, turėsite ir be pašalinės pagalbos, - pareiškė tada gydytoja. - Laikas ir aplinkybės jūsų pusėje. Tai gali atsitikti rytoj, gali po ketverių metų. Ar kada turėsite krūvą vaikų? Veikiausiai ne. Bet du galite, o vienas tai tikrai bus, jeigu ir toliau užsiimsite tuo, - ji nusišypsojo. - Tik nepamirškite: malonumas irgi svarbu.

Malonumo buvo daug, daug skambučių Banterio varpeliu, bet kūdikio nebuvo. Paskiau Džoana miršta, karštą dieną bėgdama per aikštelę, ir jos krepšyje randu nėštumo testą, apie kurį ji man net neužsiminė. Kaip ir nepasakė, kad nusipirko porą plastikinių pelėdų saugoti verandą, kad varnos neapdirbtų.

Ko dar ji man nesakė?

- Liaukis, - burbtelėjau. - Po paraliais, liaukis apie tai galvoti.

Bet negalėjau.

Kai grįžau į Sarą, ant šaldytuvo durelių vaisių ir daržovių magnetukai vėl buvo sudėlioti ratu. O viduryje - trys raidės:

g d
o

Pastūmiau raidę "o" ten, kur, mano supratimu, jai priklausė būti. "Dievas" arba "geras" su klaida*. Tai kas gi?

- Galėčiau pasukti galvą, bet nedarysiu to, - pareiškiau tuščiam namui. Pažvelgiau į briedį Banterį, laukdamas, kad sutilindžiuos varpelis ant jo kandžių apgriaužto kaklo. Nesulaukęs atplėšiau abu magnetukų maišelius ir prilipdžiau raides prie šaldytuvo. Tada nuėjau į šiaurinį priestatą, nusirengiau ir išsivaliau dantis.

Išsiepęs dantis prieš vonios veidrodį, nusprendžiau iš ryto dar kartą paskambinti Vardui Henkinsui. Pasakysiu, kad plastmasinių pelėdų paieškos nusitęsė iš 1993 metų į 1994-ųjų liepą. Kokius susitikimus Džo buvo pasižymėjusi tą mėnesį? Kodėl buvo išvykusi iš Derio? O kai pasikalbėsiu su Vardu, galėsiu susisiekti su Džo drauge Bone Amudson ir pasiteirauti, ką ji žino apie paskutinę Džo vasarą.

Palik ją ilsėtis ramybėje, gerai? NSO balsas. *Kas tau iš to? Tarkim, kad po vieno direktorių tarybos susirinkimo ji užlėkė į TR, šiaip, pagauta įgeidžio, čia susitiko seną bičiulį, parsivedė namo pavaišinti pietumis. Tik pietumis.*

Ir man nepasakė? paklausiau NSO balso, spjaudamas pastuotą vandenį. *Neprasitarė nė žodeliu?*

Iš kur žinai, kad neprasitarė? Neatlyžo balsas, ir, bededant dantų šepetėlį į spintelę, mano ranka sustingo. NSO balsas turi racijos. 1994-ųjų liepą buvau užsivertęs "Nuo pat viršaus žemyn" rašymu. Džo galėjo prieiti ir papasakoti, kad matė Loną Šanį jaunesnįjį, šokantį su karaliene, vilkolakius Londone, o aš tikriausiai būčiau atsakęs: "Aha, brangioji, tai nuostabu", nepakeldamas akių nuo korektūros.

---

* God - Dievas, good - geras *(angl.)*.

- Mėšlas, - tariau savo atspindžiui. - Tai mėšlas.

Bet ne. Įsitraukęs į rašymą, iškrisdavau iš normalaus gyvenimo. Net neskaitydavau, tik permesdavau akimis sporto skiltį laikraštyje. Todėl visai įmanoma, kad Džo pasakojo užvažiavusi į Tėerą po susitikimo Liuistone ar Fryporte, įmanoma, kad ji sakė susitikusi seną draugą, kokį nors fotografijos seminaro, kurį ji lankė devyniasdešimt pirmaisiais, dalyvį. Galėjo papasakoti, kad abu pietavo verandoje, valgė juoduosius trimitėlius, kurių pati pririnko. Ji galėjo visa tai pasakoti, o aš - praleisti pro ausis.

Ir nejau manau galįs visiškai pasitikėti Bone Amudson? Ji buvo Džo draugė, ne mano, todėl gali nutarti, kad dar nepraėjo mano žmonos paslapčių senaties terminas.

Esmė paprasta ir žiauri: Džo nėra jau ketveri metai. Geriau mylėti ją ir pamiršti visus klausimus. Dar kartą pasėmiau burną vandens, tiesiai iš krano, paskalavau ir išspjoviau.

Grįžęs į virtuvę nustatyti kavinuko laikrodį septintai ryto, radau naują žinutę iš magnetukų:

blue rose liar ha ha*

Kelias sekundes pasižiūrėjau sukdamas galvą, kieno tai darbas ir kodėl.

Spėliodamas, ar tai tiesa.

Ištiesiau ranką ir išstumdžiau raides. Paskiau nuėjau miegoti.

* Mėlyna rožė melagė cha cha *(angl.)*.

TRYLIKTAS SKYRIUS

Aštuonerių metų aš sunkiai persirgau tymais. “Maniau, kad mirsi,” - prisipažino kartą mano tėvas, paprastai nelinkęs perdėti. Jis pasakojo, kaip abu su mama vieną vakarą panardino mane į šaltą vonią, bijodami, kad nuo šoko nesustotų mano širdis, bet įsitikinę, jog jiems nesiėmus *ko nors* sudegsiu prie jų akių. Buvau pradėjęs kalbėti garsiu, monotoniškai šokinėjančiu balsu, kad matau kambaryje švytinčius sutvėrimus (mama buvo įsitikinusi, kad manęs pasiimti atvyko angelai). Tėvas prieš maudynes pamatavo man temperatūrą; pamatęs gyvsidabrio stulpelį ties 40,6^{o} C padala, jis daugiau nebedrįso matuoti.

Neprisimenu tų šviečiančių dvasių, bet nepamiršau keisto jausmo, lyg būčiau kino teatre, kur vienu metu rodo kelis filmus. Pasaulis atrodė tamprus, pūtėsi ten, kur niekad nebuvo pūslės, bangavo, kur anksčiau buvo tvirta. Žmonės - dauguma iš jų atrodė neapsakomai aukšti - lakstė į mano kambarį ir iš jo ilgiausiomis karikatūriškomis kojomis. Kiekvieną jų žodį lydėjo aidas. Kažkas pakratė man prieš nosį vaikiškus batukus. Regis, prisimenu, kaip mano brolis Sidis įsikišo ranką po marškiniais ir delnais kelis kartus purptelėjo. Nepertraukiama laiko tėkmė subiro fragmentais, keistomis Vienos dešrelėmis ant užnuodyto virbo.

Nuo tada iki sugrįžtant į Sarą Kvatoklę mane ne kartą griebė įvairios ligos, infekcijos, bet daugiau neteko patirti nieko tokio rimto, kaip tas balansavimas ant realybės ir anapusinio pasaulio

ribos. Aš ir nesitikėjau kada nors patirti ką nors panašaus; maniau, jog taip gali būti tik vaikams. Na, dar sergant maliarija arba smarkiai išsiderinus psichikai. Bet naktį iš liepos septintosios į aštuntąją išgyvenau vaikiškos karštinės priepuolį. Sapnavau, kėliausi, vaikščiojau - niekas nepadėjo. Papasakosiu, kaip moku, bet to keisto patyrimo vis tiek neperteiksiu. Atrodo, kad radau slaptą tunelį, vedantį už pasaulio sienos, ir ėmiau juo šliaužti.

Iš pradžių pasigirdo muzika. Ne diksilendas, nes nesigirdėjo trimitų, bet panaši. Primityvus, bet malonus bibopas. Trys keturios akustinės gitaros, akordeonas, kontrabosas (gal netgi du). Už viso to girdėjosi linksmas mušamųjų ritmas, nors į tikrų būgnų garsą nepanėšėjo. Atrodė, jog kažkas neapsakomai išmoningai barškina dėžes. Paskiau įsijungė moters balsas - kontraltas, ne visai vyriškas, kimokai plėšiantis aukštas natas. Balsas juokėsi, šaukė, grasino, ir aš kaipmat supratau, jog girdžiu Sarą Tidvel, taip niekad ir neįrašiusią savo dainų. Klausiausi Saros Kvatoklės ir, Dievas mato, kaip ji dainavo!

Tu žinai, mes grįžtame į MENderlį,
Mes šoksime ant SENderlio,
Aš dainuosiu su BENderliu,
Priversim šokti visą KENderlį -
Šokdink mane, brangusis, taip!

Kontrabosai (taip, jie buvo du) grojo kažką panašaus į Elvio versijos “Mažyte, pažaiskim namais” muzikinę pauzę, po to išgirdau gitaros solo: Sonis Tidvelas groja gitara.

Tamsoje mirgėjo šviesos, o aš prisiminiau šeštojo dešimtmečio dainą - Klodonos Klark “Vakarėlio ugnis”. Ir štai jie, japoniš-

ki žibintai ant medžių, palei taką, vedantį iš namo prie vandens. Vakarėlio ugnys, metančios mistinius raudonus ir žalius šviesos ratus tamsoje.

Už nugaros Sara dainavo priedainį: mamai patinka bjaurūs, mamai patinka stiprūs, mama mėgsta siausti iki pat aušros, bet jos balsas tilo. Pagal garsą, Sara ir "Red Top Boys" įsitaisė kotedžo kieme, ten, kur sustojo Džordžo Futmano, atvežusio man šaukimą, automobilis. Leidausi prie ežero per šviesos apskritimus, kuriuos metė drugelių debesėliuose švytintys žibintai. Viena peteliškė kažkaip sugebėjo įskristi vidun ir ant gofruoto popieriaus metė šikšnosparnio šešėlį. Džo gėlių klombose, sustatytose palei taką, žydėjo rožės. Japoniškų žibintų šviesoje jos atrodė mėlynos.

Dabar bendas vos girdėjosi; Sara rėkalojo žodžius ir kvatojosi, lyg niekad nebūtų girdėjusi tokio juokingo dalyko, to menderli-senderli, bet žodžių suprasti negalėjau. Daug aiškiau vanduo teliuskavo krantą, klaksėjo tuščios talpos po plaustu ir karksėjo narai. Gatvėje, dešinėje takelio pusėje, kažkas stovėjo. Nemačiau jo veido, bet pažinau rudą sportinį švarką ir marškinėlius. Tarp atlapų perskaičiau kažkokio užrašo nuotrupas:

ORMA
ER
IEK

Bet vis tiek žinojau, kas ten parašyta - juk sapnuose mes dažniausiai žinome, tiesa? NORMALUS SPERMATOZOIDŲ KIEKIS. Ši frazė taptų Badžio "Kaimo kavinės" pažiba.

Sapnavau visa tai miegamajame, ten ir pabudau, tiksliau, pabudau tiek, kad suprasčiau sapnuojąs... nors tai veikiau buvo perėjimas į kitą sapną, nes Banterio varpelis skambėjo it paklaikęs, o koridoriuje kažkas stovėjo. Misteris Normalus Spermatozoidų

Kiekis? Ne, ne jis. Ant durų krito ne visai žmogaus šešėlis. Bet formos, rankų negalėjau išskirti. Aš atsisėdau, spausdamas prie nuogos krūtinės paklodę, ausyse skambant sidabro varpeliui, ir buvau įsitikinęs, kad tai pamėklė, išlipusi iš savo kapo ir atėjusi manęs.

- Prašau, nereikia, - išlemenau. - Nereikia, prašau.

Šešėlis prie durų pakėlė rankas. *Čia tik kaimo šokiai, pupa!* plėšė linksmu balsu Sara Tidvel. *Čia tik vypt-krypt, sakau!*

Atsiguliau ir užsitraukiau paklodę ant veido kaip mažas vaikas... ir staiga atsidūriau nedideliame mūsų pliažiuke vienomis trumpikėmis. Stovėjau iki kulkšnių vandenyje. Ežeras buvo šiltas kaip vidurvasarį. Į dvi puses krito mano šešėliai: vienas nuo žemai virš vandens pakibusio mėnulio, kitas - nuo žibinto su peteliške viduje. Vyras, stovėjęs ant tako, dingo, bet vietoj savęs patupdė plastmasinę pelėdą. Ji spoksojo į mane sustingusiomis, geltonai apvestomis akimis.

- Ei, airi!

Dirstelėjau į plaustą. Tenai stovėjo Džo. Ji, matyt, ką tik išlipo iš vandens, nes plaukai buvo prilipę prie skruostų, o vanduo čiurkšlėmis tekėjo kūnu. Ji vilkėjo nuotraukoje matytą maudymosi kostiumėlį: pilką su raudonais apvadais.

- Seniai nesimatėme, airi... Ką pasakysi?

- Apie ką? - atsakiau klausimu, nors ir taip žinojau.

- Apie šitą! - ji suėmė krūtis rankomis ir suspaudė. Pro pirštus nutekėjo vandens srovelytės. - Nagi, airi, - pašaukė ji visai šalia manęs. Ir aš pajutau, kaip ji traukia iš bejėgių pirštų paklodę. Užsimerkiau, bet ji paėmė mano ranką ir uždėjo sau ant tarpkojo. Pajutęs aksominį kauburėlį, ėmiau glostyti, o ji pirštais ėmė glamonėti man kaklą.

- Tu ne Džo, - pasakiau. - Kas tu?

Bet atsakymo neišgirdau. Stovėjau miške. Buvo tamsu, ežere rėkė narai. Ėjau takeliu į Džo studiją. Čia buvo nebe sapnas; jau-

čiau oda vėsų orą, retsykiais į padą skaudžiai susmigdavo akmenėlis. Prie ausies suzirzė uodas, nuvijau jį. Buvau apsirengęs tik šortus, ir kiekviename žingsnyje jie veržė nuo galingo sukietėjimo.

- Ką visa tai reiškia? - paklausiau, artindamasis prie tamsoje dungsančios Džo studijos. Grįžtelėjęs ant kalvos išvydau Sarą, ne moterį, o namą, didelį vasarnamį ant ežero kranto. - Kas man darosi?

- Viskas gerai, Maikai, - nuramino Džo. Ji laukė ant plausto, žiūrėdama, kaip plaukiu pas ją. Džo sunėrė rankas sau ant kaklo kaip modelis sieniniuose kalendoriuose, kad pakiltų krūtys. Kaip toje nuotaukoje mačiau pro medžiagą išsišovusius spenelius. Plaukiau vienomis trumpikėmis, pakilusia lytimi.

- Viskas gerai, Maikai, - šiauriniame miegamajame ištarė Metė, ir aš atsimerkiau. Ji sėdėjo šalia manęs ant lovos, glotni ir nuoga mėnulio šviesoje. Paleisti plaukai krito ant pečių. Jos krūtys buvo nedidukės, sulig puodeliu, bet speneliai dideli ir išsišovę. Tarp merginos kojų, kur gulėjo mano ranka, buvo švelnus kaip pudros pūkutis šviesių plaukų trikampėlis. Šešėliai siautė jos kūną it drugelių sparneliai ar rožės žiedlapiai. Man ji atrodė nepakartojamai patraukli. Lyg prizas, kurio, puikiai žinai, nelaimėsi šaudydamas ar mėtydamas žiedus mugėje. Prizas, laikomas ant aukščiausios lentynos. Ji pakišo rankas po antklode ir sugniaužė apsitempusį iškilimą po mano šortais.

Viskas gerai, čia tik krypt-vypt, sakau , tarė NSO balsas, kai užlipau laipteliais į žmonos studiją. Sustojau prie durų, išsitraukiau raktą iš po kilimėlio.

Šlapias užlipau kopėtėlėmis ant plausto, įkandin savo susijaudinusio organo (įdomu, ar gali būti kas nors juokingiau už seksualiai susijaudinusį vyrą?). Džo stovėjo su šlapiu maudymosi kostiumėliu. Įsitraukiau Metę į lovą. Atrakinau Džo studijos duris. Visa tai vyko vienu metu, buvo susiviję it egzotiškos virvės gijos.

Tas, kuriame buvo Džo, labiausiai priminė sapną, o ėjimas studijos grindimis ir žiūrėjimas į rašomąją mašinėlę - mažiausiai. Metė miegamajame - lyg per vidurį.

Džo ištarė ant plausto: "Daryk, ką nori". Miegamajame Metė tarė: "Daryk, ką nori". Studijoje nebuvo nieko, kas man tai pasakytų. Ten aš *tiksliai* žinojau, ko noriu.

Ant plausto pasilenkiau, suėmiau lūpomis Džo spenelį ir ėmiau čiulpti. Jaučiau šlapios medžiagos ir ežero vandens skonį. Ji ištiesė ranką prie atsikišusio mano pasididžiavimo, aš ją atstūmiau. Jeigu palies, tuojau pat baigsiu. Čiulpiau, gėriau juodus vandens lašelius, glamonėjau delnais, glosčiau jos užpakalį, paskiau ėmiau smaukti kelnaites. Numoviau jas, Džo suklupo ant kelių. Aš irgi atsiklaupiau, pagaliau atsikratęs savo šlapių trumpikių ir nušveitęs jas ant Džo kelnaičių. Mes žiūrėjome vienas į kitą.

- Kas su tavimi buvo aikštelėje? - susijaudinęs iškošiau. - Kas jis toks, Džo?

- Niekas, airi. Dar vienas kaulų maišas.

Ji nusijuokė, atsilošė ir įsmeigė į mane akis. Jos bamba priminė mažytį juodą puoduką, o pozoje buvo kažkas gyvatiško. "Viskas čia, apačioje, yra mirtis," - tarė ji, ir prispaudė savo pamėlusius šaltus pirštus man prie skruostų. Pasuko mano galvą ir palenkė, kad žiūrėčiau į ežerą. Po vandeniu išvydau gilios srovės plukdomus suirusius kūnus. Į mane spoksojo vandeniu užlietos akys. Kilnojosi žuvų apėstos šnervės. Liežuviai vijosi tarp baltų lūpų it dumbliai. Kai kurie traukė paskui save blyškius it medūzos žarnų gniutulus, kai kurie buvo kaip skeletai. Bet ir tas šiurpus paradas manęs neatšaldė. Išsivadavau iš jos rankų, patiesiau ant lentų ir giliai įsmeigdamas atvėsinau tai, kas buvo be galo įkaitę. Į mane, pro mane pažvelgė mėnulyje blizgančios jos akys, ir aš pastebėjau, kad vienas vyzdys didesnis už kitą. Kaip Džoanos, kai atėjau atpažinti į Derio apygardos morgą. Ji buvo mirusi. Mano žmona

negyva, o aš smaginuosi su jos lavonu. Bet ir šitas supratimas manęs nesulaikė. “Kas jis toks?” - rėkiau, užguldamas ant ledinio, tysančio ant šlapių lentų, jos kūno. “Kas jis toks, Džo, dėl Dievo meilės, pasakyk, kas jis toks!”

Miegamajame šiauriniame namo sparne pasiguldžiau ant savęs Metę, mėgaudamasis įsirėmusiomis į mane standžiomis krūtimis ir apsivijusiomis ilgomis kojomis. Paskiau paverčiau ją ant lovos krašto. Jos ranka siekė manęs, bet ją atstūmiau - jeigu ji palies ten, kur ketino, baigsiu akimirksniu. “Praskėsk kojas, greičiau,” - paprašiau aš, ir ji pakluso. Užsimerkiau, išjungdamas viską aplinkui ir susitelkdamas tik į ją. Paspaudžiau į priekį, stabtelėjau, ranka pasitaisiau ir peniu panirau į ją kaip į pirštinę šilko pamušalu. Metė išplėtusi akis žiūrėjo į mane, po to uždėjo ranką ant skruosto ir pasuko mano galvą. “Viskas čia, žemai, yra mirtis,” - tarė ji, lyg aiškindama tai, kas akivaizdu. Lange pamačiau Penktąją aveniu tarp Penkiasdešimtos ir Šešiasdešimtos gatvės. Prabangios parduotuvės, “Bijan”, “Bally”, “Tiffany”, “Bergdorf's” ir “Steuben Glass”. Ja žengia Haroldas Oblovskis, švytuodamas kiaulės odos portfeliuku (tuo pačiu, kurį su Džo padovanojome jam per paskutines Kalėdas). Šalia žingsniavo įspūdingų formų jo sekretorė Nola, laikydama “Barnes and Noble” firminį maišelį. Tik jos įspūdingos formos buvo dingusios. Ten ėjo iššiepęs pageltusius žandikaulius skeletas Donos Karan kostiumėliu ir krokodilo odos bateliais. Maišelio rankeną spaudė liesi kaulai. Haroldo dantys, iššiepti įaugusia agento šypsena, dabar atrodė nepadoriai. Mėgstamiausias dvieilis tamsiai pilkas Haroldo kostiumas iš Polo Stiuarto kolekcijos plazdeno ant jo nelyginant burė. Abiejose kelio pusėse vaikštinėjo gyvi mirusieji: mamytės mumijos, vedančios vaikų lavonėlius už rankų arba vežančios brangiais vežimėliais, zombiai durininkai, reanimuoti riedlentininkai. Aukštas juodaodis, ant kurio veido it elnio uodegėlė

karojo paskutiniai mėsos likučiai, vedėsi šuns skeletą. Taksistai puvo grojant regio muzikai. Pro pravažiuojančių autobusų langus žiūrėjo kaukolės su savomis Haroldo šypsenėlėmis: *Ei, kaip sekasi, kaip žmona, vaikai, rašai naują knygą*? Gatvės riešutų pardavėjai iro bežiūrint. Bet manęs niekas negalėjo atšaldyti. Aš degiau. Pakišau rankas jai po užpakaliu, pakėliau sukandęs paklodę (nė kiek nenustebau pamatęs ją išmargintą mėlynomis rožėmis), kad nepradėčiau kandžioti jos kaklo, pečių, krūtų, bet kur, kur tik pasieks mano dantys. "Pasakyk, kas jis!" - staugiau. - Tu žinai, žinau, kad žinai!" Bet mano balsą slopino paklodė, ir vargu ar kas be manęs galėjo jį suprasti. "Sakyk, kale!"

Tamsiame takelyje, jungiančiame namą su Džo studija, stovėjau su rašomąja mašinėle rankose, o mano kuoka parėmė ją iš apačios. Viskas, ko troškau. Na, gal dar tik nakties vėjelio. Paskiau pajutau, jog esu nebe vienas. Už manęs stovėjo ta pamėklė, atlėkusi it peteliškė į žibintų šviesą. Ji juokėsi begėdišku, prarūkytu juoku, kuris galėjo būti tik vienintelės moters. Nemačiau rankos, kuri apglėbė mane per klubus, nes kliudė mašinėlė, bet ir taip žinojau, kad ji ruda. Pirštai pasiekė tikslą, ėmė palengva spusčioti.

- Ką nori išgirsti, širduk? - atsklido klausimas už nugaros. Juokėsi, erzino. - Ar tikrai nori tai sužinoti? Nori sužinoti ar pajusti?

- O, tu žudai mane! - surikau. Rašomoji mašinėlė, apie trisdešimt svarų IBM "Selectric", šokinėjo mano rankose. Mano raumenys įsitempė nelyginant gitaros stygos.

- Ar nori išgirsti, kas jis toks, širduk? Tas šlykštus vyriškis?

- *Tęsk toliau, kale*! - surikau. Ji vėl nusikvatojo kimiai, lyg kosėtų, ir suspaudė ten, kur to reikėjo labiausiai.

- Stovėk ramiai, - įspėjo. - Stovėk ramiai, gražuoliuk, nes išsigandusi galiu nuplėšti tavo daikčiuką... - pabaigos neišgirdau, nes pasaulis sprogo tokiu giliu ir stipriu orgazmu, jog išsigandau,

kad paprasčiausiai suplyšiu. Užverčiau galvą kaip pakaruoklis ir išsiliejau žvelgdamas į žvaigždes. Sukriokiau, nes tylėti nepajėgiau, atsiliepė du narai.

Tuo pat metu buvau ant plausto. Džo dingo, bet tolumoje dar girdėjau grojant bendą: Sara, Sonis ir "Red Top Boys" plėšė "Juodojo kalno regį". Atsisėdau apsvaigęs, ištuštėjęs, iki dugno išpurtytas. Tako į kotedžą nesimatė, bet įžiūrėjau jo kryptį pagal japoniškus žibintus. Šalia gulėjo nudrėbtos šlapios trumpikės. Pakėliau jas ir ėmiau mautis, nes nenorėjau plaukti į krantą, laikydamas kelnaites rankoje. Užsitraukęs jas iki kelių, sustingau ir pažvelgiau į savo pirštus. Jie buvo glitūs nuo yrančios mėsos, po keliais nagais kyšojo išrautų plaukų kuokštai. Lavono plaukų.

- O dangau, - sudejavau. Ir netekęs jėgų sudribau ant kažko šlapio. Buvau šiauriniame miegamajame. Tai, ant ko nusileidau, buvo šilta, ir iš pradžių pamaniau pataikęs ant spermos. Bet mėnesienos šviesoje įsitikinau, jog tas skystis tamsus. Metė buvo dingusi, o lova - permirkusi krauju. Klano centre kažkas gulėjo, ką iš pradžių palaikiau mėsos kąsneliu ar organo gabaliuku. Įsižiūrėjęs pamačiau, jog tenai kažkoks gyvūnėlis, padaras juodu kailiuku, išteptas krauju. Gulėjau ant šono ir žvelgiau į jį, norėdamas pašokti ir lėkti iš kambario, bet neįstengdamas pasijudinti. Kūnas manęs visai nebeklausė. Su kuo aš čia mylėjausi? Ir ką jai padariau? Dėl Dievo, ką?

- Netikiu, visa tai melas, - išgirdau savo žodžius. Ir lyg per inkarnaciją buvau sugrąžintas į savo kūną. Atsitiko ne visiškai taip, bet toks būsenos apibūdinimas panašiausias. Mūsų buvo trys - vienas ant plausto, kitas šiauriniame miegamajame, trečias ant takelio į studiją - visi trys pajutome vožtelėjimą tartum galingu vėjo kumščiu. Ūžtelėjo tamsa, pradėjo ritmingai tilindžiuoti Banterio varpelis, paskiau jis pamažu nutilo, o su juo nutilo ir mano sąmonė.

Kurį laiką gulėjau atsijungęs.

Atsipeikėjęs išgirdau įprastą paukščių čiulbesį vasaros rytą ir pamačiau raudoną tamsą, kuri reiškia, jog pro užmerktus vokus skverbiasi saulės šviesa. Pasijutau ne ypač maloniai: maudė nugulėtą sprandą, nepatogiai nusuktą galvą, o kojos atrodė nerangiai sulenktos po manimi. Be to, man buvo karšta.

Perkreipęs lūpas, kilstelėjau galvą. Jaučiau, kad nesu lovoje, ant plausto ar ant tako pakeliui į studiją. Po manim buvo kietos ir nepalenkiamos grindų lentos.

Saulė mane apakino. Prisimerkiau ir sudejavau kaip smarkių pagirių kamuojamas žmogus. Antrą kartą atsimerkiau jau užsidengęs akis delnais, leidau joms apsiprasti ir tik tada atsisėdęs apsidairiau. Sėdžiu antro aukšto vestibiulyje, po sugedusiu oro kondicionieriumi. Ant kurio vis dar kabo misis Mizerv raštelis. Prie mano kabineto durų pūpso žalia IBM mašinėlė su įsuktu popieriaus lapu. Apžiūrėjau savo kojas - purvinos. Prie padų prilipę spyglių, vienas pirštas perdrėkstas. Atsistojau, pasverdėjau (dešinė koja nutirpo), po to atsirėmiau ranka į sieną. Nužvelgiau save. Tos pačios trumpikės, su kuriomis ėjau miegoti. Nepanašu, kad būtų nutikusi kokia nelaimė. Patempiau gumą ir dirstelėjau vidun. Mano gaidukas atrodė kaip visada: mažas, minkštas ramiai snaudžia plaukų lizdelyje. Jeigu Nuneno džiaugsmas ir šėliojo naktį, pėdsakų jokių nepaliko.

- Beveik esu tikras, kad šėliojo, - sukranksėjau. Nusišluosčiau nuo kaktos prakaitą. Čia baisiai trošku. - Nieko panašaus nesu skaitęs “Hardžio berniukuose”.

Tada prisiminiau krauju permirkusią lovą šiauriniame miegamajame ir kailinį gyvūnėlį. Bet nepajutau jokio palengvėjimo, to ačiū-Dievui-tai-buvo-tik-sapnas jausmo, kuris apima po bjauraus košmaro. Man viskas atrodė tikra, kaip ir vaikystėje, apimtam karštinės dėl tymų... o tada viskas *buvo* tikra, tik iškreipta perkaitusių smegenų.

Nušlitiniavau prie laiptų ir šlubčiodamas ėmiau leistis. Laikiausi įsikibęs turėklo, jeigu nutirpusi koja staiga sulinktų. Apačioje apsvaigęs nužvelgiau savo svetainę, tarsi matyčiau ją pirmą kartą, paskiau nuklibinkščiavau į šiaurinį miegamąjį.

Miegamojo duris radau praviras ir valandėlę negalėjau prisiversti atidaryti jas, įeiti vidun. Buvau siaubingai išsigandęs, mintyse sukosi senas epizodas iš "Alfredas Hičkokas pristato", kur nuo alkoholio apkvaitęs vyras pasmaugia savo žmoną. Jis pusę valandos ieško jos ir pagaliau aptinka podėlyje išpurtusią, atmerktomis nereginčiomis akimis. Kaira Devor buvo vienintelis pastaruoju metu sutiktas vaikas, kuris žaidžia minkštais žaisliukais, bet ji ramiai miegojo savo rožėtuose patalėliuose, kai atsisveikinau su jos mama ir išvažiavau namo. Tikra kvailystė tikėti, jog grįžau į Vasp Hilo kelią, vilkėdamas vienas trumpikes, kad...

Ką? Išprievartavau tą moterį? Atsigabenau čia vaiką? Miegodamas?

Aš atsinešiau rašomąją mašinėlę, ar ne? Ji guli viršuje, koridoriuje.

Nueiti trisdešimt jardų per mišką ne tas pat, kas nuvažiuoti penkias mylias...

Neketinau stovėti ir klausytis to ginčo galvoje. Jeigu dar neišprotėjau - kol kas savęs idiotu nelaikiau, - tie kvaili balsai tikrai pasiųs mane į beprotnamį ekspresu. Todėl ištiesiau ranką ir atlapojau miegamojo duris.

Akimirką man pasirodė, jog išties matau ant lovos besiplečiančią kraujo dėmę, - tokia buvo apėmusi panika. Paskiau smarkiai sumirksėjęs pasižiūrėjau dar kartą. Paklodės sujauktos, apatinė kone nutraukta. Mačiau atlasinį čiužinio kraštą. Viena pagalvė gulėjo lovos gale. Kita buvo suminta ant grindų. Džo megztas kilimėlis paslinktas į šoną, ant naktinio stalelio išversta stiklinė su vandeniu. Kambarys priminė imtynių ar orgijos, bet tikrai ne

žmogžudystės vietą. Neradau jokio kraujo ir žaisliuko juodu kailiu.

Atsiklaupiau ir dirstelėjau po lova. Nieko, net dulkių gumulėlių, Brendos Mizerv dėka. Vėl apžiūrėjau apatinę paklodę; perbraukiau delnu per raukšles, po to ištempiau ją ir vėl užmoviau elastinius kampus ant čiužinio. Šitos paklodės - didis išradimas. Jeigu Taikos medalį* teiktų ne baltųjų politikų saujelė, kurie niekad gyvenime neklojo lovos ir neskalbė drabužių, o moterys, paklodžių su guma išradėjas jau turėtų tą skardos gabaliuką. Gautų per iškilmingą ceremoniją Rožių sode.

Ištempęs paklodę, dar kartą apžiūrėjau. Kraujo nė lašelio. Neradau ir sėklos ženklo. Kraujo nelabai tikėjausi (bent taip sakiau sau), o kaip su sperma? Mažų mažiausiai sapnavau "šlapią" sapną, triptiką, kuriame išdulkinau dvi moteris, o trečioji patenkino mane ranka. Man atrodė, jog ir jaučiuosi kaip po gero nakties sekso. Bet jeigu buvo fejerverkas, kur parako pėdsakai?

- Veikiausiai Džo studijoje, - tariau saulėtam kambariui. - Arba pakeliui į tenai. Džiaukis, kad nepalikai Metėje Devor. Tik romano su jaunute našle tau betrūko.

Bet giliai pasąmonėje nenorėjau su tuo sutikti. Būtent *to* man ir trūko. Tiktai šiąnakt su ja nesiraičiojau, kaip ir nesimylėjau ant plausto su velione savo žmona ir nebuvau masturbuojamas Saros Tidvel. Dabar, kai įsitikinau, jog nežudžiau jokio vaiko, mintys nukrypo į rašomąją mašinėlę. Kodėl ją atsitempiau? Kokių galų?

Dievaži. Koks kvailas klausimas. Žmona galėjo kai ką nuo manęs slėpti, gal net turėti meilužį; name gali gyventi vaiduokliai; už pusės mylios gali gyventi turtingas senis, kuris su malonumu nusuktų man sprandą; savo palėpėje paieškojęs rasčiau ir minkštų žaisliukų, bet visa tai buvo nereikšminga. Dabar, kai sto-

---

* 1945 metais įsteigtas aukščiausias JAV apdovanojimas civiliams asmenims už nuopelnus nacionaliniam saugumui ir visuomeninio bei kultūrinio gyvenimo pasiekimus.

vėjau šviesos pluošte ir žvelgiau į savo šešėlį ant sienos, atrodė svarbi viena mintis: ėjau į žmonos studiją, nešiau seną savo rašomąją mašinėlę dėl vienos vienintelės priežasties.

Bet prieš ko nors imdamasis nuėjau į vonią nusiplauti nuo kojų prakaito ir purvo. Siekiau atsukti dušą ir suakmenėjau. Vonia buvo sklidina vandens. Arba dėl kažkokios priežasties aš pats ją prileidau lunatikuodamas... arba tai padarė kas nors kitas. Ištiesiau ištraukti kamštį, paskiau vėl sustojau, prisiminęs tą akimirką ant 68-ojo plento, kai gerklė prisipildė šalto vandens. Pajutau, jog vėl laukiu to. Bet nesulaukęs ištraukiau vonios kamštį ir atsukau dušą.

Galėjau atsinešti "Selectric" į apačią, gal net nutempti ant verandos, kur dvelkė malonus vėjelis, bet nedariau to. Nusinešiau ją prie savo kabineto durų, vadinasi, tenai ir dirbsiu... jeigu tik *pajėgsiu*. Dirbsiu, net jeigu oras po stogu įkais iki penkiasdešimties laipsnių... o tai, sprendžiant iš karščio ryte, visai įmanoma.

Mašinėlėje buvo įsuktas senas rausvas fotoaparatų parduotuvės "Clic!", kurioje Džo apsirūpindavo reikalingomis medžiagomis, sąskaitos dublikatas. Įdėjau jį taip, kad tuščioji pusė buvo į "Kurjerio" šriftą, ir išspausdinau visą savo haremą, lyg rašydamas ataskaitą apie trigubą sapną:

Džo Sara Metė Džo Sara Metė Metė Metė Sara Sara Džo Džoana Sara Džo MetėSaraDžo.

Po apačia, eilute žemiau:

normalus spermatozoidų kiekis
normalus viskas rožėta

Atidariau duris į kabinetą, įnešiau mašinėlę ir pastačiau po Ričardo Niksono plakatu. Tada ištraukiau rausvą lapelį, susukau vamzdeliu ir numečiau į šiukšliadėžę. Po to įkišau "Selectric" šakutę į rozetę. Širdis daužėsi lyg tuomet, kai trylikametis kopiau ant aukščiausio tramplino. Dvylikos metų buvau du kartus pakilęs ant paties viršaus, bet grįžau atgal, o kai tau trylika - negali bijoti, privalai tai padaryti.

Man pasirodė, jog spintos kampe, už dėžės "Prietaisai", turėtų slėptis ventiliatorius. Pasisukau ton pusėn, bet nusijuokęs grįžau atgal. Juk ir anksčiau ne kartą tikėjau, kad galėsiu pradėti iš naujo, ar ne? Taip. O paskiau plieno lankai suspausdavo krūtinę. Būtų kvaila nešti čia ventiliatorių ir po minutės išnešti įsitikinus, jog man šitame kambaryje nėra kas veikti.

- Ramiau, - tariau sau. - Ramiau. Bet negalėjau pasinaudoti savo patarimu kaip ir tas berniukas juokingomis violetinėmis glaudėmis, priėjęs prie tramplino krašto ir pažvelgęs į neįtikėtinai žalią baseiną apačioje bei pakeltus berniukų ir mergaičių veidus, kurie atrodė tokie maži, tokie *maži*.

Pasilenkiau prie stalčių stalo dešinėje pusėje ir truktelėjau vieną taip smarkiai, kad jis visai išlėkė. Vos ne vos spėjau patraukti basą koją iš jo leidimosi zonos. Kimiai nusijuokiau. Jame buvo pusė pako popieriaus. Lapai atrodė pageltę ir apspurusiais kampais, lyg pragulėję čia visą amžinybę. Tik tuomet prisiminiau atsivežęs kur kas naujesnį paką. Tad palikau popierių ten, kur gulėjo, ir įstūmiau stalčių į vietą. Pavyko ne iš karto; mano rankos virpėjo.

Pagaliau atsisėdau ant kėdės, išgirdau pažįstamą trakštelėjimą nuo savo svorio ir žliaugdamas prakaitu ilgai spoksojau į klaviatūrą. Prisiminiau tramplino lentą, jos spyruokliavimą po basomis kojomis, žemai apačioje aidinčius balsus, chloro kvapą ir monotonišką ventiliatorių ūžesį. Stovėjau ant lentos galo ir nebe pirmą

kartą svarsčiau, ar gali suparalyžiuoti, jeigu netaisyklingai krisi į vandenį. Gal ir ne, bet iš baimės mirti galima. Tai buvo užfiksuota Riplio knygoje "Norit tikėkit, norit ne", kuri tarp aštuonerių ir keturiolikos metų man buvo pagrindinis mokslo šaltinis.

Pirmyn! paragino Džo balsas. Paprastai jos balsas mano mintyse būdavo ramus ir susitvardantis; šįkart atrodė isteriškas. *Užteks tūpčioti*!

Tiesdamas ranką prie mašinėlės įjungimo mygtuko, prisiminiau dieną, kai išmečiau šeštojo "Word'o" programą į nešiojamo kompiuterio šiukšliadėžę. *Viso geriausio, seni*, pagalvojau tada.

- Prašau, tegu šįkart suveikia, - meldžiausi. - Prašau.

Spustelėjau mygtuką. Mašinėlė atgijo. "Kurjerio" galvutė sujudėjo it šokėjas užkulisiuose, laukdamas savo eilės išeiti scenon. Paėmiau lapą popieriaus, palikdamas prakaituotų pirštų atspaudus. Įsukau į volelį, nustačiau galvutę ties centru ir išspausdinau:

Pirma dalis

Tada ėmiau laukti audros.

KETURIOLIKTAS SKYRIUS

Telefono skambutis - tiksliau, kaip jį išgirdau, - man buvo gerai pažįstamas lyg kėdės girgždesys ar senutės IBM ūžimas. Iš pradžių jis sklinda kažkur toli, po to artėja it traukinys ties pervaža.

Nei mano, nei Džo kabinete telefono nebuvo; antrame aukšte turėjome vieną ant stalelio tarp kabinetų, koridoriuje, kurį Džoana vadino "niekieno žeme". Tenai galėjo būti kokie trisdešimt keturi laipsniai, bet išėjęs iš darbo kambario pajutau vėsą. Kūnas blizgėjo nuo prakaito kaip tų raumeningų vyrukų treniruočių salėje.

- Alio?

- Maikai? Gal pažadinau? Ar miegojote? - Metė, bet ne ta, su kuria kalbėjausi vakar. Ši nebuvo išsigandusi ar atsargi; ji trykšte tryško džiaugsmu. Matyt, tokia Metė patraukė Lenso Devoro akį.

- Nemiegojau, - atsakiau. - Rašinėju.

- Na jau! Maniau, jog liovėtės visam laikui.

- Aš irgi taip maniau, - prisipažinau, - bet, ko gero, būsiu paskubėjęs. Kas nutiko? Atrodo, kad netveri džiaugsmu.

- Aš ką tik šnekėjausi su Džonu Storou...

Tikrai? Kiek laiko sėdžiu savo kabinete? Žvilgtelėjau į riešą, bet pamačiau tik baltą dėmę. Mano laikrodis liko šiauriniame miegamajame, tikriausiai mirksta klane iš apverstos stiklinės.

- ... jo amžius, ir kad jis gali iškviesti į teismą kitą sūnų!

- Ė, nenugirdau, Mete. Pakartok ir lėčiau.

Ji pakartojo. Pagrindinė žinia buvo trumpa (kitaip retai būna): Storou atvažiuoja rytoj. Jis nutūps apygardos oro uoste ir apsistos "Apžvalgos uolos" viešbutyje Kasl Vju. Jie abu penktadienį aptars bylą.

- A, jis surado ir jums advokatą, - pridūrė mergina. - Kad duotumėte parodymus jam dalyvaujant. Man 'regis, jis iš Liuistono.

Viskas buvo puiku, tačiau geriausia naujiena, jog Metė vėl atgavo ryžtą kovoti. Iki šio ryto (jeigu dabar dar yra rytas; šviesa, sklindanti pro langą virš sugedusio oro kondicionieriaus leido spėti, kad vidurdienis nebetoli) aš ir neįsivaizdavau, kokia paniurusi buvo ta moteris raudona suknele ir baltais sportiniais bateliais. Kiek mažai teturėjo vilties, jog išsaugos savo vaiką.

- Tai puiku. Aš taip džiaugiuosi, Mete.

- Ir viskas jūsų dėka. Jeigu būtumėt šalia, išbučiuočiau.

- Ar jis sakė, kad galite laimėti?

- Taip.

- Ir jūs tikite juo?

- Taip! - paskiau balsas šiek tiek pritilo. - Bet jis nebuvo labai sužavėtas, kad vakar pasikviečiau jus pietų.

- Suprantama, aš ir nesitikėjau.

- Pasakiau jam, kad valgėme kieme, o jis atsakė, jog paskaloms kilti užteks furgone praleistų šešiasdešimties sekundžių.

- Sakyčiau, jog jis prastai vertina jankių seksualinius įpročius, - atsakiau, - bet nieko keista, juk jis iš Niujorko.

Ji nusijuokė smarkiau, nei toks pašmaikštavimas buvo vertas. Ar iš palengvėjimo, kad turi du globėjus? Ar todėl, kad seksas jai dabar uždraustas? Geriau nesukti sau galvos.

- Jis manęs labai nekeikė, bet leido suprasti, jog išdės į šuns dienas, jeigu susitiksime vėl. Kai visa tai baigsis, pakviesiu jus tikram vakarėliui. Bus viskas, ko pageidausite ir kaip pageidausite.

Viskas, ko pageidausite ir kaip pageidausite. Ir, prisiekiu Dievu ir jo Sūnumi, visiškai nesijautė, kad tai, ką ji sako, gali turėti ir kitą prasmę. Užsimerkiau šypsodamasis. Ir ko nesišypsoti? Viskas, ką ji kalbėjo, buvo taip miela, ypač kai atskiri potekstę, kurią kiša nešvarus Maiklo Nuneno protas. Ji kalbėjo apie tai, kad pasaka gali baigtis laimingai, jeigu neprarasime drąsos ir laikysimės to, ko siekiame. Ir jeigu galėsiu susivaldyti ir nevilioti sau į dukras tinkančios merginos... ne sapnuose. Jeigu negalėsiu, gausiu, ko nusipelniau. Bet Kaira - ne. Ji kaip vėtrungė suksis ten, kur mes pūsime. Ir jeigu man kiltų kokių nedorų minčių, vertėtų tai prisiminti.

- Jeigu teisėjas paliks Devorą tuščiomis rankomis, nusivešiu jus į "Renua naktis" Portlende ir pavaišinsiu gardžiais prancūziškais patiekalais, - pažadėjau. - Ir Storou taip pat. Gal net tą teismų žiurkę, su kuria susitiksiu penktadienį. Matote, koks aš geras?

- Auksas - ne žmogus, - visai rimtai ištarė Metė. - Aš jums sugrąžinsiu pinigus, Maikai. Dabar mano taupyklė tuščia, bet ne visad taip bus. Net jeigu man tektų mokėti visą gyvenimą, sugrąžinsiu.

- Mete, visai be rei...

- Aš privalau, - ryžtingai nutraukė ji. - Privalau. O šiandien turiu padaryti dar kai ką.

- Ir ką gi? - man patiko klausytis jos šį rytą. Tokios laimingos ir laisvos kaip ką tik iš kalėjimo paleisto kalinio, bet nejučia ėmiau žvilgčioti į savo darbo kambario duris. Šiandien nedaug ką nuveiksiu, išeisiu visai iškepęs, bet norėjau parašyti dar lapą ar du. Daryk, ką nori, sakė abi moterys sapne. Daryk, ką nori.

- Turiu nupirkti Kairai didelį meškiną, kokių yra Kasl Roko "Vulmarte", - tarė Metė. - Pažadėjau jai dovaną už tai, kad yra gera mergaitė, juk negalėjau sakyti, jog už kelionę gatvės viduriu, kai jūs ją pamatėte.

- Tik ne juodą, - ištariau. Lūpos ištarė žodžius greičiau, nei spėjau pagalvoti.

- A? - merginos balse jautėsi nuostaba ir nerimas.

- Sakiau, atveškite ir man vieną, - pasitaisiau nesąmoningai.

- Galbūt, - linksmai atsakė Metė. Po to vėl surimtėjo. - O jeigu vakar ką nors pasakiau, padariau jus nelaimingą nors minutei - atleiskite. Aš niekad gyvenime...

- Nesijaudinkite, - nuraminau. - Aš nenusiminiau. Tiesiog šiek tiek sutrikau. Tiesą sakant, jau buvau veik pamiršęs tą paslaptingą Džo pasimatymą, - melavau, bet priežastis atrodė to verta.

- Ir gerai. Aš jūsų netrukdysiu, grįžkite prie darbo. Juk to jūs norite, tiesa?

Apstulbau.

- Kodėl taip nusprendėte?

- Nežinau, tiesiog... - mergina nutilo. Ir staiga supratau du dalykus: tai, ką ji norėjo pasakyti, ir tai, kad ji to niekad neištars. *Šiąnakt jus sapnavau. Sapnavau mudu kartu. Mes rengėmės mylėtis, ir vienas iš mūsų pasakė: "Daryk, ką nori daryti". O gal, gal mes abu tai pasakėme, nežinau.*

Tikriausiai būna gyvų vaiduoklių: protų ir troškimų, atskirtų nuo kūnų, neregimų laisvų impulsų. Giliausio pasąmonės klodo vaiduokliai, paribių dvasios.

- Mete? Jūs mane girdite?

- Taip, žinoma. Ar norite, kad praneščiau, kaip sekasi? O gal išklausinėsite, kas reikalinga, iš Džono Storou?

- Jeigu nepranešite, labai supyksiu. Baisiai supyksiu.

Ji nusijuokė:

- Tada gerai. Tik ne tuo metu, kai jūs dirbate. Viso gero, Maikai. Ir dar kartą dėkui. Labai.

Atsisveikinau su ja, paskiau valandėlę pastovėjau dėbsodamas į seną telefoną, kai ji padėjo ragelį. Ji paskabins man ir praneš naujienas, bet ne tada, kai dirbsiu. Iš kur ji sužinos, kada dirbu? Tiesiog žinos. Kaip aš aną vakarą pajutau ją meluojant, kad Džo nuėjo su švarku užlopytomis alkūnėmis vilkinčiu vyru prie mašinų aikštelės. Metė skambino man apsirengusi baltus šortus ir trumpą palaidinukę. Ne suknelę ar sijoną; šiandien buvo trečiadienis, o trečiadienį biblioteka nedirba.

Iš kur tu gali tai žinoti? Tiesiog fantazuoji.

Bet aš nefantazavau. Jeigu išsigalvočiau, būčiau aprengęs ją kaip nors dviprasmiškiau, kad ir kaip Linksmąją našlę iš "Viktorijos paslapties".

Ta mintis atsitempė įkandin kitą. Daryk, ką nori, sakė moterys sapne. Abi. Daryk, ką nori. Žinojau, iš kur ši frazė. Poilsiaudamas Ki Large, skaičiau kažkokios feministės straipsnį apie pornografiją "Atlantic Monthly". Tiksliai neprisimenu, bet tik ne Naomės Vulf ir ne Kamilės Pagli. Kažkuri konservatyvaus raugo žurnalistė pavartojo tą frazę. Galbūt Selė Tisdeil? O gal mano mintyse aidi iškreipta Saros Tidvel pavardė? Kad ir kaip ten yra, ji teigė, jog "daryk, ką aš noriu" yra erotikos pagrindas, kalbant apie moteris, o "daryk, ką tu nori" - pornografijos, kalbant apie vyrus. Moterys įsivaizduoja tariančios šituos žodžius intymioje situacijoje; vyrai įsivaizduoja, jog tai taikoma jiems. Ir, teigia toliau autorė, seksas neatneša džiaugsmo. Kartais dėl smurto, kartais dėl gėdos, kartais jis tiesiog niekam tikęs moters požiūriu. Ir vyrai visuomet užsipuola moterį: "Tu pati to norėjai! Liaukis meluoti ir pripažink! Tu pati to norėjai!"

Žurnalistė teigia, jog miegamajame žmonės labiausiai svajoja išgirsti: "Daryk, ką nori". Kandžiok mane, krušk per užpakalį, laižyk kojų pirštus, gerk vyną iš mano bambos, sušukuok mane ar

atkišk sėdynę iškaršti, nesvarbu ką. Daryk, ką nori. Durys uždarytos, mes abu čia, bet ištikrųjų esi tik *tu*, o aš tik tavo fantazijų vykdytoja. Vadinasi, esi tik *tu*. Aš neturiu troškimų, norų, nežinau tabu. Daryk, ką nori su šituo šešėliu, šita fantazija, vaiduokliu.

Mano įsitikinimu, mažiausia pusė straipsnio autorės teiginių yra gryniausia nesąmonė; prielaida, kad vyras tikrą seksualinį malonumą patiria tik pavertęs moterį skuduru, daugiau pasako apie stebėtoją nei apie stebėjimo objektą. Ta dama dangstėsi žargonu ir šmaikščiais posakiais, bet po visu tuo kyšojo viena Somerseto Moemo, Džo mėgstamo autoriaus, frazė, ištarta Sedės Tompson lūpomis “Lietuje”, apsakyme, parašytame prieš aštuoniasdešimt metų: vyrai yra kiaulės, storos, purvinos kiaulės, visi iki vieno. Bet mes paprastai nesame gyvuliai, kol mūsų neįvaro į kampą. O jeigu ir įgena, priežastis retai kada būna seksas, dažniausiai teritorija. Girdėjau feministes tvirtinant, jog vyrams seksas ir teritorija yra neatsiejami, bet tai anaiptol ne tiesa.

Numyniau į savo kabinetą, atidariau duris, ir už nugaros vėl sučirškė telefonas. Mane apėmė dar viena pažįstama reakcija, išnykusi prieš ketverius metus: pyktis ant telefono, noras tiesiog išplėšti jį iš sienos ir šveisti per kambarį. Kodėl visiems staiga prireikia paskambinti, kai aš dirbu? Kodėl... kodėl neleidžia man daryti to, ko aš noriu?

Šyptelėjęs grįžau prie telefono, ant ragelio pastebėjau likusią prakaito dėmę.

- Alio?

- Prašiau su ja susitikinėti visiems matant.

- Labas rytas ir jums, advokate Storou.

- Tikriausiai esate kitoje laiko juostoje, bičiuli. Niujorke ketvirtis po pirmos.

- Mes kartu papietavome, - pasakiau. - Kieme. Tiesa, paskaičiau mažylei pasaką ir padėjau paguldyti, bet...

- Įsivaizduoju, pusė miestelio dabar mano, jog dulkinatės su ja dieną naktį, o kita pusė prieis tą išvadą, kai pasirodysiu atstovauti jai teisme, - bet advokatas neatrodė labai įpykęs. Pamaniau, jog jis patenkintas gyvenimu.

- Ar galima priversti jus atskleisti, kas moka už jūsų paslaugas? - paklausiau. - Per bylos svarstymą, turiu galvoje.

- Ne.

- Būsite per mano apklausą penktadienį?

- Viešpatie, žinoma, ne! Dardžinas praras pasitikėjimą kaip globėjas *ad litem*, jeigu pasuks į tą pusę. Be to, jie turi savų priežasčių neliesti sekso. Jie kaltina Metę nerūpestingumu ir netinkamu, gal net žalingu auklėjimu. Įrodinėjimas, kad mama nėra vienuolė, nebeveikia nuo filmo "Kramer prieš Kramerį" laikų. Be to, jie turi ir kitų problemų, - Storou atvirai džiūgavo.

- Pasakokit.

- Maksas Devoras yra aštuoniasdešimt penkerių ir išsiskyręs. Beje, du kartus išsiskyręs. Prieš skiriant tokio amžiaus žmogui globotinį, reikia atsižvelgti į antro laipsnio globą. Tai, reikia pažymėti, daug svarbesnis momentas už motinos kaltinimą pareigų nevykdymu ir žiauriu elgesiu su savo vaiku.

- Kuo konkrečiai ji kaltinama? Ar sužinojote?

- Ne. Metė taip pat nežino, nes viskas sufabrikuota. Ji, beje, labai miela...

- Taip, iš tiesų.

- ... ir bus puiki liudininkė. Negaliu sulaukti, kada susitiksiu su ja akis į akį. Bet kol kas nenukrypkim nuo temos. Mes kalbėjomės apie antrinę globą, taip?

- Taip.

- Devoras turi dukterį, kuri pripažinta protiškai neįgalia ir gyvena pamišėlių namuose kažkur Kalifornijoje. Modeste berods. Ne itin tinkama kandidatė į globėjas.

- Panašu, kad taip.

- Sūnus Rodžeris yra... - išgirdau tylų užrašų knygelės šiurenimą. - ... penkiasdešimt ketverių. Vadinasi, taip pat ne jaunuolis. Tačiau šiais laikas daugybė tokio amžiaus vyrukų tampa tėvais. Drąsūs mes žmonės. Tik kad Rodžeris yra homoseksualas.

Prisiminiau Bilo Dyno žodžius: *Užpakalių tratintojas, kaip suprantu, tenai, toje Kalifornijoje, jų nemažai.*

- Maniau, kad seksas reikšmės neturi.

- Aš norėjau pasakyti, kad *hetero* seksas neturi reikšmės. Kai kuriose valstijose - Kalifornija viena iš jų - *homo* seksas mažai ką reiškia... ar bent į jį žiūrima pro pirštus. Bet mūsų byla bus nagrinėjama ne Kalifornijoje, o Meine, kur žmonės nelabai apsidžiaugia išgirdę, kad mažą mergaitę augins du vedę vyrai, sutuoktiniai, turiu galvoje.

- Rodžeris Devoras vedęs? - ką gi, prisipažįstu, pajutau pasitenkinimą ir aš. Man buvo gėda - Rodžeris Devoras ramiai sau gyveno savo gyvenimą ir tikriausiai mažai ką bendra turėjo su paskutiniu nukaršusio tėvo įgeidžiu, bet vis tiek apsidžiaugiau.

- Jiedu su programų dizaineriu, vardu Morisas Ridingas, susisaistė vedybiniais saitais 1996 metais, - paaiškino Džonas. - Radau nesunkiai, panaršęs kompiuterį. Ir jeigu byla pasieks teismą, pasistengsiu išspausti iš šito fakto, kiek įmanoma. Nežinau, ar pasiseks, - sunku apie tai spręsti iš anksto, - bet jeigu man pavyks nupiešti žvalios, linksmos mergytės, gyvenančios su dviem pagyvenusiais gėjais, kurie tikriausiai didžiąją gyvenimo dalį praleidžia plepėdami "Internete" apie tai, kuo užsiima "Star trek" herojai kapitonas Kirkas ir misteris Spokas, kai užgęsta šviesos kajutėse... ką gi, aš tuo pasinaudosiu.

- Žiauroka, - pastebėjau. Kalbėjau kaip žmogus, norįs, kad jį įtikintų priešingai, gal net išjuoktų, bet to nesulaukiau.

- Žinoma, žiauru. Kaip išsukti į šalikelę, kad galėtum nuskinti porą nekaltų praeivių. Rodžeris Devoras su Morisu Ridingu

neplatina narkotikų, netvirkina mažų berniukų ir neplėšia senučių. Bet čia globos atvejis, o globa dar labiau nei skyrybos paverčia žmones vabalais. Čia ne pats blogiausias variantas, bet mane siutina Devoro atvirumas. Maksas Devoras atvažiavo į savo gimtąjį miestelį vieninteliu tikslu: nusipirkti vaiką. Man kraujas verda.

Šyptelėjau įsivaizduodamas, kaip advokatas, primenantis Elmerį Fudą, stovi su šautuvu prie triušio urvelio su užrašu: DEVORAS.

- Aš noriu pasakyti Devorui štai ką: vaiko kaina pakilo. Galbūt net tiek, kad ir jam neįkandama.

- "Jeigu paklius į teismą" - pakartojote tai bent du kartus. Negi yra vilties, kad Devoras gali atsisakyti savo planų?

- Ir nemažai. Sakyčiau, tam yra labai svari priežastis, jeigu jis nėra per senas keisti savo įpročius. Kitas klausimas, ar jam dar užtenka smegenų veikti, kaip jam palankiausia. Pamėginsiu susitikti su juo ir jo advokatu, kai būsiu ten, bet kol kas man nepavyko prasimušti pro jo sekretorę.

- Rodžetę Vitmor?

- Ne, ji, man regis, laipteliu aukščiau. Ir su ja dar nesikalbėjau. Bet pasišnekėsiu.

- Pamėginkite per Ričardą Osgudą arba Džordžą Futmaną, - patariau. - Kuris nors iš jų padės susisiekti su Devoru arba pagrindiniu jo patarėju.

- Bet kokiu atveju man reikės pasikalbėti su ta Vitmor. Į senatvę tokie vyrai kaip Devoras darosi vis labiau priklausomi nuo savo patarėjų, todėl ji gali įkalbėti jį atsitraukti. Bet ta persona gali sukelti mums galvos skausmą. Nes yra pajėgi įtikinti senį tęsti kovą, tiesiog todėl, jog tiki jį laimėsiant, arba mėgsta dalyvauti pjautynėse. Be to, ji gali ištekėti už Devoro.

- Ištekėti už jo?

- Kodėl gi ne? Jis galėjo pakišti jai pasirašyti priešvedybinę sutartį - tai išsiaiškinti ne mano jėgoms, kaip ir ne jo advokatų jėgoms sužinoti, kas pasamdė Metės advokatą, - ir tai sustiprins jo galimybes.

- Džonai, aš mačiau tą moterį. Jai pačiai turėtų būti septynios dešimtys.

- Bet ji yra potenciali moteris-žaidėja mažos mergaitės globos byloje ir gali tapti tarpsluoksniu tarp senojo Devoro ir gėjų poros. Nereikia išleisti to iš akių.

- Gerai, - aš pažvelgiau į kabineto duris, bet jau nebe taip aistringai. Ateina metas, kai dienos darbą pabaigi, savo ar ne savo noru. Atrodo, kad jau atėjo tas metas. Gal dar vakare...

- Jums suradau advokatą, vardu Romeo Bisonetas, - jis nutilo minutei. - Negi čia tikras jo vardas?

- Jis iš Liuistono?

- Taip, iš kur žinote?

- Nes Meine, ypač aplink Liuistoną, tokių vardų gali būti. Ar turiu su juo susitikti? - nenorėjau pas jį važiuoti. Iki Liuistono penkiasdešimt mylių dviejų juostų keliu, kuris šiuo metu knibžda poilsiautojų su nameliais ant ratų. Dabar norėjosi tik paplaukioti ir numigti. Numigti ramiai, be sapnų.

- Nebūtina. Paskambinkite jam, pasišnekėkite. Jis tik saugiklis, pareikš protestą, jeigu Dardžino apklausa nukryps nuo Liepos ketvirtosios incidento. Apie tą incidentą kalbėsite tiesą, visą tiesą ir tiktai tiesą. Supratote?

- Taip.

- Pasikalbėkite su juo, paskiau susitiksite penktadienį... luktelkit... štai čia... - vėl sučiužėjo užrašų knygelės lapeliai. - Susitikite užkandinėje prie 120-ojo plento devynios penkiolika. Išgerkite kavos. Pasišnekėkite, susipažinkite, susitarkite dėl čekio. Aš būsiu pas Metę, pasistengsiu išpešti kuo daugiau. Gal nuspręsime pasamdyti privatų detektyvą.

- Man patinka jūsų mąstymas.

- Aha. Pasirūpinsiu, kad sąskaitos keliautų pas jūsų draugą Goldakrą. Jis nusiųs jas jūsų agentui, o agentas galės...

- Ne, - nutraukiau aš. - Pasakykite Goldakrui, kad siųstų jas tiesiai čia. Haroldas yra kaip žydė. Kiek man tai kainuos?

- Mažiausiai septyniasdešimt penki tūkstančiai dolerių, - nesimaivydamas ir nė kiek neatsiprašinėdamas atsakė Storou.

- Nesakykite Metei.

- Gerai. Jau pajutote malonumą, Maikai?

- Žinote, beveik, - ištariau susimąstęs.

- Už septyniasdešimt penkis gabalus turėtumėte.

Mes atsisveikinome, ir Džonas padėjo ragelį.

Dėdamas telefoną į vietą supratau, jog per penkias paskutines dienas išgyvenau daugiau nei per ketverius metus.

Daugiau telefonas netrukdė, tad grįžau į darbo kambarį. Atsisakiau minties, kad šiandien dar dirbsiu. Atsisėdau prieš IBM, porą kartų nuspaudžiau RETURN klavišą ir jau rengiausi lapo apačioje rašyti kito puslapio planą, kai mane pertraukė telefono skambutis. Koks vis dėlto niekingas išradimas yra tas telefonas ir kaip mažai gerų naujienų iš jo sužinome! Šiandien ne išimtis, su rūškana šypsena pagalvojau. Aš dirbu, *dirbu*, po galais! Dar iki galo negalėjau atsidžiaugti, kad sėdžiu čia, ramiai kvėpuodamas, širdis tykiai plaka krūtinėje, o mano asmeniniame horizonte - nė ženklo gresiančios audros. Parašiau:

```
[TOLIAU: Dreikas į Reifordą. Sustoja prie dar-
žovių prekystalio pasišnekėti su jo savininku, se-
nas pažįstamas, reikia gero, spalvingo vardo. Šiau-
dinė skrybėlė. Marškinėliai su Disneilendo per-
sonažu. Kalba apie Šeklfordą.]
```

Pasukau ritinėlį, kol jis išspjovė tą lapą, prisegiau prie rankraščio ir ranka brūkštelėjau paskutinį sakinį: "Paskambinti Tedui Rozenčyfui dėl Reifordo." Rozenčyfas buvo į pensiją išėjęs jūrininkas, apsigyvenęs Deryje. Rašydamas ankstesnes knygas, buvau įdarbinęs jį kaip asistentą surasti medžiagą apie popieriaus gamybą, kaip migruoja vieni ar kiti paukščiai ir išsiaiškinti piramidžių laidojimo kambarių architektūrą. Visuomet reikėjo "pagrindo", o ne "apskritai visko". Mano, kaip rašytojo, šūkis: neužsiversti faktais. Arturo Heilio stilius man netinka. Tokių knygų net skaityti negaliu, ką kalbėti apie rašymą. Man tereikia trupučio žinių, kad galėčiau drąsiai meluoti. Rozis puikiai mane suprato, ir mums neblogai sekėsi drauge dirbti.

Šį kartą man reikėjo išsiaiškinti apie Reifordo kalėjimą Floridoje, ypač kaip atrodo kambarys, kuriame vykdomas mirties nuosprendis. Taip pat norėjau sužinoti daugiau apie serijinių žudikų psichologiją. Manau, kad Rozis apsidžiaugs sulaukęs mano skambučio... Aš džiaugiausi ne mažiau, kad turiu dėl ko skambinti.

Pakėliau aštuonis lapus, prirašytus per du intervalus, ir permečiau juos, netikėdamas savo akimis. Negi tereikėjo senosios IBM? Ko gi dar?

Ir rezultatas mane stebino. Per ketverius susilaikymo metus man kildavo įdomių idėjų; šiuo atžvilgiu rašymo barjeras neveikė. Viena buvo išties šauni, galėjo virsti romanu, jeigu įstengsiu juos rašyti. Dar prie kokio pustuzinio ar tuzino galėjau prisegti etiketę "nebloga", kitaip tariant, tokia, kurią galima ištempti... arba kuri per naktį staiga imdavo augti kaip stebuklinga Džeko pupa. Nutinka taip kartais. Bet daugiausia idėjų yra neryškios, "kas-jeigu", kurios blyksteli it kometos važiuojant automobiliu ar tiesiog vakare atsigulus miegoti.

"Vyras raudonais marškiniais" buvo "kas-jeigu" tipo. Vieną dieną pamačiau vyrą skaisčiai raudonais marškiniais, plaunantį

“JCPenney” vitrinas Deryje (vėliau “Penney” išsikėlė į prekybos centrą). Po jo kopėčiomis praėjo vaikinas su mergina... labai blogas ženklas, jeigu tikėsime senais prietarais. Bet tiedu nematė, kur eina. Jie žengė susikibę už rankų, gėrė vienas kito akis paskendę meilėje kaip bet kurie pasaulio dvidešimtmečiai. Jaunuolis buvo aukštas, pastebėjau, jog galva vos vos nekliudė langų šveitėjo kojos. Jeigu būtų užkabinęs, tas tikrai būtų nukritęs nuo kopėčių.

Viskas tetruko kokias penkias sekundes. “Vyrą raudonais marškiniais” rašiau penkis mėnesius. Bet, tiesą sakant, knyga buvo baigta per tas penkias sekundes. Įsivaizdavau, kad jaunuolio galva ir valytojo kojos susiduria. Visa kita - susidūrimo pasekmė. O parašyti knygą - sekretoriaus darbas.

Idėja, kurią ėmiau rutulioti, nebuvo iš Tikrai Šaunių Idėjų (Džo balsas primygtinai reikalavo didžiųjų raidžių), bet nebuvo ir “kas-jeigu”. Nebuvo panaši ir į mano gotiškus nežinios pasakojimus; niekas negalėjo manęs pavadinti V.S. Endrius su pimpalu. Sumanymas nekėlė abejonių ir šį rytą liejosi ant popieriaus natūraliai, kaip oras iš plaučių.

Endis Dreikas buvo privatus Ki Largo detektyvas. Keturiasdešimtmetis, išsiskyręs, trejų metukų mergytės tėvas. Romano pradžioje jis Ki Veste, Redžinos Viting name. Misis Viting taip pat turi mergytę, penkerių metukų. Misis Viting ištekėjo už nepaprastai turtingo statybinės kompanijos savininko, kuris nežinojo to, ką žino Endis Dreikas: iki 1992 metų Redžina Teilor Viting buvo Tifani Teilor, gerai apmokama mergina pagal iškvietimą.

Tiek buvau parašęs, kai suskambo telefonas. Bet jau žinojau, ką rašysiu kelias kitas savaites, jeigu mano stebuklingai atgautas sugebėjimas rašyti nepranyks.

Vieną dieną, kai Karenai Viting buvo treji, suskambo telefonas. Jos su mama tuo metu sėdėjo nedideliame baseinėlyje vidi-

niame kieme. Redžina rengėsi paprašyti, kad pakeltų sodininkas, bet po to apsigalvojo. Nuolatinis jų sodininkas sirgo gripu, jai atrodė nepatogu nepažįstamo žmogaus prašyti paslaugos. Įspėjusi, kad duktė sėdėtų ramiai, Redžina iššoko pakelti ragelio. Keldama ranką, kad mama neaptaškytų, mergaitė paleido lėlę, kurią maudė. Kai pasilenkė jos pakelti, vaiko plaukus įtraukė galingas siurblys, keičiantis vandenį (iš tiesų idėja kilo perskaičius straipsnį apie nelaimingą atsitikimą prieš trejus ar dvejus metus).

Sodininkas, žmogus be vardo chaki spalvos marškiniais, atsiųstas padienių darbininkų agentūros, pamatė, kas vyksta. Jis puolė per pievą, šoko stačia galva į baseiną ir ištraukė vaiką iš dugno. Dalis plaukų su oda liko prie grotelių. Jis darė jai dirbtinį kvėpavimą, kol mergaitė pati ėmė kvėpuoti. (Nekantravau aprašyti tą nuostabų epizodą.) Jis atsisakys visų isterijos apimtos, dėkingos motinos pasiūlymų atsilyginti, bet pagaliau sutiks pasakyti savo adresą, kad su juo galėtų pasišnekėti jos vyras. Bet adresas ir pavardė - Džonas Senbornas - buvo išgalvoti.

Po dvejų metų prostitutė, pradėjusi naują gyvenimą, pamato vyro, kuris išgelbėjo jos dukrą, nuotrauką pirmajame Majamio laikraščio puslapyje. Jis pasirodo besąs Džonas Šeklfordas, suimtas už devynmetės išprievartavimą bei nužudymą. Straipsnyje rašoma, kad jis įtariamas dar per keturiasdešimties kitų žmogžudysčių, dauguma iš kurių aukos buvo vaikai. "Ar sugavote Beisbolo Kepuraitę? - šaukia kažkuris žurnalistas per spaudos konferenciją. - Ar Džonas Šeklfordas yra Beisbolo Kepuraitė?"

- Ką gi, - pasakiau, leisdamasis apačion, - policija atsakys, jog nėra abejonių.

Tą dieną ežerą varpė per daug katerių, kad galėčiau maudytis nuogas. Tad užsimoviau glaudes, persimečiau per pečius rankšluostį ir ėmiau leistis taku, kurį sapne apšvietė japoniški žibintai, nusiplauti nakties košmarų ir netikėto ryto triūso prakaitą.

Nuo Saros iki vandens - dvidešimt trys laipteliai. Nusileidau keturis ar penkis, kai pagaliau suvokiau, kas atsitiko. Lūpos ėmė virpėti. Ašaros suliejo medžių ir dangaus spalvas. Iš gerklės pasigirdo prislopinta dejonė. Stiprybė apleido kojas, ir aš sunkiai žnegtelėjau ant pakopos. Pamaniau, jog tuo viskas ir baigsis, paskiau pravirkau. Raudojau sukandęs rankšluosčio galą, nes žmonės, išgirdę mano dejones, galėtų pagalvoti, jog čia ką nors žudo.

Apverkiau tuščiai prabėgusius metus be Džo, be draugų, be darbo. Verkiau iš dėkingumo, nes tie nevaisingi metai jau baigėsi. Buvo per anksti tvirtinti šimtu procentų - viena kregždė dar ne pavasaris, o aštuoni puslapiai dar nereiškia, jog karjera tęsiasi, - bet aš labai tuo tikėjau. Verkiau ir iš baimės, kaip verkia žmonės, gyvi išsikapstę iš siaubingos padėties. Verkiau supratęs, kad po Džoanos mirties ėjau balta linija, pačiu kelio viduriu. Kažkokiu stebuklu atsidūriau šalikelėje. Nežinau, kam turiu būti dėkingas, bet tai nesvarbu - šitas klausimas gali palaukti rytdienos.

Išverkiau viską. Po to nusileidau prie ežero ir niurktelėjau. Vėsus vanduo nuostabiai atgaivino įkaitusį kūną; pasijutau it naujai atgimęs.

PENKIOLIKTAS SKYRIUS

- Pasakykite savo vardą ir pavardę protokolui.

- Maiklas Nunenas.

- Jūsų adresas?

- Nuolatinė gyvenamoji vieta Deryje yra Bentono gatvė 14, bet turiu namą TR-90, prie Juodosios Žymės ežero. Pašto adresas - abonentinė dėžutė Nr. 832. Namas Keturiasdešimt antrajame kelyje, atsišakojančiame iš 68-ojo plento.

Elmeris Dardžinas, Kairos Devor globėjas *ad litem*, pamojavo putlia ranka prieš nosį, lyg vydamas šalin įkyrų vabzdį, lyg rodydamas man, kad metas baigti. Mielai būčiau jam pritaręs. Jaučiausi kaip mergaitė iš "Mūsų miesto", kuri pasakė, kad jos adresas - Grovers kampas, Niū Hampšyras, Amerika, Šiaurės pusrutulis, Pasaulis, Saulės sistema, Paukščių tako galaktika, Viešpaties mintis. Tikriausiai todėl, kad nervinausi. Įkopęs į penktą dešimtį, dar buvau nekaltas teismo procesų srityje, ir nors tai vyko "Dardžino, Peterso ir Džareto" advokatų kontoros konferencijų kambaryje, Bridžo gatvėje, Kasl Roke, vis tiek tai buvo teismo procesas.

Čia derėtų paminėti vieną keistą smulkmeną. Stenografas naudojo ne įprastą mašinėlę su klavišais, panašią į aritmometrą, bet

stenokaukę, dengiančią apatinę veido dalį. Buvau matęs ją ir anksčiau, tik nespalvotuose detektyviniuose filmuose, kur Denas Durijė ar Džonas Peinas rūsčiais veidais važinėja "Biuiku" ir rūko "Camel". Pamatyti kampe vaikiną, kuris panėšėjo į prieštvaninį karo pilotą, buvo keista, bet girdėti kiekvieną savo žodį, kartojamą monotonišku balsu, buvo dar keisčiau.

- Dėkui, misteri Nunenai. Mano žmona perskaitė visas jūsų knygas ir sako, kad esate mėgstamiausias jos rašytojas. Tiesiog norėjau, kad būtų užprotokoluota, - sukrizeno storulio juoku. O ką? Jis ir buvo peniukšlis. Paprastai stambūs žmonės man patinka - jų širdys didelės kaip ir kūnai. Bet tarp jų yra porūšis, kurį vadinu Piktais Mažais Storuliukais. Su PMS stengiesi neturėti reikalų, jeigu gali. Jie padegs tavo namą ir išprievartaus tavo šunį, jeigu duosi bent pusę pagrindo ir ketvirtį galimybės. Retai kuris iš jų pranoksta penkias pėdas du colius (Dardžino ūgis kaip tik toks), dauguma nesiekia ir penkių. Jie daug šypsosi lūpomis, tik ne akimis. Pikti Maži Storuliukai nekenčia viso pasaulio. Ypač tų, kurie gali palenkę galvą matyti savo pėdas. Aš galėjau, nors jau sunkiai.

- Prašau nuo manęs padėkoti savo žmonai, misteri Dardžinai. Esu tikras, kad ji galės parekomenduoti jums geriausią mano knygą.

Dardžinas vėl sukikeno. Jo dešinėje prunkštelėjo asistentė - daili jauna mergina, baigusi teisės mokyklą prieš septyniolika minučių. Man iš kairės nusijuokė Romeo Bisonetas. O kampe seniausias pasaulyje F-111 pilotas toliau murmėjo savo stenokaukei.

- Aš palauksiu ekranizacijos, - atsakė advokatas. Jo akyse pastebėjau piktdžiugiškas ugneles, lyg jis žinotų, kad nė pagal vieną mano knygą nebuvo susuktas pilnametražis filmas, o telefilmas pagal "Buvimą dviese" reitingu galėjo varžytis su Nacionali-

niu lovos klojimo čempionatu. Tikiuosi, kad komplimentų atsargos išseko.

- Aš esu Kairos Devor globėjas *ad litem*, - pareiškė jis. - Ar žinote, ką tai reiškia, misteri Nunenai?

- Manau, kad taip.

- Tai reiškia, - lyg neišgirdęs tęsė Dardžinas, - kad teisėjas Renkortas paskyrė mane spręsti, kada ir kaip bus geriausiai apsaugoti Kairos Devor interesai, jeigu ginčas dėl globos paklius į teismą. Tokiu atveju teisėjas Renkortas neprivalo daryti sprendimo, atsižvelgdamas į mano išvadas, bet paprastai taip nutinka.

Jis žvelgė į mane sunėręs rankas ant švaraus popieriaus lapo. O dailioji padėjėja - priešingai, viską užsirašinėjo. Matyt, nepasitiki pilotu naikintoju. Dardžinas tartum laukė plojimų protrūkio.

- Ar tai klausimas, misteri Dardžinai? - paklausiau, o Romeo Bisonetas tuojau pat apdovanojo mane spyriu į kulkšnį. Net nežvilgtelėjęs į jį žinojau, jog spyrė tyčia.

Dardžinas papūtė savo glotnias ir drėgnas lūpas, kurios atrodė lyg išteptos lūpų blizgesiu. Ant tviskančios jo plikės dailiai gulė pora tuzinų plaukų kuokštelių. Jis kantriai ir vertinančiai nužvelgė mane. Žvilgsnyje mačiau nepamainomą Piktų Mažų Storuliukų neapykantą. Taip, komplimentai išseko. Daugiau tuo neabejojau.

- Ne, misteri Nunenai, čia nebuvo klausimas. Tiesiog pamaniau, jog norėsite išgirsti, kodėl turėjau atitraukti jus nuo puikaus ežero tokį nuostabų rytmetį. Galbūt klydau. Dabar, jeigu...

Pasigirdo beldimas į duris, ir salėje pasirodė mūsų bendras draugas Džordžas Futmanas. Šiandien Klivlendo kasdieninį kostiumą pakeitė šerifo padėjėjo uniforma su rudu diržu bei pistoleto dėklu. Jis nužvelgė asistentės biustą po mėlyno šilko palaidine, paskiau įteikė jai aplanką ir kasetinį magnetofoną. Prieš išeidamas metė žvilgsnį mano pusėn. *Aš prisimenu tave, seni*, sakė tas žvilgsnis. *Šmaikštuolis rašytojas, mėgstantis pigias mergeles.*

Romeo Bisonetas pasuko į mane galvą. Pridengė delnu tarpą tarp mano ausies ir savo lūpų. "Devoro juostelė," - pareiškė jis.

Aš linktelėjau, kad supratau, ir vėl pasisukau į Dardžiną.

- Misteri Nunenai, jūs buvote susitikę su Kaira Devor ir jos motina Mere Devor, tiesa?

Kaip iš Metės atsirado Merė, nusistebėjau... paskiau ūmai supratau. "Metė" - tai pirmas Ki bandymas ištarti "Merė".

- Misteri Nunenai, ar mes jus trukdome?

- Nėra priežasties sarkazmui, tiesa? - pasiteiravo Bisonetas. Jo tonas buvo malonus, bet Elmerio Dardžino žvilgsnis nepaliko abejonių, jog, pasaulyje įsiviešpatavus PMS, Bisonetas būtų pirmasis įmestas į traukinį, riedantį katorgon.

- Atsiprašau, - įsiterpiau aš, neleidęs Dardžinui atsakyti. - Porai sekundžių buvau atsijungęs.

- Naujo romano idėja? - paklausė Kairos globėjas, iššiepęs blizgančias lūpas. Jis priminė rupūžę sportiško kirpimo švarku. Pasisukęs į pilotą, įsakė išbraukti paskutinę frazę ir pakartojo klausimą apie Kairą bei Metę.

Taip, atsakiau, buvau jas sutikęs.

- Vieną kartą ar daugiau nei vieną kartą?

- Daugiau nei vieną kartą.

- Kiek kartų buvote su jomis susitikęs?

- Du kartus.

- Ar be to kalbėjotės su Mere Devor telefonu?

Pajutęs, kur jis lenkia savo klausimais, pasijutau nejaukiai.

- Taip.

- Kiek kartų?

- Tris kartus, - trečias kartas buvo vakar, kai ji pakvietė po apklausos prisijungti priešpiečiams prie jos su Džonu Storou miesto parke. Valgysime miesto viduryje, matant Viešpačiui ir visiems kitiems... Ypač kai dvaro damos vaidmenį atliks advokatas iš Niujorko. Kodėl gi ne?

- Ar kalbėjotės su Kaira Devor telefonu?

Koks keistas klausimas! Niekas manęs neįspėjo, kad būsiu to klausiamas. Iš dalies todėl advokatas man jį uždavė.

- Misteri Nunenai?

- Taip, kartą su ja šnekėjau.

- Ar galite persakyti mums pokalbio turinį?

- Na... - aš dvejodamas dirstelėjau į Bisonetą, bet pagalbos nesulaukiau. Jis, matyt, taip pat nežinojo, kaip elgtis. - Metė...

- Atleiskite, kas? - Dardžinas pasilenkė į priekį kiek tik galėjo. Riebalų maišeliuose sublizgo įdėmios jo akytės. - Metė?

- Metė Devor. *Merė* Devor.

- Jūs vadinate ją Mete?

- Taip, - atsakiau ir vos susivaldžiau nepridūręs: *Lovoje! Lovoje taip vadinu! "O, Mete, nesustok, nesustok!" - šaukiu aš.* - Man ji taip prisistatė. Susitikome...

- Mes prie to dar prieisime, bet dabar mane domina jūsų pokalbis telefonu su Kaira Devor. Kada tai vyko?

- Vakar.

- 1998 metų liepos devintąją?

- Taip.

- Kas skambino?

- Me... Merė Devor. - *Dabar jis paklaus, ko ji skambino*, pagalvojau, *o aš atsakysiu, jog ji troško dar vieno sekso maratono, prieš kurį maitinsime vienas kitą šokolade dažytomis braškėmis ir žiūrėsime į nuogų nykštukų nuotraukas.*

- Kaip atsitiko, kad Kaira Devor paėmė ragelį?

- Ji pasiprašė. Girdėjau, kaip ji sakė savo mamai, jog turi man kai ką pasakyti.

- Ir ką ji turėjo jums pasakyti?

- Kad pirmą kartą maudėsi vonioje su putomis.

- Ar ji pasakė jums ir tai, kad kosėjo?

Nepraverdamas burnos žiūrėjau į jį. Tą akimirką supratau, kodėl žmonės nekenčia advokatų, ypač jeigu kuris nors, gerai išmanantis savo darbą, išpylė ant jų pamazgas.

- Misteri Nunenai, ar norite, kad pakartočiau klausimą?

- Ne, - atsakiau sukdamas galvą, iš kur jis tai sužinojo. Ar tie niekšai klausosi Metės telefono? Mano telefono? Mūsų abiejų? Tikriausiai dabar savo pilvu pajutau, ką reiškia turėti milijardą dolerių. Su tokiu kapšu galima klausytis begalės telefonų. - Ji sakė, kad mama pastūmė jai į veidą putą, ir ji užsikosėjo. Bet ji buvo...

- Dėkoju, misteri Nunenai, dabar pereikim prie...

- Leiskite jam pabaigti, - įsikišo Bisonetas. Man atrodė, kad jis ir taip nuveikė daugiau nei tikėjosi, bet tai, panašu, jo nė kiek nejaudino. Bisonetas atrodė apsnūdęs, liūdnu, pasitikėjimą keliančiu bladhaundo veidu, bet nieko nepraleido pro ausis. - Čia ne teismo salė ir ne kryžminė apklausa.

- Aš privalau galvoti apie mergaitės gerovę, - atsakė Dardžinas. Kalbėjo pompastiškai ir kartu nuolankiai, tas derinys panėšėjo į šokolado glaistą ant trinto kukurūzo. - Į šitą savo pareigą aš žiūriu labai atsakingai. Jeigu jums atrodo, misteri Nunenai, kad prie jūsų kabinėjuosi, atleiskite.

Man nereikėjo jo atsiprašinėjimų.

- Aš tik norėjau pasakyti, kad tai sakydama Ki juokėsi. Pasakojo, kad su mama surengė putų kautynes. Perėmusi ragelį iš dukros, Metė taip pat juokėsi.

Dardžinas atvertė aplanką, atneštą Futmano ir, kol aš kalbėjau, spėriai vertė lapus, tarsi nesiklausytų.

- Jos motina... Metė, kaip sakote.

- Taip. Metė, kaip aš sakau. Beje, iš kur jūs žinote apie privatų mūsų pokalbį?

- Tai ne jūsų reikalas, misteri Nunenai, - jis surado reikalingą lapą ir užvertė segtuvą. Paskiau permetė jį kaip daktaras rentge-

no nuotrauką, o aš pastebėjau, kad jame tekstas atspausdintas per vieną intervalą. - Grįžkime prie pirmojo susitikimo su Mere ir Kaira Devor. Tai įvyko Liepos ketvirtąją, tiesa?

- Taip.

Dardžinas kinkavo galva.

- Ketvirtosios ryte. Pirmiausia jūs susitikote su Kaira Devor.

- Taip.

- Susitikote vaiką pirmą, nes jo motinos tuo metu nebuvo kartu, ar ne?

- Nevykusiai suformuluotas klausimas, misteri Dardžinai, bet, ko gero, turiu atsakyti - taip.

- Jaučiuosi pamalonintas, kad mano kalbą taiso žmogus, kurio knygos buvo bestselerių sąrašuose, - su šypsena atsakė advokatas. Šypsena nepaliko abejonių, jog jis mielai matytų mane šalia Romeo Bisoneto traukinio vagone į katorgą. - Papasakokite apie tą susitikimą. Iš pradžių su Kaira Devor, po to su Mere Devor. Arba Mete, jei jums labiau patinka.

Papasakojau viską, kaip buvo. Kai baigiau, Dardžinas pasidėjo priešais save magnetofoną. Jo putlių rankų nagai blizgėjo kaip lūpos.

- Misteri Nunenai, jūs galėjote pervažiuoti Kairą, tiesa?

- Jokiu būdu. Aš važiavau trisdešimt penkias mylias per valandą - ties parduotuve greitis apribotas. Pastebėjęs ją, turėjau laiko sustoti.

- Tarkim, būtumėt važiavęs iš kitos pusės - iš pietų į šiaurę. Ar ir tuomet užtektų laiko sustoti?

Ko gero, tai buvo pirmas klausimas, kuriame pajutau susirūpinimą dėl vaiko. Kitas vairuotojas, važiuodamas iš priešingos pusės, turėtų mažiau laiko sureaguoti. Bet...

- Taip, - atsakiau.

Dardžino antakiai pakilo.

- Jūs įsitikinęs?

- Taip, misteri Dardžinai. Gal man būtų tekę smarkiau užgulti stabdžius, bet...

- Važiuojant trisdešimt penkias mylias per valandą?

- Taip, trisdešimt penkias. Sakiau jau, kad toks leistinas greitis...

-... toje 68-ojo plento atkarpoje. Taip, jūs man tai sakėte. Sakėte. O ar dauguma vairuotojų laikosi greičio apribojimo toje vietoje?

- Nuo 1993 metų mažai buvau Tėere, todėl ne...

- Nagi, misteri Nunenai, čia ne scena iš jūsų knygos. Atsakykite į mano klausimą, arba prasėdėsime čia visą rytą.

- Aš stengiuosi, misteri Dardžinai.

Jis atlaidžiai atsiduso.

- Jūs turite kotedžą prie Juodosios Žymės ežero nuo devintojo dešimtmečio pradžios, tiesa? O greičio apribojimas ties Leikvju supermarketu, paštu bei Diko Bruksio garažu (ta vieta dar vadinama Šiauriniu kaimu) nuo to laiko nebuvo keičiamas, tiesa?

- Ne, - sutikau.

- Tada grįžtu prie pradinio klausimo: ar jūsų pastebėjimu dauguma žmonių tame ruože laikosi trisdešimt penkių mylių per valandą greičio limito?

- Negaliu atsakyti, ar dauguma, nes niekad neužsiėmiau statistika, bet tikriausiai ne.

- Ar norite išgirsti, kur, Kaslo apygardos šerifo padėjėjo Futmano teigimu, išrašoma daugiausia baudų už greičio viršijimą TR-90, misteri Nunenai?

- Ne, - atsakiau sąžiningai.

- Ar pro jus pravažiavo kitų transporto priemonių, kol jūs kalbėjotės su Kaira Devor, vėliau su Mere Devor?

- Taip.

- Kiek?
- Tiksliai nežinau. Pora.
- Ar galėjo būti trys?
- Galbūt.
- Penkios?
- Ne, tiek daug negalėjo pravažiuoti.
- Bet tiksliai nurodyti jūs negalite, taip?
- Negaliu.
- Nes Kaira Devor buvo labai nusiminusi.
- Priešingai, kaip tokio amžiaus mergaitė, ji elgėsi...
- Ar ji verkė prie jūsų?
- Na... taip.
- Ar pravirkti ją privertė mama?
- Tai neteisinga.
- Jūsų nuomone, taip pat neteisinga, kaip leisti trimečiui vaikui keliauti judraus vieškelio viduriu šventės rytą, ar mažiau neteisinga, a?
- Liaukitės, - švelniai patarė misteris Bisonetas. Bladhaundo veide pasirodė kančia.
- Aš atšaukiu klausimą, - atsakė Dardžinas.
- Kurį? - pasitikslinau.

Jis metė į mane kankinio žvilgsnį, suprask, kad jam visą laiką tenka bendrauti su tokiais bukagalviais kaip aš, todėl mano elgesys jo nestebina.
- Kiek automobilių pravažiavo per tą laiką, kai jūs paėmėte vaiką nuo kelio, išnešėte į saugią vietą ir išsiskyrėte su Devor?

Man labai nepatiko "saugios vietos" paminėjimas, bet kai formulavau atsakymą, senis jau murmėjo klausimą į savo stenokaukę. Tiesą sakant, viskas taip ir buvo. Nuo tiesos nepabėgsi.
- Sakiau jau, kad tiksliai nežinau.
- Na, bent apytiksliai.

Apytiksliai. Žodis, kurį mėgau mažiausiai. Polio Harvėjaus žodis.

- Galėjo būti trys.

- Įskaitant pačios Merės Devor automobilį? Ji vairavo... - advokatas pasitikslino lape, kurį išsitraukė iš aplanko. -... 1982 metų džipą "Skautą"?

Prisiminiau Ki žodžius: "Metė greitai vaziuoja" ir supratau, kur kalbą suka Dardžinas. Bet nieko nevaliojau pakeisti.

- Taip, ir jos, "Skautą". Metų nežinau.

- Kokiu greičiu ji pravažiavo pro jus, stovintį su Kaira ant rankų: mažesniu greičiu, nei leistina, leistinu greičiu ar greičiau?

Ji lėkė mažiausiai penkiasdešimt mylių per valandą, bet aš atsakiau, jog tiksliai negaliu pasakyti. Jis ragino mane pamėginti - *Žinau, misteri Nunenai, kad jūs nemokate užnerti kartuvių virvės, bet esu įsitikinęs, kad jums pavyks, jeigu tik pasistengsite* - o aš kaip įmanydamas mandagiau atsisakiau tai daryti.

Jis vėl paėmė lapą.

- Misteri Nunenai, ar nustebsite sužinojęs, kad du liudininkai, Ričardas Bruksis jaunesnysis, garažo savininkas, ir Roisas Merilas, dailidė pensininkas, tvirtina, jog misis Devor pralėkė pro jus gerokai greičiau nei trisdešimt penkios mylios per valandą?

- Ką aš žinau, - atsakiau, - man rūpėjo mergaitė.

- Ar nustebtumėte sužinojęs, kad Roisas Merilas mano, jog greitis buvo *šešiasdešimt* mylių per valandą?

- Tai juokinga. Ėmus staigiai stabdyti, automobilį būtų metę į šoną, ir jis būtų atsidūręs griovyje.

- Stabdymo žymės, šerifo padėjėjo Futmano apskaičiavimu, rodo, kad važiuota mažiausiai penkiasdešimt mylių per valandą, - pareiškė Dardžinas. Čia nebuvo klausimas, bet jis žvelgė į mane aštriai, vertė pasimuistyti ir dar giliau įklimpti šioje šlykščioje duobėje. Aš patylėjau. Advokatas sunėrė savo mažas rankeles ir persisvėrė per jas mano pusėn. Šelmiško žvilgsnio neliko.

- Misteri Nunenai, jeigu jūs nebūtumėte išnešęs Kairos Devor į šalikelę, jeigu nebūtumėt jos išgelbėjęs, ar Kairos motina pati negalėjo suvažinėti savo dukters?

Kaip galėjau atsakyti į šitą rimtą klausimą? Bisonetas nerodė jokių ženklų, kad pasirengęs man padėti; atrodė, jog jis bando užmegzti reikšmingą akių kontaktą su dailiąja advokato asistente. Prisiminiau antrą Metės knygą, Ričardo Nortono Patersono "Tylų liudininką". Priešingai nei Grišemo, Patersono advokatai visuomet žinojo, ką daro. *Prieštarauju, jūsų kilnybe, klausimas verčia liudytoją svarstyti.*

Patraukiau pečiais.

- Atleiskite, patarėjau, negaliu pasakyti... palikau savo krištolo rutulį namie.

Vėl piktai žybtelėjo Dardžino akutės.

- Misteri Nunenai, galiu patikinti jus, jog jeigu neatsakysite į šitą klausimą čia, turėsite atsakyti vėliau, iškviestas iš Malibu, Ugnies salos ar kurios kitos vietos, kur rašysite kitą savo šedevrą.

Vėl gūžtelėjau.

- Jau sakiau, kad mano dėmesys buvo sutelktas į vaiką. Aš negaliu pasakyti, ar greitai važiavo jo motina, ar gerai mato Roisas Merilas, net ar šerifo padėjėjas išmatavo jos padangų žymes. Toje kelio atkarpoje pilna stabdymo pėdsakų, galiu užtikrinti jus. Tarkime, kad ji važiavo penkiasdešimt mylių per valandą? Ar net penkiasdešimt penkias. Jai dvidešimt vieneri metai, Dardžinai. Tokio amžiaus žmogaus reakcija pati geriausia. Ji tikriausiai nesunkiai būtų išvengusi susidūrimo su vaiku.

- Manau, kad to pakaks.

- Kodėl? Nes nepešėte to, ko norėjote? - Bisoneto batas bakstelėjo man į blauzdą, bet aš nekreipiau į jį dėmesio. - Jeigu jūs esate Kairos pusėje, kodėl susidaro įspūdis, kad ginate jos senelio interesus?

Grėsminga šypsenėlė perbėgo advokato lūpomis. Tokia, kuri sako: *Gerai, drąsuoli, nori pažaisti?* Jis prisitraukė prie savęs magnetofoną.

- Kadangi paminėjote Kairos senelį, misterį Maksvelą Devorą iš Palm Springso, pasišnekėkime apie jį, gerai?

- Čia klausinėjate jūs.

- Ar kada kalbėjotės su Maksvelu Devoru?

- Taip.

- Asmeniškai ar telefonu?

- Telefonu, - jau norėjau pridurti, kad jis iš kažkur gavo įslaptintą mano telefono numerį, bet paskiau prisiminiau, jog ir Metė jį žino, ir nutariau prikąsti liežuvį.

- Kada tai buvo?

- Praeito šeštadienio vakare. Ketvirtosios naktį. Jis paskambino man tuo metu, kai stebėjau fejerverkus.

- Ar kalbėjotės apie to ryto incidentą? - uždavęs klausimą, Dardžinas išsitraukė iš kišenės kasetę. Traukė demonstratyviai, lyg salono fokusininkas, rodantis šilko nosinę iš abiejų pusių. Jis blefavo. Nebuvau įsitikinęs šimtu procentų... bet vis tiek žinojau. Taip, Devoras įrašė mūsų pokalbį... ūžesys linijoje tikrai buvo per stiprus, nesąmoningai jaučiau tai jau su juo šnekėdamasis... taip pat tikėjau, kad Dardžinas dabar kiša tą juostelę į magnetofoną... tačiau vis vien tai buvo tik blefas.

- Aš neprisimenu, - atsakiau.

Dardžino ranka nespėjo užspausti skaidraus kasetės stalčiuko. Jis žvelgė į mane atvirai netikėdamas savo ausimis. Bet man pasirodė, jog žvilgsnyje pajutau ir pyktį.

- Jūs neprisimenate? Nagi, misteri Nunenai. Juk rašytojai įpratę įsidėmėti pokalbius, ką jau kalbėti apie įvykusį prieš savaitę. Papasakokite, apie ką šnekėjotės.

- Aš išties negaliu atsakyti, - tariau ramiu, abejingu balsu.

Man pasirodė, jog Dardžinas supanikavo. Paskiau raukšlės išsilygino. Poliruotas nagelis slidinėjo per REV, FF, PLAY ir REC mygtukus.

- Kaip misteris Devoras pradėjo pokalbį? - pasiteiravo jis.

- Pasisveikino, - atsakiau, iš po stenokaukės pasigirdo kažkoks kimus garsas. Senis galėjo atsikrenkšti, o gal užgniaužė juoką.

Dardžino veidą išmušė dėmės.

- O pasisveikinęs? Ką pasakė tada?

- Neprisimenu.

- Ar klausė apie tą rytą?

- Neprisimenu.

- Negi nesakėte jam, kad Merė Devor buvo kartu su savo dukra, misteri Nunenai? Kad jos skynė gėles? Ar ne tai sakėte susirūpinusiam jos seneliui, kai jis pasiteiravo apie incidentą, kurį aptarinėjo visas miestelis tą Liepos ketvirtąją?

- Ė-ė, - įsikišo Bisonetas. Jis pakėlė ranką ir palietė ja kitos delną, rodydamas teisėjo ženklą “pertrauka.” - Užteks.

Dardžinas pasisuko į jį. Jis dar smarkiau išraudo, prašiepė lygius dantukus. “Ko jums reikia?” - kone suurzgė jis, lyg Bisonetas netyčia užsuko į posėdžių kambarį papasakoti apie Mormonų Kelią arba rozenkreicerius.

- Noriu, kad liautumėtės pasakinėti šitam vaikinui ir kad visas tas monologas apie gėles būtų ištrintas iš protokolo, - atsakė Bisonetas.

- Kodėl? - atsikirto Dardžinas.

- Todėl, kad jūs mėginate įtraukti į protokolą tai, ko liudininkas nesakė. Jeigu norite, padarykime pertrauką ir pasiteiraukime teisėjo Renkorto nuomonės šiuo klausimu...

- Aš atšaukiu klausimą, - ištarė Dardžinas. Jis žvelgė į mane su bejėgiška neapykanta. - Misteri Nunenai, ar norite palengvinti mano darbą?

- Aš noriu padėti Kairai Devor kuo galiu, - atsakiau.

- Labai gerai, - jis linktelėjo, lyg čia nebūtų skirtumo. - Tuomet prašau papasakoti, apie ką šnekėjotės su Maksvelu Devoru.

- Negaliu prisiminti, - sugavau jo žvilgsnį. - Galbūt jūs galite atgaivinti mano atmintį.

Stojo tylos minutė, kokios paprastai būna prie pokerio stalo, kur žaidžiama stambiomis sumomis, prieš atverčiant kortas. Tylėjo net senas naikintuvo pilotas; jis nemirksėdamas žiūrėjo į Dardžiną. Paskiau advokatas alkūne pastūmė į šalį magnetofoną (lūpų išraiška bylojo, kad jis jaučia jam tą pat, ką aš savo telefonui) ir grįžo prie klausimų apie Liepos 4-ąją. Jis nekamantinėjo manęs apie pietus pas Metę, daugiau nebegrįžo prie pokalbio su Devoru - to, per kurį prišnekėjau kvailų ir lengvai paneigiamų dalykų.

Atsakinėjau į klausimus iki pusės dvyliktos, bet apklausa iš tikrųjų baigėsi Dardžinui nustūmus į šoną magnetofoną. Manau, jog tai suprato ir jis.

- Maikai! Maikai, čionai!

Metė mojo man ranka nuo stalo miesto parke už estrados. Atrodė linksma ir laiminga. Aš pamojau atsakydamas ir pasukau ten link, sukiodamasis tarp gaudynes žaidžiančių vaikų, aplenkęs ant žolės išsitiesusių paauglių porelę ir pasilenkęs po "skraidančia lėkšte", kurią tuojau pat pašokęs nutvėrė vokiečių aviganis.

Su ja buvo aukštas, laibas raudonplaukis, bet jo veik nepastebėjau. Metė pasitiko mane ant žvyruoto takelio, apsikabino ir pabučiavo tiesiai į lūpas. Bučinys buvo toks stiprus, kad prispaudė prie dantų lūpas. Kai mes su garsiu pakštelėjimu išsiskyrėme, merginos akys švietė džiaugsmu.

- Ar smarkesnį bučkį esate gavęs?

- Tai smarkiausias per paskutinius ketverius metus, - pripažinau. - Patenkinta?

Ir jeigu ji nebūtų pasitraukusi nuo manęs po kelių sekundžių, pajustų fizinį įrodymą, kaip man jis patiko.

- Atrodo, teks, - ji pasisuko į ugniaplaukį su juokinga atviro nepaklusnumo išraiška. - Ar gerai padariau?

- Nelabai, - atsakė tas, - tačiau šiuo metu jūsų bent nestebi "All Purpose" garažo vaikinai. Maikai, aš Džonas Storou. Malonu susipažinti.

Man jis iškart patiko. Gal todėl, kad užtikau jį apsivilkusį trijų dalių niujorkietišką kostiumą, dėliojantį ant stalo popierines lėkštutes. Vėjas draikė jo garbanotą ševeliūrą it rausvuosius dumblius. Advokatas buvo blyškios, strazdanotos odos, kuri niekad neįdega, o tik nudega ir ima luptis. Jo ranka, kurią paspaudžiau, buvo vieni sąnariai. Džonui turėjo būti mažiausiai trisdešimt, bet jis atrodė Metės amžiaus; turės praeiti mažiausiai penkeri metai, kol jis gaus išgerti bare, neparodęs vairuotojo pažymėjimo.

- Sėskime, - pasiūlė jis. - Mūsų laukia priešpiečiai iš penkių patiekalų, ačiū "Kasl Roko delikatesams": grinderiai*, čia kažkodėl vadinami "Itališkais sumuštiniais"... mocarelos lazdelės... traškučiai su česnaku... "Tvinkiz" sausainiai.

- Čia tik keturi, - pastebėjau.

- Pamiršau vaisvandenius, - atsakė jis, traukdamas tris ilgakaklius bealkoholinio alaus butelius iš popierinio paketo. - Negaiškime. Metė penktadieniais ir šeštadieniais nuo dviejų iki aštuonių dirba bibliotekoje, o dabar jai negalima vėluoti į darbą.

- Kaip vakar sekėsi skaitytojų ratelyje? - paklausiau. - Kaip matau, Lindė Brigs nesuvalgė.

Metė nusijuokė ir sunėrusi rankas pergalingai papurtė virš galvos:

---

* Grinderiai - ilgas batonas, perpjautas per pusę ir prikištas kelių mėsos rūšių, sūrio su salotomis ir prieskoniais.

- Aš sukėliau furorą! Buvau nepakartojama! Nedrįsau jiems pasakyti, kad geriausias mintis pasiskolinau iš jūsų...

- Ačiū Dievui ir už tai, - įsikišo Storou. Jis atsargiai vystė savo sumuštinį iš popieriaus, naudodamasis tik pirštų galiukais.

-... todėl pasakiau, jog dirstelėjau į knygas. Buvo nuostabu. Pasijutau kaip studentė.

- Puiku.

- O Bisonetas? - paklausė Džonas Storou. - Kurgi jis? Dar nesu matęs vaikino, vardu Romeo.

- Jam teko grįžti į Liuistoną. Gaila.

- Iš tiesų mums geriau neatkreipti į save dėmesio, bent jau pradžioje, - jis suleido dantis į savo sumuštinį ir atsikandęs su nuostaba pažvelgė į mane. - Neblogas.

- Suvalgykite daugiau kaip tris, ir negalėsite be jų apsieiti, - pasakė Metė ir kibo į savąjį.

- Papasakokite, kaip praėjo apklausa, - paprašė Džonas.

Kol jie valgė, aš pasakojau. Baigęs paėmiau savo sumuštinį. Jau buvau pamiršęs, kokie gardūs tie "italiukai": saldžiarūgščiai ir kartu riebūs. Aišku, nė vienas toks gardus patiekalas negali būti sveikas - tai aksioma. Atrodo, jog tą pat galima pasakyti ir apie jaunų merginų apsikabinimą.

- Labai įdomu, - tarstelėjo Džonas. - Tikrai įdomu, - jis paėmė iš riebaluoto maišelio sūrio lazdelę, perlaužė ją ir su siaubu apžiūrėjo vidų. - Žmonės čia tokius valgo?

- Žmonės Niujorke valgo žuvų pūsles, - atkirtau. - Žalias.

- Būtent, - jis padažė lazdelę į spagečių padažo indelį (Vakarų Meine, patiekiamas prie šito patiekalo, jis vadinamas "sūrio padažu"), paskiau įsidėjo burnon.

- Na? - paklausiau.

- Neblogai. Tačiau galėtų būti karštesnės.

Taip, čia jis buvo teisus. Valgyti šaltas mocarelos sūrio lazdeles yra tas pat, kas snarglį, bet pasilaikiau palyginimą sau.

- Jeigu Dardžinas turėjo juostelę, kodėl jos nepaleido? - paklausė Metė. - Aš nesuprantu.

Džonas ištiesė rankas, sutraškino krumplius ir tėviškai pažvelgė į Metę.

- Mes tikriausiai niekad to nesužinosime, - atsakė jis.

Advokatas tikėjosi, kad Devoras atsisakys ieškinio. Apie tai kalbėjo jo kūnas ir balso tonas. Tai gerai, bet geriau jau Metė per daug nesitikėtų. Nors Džonas Storou nebuvo toks jaunas, kaip atrodė, ir veikiausiai ne toks atviras (tikėjausi aš), bet jis vis tiek dar žalias. Nei jis, nei Metė negirdėjo apie Skuterio Laribio roges. O aš prisimenu Bilo Dyno veidą, kai jis man tai pasakojo.

- Norite išgirsti mano spėjimus?

- Žinoma, - atsakiau.

Džonas padėjo savo sumuštinį, nusivalė pirštus ir ėmė lenkti po vieną.

- Pirma, skambino *jis*. Tokiomis aplinkybėmis įrašyti pokalbiai yra abejotinos vertės. Antra, jis pasirodė ne geriausioje šviesoje.

- Tai jau taip.

- Trečia, jūsų melas metą šešėlį jums, Maikai, ir tai nedidelį, bet visai nepaliečia Metės. Beje, ta vieta, kai Metė stūmė putas Kairai į veiduką. Man ji patinka. Jeigu tai viskas, ką jie turi, geriau iš karto atsisakytų. Ir pagaliau - man regis, čia visa esmė - Devoras tikriausiai serga Niksono liga.

- Niksono liga? - nustebo Metė.

- Įrašas, kurį turi Dardžinas, nėra vienintelis. Neturėtų būti. Ir jūsų šešuras bijo, kad mes nepareikalautume visų. O aš pasistengsiu, galite neabejoti.

Metė atrodė sutrikusi.

- Kas juose gali būti? O jeigu jie netinka, kodėl jų nesunaikino?

- Gal jis negali, - atsakiau. - Gal jam reikia jų kitiems tikslams.

- Tai neturi reikšmės, - pasakė Džonas. - Dardžinas blefavo, štai kas svarbu, - advokatas lengvai trinktelėjo į stalą. - Man regis, jis tikrai atsisakys ieškinio. Aš beveik įsitikinęs.

- Per anksti tikėtis, - kaipmat paprieštaravau, bet iš Metės veido, dar labiau nušvitusio, supratau pavėlavęs.

- Nušvieskite jį, ką dar nuveikėte, - paprašė Metė Džono. - Tada keliausiu į biblioteką.

- Kur jūs paliekate Kairą, kai dirbate? - parūpo man.

- Su misis Kalum. Ji gyvena pora mylių nuo Vasp Hilo kelio. Liepą ji dar lanko VBM, tai yra, Vasaros biblijos mokyklą. Ki ten labai patinka, ypač dainuoti ir klausytis lėlių istorijų apie Nojų bei Mozę. Po to autobusas ją paleidžia prie Arlenos, o aš pasiimu po aštuonių penkiolika, - ji mąsliai nusišypsojo. - Tada ji paprastai būna užsnūdusi ant kušetės.

Kitas dešimt minučių šnekėjo Džonas. Šitą reikalą buvo tik ką pradėjęs narplioti, bet jau nemažai padarė. Vienas jo bičiulis Kalifornijoje renka faktus apie Rodžerį Devorą ir Morisą Ridingą ("renka faktus" skambėjo kaip "šniukštinėja"). Džoną labiausiai domina Rodžerio Devoro santykiai su tėvu ir ar Rodžeris žino apie savo mažąją dukterėčią iš Meino. Advokatas pradėjo žinių rinkimo kampaniją apie Makso Devoro veiksmus ir veiklą grįžus į Tėerą. Šioje srityje dirbo privatus detektyvas, rekomenduotas Romeo Bisoneto.

Kol jis kalbėjo, skubiai versdamas nedidukės užrašų knygelės puslapius, prisiminiau jo žodžius apie Ponią Temidę: *Uždėk jai antrankius, užklijuok lipnia juosta burną, išprievartauk ir išvoliok purve.* Gal ir per riebus apibūdinimas tam, ką dabar darome, tačiau drąsiai galima sakyti, jog ją gerokai apstumdome. Įsivaizdavau vargšą Rodžerį Devorą ant pakylos, atskridusį tris tūkstančius mylių duoti parodymus apie savo seksualinę pakraipą. Teko

sau nuolat priminti, jog į tokią situaciją įvariau ne aš ir ne Metė ar Džonas Storou, o jo tėvelis.

- Ar priėjote prie Devoro arba jo advokato? - paklausiau.

- Dar nežinau tiksliai. Susitarimas rašytas šakėmis ant vandens, į maišą įkištas ir užrištas, žodžiu, pasirinkite savo palyginimą.

- Arabų pripūsta, - pasiūlė Metė.

- Dantys užkalbėti, - pridūriau aš.

Mes pasižiūrėjom vienas į kitą ir nusijuokėme. Džonas liūdnai mus nužvelgė, atsiduso ir vėl ėmė kramtyti sumuštinį.

- Jums rimtai reikia susitikti su juo, dalyvaujant advokatui? - paklausiau.

- O jūs norėtumėte laimėti bylą ir po to sužinoti, kad Devoras gali vėl pradėti viską iš naujo, remdamasis neetišku Merės Devor advokato elgesiu? - savo ruožtu paklausė Džonas.

- Nedrįskite apie tai juokauti! - pasipiktino Metė.

- Aš nejuokavau, - paaiškino advokatas. - Taip, su juo turi būti jo advokatas. Nesu tikras, kad man iš karto pavyks. Aš net nesu matęs to seno šikniaus ir, prisipažįstu, mirštu iš smalsumo.

- Jeigu tai palengvins jums gyvenimą, ateikite į softbolo aikštelę kitą antradienį po pietų, - pasiūlė Metė. - Rasite jį vežimėlyje kvatojantį, plojantį ir protarpiais pačiulpiantį iš savo deguonies kaukės.

- Mintis nebloga, - tarė Džonas. - Savaitgalį, pabendravus su Osgudu, man teks grįžti į Niujorką, bet antradienį turėčiau pasirodyti. Gal net atsivešiu savo pirštinę, - jis ėmė rinkti šiukšles, o aš dar kartą pagalvojau, jog advokatas yra mielas ir nepriekaištingas kaip Stenas Lorelis su prikyšte. Metė tuojau perėmė iniciatyvą.

- Niekas nevalgė “Tvinkiz”, - liūdnai pasakė ji.

- Parneškite namo savo mergytei, - pasiūlė Džonas.

- Na ne. Aš jai neleidžiu valgyti tokio šlamšto. Manote, esu bloga motina?

Mes susižvalgėme, Metė, pamačiusi mūsų išraiškas, pratrūko juoktis. Netrukus prie jos prisijungėme ir mes.

Senutėlis Metės “Skautas” stovėjo už karo memorialo, kurį Kasl Roke atstojo Pirmojo pasaulinio karo karys su gera sauja paukščių išmatų ant dubenėlio formos šalmo. Šalia jo buvo pastatytas naujutėlis “Taurus” su “Hertz” ženkliuku virš apžiūros lipduko. Džonas numetė savo portfeliuką - ploną ir nelabai grėsmingą - ant užpakalinės sėdynės.

- Jeigu grįšiu antradienį, jums paskambinsiu, - pasakė jis Metei. - Taip pat, jeigu man per tą Osgudą pavyktų susitikti su jūsų šešuru.

- Nupirksiu itališkų sumuštinių, - pažadėjo Metė.

Jis nusišypsojo, tada paėmė mus už rankų. Labai jau priminė ką tik įšventintą kunigėlį, pasiruošusį sutuokti pirmąją savo porą.

- Jūs abu galite kalbėti telefonu, jeigu reikia, - pasakė jis, - bet atsiminkite, kad abiejų linijų klausomasi. Jeigu reikės, susitikite parduotuvėje. Jums, Maikai, gali šauti į galvą užsukti į vietos biblioteką knygos.

- Prieš tai reikės pratęsti kortelę, - kukliai pastebėjo Metė.

- Bet Metės namelyje daugiau nesilankykite. Supratote?

Atsakiau “taip”, Metė atsakė “taip”, tik Džonas neatrodė įtikintas. Man toptelėjo, kad jis mūsų akyse ir kūnuose įžvelgia tai, ko neturėtų būti.

- Jie pasirengę puolimo taktikai, kuri veikiausiai nesuveiks, - kalbėjo advokatas toliau. - Mes negalime rizikuoti, suteikdami jiems galimybę pasirinkti kitą kursą. Nauju pretekstu gali tapti judviejų santykiai, taip pat Maiko ir Kairos ryšiai.

Siaubas, pasirodęs Metės veide, vėl pavertė ją dvylikamete.

- Maiko ir Kairos? Ką jūs kalbate!

- Jeigu įvarysime juos į kampą, gali apkaltinti Maiką nepilnamečių tvirkinimu.

- Tai juokinga, - atkirto ji. - O jeigu mano šešuras ryžtųsi tokiai niekšybei...

Džonas linktelėjo:

- Taip, mums teks atsakyti tokiomis pačiomis priemonėmis. Laikraščiai, gal net televizija, pasičiups šią istoriją, o tada telaimina mus Viešpats. Bet mes pasistengsime to išvengti. Suaugusiems tai neduoda nieko gera, ką jau šnekėti apie vaiką. Ki atsilieps vėliau, jeigu ne iš karto.

Jis pasilenkė ir pabučiavo Metei į skruostą.

- Man labai gaila dėl viso šito, - ir jo balsas skambėjo nuoširdžiai, - tokios jau tos globos bylos.

- Jūs mane įspėjote. Tik... tik kai pagalvoji, jog kas nors gali taip pasielgti, nes neturi kitų priemonių...

- Noriu jus dar sykį įspėti, - tarė Džonas. Jo veidas surimtėjo, kiek tikriausiai leido jaunas bei malonus veidas. - Šioje slidžioje byloje turime reikalą su labai turtingu žmogumi. Toks derinys prilygsta darbui su pasenusiu dinamitu.

Pasisukau į Metę.

- Ar jūs dar nerimaujate dėl Ki? Jaučiate, kad jai gresia pavojus?

Mačiau, jog ji ieško būdo išvengti atsakymo, šiaip, ko gero, iš jankiško užsispyrimo, bet paskiau apsigalvojo. Jausdama, jog dabar negali sau to leisti.

- Taip. Bet čia tik nuojauta, suprantate.

Džonas suraukė antakius. Mačiau, jog ir jam toptelėjo mintis, kad Devoras gali imtis neteisinių priemonių paimti tai, ko trokšta.

- Stenkitės nenuleisti nuo mergaitės akių, - paprašė. - Aš gerbiu intuiciją. Ar jūsiškė kuo nors konkrečiai paremta?

- Ne, - atsakė Metė, ir žvilgsnis, mestas mano pusėn, prašė, kad tylėčiau. - Regis, ne, - atidariusi džipo dureles, ji įdėjo sau-

sainių maišelį (vis dėlto nutarė juos pasilikti). Po to kone piktai atsigręžė į mus: - Nežinau, kaip galėčiau pasinaudoti jūsų patarimu. Dirbu penkias dienas per savaitę, bet rugpjūtį, kai darysime naujausių leidinių mikrofilmus, dirbsiu šešias. Dabar Ki priešpiečius gauna vasaros mokykloje, o pietauja pas Arleną Kalum. Matau ją tik rytais. Kitą laiką ji... - iš anksto žinojau, ką ji pasakys; frazė sena kaip pasaulis. -... būna Tėere.

- Galiu padėti jums rasti auklę, - pasisiūliau žinodamas, jog tai atsieis daug pigiau už Džoną Storou.

- Ne, - atsakė jie vienu balsu ir susižvalgę nusijuokė. Bet Metė juokėsi nelinksmai.

- Nepalikime popierių pėdsako, kad užsikabintų Dardžino ar Devoro komanda, - pasakė Džonas. - Kas moka man - tai viena. Visai kas kita - kas apmoka už Metės vaiko priežiūrą.

- Be to, jūs ir taip man daug padedate, - pridūrė Metė. - Per daug, kad galėčiau ramiai miegoti. Nelįsiu giliau į skolas vien todėl, kad kamuoja migrena, - ji įsėdo į "Skautą" ir užtrenkė dureles.

Pasirėmiau į atviro lango stiklą. Dabar mūsų akys buvo viename lygyje, net nejauku.

- Mete, daugiau neturiu kur išlaidauti. Patikėkite.

- Kai kalbama apie Džono honorarą, aš sutinku. Nes tai dėl Ki, - ji spustelėjo man ranką. - O dėl savęs neimsiu nė cento. Sutarta?

- Aha. Bet jūs turėtumėte pasakyti savo auklei ir žmonėms, kurie dirba toje stovykloje, kad bylinėjatės dėl globos ir kad Kairos nevalia išleisti su niekuo, netgi su jai pažįstamais žmonėmis, apie tai jūsų nepasiklausus.

Ji šyptelėjo.

- Jau pasirūpinau tuo. Džono patarimu. Nenutraukite ryšio, Maikai, - ji pakėlė mano ranką, pabučiavo ir nuvažiavo.

- Ką pasakysite? - paklausiau Džono, kai "Skautas" nudūmino naujojo Prauti tilto, kuris susijungia su Kaslo gatve, nukreipiančia eismą į 68-ąjį plentą, kryptimi.

- Manau, jai pasisekė, kad turi dosnų geradarį ir gudrų advokatą, - atsakė Džonas. Kiek patylėjęs pridūrė: - Bet štai ką jums pasakysiu: man ji neatrodo iš tiesų laiminga. Jaučiu... na, nežinau...

- Kad virš jos pakibo debesis, kurio jūs dar negalite įžiūrėti?

- Galbūt. Ko gero, jūs teisus, - jis perbraukė pirštais per neklusnius varinius plaukus. - Jaučiu kažką nelinksma.

Puikiai supratau, apie ką jis šneka... tik jaučiau tai stipriau. Norėjau su ja gulėti vienoje lovoje nepaisant visko. Norėjau jausti, kaip ji apsikabina, prisiglaudžia, glamonėja. Norėjau uosti jos odos kvapą ir ragauti plaukus. Norėjau, kad jos lūpos priartėtų prie mano ausies, ir kad alsavimu kutendamai ištartų: "Daryk, ką nori, kada nori".

Grįžau į Sarą Kvatoklę prieš antrą ir žengiau į namą galvodamas tik apie rašomąją mašinėlę. Aš vėl rašiau - *rašiau.* Man vis dar buvo sunku tuo patikėti. Dirbsiu (po ketverių metų pertraukos aš ne dirbau, o mėgavausi) iki kokių šešių vakaro, išsimaudysiu, nuvažiuosiu į "Kaimo kavinę" suraityti kokio nors cholesteroliu turtingo Badžio šedevro.

Žengiant per slenkstį, suskambėjo Banterio varpelis. Sustingau koridoriuje, uždėjęs ranką ant rankenos. Name buvo šviesu ir tvanku, niekur nė šešėlio, bet mano kūnas vis tiek pašiurpo it vidurnaktį.

- Kas čia? - paklausiau.

Tilindžiavimas nutilo. Minutę buvo tylu, paskiau suklykė moteris. Klyksmas sklido iš visur, liejosi iš saulėto oro nelyginant prakaitas iš įkaitusio kūno. Jame girdėjosi pyktis, įniršis, skaus-

mas... bet daugiausia siaubas. Surikau ir aš - neįstengiau susivaldyti. Bijojau stovėti tamsoje ant rūsio laiptų ir klausytis nematomo kumščio stuksenimo į sieną, bet čia buvo dar blogiau.

Tas klyksmas nenutrūko, o tilo kaip ir vaiko verkimas - atrodė, jog klykiančią moterį skubiai nutempė ilgu koridoriumi.

Pagaliau nieko nebegirdėjau.

Atsišliejau į knygų lentynas, uždėjęs delną ant šuoliuojančios širdies. Gaudžiau orą, raumenys atrodė pertempti.

Praslinko minutė. Pulsas sulėtėjo, su juo atsistatė kvėpavimas. Išsitiesiau, netvirtai žengiau į priekį, paskiau, įsitikinęs, kad kojos laiko, dar du žingsnius. Atsidūriau virtuvės tarpduryje, veidu į svetainę. Virš židinio stiklinėmis akimis žvelgė briedis. Ant jo kaklo ramiai kabojo varpelis. Iš šono krito saulės spindulys. Name girdėjosi tik to kvailo laikrodžio tiksėjimas.

Tada pamaniau, jog klykė mano žmona, kad Saroje apsigyveno Džo vaiduoklis, ir jai skauda. Mirusi ar ne, ji rėkė iš skausmo.

- Džo? - paklausiau tyliai. - Džo, tau...

Vėl išgirdau verksmą... išgąsdinto vaiko raudą. Ir tą pat akimirksnį gerklę bei nosį pripildė ežero vanduo su geležies prieskoniu. Žiaukčiodamas stvėriausi už gerklės, pasilenkiau virš kriauklės ir spjoviau. Kaip ir aną kartą vietoj vandens čiurkšlės nukrito lašas seilių. Jausmas, kad gerklė pilna vandens, pranyko kaip nebuvęs.

Likau stovėti pasilenkęs virš kriauklės lyg koks girtuoklis, išvertęs visa tai, ką per vakarą išmaukė. Jaučiausi apsvaigęs ir nesuvokiau, kas vyksta aplinkui.

Po kurio laiko išsitiesiau, nutraukiau nuo indų plovyklės kabyklos rankšluostį ir nusišluosčiau juo veidą. Šaldytuve turėjau arbatos, dabar kaip niekad troškau aukštos stiklinės su ledo gabalėliais. Bet priėjęs prie šaldytuvo įaugau į žemę. Vėl vaisiai ir daržovės išdėlioti ratu. O centre radau užrašą:

help im drown*

Užteks, tariau sau mintyse. *Nešdinuosi iš čia. Tuojau pat. Dar šiandien.*

Bet po valandos sėdėjau savo kabinete-orkaitėje su arbatos stiklu (ledukai seniai ištipo), vienomis trumpikėmis ir visiškai paskendęs fantazijos pasaulyje, kur detektyvas Endis Dreikas stengiasi įrodyti, kad Džonas Šeklfordas nėra žudikas maniakas, pravarde Beisbolo Kepuraitė.

Štai kaip mes gyvename: vieną dieną, vienu metu valgome vieną patiekalą, kamuojamės dėl vieno skausmo, po vieną kartą įkvepiame. Dantistai tvarko vieną šaknies kanalą, laivų statytojai stato vieno laivo korpusą. Nusisukame nuo to, ką žinome ir ko bijome. Studijuojame katalogus, žiūrime futbolo rungtynes, renkamės “Sprint”, o ne “ATA” telefonų kompaniją. Skaičiuojame paukščius danguje ir nesitraukiame nuo lango, kai už nugaros koridoriuje išgirstame kažkieno žingsnius; sakome taip, sutinku, kad debesys dažnai primena kitus daiktus, - žuvis, vienaragius ar raitelius, - bet iš tikro tai tik debesys. Net kai juose blyksi žaibas, sakome, jog tai tik debesys, ir sutelkiame dėmesį į kitą patiekalą, kitą skausmą, kitą įkvėpimą, kitą puslapį. Štai kaip mes gyvename.

---

* Help! I'm drown. - Padėkite! Mane skandina *(angl.)*.

DAUGIAMILIJONINIS BESTSELERIS

Lietuvių skaitytojas turi
retą progą taip greitai susipažinti
su naujausia Stepheno Kingo kūryba:
romaną "Kaulų maišas" bene
populiariausias šiuolaikinis pasaulio
menininkas parašė ir išleido
vos prieš metus.
Pagrindinis kūrinio veiksmas,
beje, irgi vyksta 1998-aisiais JAV,
Stephenui Kingui įprastoje
Meino valstijoje. Romano herojus
vėlgi rašytojas – kaip ir "Zalės valdoje",
"Tamsiojoje pusėje", "Mizerėje" –
stipriausiose ir skaitytojų itin
pamėgtose bestselerių
autoriaus knygose...

9 789986 970385